68. Стеријино позорје

68. Стеријино позорје
Нови Сад, 26. мај – 3. јун 2023.
68. Sterijino pozorje Festival
Novi Sad, 26th May – 3rd June 2023.

БЕСЕДНИК НА ОТВАРАЊУ 68. СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА
ORATOR AT THE OPENING CEREMONY OF THE 68TH STERIJINO POZORJE FESTIVAL

ЈАГОШ МАРКОВИЋ

Један је од наших најистакнутијих позоришних редитеља. Дипломирао је позоришну режију на Факултету драмских уметности у Београду 1987, у класи проф. Борјане Продановић и Светозара Рапајића.

Режирао је преко педесет представа у земљи и иностранству, а међу најзначајније убрајају се: *Врат од стакла*, *Тако је (ако вам се тако чини)*, *Уображени болесник*, *Сумњиво лице*, *Говорница*, *Скут*, *Богојављенска ноћ*, *Чудо у Шаргану* (Југословенско драмско позориште, Београд); *Госпођа министарка*, *Хасанагиница*, *Антигона*, *Ожалошћена породица* (Народно позориште) и *Пепељуга*, *Фигарова женидба* (Опера НП у Београду); *Породичне приче*, *Господа Глембајеви*, *Јесења соната* (Атеље 212); *Кате Капуралица*, *Декамерон* (Народно позориште Сомбор); *Лукреција или Ждеро* (Позориште на Теразијама); *Галеб*, *Филумена Мартурано* и опера *Кармен* (Хрватско народно казалиште Ивана пл. Зајца Ријека); *Лукреција о'бимо рекли Пожерух* (Ријечке летње ноћи); *Учене жене* (Хрватско народно казалиште Сплит); *Чарапа од сто петљи* (Београдско драмско позориште); *Тартиф*, *Хекуба* (Црногорско народно позориште Подгорица); *Сан летње ноћи* (Позориште „Бошко Буха“). За јубилеј Краљевског позоришта Драматен у Шведској поставио је *Кристину*. Био је први редитељ из Србије који је после ратова деведесетих режирао на Дубровачким љетним играма (*Ромео и Јулија*, 2014). Јагош Марковић је добитник преко педесет струковних, фестивалских и државних награда од којих се издвајају: Награда „Бојан Ступица“, Награда ослобођења Београда, Тринаестојулска награда, Награда за свеукупан допринос стваралаштву Црне Горе, Награда града Подгорице, Награда „Мића Поповић“, неколико награда „Златни ћуран“ и „Ардалион“, Стеријина награда за режију за представу *Лукреција или Ждеро* (Позориште на Теразијама) и Нушићева награда. У Бугарској је одржан фестивал „Балкан чита Јагоша“ у оквиру кога су четири редитеља радила његов текст *Говорница*.

JAGOŠ MARKOVIĆ

One of our most distinguished theatre directors. He graduated in Theatre Directing at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 1987, from the class of Borjana Prodanović and Svetozar Rapajić.

He directed over 50 plays in Serbia and abroad, including *Kate Kapuralica* (National Theatre in Sombor), *Romeo and Juliet* (Evening Stage in Boško Buha Theatre), *Midsummer Night's Dream* (Yugoslav Drama Theatre), *The Comedy of Errors* (Montenegrin National Theatre), *Hecuba* (Royal Theatre "Zetski dom"), *Electra* (BELEF), *Little Red Riding Hood* (Boško Buha Theatre), *Lukrecija iliti Ždero* (Theatre on Terazije), *The Miser* (YDT), *Mrs. Cabinet Minister's Wife* (National Theatre), *Hasanaginica* (National Theatre), *The Seagull* (CNT Ivan pl. Zajc), *Filumena Marturano* (CNT Ivan pl. Zajc), *Lukrecija o bimo rekli Požeruh* (Rijeka Summer Nights Festival), *Kristina* (Royal Theatre Dramaten), *Cinderella* (National Theatre), *Carmen* (CNT Ivan pl. Zajc), *The Hundred Loop Stocking* (Belgrade Drama Theatre), *Dawn on the East* (Zvezdara Theatre), *Svinjski otac* (Zvezdara Theatre), and others. For the jubilee of the Royal Theater Dramaten in Sweden staged *Christina*. He was the first director from Serbia who, after the wars of the nineties, directed at the Dubrovnik Summer Games (*Romeo and Juliet*, 2014). Jagoš Marković is the winner of over fifty professional, festival, and state awards, including the "Bojan Stupica" Award, the "Belgrade Liberation" Award, the "13th July", the Award for overall contribution to Montenegrin culture, the "Mića Popović" Award, and several "Zlatni Ćuran" and "Ardalion" Awards, Sterija's Award for direction for the play *Lucretija ilita Ždero* (Theatre on Terazije), and Nušić's award. The festival "Balkan reads Jagoš" was held in Bulgaria, where four directors worked on his text *Phone Booth*.

ПРОГРАМ

ЧЕТВРТАК, 25. мај

Пролог 68. Стеријиног позорја

19.00 часова / Сценска лабораторија *Борислав Гвојић*, Факултет техничких наука, Трг Доситеја Обрадовића 6, Нови Сад

Чему уметност служи данас? – предавање Матка Ботића (театролог, драматург и музичар из Хрватске)

Организатор: Одсек за уметност и дизајн, Факултет техничких наука Нови Сад

ПЕТАК, 26. мај

19.00 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
17. Међународни тријенале „Позориште у фотографској уметности”
Отварање изложбе, уручење награда

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
Свечано отварање Фестивала
Беседа: Јагош Марковић

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ДЕЦА
Према истоименом роману Милене Марковић
Композиторка и редитељка: Ирена Поповић Драговић
Народно позориште Београд

СУБОТА , 27. мај

10.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
Сцена, маска, костим, лутка
Отварање изложбе, уручење награда
Организатор: Центар за ликовно образовање деце и омладине Војводине

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Деца

17.00 часова / Галерија *Шок задруге*, Змај Јовина пасаж бр. 22, Нови Сад
Изложбени костим за једног човека – изложба костима студената мастер студија Сценске архитектуре и дизајна
Отварање изложбе

Организатори: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду и Шок задруга

18.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ШТО НА ПОДУ СПАВАШ
Према истоименом роману Дарка Цвијетића
Режија: Кокан Младеновић
Српско народно позориште Нови Сад, Драмско казалиште „Гавела“ Загреб (Хрватска), Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево (Босна и Херцеговина)
(Публика је на сцени)

19.30 часова / СНП, фоаје
Пројекат УЂИ – УНУТРА
Отварање изложбе
Организатор: Удружење грађана РеАктор

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
Међународна селекција „КруГови“
НОЋ С АЛЕКСОМ
Текст: Марко Томаш
Режија: Ивица Буљан
Хрватско народно казалиште у Мостару (Босна и Херцеговина)

22.30 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ШТО НА ПОДУ СПАВАШ / реприза
Према истоименом роману Дарка Цвијетића
Режија: Кокан Младеновић
Српско народно позориште Нови Сад, Драмско казалиште „Гавела“ Загреб (Хрватска), Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево (Босна и Херцеговина)
(Публика је на сцени)

НЕДЕЉА, 28. мај

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: Ноћ с Алексом

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Што на поду спаваш

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

18.00 часова / Новосадско позориште
Позорје младих
Бела Пинтер: Прљава
Академија уметности Нови Сад (Класа глуме на мађарском језику)

19.30 часова / Позориште младих
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ПОКОЈНИК
Текст: Бранислав Нушић
Режија: Егон Савин
Црногорско народно позориште Подгорица и Центар за културу Тиват (Црна Гора)

20.30 часова / Академија уметности Нови Сад
Позорје младих
Биљана Србљановић: Скакавци
Академија уметности Нови Сад (Класа глуме на српском језику)

ПОНЕДЕЉАК, 29. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Покојник

11.00 часова / СНП, Камерна сцена
Јавно читање радова студената драматургије
Академија умјетности Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина) и Академија уметности Нови Сад

14.00 часова / Академија уметности Нови Сад
Позорје младих
По мотивима текста Бертолда Брехта: Опера за три гроша
Факултет драмских уметности Београд

17.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Међународна селекција „Кругови“
ТЕНА – КРОНИКА РАСПАДА ЈЕДНЕ ЉЕПОТЕ
Текст: Јосип Козарац
Режија: Дражен Ференчина
ГДК „Гавела“ Загреб, ГК „Јоза Ивакић“ Винковци, Луденс театар, Центар за цјеложивотно учење и културу Бјеловар и Градско казалиште Пожега (Хрватска)

20.00 часова / Културни центар Новог Сада
Позорје младих
Ежен Јонеско: Ћелава певачица
Академија уметности у Београду

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
YANKEE ROSE
Текст: Слободан Обрадовић
Режија: Милош Лолић
Београдско драмско позориште
(Публика је на сцени)

УТОРАК, 30. мај

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Тена – кроника распада једне љепоте

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Yankee Rose

13.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Бекство ка себи
(**одломци из античких трагедија**)
Факултет савремених уметности Београд

14.00 часова / Академија уметности Нови Сад
Јавно читање радова студената драматургије
Факултет драмских уметности Београд

18.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Вилијам Шекспир, Том Стопард: Роз, Вил, Џил
Факултет савремених уметности Београд

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
YANKEE ROSE / реприза
Текст: Слободан Обрадовић
Режија: Милош Лолић
Београдско драмско позориште
(Публика је на сцени)

20.30 часова / Културни центар Новог Сада
Позорје младих
Хенрик Ибзен: Нора – луткина кућа
Академија умјетности Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

21.00 час / Новосадско позориште/Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
52 ХЕРЦА
Текст: Тијана Грумић
Режија: Мојца Мадон
Словенско народно гледалишче Нова Горица (Словенија)

СРЕДА, 31. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: 52 херца

18.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

18.00 часова / Културни центар Новог Сада
Позорје младих
Ежен Јонеско: Жак или Покорност
Факултет уметности Приштина – Звечан

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ
Текст: Ђорђе Косић
Режија: Југ Ђорђевић
Народно позориште Београд

20.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Џорџ Орвел: Животињска фарма
Академија уметности у Београду

ЧЕТВРТАК, 1. јун

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Успаванка за Алексију Рајчић

12.00 часова / Сала Стеријиног позорја (Змај Јовина 22/I).
Трибина: Домаће драмско стваралаштво у светлу актуелних репертоарских политика наших позоришта
Организатори: Стеријино позорје и Удружење критичара и театролога Србије

13.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Горан Стефановски: Чернодрински се враћа кући
Факултет драмских и филмских умјетности, Универзитет Синергија Бијељина (Република Српска, Босна и Херцеговина)

17.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Џефри Хачер: Један Пикасо
Академија умјетности Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

19.00 часова / Новосадско позориште/Újvidéki Színház
Међународна селекција „Кругови“
ЛЕПА ВИДА
Текст: Сташа Прах
Режија: Марјан Нећак
Гледалишче Копер / Teatro Capodistria (Словенија); Словенско стално гледалишче Трст (Италија)

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ГОСПОЂИЦА
Према истоименом роману Иве Андрића
Режија: Ђурђа Тешић
Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

ПЕТАК, 2. јун

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: Лепа Вида

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Госпођица

17.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Сећање: Игор Вук Торбица
Програм се реализује у оквиру „Игорових дана“ у организацији Српског народног позоришта

18.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
НОЋНА ФРАЈЛА
Текст: Александар Поповић
Режија: Бранислав Мићуновић
Народно позориште Ниш

22.00 часа / Такмичарска селекција
Округли сто: Ноћна фрајла

СУБОТА, 3. јун

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Проглашење и уручење Стеријиних награда

Представа у част награђених
СЛИКА НЕПОЗНАТОГ
Према роману *Изложба* Миодрага Кајтеза
Режија: Никола Завишић
Народно позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин и Стеријино позорје

68. Стеријино позорје финансирају:
Град Нови Сад, Градска управа за културу
Министарство културе Републике Србије
Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама

Округли столови одржавају се у горњем фоајеу Сцене „Пера Добриновић“

Свакога дана, уочи Округлог стола критика, у истом простору биће постављена изложба крокија насталих на представама претходне вечери. Аутор изложбе **Тренутак – позоришни кроки** је академски сликар др Угљеша Цолић.

Организатор задржава право измене програма

PROGRAMME

THURSDAY, 25th May

Prologue of the 68th Sterijino Pozorje Festival
7 PM / Theatre Lab of the Faculty of Technical Sciences
What does the art do today? – a lecture by Matko Botić (a Croatian theatrologist, ramaturge, and musician)
Organizers: Art and Design Department and Architecture and Urbanism Department at the Faculty of Technical Sciences

FRIDAY, 26th May

7 PM / SNT, the lower foyer of the "Jovan Đorđević" stage
17th International Triennial Exhibition "Theatre in the Photographic Art"
Opening of the exhibition and the award ceremony

8 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
Opening ceremony
Opening speech: Jagoš Marković

COMPETITION SELECTION
CHILDREN
Based on the eponymous novel by Milena Marković
Composed and directed by Irena Popović Dragović
National Theatre in Belgrade

SATURDAY, 27th May

10 AM / SNT, the upper foyer of the "Jovan Đorđević" stage
Stage, Mask, Costume, Puppet
Opening of the exhibition and the award ceremony
Organizer: Centre for Visual Art Education of Children and Youth of Vojvodina

11 AM / Competition Selection
Round table: Children

5 PM / Galerija Šok zadruge (22 Zmaj Jovina Street)
Performance Costume for a Single Person – The Exhibition of costumes made by the students of the Set Architecture and Design Department
Opening of the exhibition
Organizers: Art and Design Department and Architecture and Urbanism Department at the Faculty of Technical Sciences and Šok zadruga

6 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
COMPETITION SELECTION
WHY ARE YOU SLEEPING ON THE FLOOR
Based on the eponymous novel by Darko Cvijetić
Direction by Kokan Mladenović
Serbian National Theatre Novi Sad, Gavella Drama Theatre Zagreb, National Theater Sarajevo, and Scene MESS Sarajevo (the audience is on the stage)

7.30 PM / SNT, foyer
Project GET – IN
Opening of the Exhibition
Organizer: ReAktor Association

8 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
International selection "Circles"
A NIGHT WITH ALEKSA
Written by Marko Tomaš
Directed by Ivica Buljan
Croatian National Theatre in Mostar (Bosnia and Herzegovina)

10.30 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
COMPETITION SELECTION
WHY ARE YOU SLEEPING ON THE FLOOR / rerun
Based on the eponymous novel by Darko Cvijetić
Direction by Kokan Mladenović
Serbian National Theatre Novi Sad, Gavella Drama Theatre Zagreb, National Theater Sarajevo, and Scene MESS Sarajevo (the audience is on the stage)

SUNDAY, 28th May

11 AM / International selection "Circles"
Round table: A Night with Aleksa

12.00 / Competition Selection
Round table: Why Are You Sleeping on the Floor

5.30 PM / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

6 PM / Újvidéki Színház
Pozorje of the Young
Béla Pintér: *Dirt*
Academy of Arts Novi Sad, Hungarian language class

7.30 PM / Novi Sad Youth Theatre
COMPETITION SELECTION
THE DECEASED
Written by Branislav Nušić
Directed by Egon Savin
Montenegrin National Theatre and Cultural Center Tivat (Montenegro)

8.30 PM / Academy of Arts Novi Sad
Pozorje of the Young
Biljana Srbljanović: Grasshoppers
Academy of Arts Novi Sad, Serbian language class

MONDAY, 29th May

11 AM / Competition Selection
Round table: The Deceased

11 AM / SNT, Chamber scene
Public reading of plays written by the students of dramaturge
Academy of Arts in Banja Luka (The Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina) and the Academy of Arts in Novi Sad

2 PM / Academy of Arts Novi Sad
Pozorje of the Young
Inspired by Bertolt Brecht: *The Threepenny Opera*
Faculty of Dramatic Arts in Belgrade

5 PM / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

7 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
International selection "Circles"
TENA – CHRONICLE OF A BEAUTY RUINED
Written by Josip Kozarac
Directed and adapted by Dražen Ferenčina
Gavella Drama Theatre Zagreb, Civic Theatre "Joza Ivakić" in Vinkovci, Ludens Theatre, Center for Lifelong Education and Culture Bjelovar, Požega City Theater (Croatia)

8 PM / Cultural Centre of Novi Sad
Pozorje of the Young
Eugène Ionesco: *The Bald Soprano*
Academy of Arts in Belgrade

9 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
YANKEE ROSE
Written by Slobodan Obradović
Directed by Miloš Lolić
Belgrade Drama Theatre
(the audience is on the stage)

TUSEDAY, 30th May

11 AM / International selection "Circles"
Tena – Chronicle of a Beauty Ruined

12 AM / Competition Selection
Round table: Yankee Rose

1 PM / SNT, Chamber scene
Pozorje of the Young
Running Towards Yourself
(excerpts from classic tragedies)
The Faculty of Contemporary Arts, Belgrade

2 PM / Academy of Arts Novi Sad
Public reading of plays written by the students of dramaturge
Faculty of Dramatic Arts in Belgrade

6 PM / SNT, Chamber scene
Pozorje of the Young
William Shakespeare, Tom Stoppard: *Rose, Will, Gill*
The Faculty of Contemporary Arts, Belgrade

7 PM / SNP, „Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
YANKEE ROSE / rerun
Written by Slobodan Obradović
Directed by Miloš Lolić
Belgrade Drama Theatre
(the audience is on the stage)

8.30 PM / Cultural Centre of Novi Sad
Pozorje of the Young
Henrik Ibsen: *Nora - A Doll's House*
Academy of Arts in Banja Luka (The Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina)

9 PM / Újvidéki Színház
COMPETITION SELECTION
52 HERTZ
Written by Tijana Grumić
Directed by Mojca Madon
Slovene National Theatre Nova Gorica (Slovenia)

WEDNESDAY, 31st May

11 AM / Competition Selection
Round table: 52 Hertz

6 PM / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

6 PM / Cultural Centre of Novi Sad
Pozorje of the Young
Eugène Ionesco: *Jack, or The Submission*
Faculty of Arts in Priština-Zvečan

8 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
COMPETITION SELECTION
A LULLABY FOR ALEKSIJA RAJČIĆ
Written by Đorđe Kosić
Directed by Jug Đorđević
National Theatre in Belgrade

8 PM / SNT, Chamber scene
Pozorje of the Young
George Orwell: *Animal Farm*
Academy of Arts in Belgrade

THURSDAY, 1ST June

11 AM / Competition Selection
Round table: A Lullaby for Aleksija Rajčić

12 AM / Sterijino Pozorje Hall (22 Zmaj Jovina Street).
Lecture: A Position of the Domestic Drama Production in the Current Repertoire Policies of Our Theatres
Organizers: Sterijino Pozorje and the Serbian Association of Critics and Theatrologists

1 PM / SNT, Chamber scene
Pozorje of the Young
Goran Stefanovski: *Chernodrinski comes back home*
Faculty of Drama and Movie Arts of the Sinergy University Bijeljina (The Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina)

5 PM / SNT, Chamber scene
Pozorje of the Young
Jeffrey Hatcher: *A Picasso*
Academy of Arts in Banja Luka (The Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina)

7 PM / Újvidéki Színház
International selection "Circles"
BEAUTIFUL VIDA
Written by Staša Prah
Directed by Marjan Nećak
Gledališče Koper Teatro Capodistria (Slovenia), Slovene Civic Theatre in Trieste (Italy)

9 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
COMPETITION SELECTION
MISS
Based on the novel *The Woman from Sarajevo* by Ivo Andrić
Directed by Đurđa Tešić
National Theater of the Republika Srpska Banja Luka (The Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina)

FRIDAY, 2nd June

11 AM / International selection "Circles"
Round table: Beautiful Vida

12 AM / Competition Selection
Round table: Miss

5 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
In Memory of Igor Vuk Torbica
The program is realized within "Igor's Days", organized by the Serbian National Theatre

6 PM / SNT, the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage
Book days
Theatre publications promotion

8 PM / SNT, "Jovan Đorđević" stage
COMPETITION SELECTION
NIGHT-SCENTED STOCK
Written by Aleksandar Popović
Directed by Branislav Mićunović
National Theatre Niš

10 PM / COMPETITION SELECTION
Round table: Night-Scented Stock

SATURDAY, 3rd June

8 PM / SNT, "Pera Dobrinović" stage
Sterija Award Ceremony

Performance in honor of the award winners
IMAGE OF THE UNKNOWN
Based on a novel *The Exhibition* by Miodrag Kajtez
Directed by Nikola Zavišić
National Theatre "Toša Jovanović" Zrenjanin, Sterijino Pozorje Novi Sad

68th Sterijino Pozorje Festival is financed by:
The City of Novi Sad, City Board for Culture
Ministry of Culture and Information of the Republic of Serbia
Provincial Secretariat for Culture Public Information and Relations with Religious Communities

Round tables are held in the upper foyer of the "Pera Dobrinović" stage

Every day, as a part of the Round Table Sessions, this space will feature an exhibition of croquis made during the previous nights' performances. The author of the exhibition A Moment – Theatre Croquis is Uglješa Colić, PhD, an academic painter.

The organizer reserves the right to change the program

Такмичарска селекција

Селектор/Selector
Миливоје Млађеновић/Milivoje Mlađenović

МИЛИВОЈЕ МЛАЂЕНОВИЋ

Рођен у Бијељини, БИХ, 1959. Упоредо се бави позоришном праксом (дванаест година управник Народног позоришта Сомбор, седам година управник Српског народног позоришта Нови Сад, три године директор Стеријиног позорја, три године уметнички саветник Народног позоришта „Стерија“ Вршац), селектор је и члан жирија најугледнијих позоришних фестивала, бави се педагошким (редовни професор на Педагошком факултету у Сомбору за предмете Сценска уметност, Увод у позоришну уметност итд.) и научноистраживачким радом у области књижевности (докторирао на Филолошком факултету у Београду) и театрологијом.

У Шабачком позоришту изведена му је комедија *Рабле/Врлина/Грех* у режији Владимира Лазића, у Народном позоришту Сомбор драма *Маестро* о сликару Милану Коњовићу у режији Милана Нешковића и *Мразовић – дидактичка антидрама* у сопственој режији, у Позоришту младих у Новом Саду *Кад сам био гарав* у режији Стевана Бодроже, а у Градском позоришту „Семберија“ у Бијељини *Комедија ометена у развоју* у режији Душана Тузланчића.

Написао је и десетак драмских дела за децу која се изводе на позоришним сценама Сомбора, Зрењанина, Зајечара, Крушевца, Ниша, Краљева, Ужица, Вршца, Бањалуке, Зенице.

Аутор је студија *Сценске бајке Александра Поповића*, *Одлике драмске бајке*, *У замку замки. Драмски потенцијал поезије и прозе за децу*, *Интертекстуална плетисанка. Конституција драмског лика Лазе Костића*. Објавио је и две књиге позоришних комада за децу, књигу афоризама, књигу позоришних путописа, драме *Скандалозна комедија*, *Гороцвет 2012*, *Маестро*, приредио бројне публикације итд.

MILIVOJE MLAĐENOVIĆ

Born in Bijeljina (Bosnia and Herzegovina) in 1959. He is simultaneously active as a theatre professional (he was the director of the National Theatre Sombor for twelve years, the director of the Serbian National Theatre Novi Sad for seven years, the director of the Sterijino Pozorje for three years, and the art consultant in the National Theatre “Sterija” in Vršac), a selector and jury member of the most respected theatre festivals, an educator (Full Professor at the Faculty of Education in Sombor, teaching several courses, including Stage Art, Introduction to Theatre Art, etc.), a scholar in the field of literature (obtained his Ph.D. from the Faculty of Philology in Belgrade), and as a theatrologist.

His plays were staged in the Šabac City Theatre (*Rabelais/Virtue/Sin*, directed by Vladimir Lazić), the National Theatre Sombor (*Maestro*, a biographical play about the painter Milan Konjović, directed by Milan Nešković, and *Mrazović – A Didactic Anti-Drama*, directed by himself), the Youth Theatre Novi Sad (*When I Was Swarthy*, directed by Stevan Bodroža), and the City Theatre “Semberija” Bijeljina (*A Comedy with a Developmental Disability*, directed by Dušan Tuzlančić).

He is the author of about a dozen plays for children that have been staged in Sombor, Zrenjanin, Zaječar, Kruševac, Niš, Kraljevo, Užice, Vršac, Banjaluka, and Zenica.

He is the author of several studies (*Theatric Fairy Tales of Aleksandar Popović*, *The Traits of a Drama Fairy Tale*, *In the Castle of Traps: The Drama Potential of Children’s Poetry and Prose*, *The Intertextual Dreaming-Knitter: The Constitution of the Theatrical Character of Laza Kostić*), as well as two collections of plays for children, a collection of aphorisms, a collection of theatre-oriented travel books, and the plays *A Scandalous Comedy*, *Pheasant’s Eye 2012*, and *Maestro*, as well as the editor of numerous publications.

68. Стеријино позорје Извештај селектора

ЧОВЕЧНОСТ – УСПОНИ И СУНОВРАТИ

У минулом селекционом циклусу селектор је одгледао 57 представа насталих према делима писаца који пишу на српском и другим језицима који се говоре у Србији, а од тог броја су чак 32 праизведбе оригиналних домаћих драмских дела, или драматизованих прозних и поетских дела, или ауторски пројекти, што сведочи о вишегодишњем појачаном интересу за домаћу драму.

Велики је дијапазон индивидуалних драмских рукописа, формално-стилских обележја и смерова истраживања и метаморфоза драмскога писма, али и квалитативних разлика у овладавању неким новим драматуршким стратегијама и техникама драмског стварања. На нашим позорницама изводе се текстови традиционалне дијалошке структуре, али су све фреквентнији и монолошки уобличени драмски текстови у којима доминира нарација или поетизован дискурс.

Тематски распон изведених представа разнородан је и стваралачки инвентиван, драмски и театарски провокативан. Већ неколико сезона у позориштима Србије издиференцирала се тематска целина чији садржај чине бројни облици насиља над женама, без обзира на њихово животно доба, образовање или имовински положај. Проблематика статуса жене у патријархално уређеном друштву, домет и обухват истинских промена у тој области, могућност самореализације жене изван традицијом додељених улога, и даље су широко поље за огледање драмских писаца. Проблем насиља над женама и питање њихових права у друштву – нажалост и даље је горућа тема на овим, и не само овим просторима.

Раширене су и интимистички или политички интониране обраде мигрантског питања, дистопијске визије, драмска разматрања рата и његових последица и даље су присутна, а можемо страховати, нажалост, да ће ехо најновијих ратних пустошења у Украјини и у будућности драмски и позоришно бити артикулисан. Неке од драма имају у основи актуелизацију или инспирацију налазе у интертекстуалним везама с мотивима из светске и домаће драмске књижевности, или им се у основи налази биографска или аутобиографска грађа јавних или историјских личности (Григорије Божовић, Милица Стојадиновић Српкиња, Јосип Броз Тито, Алекса Шантић). Та драмска истраживања почивају на општеприхваћеним биографским чињеницама или се формирају као комичке и пародичне персифлаже националне историје или феномена савремености (фабрика „Црвена застава"). Присутна су у нашој позоришној пракси и драмска истраживања у подручју личног идентитета у односу на колективне идентитете и друштвену заједницу, на породичном и националном нивоу. Нека од позоришних остварења наметнула су својом дијалогичношћу и полемичку усредсређеност на болна питања савремености (мигрантска криза, ауторитарни режими, ангажоване представе у смеру „зелене" иницијативе, социјални положај радништва у свету крупних капиталиста (остати овде или отићи), исповест лекара „гастарбајтера", на пример) и својим дејством указала на њихов позоришни потенцијал.

Избор представа за Стеријино позорје показује и статус српске драме у региону, Европи и великом свету. Дела домаћих драмских писаца у овом тренутку најприсутнија су на позорницама у Словенији: драме Димитрија Коканова (иначе уз Тијану Грумић тренутно најпродуктивијнијег и најчешће ангажованог драмског писца и драматурга) изводе се у СНГ Нова Горица (*Одједном,река* у режији Кокана

Младеновића) и Љубљани (*Кретање* у СНГ Драма у режији Јуша Зидара), а *52 херца* (*Најусамљенији кит на свету)* Тијане Грумић у СНГ Нова Горица. Такође се игра и *Ролеркостер* Јелене Кајго у Младинском гледалишчу у Љубљани, а Милан Марковић Рамшак у ПГ Крањ чека премијеру дела *Кишни дан у Гурвичу*. У Словенији (Гледалишче Копер) изводи се и *Сумњиво лице* у режији Кокана Младеновића. *Ожалошћена породица,* класика наше комедиографије, изведена је недавно и у Хрватској, у загребачком театру Керемпух. У Северној Македонији, у театру у Струмици игра се *Поморанџина кора* у режији Драгане Милошевске. У Босни и Херцеговини изведене су две представе Златка Паковића: *Гробница за Бориса Давидовича како је данас зидамо* у Босанском народном позоришту у Зеници и *Педагогија отпора Бранка Ђопића* у копродукцији Центра ОМАХА Цазин, Културног центра Бихаћ, Народног позоришта Тузла и Културног центра Нови Пазар.

Општа естетска вредност позоришних представа била је врхунаравни критеријум одабира представа за такмичарски програм 68. фестивала „Стеријино позорје". Тек потом, или истовремено с том вредношћу, као евентуалне додатне критеријуме селектор је удруживао њихов ексклузивитет, културну различитост, истакнуту модерност, истраживачку усмереност, естетски радикализам, уметничку апартност или изузетност, и друге факторе. Ослонац током целог селекторског циклуса била је парафраза мисли Питера Брука: Искра живота, месо и крв реалности, мора да буде присутна у сваком тренутку позоришног чина.

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА 68. СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

ДЕЦА, опера у 17 песама на музику Ирене Поповић, по роману Милене Марковић; композиторка и редитељка Ирена Поповић; Народно позориште Београд

У овој представи је сценско читање драме прешло у сценско певање романа, и тако се трансформисало у сажету музичко-сценску форму која следи хронолошки низ прича, интимних истина и проживљених тренутака у детињству. Са сцене се ори бунт и индивидуалност, протест против генерације родитеља, али и учитеља, конкретно и симболички схваћених, презир лажног морала и малограђанштине. Глумци и оперски певачи су монолитно колективно тело, односно идентитет који, на скоро пустој сцени, играју свој доживљај људског бола и радости, посртања и успења. *Деца* нису драмска, него музичка представа чији је унутрашњи динамични мотив музика Ирене Поповић Драговић, која се развија све јаче и јаче да би у завршници екстатично артикулисала мисао Милене Марковић „нисмо људи него нека страшна деца".

ГОСПОЂИЦА, писац Иво Андрић, драматизација Вања Ејдус, режија Ђурђа Тешић; Народно позориште Републике Српске, Бања Лука (Република Српска- БИХ)

Вешт је спој епског и драмског начинила Вања Ејдус драматизујући роман *Госпођица*. Духовно посрнуће протагонисткиње Рајке има зачетак у трауматично доживљеном и протумаченом аманету њеног оца о важности штедње. Редитељски поступак Ђурђе Тешић одише поетски наглашеном стилизацијом и визуелизује два сучељена погледа на свет: рационалност „обичног" света, с једне стране, и извитопереност тврдичлуком захваћеног бића, с друге стране. Динамика представе са нимало безазленом метафоричком слутњом о Новцу као врхунаравном господару људског живота, подстакнута је, колико комичним ситуацијама у које запада главна јунакиња, толико и музичким ритмовима и функционално употребљеним сонговима који прате радњу и успело дочаравају атмосферу Сарајева и Београда тридесетих година прошлог века.

НОЋНА ФРАЈЛА, писац Александар Поповић, режија Бранислав Мићуновић;Народно позориште Ниш

Највећи домет режије Бранислава Мићуновића у представи *Ноћна фрајла* је звонко и разговетно прецизирање и жанра и драмске радње. То је сада слика менталитета, ултразвучни снимак наше нарави с тенденцијом да се разбијени елементи драмске

радње приберу, да се језиком обујми сва комплексност људског рода, појединачних житија обичних смртника и њиховог колоплета и батргања у друштвеном и политичком брлогу, не одричући му поетски и филозофски смисао ни једног трена. Има нешто у *Ноћној фрајли* од наслеђа сценског ритаула, суптилно и високоестетизовно, које делује заводљиво на чула гледалаца.

ПОКОЈНИК, писац Бранислав Нушић, режија Егон Савин; Црногорско народно позориште Подгорица и Центар за културу Тиват (Црна Гора)
Сажета, оштра, опака црна комедија, тамна гротеска, са несумњивим честицама криминалистичког жанра (варирајте на то жанровско одређење, колико Вам драго!) али то је редитељски спроведено тако да не ремети ни богатство, ни комплексност Нушићеве драме, а уз све то је језички прилагођена црногорском крају. Свеједно, тако измештена, или не, она свакако сасвим добро пристаје нашем добу. *Покојник* је, без двојбе, чиста друштвена сатира, у којој је реч о томе како криминалци прикривени плаштом крупног капитала поробљавају нескривено поштене грађане, а уз садејство судства, медија, полиције и политике. *Покојник* Егона Савина је жесток обрачун са лажним друштвеним моралом, лицемерјем, корупцијом, лоповлуком и другим облицима непочинства у миљеу такозваног високог друштва.

УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ, писац Ђорђе Косић, режија Југ Ђорђевић; Народно позориште Београд, „Фондација Нови Сад – Европска престоница културе", Стеријино позорје Нови Сад
Фрагментарна драмска приповест у стиху о тужном, губитничком статусу жене у оковима патријархата, о судару сневаног и сурове стварности. Косићева драма изванредне поетске вредности у свом средишту има причу о злочину који почини жена услед немоћи да се одупре мужевљевом злостављању. На основу књиге *Затворенице – Албум женског одељења Пожаревачког казненог завода Милутина А. Поповића*, аутор је изградио драму коју одликује фасцинантно подражавање форме народне поезије (успаванке, нарицаљке, додолске песме итд.) у споју са грубим језичким исказом наше савремености што контрастирањем резултира изванредним драмским предлошком за настанак представе чудесне лепоте у режији Југа Ђорђевића у којој се преплићу елементи традиционалног и брехтовског театра.

YANKEE ROSE, писац Слободан Обрадовић, режија Милош Лолић; Београдско драмско позориште
Духовита, гротескна и горка прича у којој се на црнохуморни начин „разбијају" готово све парадигме о Америци. Полазећи од псеудобиографије Ен Никол Смит, америчке манекенке, глумице, телевизијске звезде и Плејбојеве лепотице и телевизијске личности, Слободан Обрадовић гради универзалну драмску причу о трагичној судбини жене. Милош Лолић ову причу о успону и паду једне од безбројних копија Мерилин Монро, редитељски компонује као спектакуларну жанровску мешавину мјузикла, луткарског позоришта и водвиља. Испитујући феномен „америчког сна", представа се развија комедијски разуздано (захваљујући не малом уделу метатеатарских честица), распевано, да би се сва жанровска укрштања слила у основни тон представе: трагизам и неспокој. *Yankee Rose* приказује упечатљиво пошаст нашег времена: незајажљивост, безосећајност, распад породице, комерцијализацију, медијску манипулацију, потрошачку грозницу...

ШТО НА ПОДУ СПАВАШ, писац Дарко Цвијетић, драматизација: Кокан Младеновић, Мина Петрић, Дарко Цвијетић, Дубравко Михановић и ансамбл представе; режија Кокан Младеновић; Српско народно позориште Нови Сад, Градско драмско казалиште „Гавела" Загреб, Народно позориште Сарајево и МЕСС Сарајево

У представи су, на тему распада бивше заједничке земље и крвавог рата, у сталном преплитању фиктивно и стварно. „Постјугословенски писац" Дарко Цвијетић оживљава сурову истину о трауми рата, породичној али и свеопштој, загледаној у лице смрти. Лично и аутобиографско надмеће се и отеловљује на плану глумачке игре и представи додаје карактер истински непорецивог, снагу стварносног сведочанства. Редитељско решење да писца у улози Писца игра стварни аутор који пред публиком организује и мења своја сећања

и тако интегрише сопствени живот у чврсти редитељски концепт, постаје еманација до сада ретког спајања стварности и театра, по свом значењу далеко изнад онога дејства које се може постићи применом „театра у театру“. Редитељски и драматуршки поступак у представи *Што на ходу спаваш* још тражи своје име.

52 ХЕРЦА, писац Тијана Грумић, режија Мојца Мадон; Словенско народно гледалишче Нова Горица (Словенија)
Мешавина наивног дечјег погледа на свет, искуства зрелог доба и језика науке, творе чудесну и поетичну лепоту драмског текста Тијане Грумић. На тој подлози настаје моћна и визуелно раскошна представа која се догађа свуда – од дна мора до космичких висина. Суптилну и поетску режију Мојце Мадон карактерише оквирна, метатеатарска прича коју води наратор који повезује конце радње и који током целе представе гради и разграђује сценску илузију.

НЕТАКМИЧАРСКА МЕЂУНАРОДНА СЕЛЕКЦИЈА „КРУГОВИ“

ЛЕПА ВИДА, писац Сташа Прах, режија Марјан Нећак; Гледалишче Копер / Teatro Capodistria (Словенија); Словенско стално гледалишче Трст (Италија)
Најновија драмска варијација Сташе Прах на тему мотива о Лепој Види, константном миту словеначке књижевности, драматуршка је подлога за сценскомузички спектакл Марјана Нећака, раскошну, визеулно и музички богату представу метафору о Жени, чежњи, љубави и страсти.

НОЋ С АЛЕКСОМ, писац Марко Томаш, редитељ Ивица Буљан; Хрватско народно казалиште Мостар (БИХ)
Буљанова деконстурукцијска представа надраста стереотип митске личности Алексе Шантића као симбола града Мостара. Позоришној публици дат је на увид један невероватно сугестивно изведен крлежијански солилоквиј о проклетству мале, патријархалне средине која може послужити и као парадигма ондашње, али и данашње Босне и Херцеговине.

ТЕНА – КРОНИКА РАСПАДА ЈЕДНЕ ЉЕПОТЕ, писац Јосип Козарац, драматизација Борислав Вујчић, режија и адаптација Дражен Ференчина; Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб, Градско казалиште „Јоза Ивакић“ Винковци, Луденс театар, Центар за цјеловито учење и културу Бјеловар и Градско казалиште Пожега (Хрватска)
Из романа Јосипа Козарца редитељ Дражен Ференчина излучује исконско непролазно, док економски реалитет оставља у другом плану. Приповедни предложак искоришћен је као основа за нову ауторску реконструкцију баштињене грађе. Елементи кореодраме, хорских гласова и експресионистичке честице у редитељском приступу, доприносе снажном утиску о модерном позоришном остварењу.

ПРЕДСТАВА У ЧАСТ НАГРАЂЕНИХ

СЛИКА НЕПОЗНАТОГ, према роману „Изложба“ Миодрага Кајтеза и драматизацији Ђорђа Милосављевића, режија и адаптација текста Никола Завишић; Народно позориште „Тоша Јовановић“ Зрењанин, Стеријино позорје Нови Сад

Др Миливоје Млађеновић,
Селектор 68. Стеријиног позорја
Нови Сад, 27. март 2023.

68th Sterijino Pozorje Festival Selector's Report

HUMANITY – ASCENDING AND DESCENDING

During the past year, the Selector of the 68th Sterijino Pozorje Festival saw fifty-seven plays based on the plays by playwrights who write in Serbian and other languages that are in use in Serbia, and thirty-two of those are original adaptations of domestic plays, dramatizations of prose and poetic pieces, or author's projects, which suggests an intensified interest in a domestic drama that can be seen for some years now.

The scope of individual dramatic approaches, formal and stylistic characteristics, research paths, and changes in dramatic writing is wide, but so are the differences in quality regarding certain new dramaturge strategies and techniques of playwriting. Our stages feature plays with a traditional dialogue structure, but we are witnessing a rise in the number of monologue plays dominated by narration and poetic discourse.

The thematic scope of performances is vast, creatively inventive, and dramatically and theatrically provocative. For the last several seasons, the theatres in Serbia are witnessing a formation of a specific thematic circle consisting of different versions of violence against women, regardless of their age, education, and financial status. The problem regarding the status of a woman in a patriarchal society, the scope and coverage of actual changes in this field, as well as a woman's ability to realize her potential outside traditional roles, offer a wide range of options for playwrights' explorations. The problem of violence against women and the question of their rights in society – unfortunately, this is still a crucial topic in this region and outside it.

Other common topics include an intimate or politically implicated treatment of migrations, dystopian visions, and dramatic reflections of the war and its implications, while we fear that, unfortunately, the echo of war devastations in Ukraine is going to be articulated, both dramatically and theatrically. Some of the plays reimagine or are inspired by intertextual relationships with the motifs of the world and domestic drama, or are centered around the biographic or autobiographic material portraying public or historical figures (Grigorije Božović, Milica Stojadinović Srpkinja, Josip Broz Tito, and Aleksa Šantić). Those dramatic researches are based on well-known biographic facts or are formed as comic and parodic persiflage of national history or contemporary phenomena ("Red Flag" factory). In our theatric life, we can also notice dramatic research of the individual identity against collective identities and social groups, on the level of both the family and the nation. Certain plays capture the attention because of their dialogues and polemic focus on the painful questions of our times (migrations, authoritative regimes, socially engaged plays promoting the "green"

initiative, social position of the workforce in the capitalistic world and the dilemma between staying here and moving elsewhere, and the confessions of the so-called Gastarbeiter doctors, among other things), and thus accentuate the theatric potential of these topics.

The selection of plays for the Sterijino Pozorje Festival also represents the status of Serbian drama in the region, Europe, and the world. Plays by our playwrights are currently present mostly in Slovenia: plays by Dimitrije Kokanov (he is, by the way, together with Tijana Grumić, the most productive and busiest playwright and dramaturge we have at the moment) are performed at the Slovene National Theatre Nova Gorica (*Suddenly, a River*, directed by Kokan Mladenović) and the Slovenian National Theatre Drama Ljubljana (*Motion*, directed by Juš Zidar), while Tijana Grumić's *52 Hertz (The Loneliest Whale in the World)* is performed at the

Slovene National Theatre Nova Gorica. Also, Jelena Kajgo's *Rollercoaster* is performed at the Mladinsko Theatre Ljubljana, while Milan Marković Ramšak is awaiting the premiere of his play *A Rainy Day in Gurlitch* at the Prešern Theatre Kranj. The theatre audience in Slovenia can also see Branislav Nušić's *A Suspicious Person* directed by Kokan Mladenović at the Gledališče Koper Teatro Capodistria. Nušić's *Bereaved Family*, the classic of our comediography, is playing in Croatia, at the Satirical Theatre Kerempuh in Zagreb. In North Macedonia, at the Teatar Anton Panov Strumica, Dragana Miloševska's *Orange Peel* is performed as well. In Bosnia and Herzegovina, there are two plays directed by Zlatko Paković, *A Tomb for Boris*

Davidovich as We Build It Today at the Bosnian National Theatre Zenica, and *The Pedagogy of*

Resistance of Branko Ćopić, co-produced by OMAHA Centre Cazin, Cultural Centre Bihać, the National Theatre Tuzla, and Cultural Centre Novi Pazar.

The main criterion for the selection of play for the 68th Sterijino Pozorje Festival was the overall aesthetic value of the plays. After that, or together with that, the selector considered, as additional criteria, the exclusivity of the plays, their cultural diversity, accentuated modernity, research potential, aesthetical radicalism, artistic distinction or uniqueness, and other factors. The basis for the entire selection process was the paraphrase of Peter Brook's thought: "A spark of life, together with flesh and blood of reality, must be present in every moment of the theatrical act."

THE 68TH STERIJINO POZORJE FESTIVAL COMPETITION SELECTION

CHILDREN, OPERA IN SEVENTEEN SONGS, MUSIC BY IRENA POPOVIĆ, BASED ON THE NOVEL BY MILENA MARKOVIĆ; COMPOSED AND DIRECTED BY IRENA POPOVIĆ; NATIONAL THEATRE IN BELGRADE

In this play, the on-scene reading of the drama turns into the on-scene singing of the eponymous novel and thus transforms into a concrete musical and dramatic form that follows a chronological sequence of stories, intimate moments, and childhood moments. The scene roars with revolt and individuality, protests against the generation of parents and teachers, both in a realistic and symbolic sense, as well as the despise of the fake moral and petite bourgeoisie. Actors and opera singers form a monolithic collective entity or an identity that, all across an almost empty scene, dance through their expression of human pain and joy, all of its ascending and descending. The play *Children* is not dramatic, but a musical performance that uses the music by Irena Popović Dragović as an internal dynamic motif that grows bigger and bigger only to ecstatically articulate Milena Marković's idea that "we are not people, but some frightening children".

MISS, written by Ivo Andrić, dramatized by Vanja Ejdus, directed by Đurđa Tešić; National Theater of the Republika Srpska Banja Luka (Bosnia and Herzegovina, The Republika Srpska)

Vanja Ejdus achieved a skillful combination of the epic and the drama in her dramatization of *The Woman from Sarajevo*. The spiritual fall of Rajka, the protagonist, is started by a traumatically experienced and interpreted behest by her father about the importance of saving money. The directorial process of Đurđa Tešić portrays a poetically emphasized stylization and visualizes two opposed views of the world: the rationality of the "common" people, on the one hand, and the twistedness of a person inflicted by stinginess, on the other. The dynamic of the performance is focused around a less-than-innocent metaphorical omen that Money is a superior ruler of a person's life, comes both from comic situations of the protagonist and musical rhythms and harmonic songs that follow the plot and successfully portrays the atmosphere in Sarajevo and Belgrade in the 1930s.

NIGHT – SCENTED STOCK, written by Aleksandar Popović, directed by Branislav Mićunović; National Theatre Niš

The highest achievement of Branislav Mićunović's direction of *Night – Scented Stock* is a sonorous and clear positioning of the genre and plot. That is now the picture of our mentality, an ultrasound image of our character, with a tendency to bring all the broken pieces of the plot together and to use the language to encompass all the complexities of humanity, all the histories of regular mortals and their spinning wheels and flounders in the social and political liar, without denying its poetic and philosophical sense for once. There is a touch of a scenic ritual in *Night – Scented Stock*, subtle and highly estheticized, seducing the viewers' senses.

THE DECEASED, written by Branislav Nušić, directed by Egon Savin; Montenegrin National Theatre and Cultural Center Tivat (Montenegro)

This is a concise, harsh, wicked black comedy, a dark grotesque with obvious traces of the crime genre (you can make as many variations of this genre as you want!), but it is all so precisely directed that it does not disrupt the richness and complexity of Nušić's drama, and it is all also linguistically adapted for the Montenegrin area. Whether it is displaced or not, this play fits our age perfectly. *The Deceased* is, without a doubt, a pure social satire that tells us all about criminals using huge capital to cover their tracks and enslaving honest citizens, together with the legal system, the media, the police, and the politics. Egon Savin's version of *The Deceased* is a harsh confrontation with fake social moral, hypocrisy, corruption, thievery, and other forms of evil in the milieu of the so-called high society.

A LULLABY FOR ALEKSIJA RAJČIĆ, written by Đorđe Kosić, directed by Jug Đorđević; National Theatre in Belgrade, Foundation "Novi Sad - European Capital of Culture", Sterijino Pozorje Novi Sad

This play is a fragmentary verse drama about a sad, failed status of a woman in the chains of the patriarchal society, about the clash between an imagined and harsh reality. Kosić's drama has incredible poetic potential and starts with a crime committed by a woman who is unable to resist her husband's abuse. Inspired by a book by Milutin A. Popović, *Female Convicts – An Album of the Požarevac Penitentiary Female Ward*, the author starts to write a drama that extraordinarily imitates the form of epic poetry (lullabies, laments, Dodola songs, etc.) and is combined with a harsh linguistic register of our times and this contrast results in a remarkable dramatic pattern for the creation of a play that is beautifully directed by Jug Đorđević who interlaces the elements of traditional and Brechtian theatre.

YANKEE ROSE, written by Slobodan Obradović, directed by Miloš Lolić; Belgrade Drama Theatre

This is a comic, grotesque, and bitter story that uses dark humor to "deconstruct" almost all paradigms about the USA. Starting with a pseudo-autobiography of Anna Nicole Smith, an American model, actress, television star, *Playboy* Playmate, and television personality, Slobodan Obradović creates a universal drama about a tragic faith of a woman. Miloš Lolić composes this story about the ascending and descending of one of the countless copies of Marilyn Monroe as a spectacular genre blend of a musical, puppetry, and vaudeville. Questioning the phenomenon of "the American dream", this play develops in a comically rich (due to a significant amount of metatheatrical parts) and soft manner, only to blend all genres into the center tone of the play: the tragedy and uneasiness. *Yankee Rose* memorably portrays the plague of our time: possessiveness, insensitivity, family fallout, commercialization, media manipulation, consumerism, etc.

WHY ARE YOU SLEEPING ON THE FLOOR, written by Darko Cvijetić, dramatized by Kokan Mladenović, Mina Petrić, Darko Cvijetić, Dubravko Mihanović, and the ensemble; directed by Kokan Mladenović; Serbian National Theatre Novi Sad, Gavella Drama Theatre Zagreb, National Theater Sarajevo, and Scene MESS Sarajevo

Fiction and reality are constantly clashing in this play that thematizes the breakup of SFRY and the war that followed it. "A post-Yugoslavian writer" Darko Cvijetić reimagines a harsh truth about war trauma, both within a family and in general, staring death right in the face. The personal and autobiographical compete and are embodied in the acting process, giving the play a note of something truly undeniable, i.e. the power of a realistic testimony. The directorial solution – the writer in the role of a Writer plays the actual writer that organizes the text and changes his memories in front of the audience, thus integrating his own life into a stronger directorial concept – becomes an eminence of a previously rarely seen connection of reality and theatre, and with a meaning highly above anything that can be achieved in a "theatre-within-atheatre". The directing and dramaturge solutions in *Why Are You Sleeping on the Floor* are yet to be defined.

52 HERTZ, written by Tijana Grumić, directed by Mojca Madon; Slovene National Theatre Nova Gorica (Slovenia)

A combination of a naïve children's view of the world, the experience of middle-aged people, and the language of science form a magical and poetic beauty of Tijana Grumić's drama. That combination is the basis of a powerful and visually elegant play that takes place everywhere – from the bottom of the sea to outer space. Mojca Madon's subtle and poetic direction is characterized by a framing, metatheatrical story with a narrator who ties everything together, constantly building and deconstructing the illusion on the scene.

NON-COMPETITIVE INTERNATIONAL SELECTION "THE CIRCLES"

BEAUTIFUL VIDA, written by Staša Prah, directed by Marjan Nećak; Gledališče Koper Teatro Capodistria (Slovenia), Slovene Civic Theatre in Trieste (Italy)

The latest theatrical variation by Staša Prah on the motif of Beautiful Vida, an old myth in Slovene literature, is a dramaturge basis for the scenic and musical spectacle directed by Marjan Nećak that is a grand, visually and musically rich metaphorical play about a Woman, lust, love, and passion.

A NIGHT WITH ALEKSA, written by Marko Tomaš, directed by Ivica Buljan; Croatian National Theatre in Mostar (Bosnia and Herzegovina)

Buljan's deconstructing play surpasses the stereotypical mythic character of Aleksa Šantić as a symbol of Mostar. The audience is given an incredibly suggestively performed soliloquy that resembles Krleža and talks about the curse of a small, patriarchal milieu that can serve as a paradigm of Bosnia and Herzegovina in the past, but today as well.

TENA – CHRONICLE OF A BEAUTY RUINED, written by Josip Kozarac, dramatized by Borislav Vujčić, directed and adapted by Dražen Ferenčina; Gavella Drama Theatre Zagreb, Civic Theatre "Joza Ivakić" in Vinkovci, Ludens Theatre, Center for Lifelong Education and Culture Bjelovar, Požega City Theater (Croatia)

Based on a Josip Kozarac novel, the director Dražen Ferenčina extracts a primordially eternal play, while leaving the financial reality behind. The source material is used as a basis for a new authorial reconstruction of the legacy it uses. Elements of choreodrama, choir singing, and expressionist particles combined in the directorial approach result in a strong impression of this modern theatric accomplishment.

PERFORMANCE IN HONOR OF THE AWARD WINNERS

IMAGE OF THE UNKNOWN, based on a novel *The Exhibition* by Miodrag Kajtez, dramatized by Đorđe Milosavljević, directed and adapted by Nikola Zavišić; National Theatre "Toša Jovanović" Zrenjanin, Sterijino Pozorje Novi Sad

Milivoje Mlađenović, PhD
Selector of the 68th Sterijino Pozorje Festival
Novi Sad, March 2023

ОПЕРА У 17 ПЕСАМА НА МУЗИКУ ИРЕНЕ ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ
ПРЕМА РОМАНУ МИЛЕНЕ МАРКОВИЋ

ДЕЦА

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД

ПЕТАК, 26. МАЈ

OPERA IN 17 SONGS, MUSIC BY IRENA POPOVIĆ DRAGOVIĆ
BASED ON THE NOVEL BY MILENA MARKOVIĆ

CHILDREN

NATIONAL THEATRE IN BELGRADE

FRIDAY, 26TH MAY

Фото: Маријана Јанковић

Композиторка и редитељка: ИРЕНА ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ
Libretto and dramaturge: DIMITRIJE KOKANOV
Либрето и драматургија представе: ДИМИТРИЈЕ КОКАНОВ
Музичка драматургија: ЈЕЛЕНА НОВАК
Кореографија: ИГОР КОРУГА
Костимографија: СЕЛЕНА ОРБ
Сценографија: МИРАШ ВУКСАНОВИЋ
Сценски говор: ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ
Стручна сарадница редитеља: АНА ГРИГОРОВИЋ
Корепетитор: ИВАН МИРКОВИЋ
Асистент композиторке/редитељке: НИКОЛА ДРАГОВИЋ
Асистент костимографа: МАРКО ЈЕЧМЕНИЦА
Дизајн светла: МИЛАН КОЛАРЕВИЋ

Composition and direction: IRENA POPOVIĆ DRAGOVIĆ
Libretto and dramaturge: DIMITRIJE KOKANOV
Musical dramaturge: JELENA NOVAK
Stage movement: IGOR KORUGA
Costume designer: SELENA ORB
Set designer: MIRAŠ VUKSANOVIĆ
Stage speech: LJILJANA MRKIĆ POPOVIĆ
Consultant director: ANA GRIGOROVIĆ
Accompaniment: IVAN MIRKOVIĆ
Assistant composer/director: NIKOLA DRAGOVIĆ
Assistant costume designer: MARKO JEČMENICA
Light designer: MILAN KOLAREVIĆ

Улоге:
НЕЛА МИХАИЛОВИЋ
СУЗАНА ЛУКИЋ
ПРЕДРАГ МИЛЕТИЋ
ВАЊА МИЛАЧИЋ
ПАВЛЕ ЈЕРИНИЋ
МИЛЕНА ЂОРЂЕВИЋ
БОЈАНА СТЕФАНОВИЋ
БОЈАНА БАМБИЋ
ДРАГАНА ВАРАГИЋ
АЛЕКСАНДАР ВУЧКОВИЋ
МИОНА МАРКОВИЋ
ТЕОДОРА СПАРАВАЛО
ЈЕЛЕНА БЛАГОЈЕВИЋ
ВЛАДАН МАТОВИЋ

Cast
NELA MIHAILOVIĆ
SUZANA LUKIĆ
PREDRAG MILETIĆ
VANJA MILAČIĆ
PAVLE JERINIĆ
MILENA ĐORĐEVIĆ
BOJANA STEFANOVIĆ
BOJANA BAMBIĆ
DRAGANA VARAGIĆ
ALEKSANDAR VUČKOVIĆ
MIONA MARKOVIĆ
TEODORA SPARAVALO
JELENA BLAGOJEVIĆ
VLADAN MATOVIĆ

Певачи:
ТАМАРА МИТРОВИЋ, ИСКРА СРЕТОВИЋ, МАРКО КОСТИЋ

Singers:
TAMARA MITROVIĆ, ISKRA SRETOVIĆ, MARKO KOSTIĆ

Камерни оркестар:
НИКОЛА ДРАГОВИЋ, концертмајстор, виолина, бас гитара ИВАН МИРКОВИЋ, клавир, АЛЕКСАНДАР ЈОВАН КРСТИЋ, флаута, саксофон, ВЛАДИМИР ГУРБАЈ, кларинет, ЛУКА СПАРАВАЛО, виолина, АЛЕКСАНДРА КИЈАНОВИЋ, виола, ПАВЛЕ РАКОЧЕВИЋ, виолончело, АЛЕКСАНДАР ПЕТРОВИЋ, контрабас, ВИД МИЛОШЕВИЋ, удараљке ТИНА МЛАДЕНОВИЋ, мала харфа, клавир, електроника Дечји хор „НАДЕ“, хор води БИЉАНА СИМЕНОВИЋ

Chamber orchestra:
NIKOLA DRAGOVIĆ, soloist, violin, bass guitar, IVAN MIRKOVIĆ, piano, ALEKSANDAR JOVAN KRSTIĆ, flute, saxophone, VLADIMIR GURBAJ, clarinet, LUKA SPARAVALO, violin, ALEKSANDRA KIJANOVIĆ, viola, PAVLE RAKOČEVIĆ, violoncello, ALEKSANDAR PETROVIĆ, double bass, VID MILOŠEVIĆ, drums, TINA MLADENOVIĆ, medieval harp, piano, electronic instruments, Children's choir "NADE", conducted by BILJANA SIMENOVIĆ

Представа траје 1 сат и 15 минута

The play is 1 hour and 15 minutes long

ПИСАЦ

Милена Марковић

Ко је Милена Марковић? Рођена је 9. априла 1974. у Београду. Дипломирала је на Факултету драмских уметности, на одсеку Драматургија, где данас предаје. На себе је скренула пажњу још дипломском представом *Павиљони*, која је почетком новог миленијума премијерно изведена у Југословенском драмском позоришту у режији Алисе Стојановић. Драма је извођена и у Љубљани и Бечу.

После *Павиљона*, још једна Миленина драма *Шине* постављена је на сцену ЈДП-а у режији Слободана Унковског. Комад *Шума блиста* премијерно је изведен у циришком театру Шаушпилхаус 2004, да би две године касније био постављен и у Атељеу 212 у режији Томија Јанежича. За драме *Наход Симеон* и *Брод за лутке*, које су игране у Српском народном позоришту, добила је Стеријине награде, као и за *Змајеубице*, изведене у ЈДП-у.

– На почетку моје каријере, после *Павиљона*, одмах су ме ставили у кутију која се мени никако није свидела, у кутију београдског, тачније новобеоградског сленга, па сам гледала да урадим нешто потпуно другачије и урадила сам *Брод за лутке*, један доста крвав обред бајке са сонговима. И сваку следећу ствар коју бих радила било је: хајде сад нешто друго да пробам.

Потписала је и драме *Деца радости* и *Пет живота претужног Милутина*, обе извођене у Атељеу 212, као и *Жицу* за Народно позориште Приштина, односно *Ливаду пуну таме* коју је у Народном позоришту 2019. године поставила Јована Томић.

Миленине драме извођене су и у Немачкој, Мађарској, Француској, Америци, Јапану, Пољској…

Осим признања на Стеријином позорју овенчана је наградом за драмско стваралаштво „Борислав Михајловић Михиз“, те признањем „Тодор Манојловић“, наградама „Милош Црњански“, „Биљана Јовановић“, „Ђура Јакшић“, „Перо Деспота Стефана“, наградом за најбољи филмски сценарио на Фесту.

(*nova.rs*, 25. јануар 2023)

О РОМАНУ

Роман-поема Милене Марковић *Деца* поетички је искорак какав се ни у такозваним великим књижевностима не дешава у свакој сезони. На размеђи између историјског и интимног, тематизујући вишегенерацијске наслаге традиција и њихових одјека, као и њихове реперекусије на људску, управо женску интиму, ауторка у некој врсти сумирања, али и трансцендирања досадашњег драмског и песничког опуса, исписује потресну прозу у стиху, каква ће постати незаобилазан део егзистенцијалног искуства сваког будућег читаоца.

Образложење Жирија за доделу НИН-ове награде за 2022.

РЕДИТЕЉКА И КОМПОЗИТОРКА

Писала си већ раније музику користећи текстове Милене Марковић. У једном интервјуу кажеш да је музика уз коју плачеш управо песма ‘Проћи ће’ на Миленине текстове које си углазбила. Да ли си читајући „Децу“ одмах чула неке делове као певане? Какав је био твој први сусрет са романом?

Миленину поезију певам док читам. То је скоро па прави ритуал, певано читање или можда – још прецизније – озвучавање свих простора о којима пише кроз својеврсну гласовну игру. То често звучи као дечија бројалица, понекад као тужбалица, а некад из мене излазе и смејаве песме. Миленина поезија је за мене радост, а њен дар је толико силовит да ми се чини да нисам довољно добра да искомпонујем довољно савршену музику за њен стих. После првог читања озвучила сам корице на којима су исписани стихови „Била

једном једна девојка“, затим стихове „Стотину хиљаду милион дана, стотину хиљаду милион ноћи...“ И онда је уследио позив да се искомпонује музика за *Децу*... и ја сам већ стотину хиљаду милион сати у томе и даље желим да се вратим на почетак рада на овој музици, на ону почетну тачку процеса, на први разговор са Димитријем, са Јеленом, Игором и Селеном, када ништа нисам знала, а све сам хтела. Највише желим да се вратим на прву пробу и да захвалим дивним глумцима који су ми веровали и који су ме чували.

Стихови романа често теку у некој врсти бујице, језгровити су и сугеришу разне атмосфере говорећи и о осећањима... На који начин се суочаваш са тим вечитим питањем приказивања емоција у музици?

„Утицај музике на емоције није директан већ је условљен ситуацијама у којима се она чује”, истичу Џон Слобода и Сузан Нил и категорично тврде да се музика увек чује у социјалном контексту. Основно питање је да ли слушаоци (од којих је већина, претпоставимо, музички образована) могу да погоде, посредством скале осећања – срећан, тужан, љут, и плашљив – који је намеравани „емоционални израз” у различитим верзијама три неке нпр. популарне мелодије. Пренети помоћу музичких средстава неке спољашње одлике емоционалних стања или причати музичке анегдоте о емоцијама, много су друкчије ствари од комуникације емоција – то јест, од једне истински срећне, љуте, или тужне особе која преноси своје емоције другима. На ово питање не могу дати кратак одговор зато што стваралачки процес у који бивам увучена док компонујем и суочавање са емоцијама које доживљавам не морају бити једнаке емоцијама које моја музика изазива код слушалаца. Аутори на софистициран начин размишљају о музици; имате утисак да они кажу „израз емоција” само да задовоље једну несрећну конвенцију. Озбиљна мана је у томе што се аутори не баве питањем како чисто музички структурални фактори могу да буду повезани са психолошким комплексностима код слушаоца.

Зашто је битно певати о нечему и певати данас? Шта и како се мења у доживљају света када о њему певамо?

Дубоко верујем да је опера жанр који не може изумрети. Сасвим ми је логично и веровање да смо прво запевали, па онда артикулисали говор, да смо пре заиграли па правилно корачали и да смо кроз певање и плес комуницирали са светом, и што је још важније, дошли до суштине свог бића. Када о нечему певамо, истичемо мелодију тј. боју језика, а кроз мелодију долазимо и до оне суштинске исконске енергије речи која нас води у филозофску срж преко које стижемо и до истине. Покушамо ли да једну исту реч отпевамо, а затим и кажемо, никако нећемо бити у истом енергетском односу према медију коме се обраћамо, а свакако ћемо и у свом бићу изазвати потпуно другачију вибрацију. Певањем славимо и патимо једнако јако и комплексно, а кроз различите валере свог гласа човек је у стању да своје биће доведе до потпуне катарзе и неког вида прочишћења. У конвенционалној опери често се неговала специфична врста гласа која је обележила тај жанр.

Разговор Ирене Поповић Драговић и Јелене Новак

Ирена Поповић Драговић (Ћуприја, 1974)

У родном месту је завршила Основну музичку школу „Душан Сковран“. Средњу музичку школу „Јосип Славенски“ завршила је у Београду. Факултет музичке уметности, Одсек композиција у класи С. Хофман и З. Ерић завршила је у Београду. Своје усавршавање наставила је у Салцбургу на Универзитету *Моцартеум*, Одсек за композицију и оркестрацију у класи Рајнхарда Фебела.

Добитница је Стеријиних награда за оригиналну сценску музику за представе: *Коштана* (2014), *Родољупци* (2016), *Хасанагиница*, *М.И.Р.А* и *Каролина Нојбер* (2019).

Такође је добитница две награде на Међународном фестивалу малих сцена у Ријеци, две награде на Фестивалу професионалних позоришта Војводине, две награде за најбољу музику на Сусретима позоришта/казалишта у БиХ/Брчко дистрикт, специјалне награде за музику на позоришном фестивалу Дани комедије у Јагодини, специјалне награде за музику на Југословенском позоришном фестивалу у Ужицу, две награде за најбољу позоришну музику на

Позоришним/казалишним играма у БИХ/Јајце, награде за најбољу музику на позоришном фестивалу БиХ драме у Зеници, награде за најбољу музику у Шапцу на позоришном фестивалу „Позоришно пролеће“, награде за најбољу музику на филмском фестивалу у Анталији, специјалне награде за најбољу музику на позоришном фестивалу „Театар фест“ у Бања Луци, награде за најбољу музику на позоришном фестивалу у Нишу, награде за најбољу музику на Сусретима професионалних позоришта лутака Србије...

КРИТИКА

(Не)подношљива тежина постојања

Настао према роману *Деца* Милене Марковић, сценски предложак истоимене музичке представе, једне савремене и несвакидашње опере која бежи од уобичајених стандарда и очекивања, чини седамнаест сцена. Оне аутобиографски и хронолошки, у фрагментима, исписују живот протагонисткиње, дрске, храбре, отворене и слободоумне жене која се суочава са трагичним изазовима живота (либрето Димитрије Коканов, музичка драматургија Јелена Новак). Написана у стиху, огољених и директних значења, без длаке на језику, стилски препознатљивом у укупном драмском и поетском опусу Милене Марковић, сценска радња тематизује бунт и индивидуалност, протест против генерације родитеља, али и учитеља, конкретно и симболички схваћених, као отпор према прошлости и назадности, као и према лажном моралу и малограђанштини.

Извођачи ове оперске представе композиторке и редитељке су глумци и певачи, а у пратњи камерног оркестра, колективно, као да су једно тело, растурено сопство нараторке. Они изводе те снажне и аутентичне одблеске живота на ивици, призоре борбе слабости и снаге, крхкости и жилавости, нада и њихових рашчеречења. На голој сцени, симболичкој пустињи егзистенције, обучени упадљиво театрално, светлуцаво и прешарено, можда на тај начин, такође симболички, покушавајући да досегну (не)ухватљиве звезде гламура, они постојано расплићу чворове једног упетљаног, замршеног живота (костимографија Селена Орб).

На сцени су видљиви конфликти између индивидуалног и колективног, кроз однос између промењљивих солиста и хора, што се може тумачити као визуелизација положаја једног другачијег, особеног бића, у отпору према друштвеним очекивањима. А позиција и функција хора се мења, од непомирљивог сукоба са побуњеним појединцем, до заштитничке улоге (кореографија Игор Коруга), што се може разумети као знак непрестаних трансформација, као река вечних промена у животу, кривудави ток од успона до крахова. Такође, тај хор, група различитих жеља, понекада физички одражава емоције солиста, посртањем, падањем, кривљењем и грчењем рањених тела, идући у прилог тези да су сви они на сцени једно, дубоко распарчано биће.

(...) Опера *Деца*, доживљена из угла позоришног критичара који примећује да у процени њених вредности вероватно има више посла за музичког стручњака, свакако јесте снажно сценско

дело, крцато противуречностима које одражавају мистерије живота. Његову пролазност, трошност и неухватљивост, и непрекидне борбе са изазовима бесконачног сазревања и одрастања, на путу ка неком другом свету.

Ана Тасић (*Политика*, 18. октобар 2022)

За Милену Марковић се најчешће каже да је драмска списатељица наглашено песничког сензибилитета, али исто тако неретко чујемо и тврдњу да је она песникиња која пише драме, па је тако и за њен први роман *Деца*, за који је добила НИН-ову награду, с правом констатовано да је саткан од поетски исписаних рефлексија. Све ово је у исто време тачно, јер ова ауторка и своје драме, а ево и роман, пише као песме. Или тачније, Милена Марковић као да записује велику поему и као да је тка од властитих сећања, најдубљих интимних рефлексија, од властитих нерава и костију, од своје коже и свих својих органа. Тако бива и када нам се на први поглед учини да се бави темама које немају никакве везе с њом.

Њене драме су често писане у стиху, а по правилу садрже стихове који несумњиво призивају музику, покаткад су најдиректнији литерарни предложак за будуће songove које редитељи тако и користе. На другој страни, Миленина поезија у себи садржи моћне драмске елементе, стихове који прште драмском тензијом и које читамо као драмске реплике или, још чешће, као монологе који припадају постдрамској структури.

Што се романа *Деца* тиче, нема никакве сумње да Милена Марковић у овом делу исповеда властити живот и да пред читаоце износи најличнију слику која се зрцали у списатељкином доживљају себе. Или би, међутим, било тачније констатовати да ауторка у овом делу приповеда причу о сазревању, о развоју самосвести, првим љубавима и животним траумама јунакиње, о њеним унутрашњим, интимним борбама, али и сукобима са средином, с мајком, али и са наслагама традиције – породичне и друштвене. Ово је, дакле, прича и о јунакињином препознавању уметнице у себи и, напокон, о болном рађању уметнице, о њеним интимним драмама и недоумицама које се претапају у дилеме уткане у уметничко дело, али пре свега то је прича о

специфичном типу ствараоца који плаћа високу цену уметничке креације добровољно изврћући властиту утробу и уграђујући је у дело које ствара.

И поново све то Милена Марковић испуњава драмским набојем – опет начин уметничке обраде овог материјала изазива специфичну напетост која зазива позорницу. Управо овом изазову, који провоцира роман *Деца*, с много ваљаних разлога није одолела Ирена Поповић.

Ова композиторка је увелико зарођена у театар и позоришну музику, али на начин који превазилази пуко стварање сценске музике. Иренина музика подразумева композиције које одређују драмску радњу, каткад је коментаришу, а најчешће су безмало изједначене с драмским текстом и репликама које изговарају глумци. Овог пута, Ирена Поповић не само да је компоновала „оперу у седамнаест песама“ – како пише у најави представе београдског Народног позоришта – него је и режирала драмску интерпретацију романа Милене Марковић. (...)

Александар Милосављевић (*З. програм Радио Београда*)

Мистична снага људског гласа

Поема-роман *Деца* је лична, интимна и болна исповест Милене Марковић о одрастању жене, уметнице и мајке. Деца су на почетку тог пута и деца су смисао пута. Деца су свуда око нас и свако ко има храбрости да погледа дубоко у себе мора увидети

да у њему заувек живи дете које није оно умивено детенце са рекламе, већ страшна и моћна животна сила. Потребан је храбар и отворени дух да би се, као у *Деци*, беспоштедно и сурово искрено сагледали изазови сопственог сазревања. Потребна је велика креативна снага да би се интимна прича о одрастању преточила у поезију која ће сваког ко је чита дубоко дирнути, јер ће у њој наћи и део своје личне приче. Добра поезија има у себи много већу набијеност емоцијама и значењима „по јединици реченице" него што то има проза. У свим својим делима до сада Милена Марковић је пажљиво градила свој поетски језик и суптилно нам откривала део по део велике приче о одрастању жене и уметнице. *Деца* сумирају и синтетизују све оно што смо читали, гледали и доживели кроз *Павиљоне*, *Шине*, *Брод за лутке*, *Находа Симеон*, *Истина има терање*... Уметничка биографија Милене Марковић рачунаће се до *Деце* и од *Деце*. То је тако не само зато што је ова књига важна за њу него и зато што је важна за све нас и нашу децу – децу коју смо родили и децу коју носимо у себи.

Милена Марковић је и драмска списатељица, али роман *Деца* би веома тешко могао бити драмска представа. Иако у њему има јако много људске драме, он је пре свега саздан од емоција које се ваљају и стижу до нас преко поезије. Зато је заиста прави избор да ово, ако већ треба да буде представа, буде опера, јер је опера од свих извођачких врста најближа поезији. Либрето је саставио Димитрије Коканов који је као драматург сарађивао на више пројеката рађених по драмским текстовима Милене Марковић, а и сам је драмски писац врло специфичне, отворене поетске форме. Мудра је била одлука да се не ради класична драматизација романа јер би то подразумевало да се расформира, распара поезија и тако изгуби оно најлепше у роману Милене Марковић. Драматург и редитељка су одлучили да из дела извуку одређене тематске блокове и да их посложе у сажету форму следећи мање-више хронолошки низ приче о одрастању, али без поделе на ликове. Драматизација романа *Деца* по својој форми је блиска текстуалним површинама какве смо упознали у драми *Кретање* Димитрија Коканова. Таквим избором Димитрије Коканов истовремено је био ближи и свом стилу и стилу самог романа.

Марина Миливојевић Мађарев (*Време*, 13. октобар 2022)

WRITER

Milena Marković

And who is Milena Marković? She was born on 9th April 1974 in Belgrade. She graduated from the Faculty of Dramatic Arts, Department of Dramaturgy, where she teaches today. She drew attention to herself with her graduation play *Pavilions*, which premiered at the Yugoslav Drama Theater at the beginning of the new millennium, directed by Alisa Stojanović. The drama was also performed in Ljubljana and Vienna.

After *Pavilions*, another play by Milena, *Tracks*, was staged at the YDT, directed by Slobodan Unkovski. The piece *The Woods Glisten* premiered in Zurich's Schauspielhaus theater in 2004, and two years later it was staged in Atelier 212 under the direction of Tomi Janežič. For the plays *Simeon the Foundling* and *Boat for Dolls*, which were performed at the Serbian National Theater, she received Sterija's awards, as well as for *The Dragonslayers*, performed at the YDT.

- At the beginning of my career, after *Pavilions*, they immediately put me in a box that I didn't like at all, in the box of Belgrade, more precisely New Belgrade slang, so I wanted to do something completely different and I did *Boat for Dolls*, a rather bloody rite of a fairy tale with songs. And every next thing I would do was: let's try something else now.

She also wrote the plays *Children of Joy* and *Five Lives of a Too-Sad Milutin*, both performed at Atelier 212, as well as *Wire* for the National Theater

of Pristina, i.e. *On the Darkening Green*, staged by Jovana Tomić at the National Theater in 2019.

Milena's plays were also performed in Germany, Hungary, France, America, Japan, Poland, etc.

In addition to the recognition at the Sterija Festival, she was awarded the "Borislav Mihajlović Mihiz" Award for dramatic creativity, the "Todor Manojlović", "Miloš Crnjanski", "Biljana Jovanović", "Đura Jakšić", and "Pero Despota Stefana" Awards, and the award for the best film scenario at the Fest.

(*nova.rs*, 25th January 2023)

DIRECTOR AND COMPOSER

Irena Popović Dragović (Ćuprija, 1974)

She graduated in composition and orchestration from the Faculty of Music in Belgrade, under Srđan Hofman and Zoran Erić. She continued her education in Salzburg, where she got her master's degree at the Mozarteum University, under Reinhard Febel.

She is the winner of several Sterija's awards.

Her compositions have been performed in concerts and festivals all over the world. She's active as a vocalist and pianist, performing with multiple music ensembles. For a long time, she was working as a music theory teacher in music schools and later started working as a docent at the New Academy of Arts, teaching the subject of Music and Theatre. Her most notable work is in film and theatre music. So far she has done more than a hundred plays all over Europe. Her work was awarded multiple times at prestigious festivals around the world, and she often works with prominent regional directors such as Andraš Urban, Kokan Mladenović, Blerta Neziraj, Slobodan Unkovski, Oliver Frljić, Snežana Trišić, Tanja Mandić Rigonat and many more.

REVIEWS

The (Un)bearable Heaviness of Being

Based on the novel *Children* by Milena Marković, the stage template for the eponymous musical play, a contemporary and unusual opera that escapes the usual standards and expectations, consists of seventeen scenes. Autobiographically and chronologically, in fragments, they describe the life of the protagonist, a cheeky, brave, open, and free-spirited woman who faces tragic challenges of life (libretto by Dimitrije Kokanov, musical dramaturgy by Jelena Novak). Written in verse, using bare and direct messages, without mincing one's words, stylistically recognizable in the overall dramatic and poetic oeuvre of Milena Marković, the stage action thematizes rebellion and individuality, a protest against the generation of parents, but also teachers, both in a concrete and symbolical sense, as a resistance to the past and backwardness, as well as false morality and petty bourgeoisie.

The performers of this opera are actors and singers, and accompanied by a chamber orchestra, collectively, as if they are one body, the disintegrated self of the narrator, they perform those strong and authentic glimpses into life on the edge, scenes of the struggle between weakness and strength, fragility and tenacity, hope and resolution. On the bare stage, the symbolic desert of existence, dressed conspicuously theatrically, glitteringly, and colorfully, perhaps in that way, also symbolically, trying to reach the (elusive) stars of glamour, they steadily untangle the knots of a tangled, intricate life (costume design by Selena Orb).

Conflicts between the individual and the collective are visible on stage, through the relationship between the changing soloists and the choir, which can be interpreted as a visualization of the position of a different, special being, in resistance to social expectations. And the position and function of the choir change, from an irreconcilable conflict with a rebellious individual to a protective role (choreography by Igor Koruga), which can be understood as a sign of continuous transformations, as a river of eternal changes in life, a winding course from rise to collapse. Also, that chorus, a group of different desires, sometimes physically reflects the emotions of the soloists, by stumbling, falling, twisting, and

writhing their wounded bodies, supporting the thesis that all of them on stage are one, deeply torn being.

(...) Opera *Children*, experienced from the point of view of a theater critic who notes that there is probably more work for a music expert to evaluate its values, is certainly a strong stage work, full of contradictions that reflect the mysteries of life. Its transience, weariness, elusiveness, and continuous struggles with the challenges of endless maturing and growing up, on the way to another world.

Ana Tasić (*Politika*, 18th October 2022)

Milena Marković is most often said to be a playwright with an emphasis on poetic sensibility, but we also often hear the claim that she is a poet who writes plays, and the same is true for her first novel *Children*, for which she received the NIN award, rightfully so, stated that it is based on poetically written reflections. All of this is true at the same time because this author also writes her plays, and now her novel, as poems. Or more precisely, Milena Marković seems to write down a great poem and weaves it from her memories, deepest intimate reflections, from her nerves and bones, her skin, and all her organs. This is also the case when at first glance it seems that he is dealing with topics that have nothing to do with it.

Her plays are often written in verse, and as a rule, they contain verses that undoubtedly evoke music, sometimes they are the most direct literary template for future songs that directors use. On the other hand, Milena's poetry contains powerful dramatic elements, verses bursting with dramatic tension and which we read as dramatic replicas or, more often, as monologues that belong to the post-dramatic structure.

As far as the novel *Children* is concerned, there is no doubt that Milena Marković confesses her own life in this work and presents the most personal image to the readers, which is reflected in the writer's experience of herself. Or, however, it would be more accurate to state that in this work the author narrates a story about maturing, about the development of self-awareness, the heroine's first loves and life traumas, about her inner, intimate struggles, but also conflicts with the environment, with her mother, but also with the deposits of the tradition – within the family and the society. This is, therefore, a story about the heroine's recognition of the artist in herself and, finally, about the painful birth of the artist, about her intimate dramas and doubts that melt into dilemmas woven into the work of art, but above all it is a story about a specific type of creator who pays the high price of artistic creation by voluntarily twisting her guts and incorporating it into the work she creates.

And once again Milena Marković fills all this with dramatic charge, again the way of artistic processing of this material causes a specific tension that summons the stage. Irena Popović answered this challenge, provoked by the novel *Children*, for many valid reasons.

This composer is deeply immersed in theater and theater music, but in a way that goes beyond the mere creation of stage music. Irena's music includes compositions that determine the dramatic action, sometimes commenting on it, and most often they are almost equal to the dramatic text and lines spoken by the actors. This time, Irena Popović not only composed an "opera in seventeen songs" – as it says in the announcement of the performance of the National Theater – but also directed the dramatic interpretation of Milena Marković's novel. (...)

Aleksandar Milosavljević (*Radio Belgrade 3*)

ПРЕМА ИСТОИМЕНОМ РОМАНУ ДАРКА ЦВИЈЕТИЋА

ШТО НА ПОДУ СПАВАШ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД, ДРАМСКО КАЗАЛИШТЕ „ГАВЕЛА“ ЗАГРЕБ (Хрватска), НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ САРАЈЕВО И МЕСС САРАЈЕВО (Босна и Херцеговина)

СУБОТА, 27. МАЈ

BASED ON THE EPONYMOUS NOVEL BY DARKO CVIJETIĆ

WHY ARE YOU SLEEPING ON THE FLOOR

SERBIAN NATIONAL THEATRE NOVI SAD, GAVELLA DRAMA THEATRE ZAGREB (Croatia), NATIONAL THEATER SARAJEVO, AND SCENE MESS SARAJEVO (Bosnia and Herzegovina)

SATURDAY, 27TH MAY

Фото: Марија Ердељи

Режија: КОКАН МЛАДЕНОВИЋ	Direction: KOKAN MLADENOVIĆ
Драматизација: КОКАН МЛАДЕНОВИЋ, МИНА ПЕТРИЋ, ДАРКО ЦВИЈЕТИЋ, ДУБРАВКО МИХАНОВИЋ, ансамбл представе	Dramatization: KOKAN MLADENOVIĆ, MINA PETRIĆ, DARKO CVIJETIĆ, DUBRAVKO MIHANOVIĆ, the actors
Сценографија: МАРИЈЕЛА ХАШИМБЕГОВИЋ	Set designer: MARIJELA HAŠIMBEGOVIĆ
Костим: МАРИТА ЋОПО	Costume designer: MARITA ĆOPO
Музика: ИРЕНА ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ	Composer: IRENA POPOVIĆ DRAGOVIĆ
Покрет: АМИЛА ТЕРЗИМЕХИЋ	Stage movement: AMILA TERZIMEHIĆ
Драматурзи на представи: МИНА ПЕТРИЋ, ДУБРАВКО МИХАНОВИЋ	Dramaturges: MINA PETRIĆ, DUBRAVKO MIHANOVIĆ
Лектор: др ДЕЈАН СРЕДОЈЕВИЋ	Stage speech: DEJAN SREDOJEVIĆ, Ph.D.
Асистент редитеља: ИГОР ПАВЛОВИЋ	Assistant director: IGOR PAVLOVIĆ

Улоге	Cast
ДАРКО ЦВИЈЕТИЋ	DARKO CVIJETIĆ
АЛЕКСАНДРА ПЛЕСКОЊИЋ	ALEKSANDRA PLESKONJIĆ
МЕРИМА ЛЕПИЋ РЕЏЕПОВИЋ	MERIMA LEPIĆ REDŽEPOVIĆ
ТЕНА НЕМЕТ БРАНКОВ	TENA NEMET BRANKOV
САША КРМПОТИЋ	SAŠA KRMPOTIĆ
СВЕН ШЕСТАК	SVEN ŠESTAK
ИГОР ПАВЛОВИЋ	IGOR PAVLOVIĆ
МАЈА ИЗЕТБЕГОВИЋ	MAJA IZETBEGOVIĆ
АЛДИН ОМЕРОВИЋ	ALDIN OMEROVIĆ
ИВАН ГРЧИЋ	IVAN GRČIĆ
ДАРКО РАДОЈЕВИЋ	DARKO RADOJEVIĆ
НИКОЛА БАЋЕ	NIKOLA BAĆE
СТЕВАН УЗЕЛАЦ	STEVAN UZELAC

Представа траје 2 сата	The play is 2 hours long

ПИСАЦ

Писац на сцени у улози писца

Необично је и велико, и страшно, и зачудно бити на сцени онај који је написао роман по којем је Мајстор Кокан Младеновић урадио представу.

Бити са сопственим ликовима, пробуђенима из романескности, разговарати с њима који су дошли и из маште и из стварности, смијати се, плакати, додиривати их, невјеројатно је и сулудо искуство, какво само театар још може саздати у свијету илузија које прождиру документе…

Понекад помислим да они постоје и више од мене, који тек себе самога представљам.

Дарко Цвијетић (Љубија Рудник, 1968)

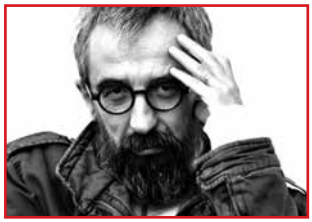

Редитељ је и драматург у Позоришту Приједор. Објавио је десетак књига поезије, две књиге прича и романе *Шиндлеров лифт*, за који је награђен наградама „Кочићево перо" и „Мирослав Крлежа Фриц", 2019, те *Што на поду спаваш*, финалиста награде „Мирослав Крлежа Фриц" и награде за „Књигу године" недељника НИН, 2020.

Књиге су му превођене на неколико светских језика. Филозофију вртларства и театрологију изучио код Мајстора Леона Вајса. Финалиста је награде „Европски песник слободе" 2020. за књигу поезије *Јежене кожице*.

У позоришту је режирао писце од Бекета до Чехова, те играо Раскољникова, Бориса Давидовича, Естрагона… Члан је ПЕН центра Босне и Херцеговине, Друштва писаца БиХ и Хрватског друштва писаца.

Ради у Позоришту Приједор тридесет осам година.

РЕДИТЕЉ

Дарко Цвјетић је песник који, попут Марине Абрамовић у *Балкан 'baroque'*, седи затрпан костима невиних жртава југословенских ратова. Даје им глас и смисао, наду да нису узалуд постојали и да њихово страдање, будемо ли знали да читамо Даркове књиге, није било узалудно, и да ћемо након свега схватити да су народи на овим просторима до те мере повезани и преплетени да је немогуће нанети зло другоме, а да истовремено не нанесете зло и себи.

За нас који још дубоко верујемо у идеју Југославије, његова литература представља меру људскости, поштења и праштања. Даркове речи успевају да одшкрину варљиви трачак наде да ће, једном, на овим просторима људи победити народе, без обзира колико се ти народи дубоко закопавају у фалсификате сопствених новијих историја.

Позориште не може да се утркује са страхотама стварности. Оно поседује сопствени језик који надраста стварност, преиспитује је, реконтекстуализује, дајући јој нови смисао. Сценски језик, а поготову језик који исходи из велике литературе, мора у свести гледаоца да остави простор за сукреацију, за давање дефинитивног облика катастрофе, исто онако како тај гледалац у својој машти отелотворује догађаје док чита књигу. Све Даркове песме, цртице, романи, дневници, слажу велики пазл наше катастрофе, исходе из исте поетике и етике, и логично се настављају у самоизнурујућем пишчевом напору да нам, упркос свему и након свега, понуди очовечење нас самих. У *Шиндлеровом лифту*, претходној представи коју сам у Сарајеву режирао по Цвијетићевом роману, црвени солитер, у коме и данас живи Дарко Цвијетић, постаје метафора Југославије и њене катастрофе. Погром и страдање муслиманског становништва Приједора, од дојучерашњих комшија (а услов праве трагедије је, како Аристотел каже, да у њој страдају „ближњи"), Дарко доводи до мунковског крика који не престаје да нам пара уши и не дозвољава да се над невино страдале спусти тишина.

Што на поду спаваш из колективитета солитера прелази у интиму Даркове породице. Управо та породица, српско/хрватско/украјинско/јеврејска, постаје метафора југословенске трагедије.

Од масакра над војницима ЈНА у Добровољачкој улици у Сарајеву, преко опсаде и катастрофе истог тог града, до апсурдних и бесмислених смрти које у свој вртлог увлаче и самог писца, као учесника, сведока, брата, сина, оног који чистих руку записује како је било, повређујући ближње и себе, да више нико никада не би био повређен на овим просторима, *Што на поду спаваш* постаје литерарни камен темељац неке нове заједнице људи на овим просторима, јер људима треба заједница, док су народу потребне државе.

У овој представи Дарка Цвијетића игра сам Дарко Цвијетић, постајући истовремено и субјект и објект сопствене приче. Он ће морати да, попут Орфеја, сиђе у сопствени хад и суочи се са својим мртвим и живим ликовима, са сопственим сећањима и непреболима. Лик Дарка Цвијетића ће још једном проћи кроз трауматична искуства писца Дарка Цвијетића, да би, жртвујући себе, нама понудио наду. На том путу ће његови ликови креирати писца, барем онолико колико он креира њих. Дванаесторо одличних глумаца из „Гавеле", Српског народног позоришта и сарајевског Народног позоришта су, учествујући у креирању сваког сегмента представе, показали спремност да се ухвате у коштац с колективном траумом наших простора, творећи истовремено атмосферу заједништва и блискости која, сама по себи, испуњава циљ наше представе – преиспитивање наших могућности да после свега створимо заједнички живот, а не суживот, како то политичари воле да кажу.

Кокан Младеновић (Ниш, 1970)

Дипломирао на Катедри за позоришну и радио режију Факултета драмских уметности у Београду, у класи Мирослава Беловића и Николе Јевтића (1995). Режира разноврстан репертоар, са богатом палетом аутора, од античких, ренесансних, барокних, модерниста, до савременика (избор): Есхил (*Оковани Прометеј*), Аристофан (*Лизистрата*), Шекспир (*Богојављенска ноћ, Сан летње ноћи, Укроћена горопад, Ромео и Јулија*), Сервантес (*Дон Кихот*), Тирсо де Молина (*Севиљски заводник и камени гост*), Бомарше (*Фигарова женидба*), Ибзен (*Пер Гинт*), Булгаков (*Мајстор и Маргарита*), Хармс (*Случајеви*), Мајаковски (*Облак у панталонама*), Мадач (*Човекова трагедија*), Ларс фон Трир (*Догвил*), Горан Стефановски (*Баханалије*)... Режирао је дела готово свих значајних домаћих аутора различитих генерација: Александар Поповић (*Развојни пут Боре шнајдера, Мрешћење шарана*), Велимир Лукић (*Афера недужне Анабеле*), Слободан Селенић (*Ружење народа у два дела*), Вида Огњеновић (*Како засмејати господара, Је ли било кнежеве вечере*), Душан Ковачевић (*Маратонци трче почасни круг, Балкански штијун, Сабирни центар*), Љубомир Симовић (*Путујуће позориште Шопаловић*), Маја Пелевић (*Ја или неко други, Поморанџина кора*), Милена Богавац (*Јами дистрикт*)... Режирао мјузикле *Чикаго, Коса, Зона Замфирова*. Био је уметнички директор Позоришта „Дадов", стални редитељ и уметнички директор Народног позоришта у Сомбору, директор Драме Народног позоришта Београд, управник Атељеа 212. Представе су му побеђивале на свим фестивалима професионалних позоришта у Србији као и на значајним фестивалима у Мађарској, Румунији, Босни и Херцеговини, Хрватској, Црној Гори, Македонији. Добитник је награде „Бојан Ступица", Стеријиних награда: за режију – *Јами дистрикт* (2018), *Каролина Нојбер* (2019), *Последње девојчице* (2022), за адаптацију – Афера недужне Анабеле (1998), Ружење народа у два дела (2000), за драматизацију – Опсада цркве Светог Спаса (2002), *Шиндлеров лифт* (2021), награда „Нови Тврђава театар" (*Догвил*, 2015) као и других значајних награда на фестивалима у Србији (Ужице, Јагодина, Вршац, Параћин, Неготин, Зајечар) и у региону.

Лековито копање по ранама

Тема представе *Што на ходу спаваш*, нове сарадње писца Дарка Цвијетића и редитеља Кокана Младеновића, надовезује се на њихово претходно дело, такође врло успешан *Шиндлеров лифт* (Камерни театар 55, Сарајево). Обе представе исписују личну и колективну историју у Босни и Херцеговини током деведесетих година прошлог века, жестока разарања приватних и јавних светова, а може се рећи да ово дело иде даље и дубље, у изразу и значењима. За почетак, врло је изазован избор да Дарко Цвијетић буде и извођач на сцени, што необично јача документаристички смисао, растачући у том сегменту театралност, и оснажујући истинитост и аутентичност игре, као и интензитет доживљаја. Његово присуство је огољено и емотивно, али и значењски сложено, подстицајно због граничности позиције. Он је у исто време стваран и особено фиктиван, јер дели сцену са глумцима који играју ликове из његовог окружења. Носилац је радње, писац, сведок, учесник и жртва удараца трагичне стварности, у исто време удаљен од ње и урођен у њу. Са те измичуће позиције, он постепено гради мозаик једног трауматизованог света – од приказа сложености брака његових родитеља, оца Србина Милутина (Иван Грчић, Игор Павловић) и мајке Хрватице Кармеле (Тена Немет Бранков), преко ропства млађег брата Боте и ишчекивања његовог повратка, до краја рата и одласка породице у Америку.

Цвијетићево присуство изоштрава тему функције уметности у времену безумља, неконтролисаног распламсавања агресије и масакрирања људскости. Његово писање постаје духовни простор, место заштите сећања и истине које гута мрак тешко подношљиве стварности. Цвијетић бележи хороре свакодневнице на писаћој машини, чији звуци типкања слова звуче попут испаљених метака. Ово понављајуће и врло провокативно решење, може се симболички тумачити – снага речи је разорна, попут метка. Речи отварају ране и ријy по њима, због чега појединци из Дарковог окружења траже да се ману стварности и окрену бајкама, чиме се проблематизује функција уметности: да ли она треба да нас суочи са истином, или да нас задржи у безбедном мраку?

Режија Кокана Младеновића је стилски слојевита, стилизована и осећајна у исто време, изграђена на деликатним и доследним контрастима између свеприсутног мрака рата и светла наде, отелотворене у љубави између Сенке (Маја Изетбеговић) и Боте (Дарко Радојевић). Њихов однос носи вредне поетске метафоре, између осталог сећање на уточиште слободе неба, које Сенки помаже да сачува наду. Противтежу ратним ужасима успоставља и нежно Сенкино извођење песме „Што те нема" Јадранке Стојаковић, која постаје њена мантра, као и изузетна визуелна решења такође наглашених поетских значења (сценографија Маријела Хашимбеговић, костим Марита Ћопо, музика Ирена Поповић Драговић, покрет Амила Терзимехић). Радња се развија на визуелно несвакидашње упечатљивој сцени, одређеној сабласном хладноћом због преовлађујућег метала и неонског светла. Нарочито је изражајно решење поставке огромне металне конструкције, налик ормару са мноштвом одвојених преграда који сугерише простор мртвачнице. У тим преградама су згурани и живи и мртви што се такође може симболички схватити – у паклу рата, и живи постају својеврсни мртваци, јер њихов такозвани живот не може бити прави живот. На левој страни сцене је низ празних столица, које ће се повремено и делимично пунити, али ће ипак остати преовлађујуће пусте, што је симболички ефектан знак одсутних људи, духова, особа које њихови ближњи (узалудно) чекају.

Радња ове вредне и у целини емотивно изведене представе почиње Цвијетићевим поређењем Сарајева и Приједора са античком Тебом. Протагониста наводи да је у позоришту тада требало

играти Софоклову *Антигону* која се бави трагичним страдањем браће, Етеокла и Полиника, али и сестриним неумољивим хуманизмом, потребом да оба брата на онај свет испрати са подједнаком љубављу и чашћу. Овај мотив се може разумети као пролог који наводи на идеју свевремености бесмисла насиља, односно вечног понављања стравичности братоубилачких сукоба, али и потребе за очувањем људскости и правде, бар у позоришту чији одрази друштвених хорора могу да их (симболички) очисте. Антигоне тада није било, наводи Цвијетић, али је зато много година касније стигла представа *Што на поду спаваш*, доносећи потребну (симболичку) катарзу.

Ана Тасић (*Политика*, 26. март 2023)

Дјело Кокана Младеновића је брехтијанска светковина слободе

Кад се гради из утробе, театар је један од посљедњих бастиона слободе. Поље смисла у искасапљеним животима. Прибјегарско склониште у којем је истински могуће упити севдах катарзе. Повити си ране, осјетити дах рањене душе на столици поред себе и оне беспоштедно раскриљене душе с позорнице.

Таква брехтијанска светковина слободе догодила се у представи *Што на поду спаваш*, рађеној према ремек-роману Дарка Цвијетића. Кокан Младеновић, редатељ и трибун овог ударничког чојства, један је од малобројних преосталих истинских настављача Брехтовог учења.

Интимна мисија аутора

У недавном интервјуу који смо радили за *Телеграм*, рекао је да Цвијетићев роман „успијева одшкринути онај варљиви трачак наде да ће, једном, на овим просторима људи побиједити народе, без обзира колико се ти народи дубоко закопавају у фалсификате властитих новијих хисторија".

Та се ауторова интимна мисија, у дубинском читању Коканове гериле, органски утјеловила у мантру одрживе утопије представе. Свака стопа коже и крвно зрнце позорничког манифеста *Што на поду спаваш* херојски изгара у име људи, за људе, надљудствено. Времену нељудском успркос. И та се њихова политичка геста не скрива иза паролашке јефтиноће него громко јечи из најчишће жудње за правдом људске блискости.

Чудна друидска машта

Густа је и огољена, аршинима страница малена а досегом судбинска, Цвијетићева књига постанка. Она чулном друидском маштом и поезијом говори о немаштовитим временима стварног документарног зла. Временима која на простору раскомадане Југославије никако да умину, него се апсурдном алкемијом пелцују. Болним стваралачким поштењем Цвијетић је на властитој души истетовирао муке и узнесења своје породице усађене од српских, хрватских, украјинских и жидовских лоза.

Такође се по први пут у нашој литератури подухватио мучне приче жртвованих дјечака у касарнама ЈНА, тужне дјеце преко ноћи исковане у непријатеље. Цвијетићеву бескомпромисну тетоважу до посљедњег педља човјечности, Младеновић је са својим глумцима претворио у партизански марш до унутрашњег искупљења. Узевши изазовни предложак као бајку о добру и злу (адаптацију у свом племенитом колективизму заједнички потписују Младеновић, Цвијетић, драматурзи Мина Петрић и Дубравко Михановић и глумци), испреплетеним чувствима која станују у свима нама. И само од нас зависи да ли ћемо презрети себе и пребацити се на тамну страну козмоса.

Феноменални и жестоко посвећени глумци

Младеновићева одлука да писца физички доведе на сцену и претвори га у документарну визију Дантеа била је рискантна а родила је пребогатим искушењима. Цвијетић се тако нашао у тешкој позицији да још једном изрудари све оно што је већ у писму меморирао, и избацио из своје утробе, трагајући за истином наде.

Феноменални, жестоко посвећени глумци Мерима Лепић Рецеповић, Алдин Омеровић, Саша Крмпотић, Маја Изетбеговић, Свен Шестак, Тена Немет Бранков, Иван Грчић, Никола Баће, Александра Плескоњић, Дарко Радојевић, Стеван Узелац, Игор Павловић, у махнитој љепоти својих интимних и заједничких прочишћења изравно се рефлектирају у пишчевом оку. Хватају се очајнички за његово сидро утопије, нудећи му властита сидра спаса.

Двије темељне визуалне метафоре

Двије су темељне Младеновићеве визуалне метафоре (изграђене у врхунским гестама сценографкиње Маријеле Маргете Хашимбеговић и костимографкиње Марите Ћопо: сценски простор је ледена просектура, а шљемови и шињели најчешћи реквизит и покров тијелима. Но, у брзим измјенама фокуса, фрижидери за трупла зачас постају и постеље прве љубави или сећије за топла комшијска кафенисања. Шљемови могу бити и корпе с храном и обале на потоцима дјетињства а шињели ћебад за новорођенчад…

Перспективу нам у аманет намеће мрзилачка багра која је, у име небеског национа (а ради властитог грабежа) покренула крваве ратове и још им не гаси моторе. На нама је да им се не предамо, до посљедњег атома преостале људскости. *Што на поду спаваш* је амблем тога отпора.

Ношена и чудесним парафразама композиторице Ирене Поповић Драговић на култну севдалинку „Што те нема" и органским тјелесним битком кореографкиње Амиле Терзимехић) представа је то која не би смјела стати. Све док не благослови сваке очи на територију Југославије и док људи не побиједе народе. Све до краја свијета.

Давор Шпишић (*Телеграм* Загреб, 1. новембар 2022)

WRITER

Darko Cvijetić (Ljubija Rudnik, 1968)

He is a director and dramaturge at the Prijedor Theater. He published about a dozen books of poetry, two books of shorts stories, and the following novels: Schindler's Lift (2019, recipient of the Kočić Feather Award and the Fric Award), and Why Are You Sleeping on the Floor (2020, shortlisted for the Fric Award and the NIN Award). His books have been translated into several languages. He studied the philosophy of gardening and theatrology with Master Leon Weiss. He was shortlisted for the European Poet of Freedom Award in 2020 for his poetry book Scared Skin.

He has directed plays by various authors, from Beckett to Chekhov, and portrayed Raskolnikov, Boris Davidovich, Estragon, etc. He is a member of the Bosnia and Herzegovina PEN Center, the Writers' Association of B&H, and the Croatian Writers' Association.

He has been working at the Prijedor Theater for thirty-eight years.

DIRECTOR

Kokan Mladenović (Niš, 1970)

He graduated from the Department of Theatre and Radio Directing of the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, in the class of Miroslav Belović and Nikola Jevtić (1995). He has directed a varied repertoire, with a rich palette of authors, ranging from the Ancient Greeks, Renaissance, Baroque, and modernists to his contemporaries. He was the art director of the "Dadov" Theatre, the resident director and art director at the National Theatre in Sombor, the director of the Drama Department at the National Theatre in Belgrade, general manager of The Atelje 212 Theatre. His plays received awards at all professional theatre festivals in Serbia, as well as at important festivals in Hungary, Romania, Bosnia and Herzegovina, Croatia, Montenegro, and North Macedonia. He won the Bojan Stupica Award, a number of the Sterija Festival Awards (for directing, adaptation, and dramatization), the Novi Tvrđava Teatar Award, as well as other significant awards at festivals in Serbia (Užice, Jagodina, Vršac, Paraćin, Negotin, Zaječar) and in the region.

REVIEWS

Healing process of dissecting wounds

The theme of the play Why Are You Sleeping on the Floor, a new collaboration between writer Darko Cvijetić and director Kokan Mladenović, continues their previous work, the also very successful Schindler's Lift (Chamber Theatre 55 Sarajevo). Both plays write personal and collective history in Bosnia and Herzegovina during the 1990s, fierce destruction of private and public worlds, and it can be said that this work goes further and deeper, in expression and meanings. To begin with, it is a very challenging choice for Darko Cvijetić to also be a performer on stage, which unusually strengthens the documentary sense, expanding the theatricality and strengthening the truthfulness and authenticity of the play, as well as the intensity of the experience. His presence is bare and emotional, but also meaningfully complex, and stimulating due to the limitations of the position. He is at the same time real and peculiarly fictitious because he shares the stage with actors who play characters from his environment. He is the bearer of the action, writer, witness, participant, and victim of the blows of tragic reality, at the same time distant from it and immersed in it. From that evasive position, he gradually builds a mosaic of a traumatized world – from the depiction of the complexity of his parent's marriage, the Serb father Milutin (Ivan Grčić, Igor Pavlović) and the Croatian mother Karmela (Tena Nemet Brankov), through the slavery of his younger brother Bota and the anticipation of his return, until the end of the war and the departure of the family to America.

Cvijetić's presence sharpens the theme of the function of art in times of madness, of uncontrolled flare-ups of aggression and massacre of humanity. His writing becomes a spiritual space, a place of protection of memory and truth that is engulfed by the darkness of a hard-to-bear reality. Cvijetić records the horrors of everyday life on a typewriter, the sounds of typing sounds like bullets being fired. This recurring and very provocative solution can be interpreted symbolically – the power of words is devastating, like a bullet. Words open wounds and rage on them, which is why individuals from Darko's environment seek to avoid reality and turn to fairy tales, thereby problematizing the function of art: should it confront us with the truth, or keep us in a safe place in the dark?

Kokan Mladenović's direction is, at the same time, stylistically layered, stylized, and sensitive, built on delicate and consistent contrasts between the omnipresent darkness of war and the light of hope, embodied in the love between Senka (Maja Izetbegović) and Bota (Darko Radojević). Their relationship carries valuable poetic metaphors, among others the memory of the haven of freedom of the sky, which helps Senka to preserve hope. Her gentle rendition of the song "Što te nema" by Jadranka Stojaković, which becomes her mantra, also establishes a counterbalance to the horrors of war, as well as exceptional visual solutions with emphasized poetic meanings (set design by Marijela Hašimbegović, costume by Marita Ćopo, music by Irena Popović Dragović, and movement by Amila Terzimehić). The action unfolds in a visually striking scene, determined by the eerie coldness due to the prevailing metal and neon light. A particularly expressive solution is the installation of a huge metal structure, similar to a closet with many separate compartments, which suggests the space of a morgue. Both the living and the dead are crammed into those compartments, which can also be understood symbolically – in the hell of war, the living also become a kind of dead because their so-called lives cannot be real lives. On the left side of the stage is a row of empty chairs, which will occasionally and partially be filled, but will remain predominantly empty, which is a symbolically effective sign of absent people, spirits, and persons whose loved ones are (in vain) waiting.

The plot of this valuable and emotionally performed play as a whole begins with Cvijetić's comparison of Sarajevo and Prijedor with ancient Thebes. The protagonist states that the theater should have played Sophocles' Antigone, which deals with the tragic suffering of the brothers, Eteocles and Polynices, but also with the sister's inexorable humanism, the need to send both brothers off to the next world with equal love and honor. This motif can be understood as a prologue that leads to the idea of the modernity of the senselessness of violence, i.e. the eternal repetition of the horrors of fratricidal conflicts, but also the need to preserve humanity and justice, at least in the theater whose reflections of social horrors can (symbolically) cleanse them. Antigone wasn't there then, Cvijetić states, but that's why the play Why Are You Sleeping on the Floor arrived many years later, bringing the necessary (symbolic) catharsis.

Ana Tasić (*Politika*, 26th March 2023)

Kokan Mladenović's production is a Brechtian celebration of freedom

When built from the gut, the theater is one of the last bastions of freedom. The field of meaning in butchered lives. A refuge where it is truly possible to absorb the Sevdah music of catharsis. Bandage your wounds and feel the breath of the wounded soul on the chair next to you and those mercilessly exposed souls from the stage.

Such a Brechtian celebration of freedom took place in the play Why Are You Sleeping on the Floor, based on Darko Cvijetić's masterpiece novel. Kokan Mladenović, the director and tribune of this striking group, is one of the few remaining true successors of Brecht's teachings.

A strange druidic imagination

Cvijetić's book of Genesis is thick and bare, small, and fateful in scope. It talks about the unimaginative times of real documentary evil with sensual druidic imagination and poetry. The times that in the territory of the dismembered Yugoslavia cannot pass away, but are pulsating with an absurd alchemy. With painful creative honesty, Cvijetić tattooed on his soul the sufferings and upheavals of his family instilled from Serbian, Croatian, Ukrainian, and Jewish lineages.

Also, for the first time in our literature, the painful stories of sacrificed boys in Yugoslav People's Army's barracks, sad children forged overnight into enemies, were tackled. Mladenović and his actors turned Cvijetić's uncompromising tattoo of the last inch of humanity into a partisan march to inner redemption. Taking a challenging template as a fairy tale about good and evil (the adaptation in its noble collectivism is jointly signed by Mladenović, Cvijetić, playwrights Mina Petrić, Dubravko Mihanović, and the actors), intertwined feelings that reside in all of us. And it only depends on us whether we will despise ourselves and transfer to the dark side of the cosmos.

Phenomenal and fiercely dedicated actors

Mladenović's decision to physically bring the writer to the stage and turn him into a documentary vision of Dante is risky and gives birth to too many temptations. Cvijetić thus found himself in the difficult position of once again mining all that he had already memorized in writing, and expelled from his body, searching for the truth of hope.

Phenomenal, fiercely dedicated actors in the frantic beauty of their intimate and shared purifications are directly reflected in the writer's eye. They cling desperately to his anchor of utopia, offering him their own anchors of salvation.

Two fundamental visual metaphors

There are two fundamental visual metaphors Mladenović uses (constructed in the superb gestures of set designer Marijela Margeta Hašimbegović and costume designer Marita Ćopo): the stage space is an icy prosecutor's office, and helmets and overcoats are the most common props and coverings for bodies. However, in quick changes of focus, refrigerators for corpses suddenly become beds for first-time lovers or sofas for warm neighborhood coffee parties. Helmets can be baskets of food and shores on the streams of childhood, and overcoats blankets for newborns...

The perspective is entrusted to us by a hating crowd who, in the name of the heavenly nation (and for the sake of its own plunder), started bloody wars and has not turned off its engines yet. It is up to us not to surrender to them, to the last atom of our remaining humanity. Why Are You Sleeping on the Floor is an emblem of that resistance.

Carried by the wonderful paraphrases of the composer Irena Popović Dragović on the cult song "Što te nema" and the organic body battle of the choreographer Amila Terzimehić, this is a performance that should not stop. Until it blesses everyone's eyes on the territory of Yugoslavia and until the people defeat the nations. Until the end of the world.

Davor Špišić (*Telegram Zagreb*, 1st November 2022)

БРАНИСЛАВ НУШИЋ

ПОКОЈНИК

ЦРНОГОРСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ПОДГОРИЦА
И ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРУ ТИВАТ (Црна Гора)

НЕДЕЉА, 28. MAJ

BRANISLAV NUŠIĆ

THE DECEASED

MONTENEGRIN NATIONAL THEATRE
AND CULTURAL CENTER TIVAT (Montenegro)

SUNDAY, 28TH MAY

Фото: Марија Ердељи

Режија и адаптација: ЕГОН САВИН	Direction and adaptation: EGON SAVIN
Сценографија: ВЕСНА ПОПОВИЋ	Set designer: VESNA POPOVIĆ
Костимографија: ЈЕЛЕНА СТОКУЋА	Costume designer: JELENA STOKUĆA
Асистенткиња костимографкиње: ГОРДАНА БУЛАТОВИЋ	Assistant costume designer: GORDANA BULATOVIĆ
Избор музике: ЕГОН САВИН	Music selection: EGON SAVIN
Сценски говор: ДУБРАВКА ДРАКИЋ	Stage speech: DUBRAVKA DRAKIĆ
Асистенткиња редитеља: РАДМИЛА БОЖОВИЋ	Assistant director: RADMILA BOŽOVIĆ
Дизајн светла: МИЛИ МАЛОВИЋ	Lighting design: MILI MALOVIĆ
Дизајн тона: МЛАДЕН НИКЧЕВИЋ	Sound design: MLADEN NIKČEVIĆ

Улоге	Cast
Спасоје Благојевић: МАРКО БАЋОВИЋ	Spasoje Blagojević: MARKO BAĆOVIĆ
Павле Марић: БОЈАН ДИМИТРИЈЕВИЋ	Pavle Marić: BOJAN DIMITRIJEVIĆ
Рина: НАДА ВУКЧЕВИЋ	Rina: NADA VUKČEVIĆ
Анто: ГОРАН ВУЈОВИЋ	Anto: GORAN VUJOVIĆ
Милан Новаковић: АЛЕКСАНДАР РАДУЛОВИЋ	Milan Novaković: ALEKSANDAR RADULOVIĆ
Љубомир: ЛАЗАР ДРАГОЈЕВИЋ	Ljubomir: LAZAR DRAGOJEVIĆ
Мило: СЛАВКО КАЛЕЗИЋ	Milo: SLAVKO KALEZIĆ
Господин Ђурић: СЛОБОДАН МАРУНОВИЋ	Mister Đurić: SLOBODAN MARUNOVIĆ
Младен Ђаковић: СТЕВАН ВУКОВИЋ	Mladen Đaković: STEVAN VUKOVIĆ
Аљоша: ДЕЈАН ИВАНИЋ	Aljoša: DEJAN IVANIĆ
Адолф Шварц: СТЕВАН РАДУСИНОВИЋ	Adolf Schwarz: STEVAN RADUSINOVIĆ
Софија: РАДМИЛА БОЖОВИЋ	Sofija: RADMILA BOŽOVIĆ
Марија: ЈАДРАНКА МАМИЋ	Marija: JADRANKA MAMIĆ
Агент: ДРАГАН РАЧИЋ	Agent: DRAGAN RAČIĆ
Жандар: СЛОБОДАН ВУЈАДИНОВИЋ	Copper: SLOBODAN VUJADINOVIĆ
Представа траје 1 сат и 35 минута	The play is 1 hour and 35 minutes long

ПИСАЦ

Уместо биографије

Кроз дуги низ година мога рада, ја сам стекао широки број читалаца и гледалаца, те бих могао кратко одговорити да за њих пишем али то би био доста неодређен одговор. Рећи ћу одређеније: Пишем за оне који су жељни ведрине на облачном небу нашег доба, пишем за оне који су жедни свежег окрепљења на уморном путовању кроз беспуту садашњицу, пишем за оне који не мисле да свет и живот треба само кроз сузе посматрати, пишем за оне који не потцењују значај смеха у животу човековом.

Бранислав Нушић (1864–1938)

РЕДИТЕЉ

Нушић се у *Покојнику* представља као неумољиви сатиричар који сада више не упућује благе подсмехе друштву и појединцу доводећи их у неодољиво комичне ситуације, већ веома сугестивно, тамним бојама, приказује лажни морал представника буржоаског друштва али и безакоње и корпуцију на којима почива читав друштвени поредак.

Случај Павла Марића у *Покојнику* открива горку истину о савременим појавама и немоћи поштених људи да се одбране пред похлепном најездом. У овој комедији Нушић је директно насликао спрегу власти са криминалом, као што је отворено приказао полицијско насиље над грађанским правима и слободом личности. Слика друштва у којем је закон – безакоње и пљачка, у *Покојнику* је лишена оне нушићевске веселости и разиграности. У сатиричном тону, препуном горчине, комична слика менталитета замењена је овде суморном сликом и опорим разрешењем без перспективе. Зато је сатиричко значење *Покојника* потпуно и веома ефектно.

Егон Савин (Сарајево, 1955)

Дипломирао је режију 1979. на Факултету драмских уметности у Београду у класи професора Дејана Мијача. Већ својим првим режијама стекао је репутацију једног од најзначајнијих српских и југословенских редитеља. Ради као редовни професор на Катедри за позоришну режију на ФДУ у Београду. Режирао је разноврстан драмски репертоар, од савремених аутора у неформалним трупама, до светских класика у највећим националним театрима. Радио је широм бивше Југославије: Београд, Загреб, Нови Сад, Скопље, Сарајево, Подгорица... Представе Егона Савина игране су широм света: Њујорк, Беч, Чикаго, Монтреал, Торонто, Париз, Нанси, Милхајм, Висбаден, Цирих, Тел Авив, Варшава, Праг, Будимпешта, Трст...

Добитник је многобројних награда, између осталих и пет Стеријиних награда за режију, те две за адаптацију и Стеријине награде за нарочите заслуге (2005).

КРИТИКА

Нескривени ужас бандитизма

Покојник је последња завршена и уједно најмрачнија комедија Бранислава Нушића и зато многи сматрају да је *Покојник*, од свих његових комедија, најближи грађанској драми. Једном приликом Егон Савин је рекао да је себи дао у задатак да докаже да је Нушић не само изванредан комедиограф већ и недовољно признат писац драма из грађанског живота. Он је с успехом поставио Нушићеве „отписане" грађанске драме *Тако је морало бити* и *Пучина* (обе у ЈДП-у). Поставка *Покојника* у Црногорском народном позоришту је наставак рада на овој мисији. Но, ова представа има и друге квалитете карактеристичне за претходне режије Егона Савина.

Егон Савин је мајстор за адаптацију текста. Он зна како да текст деликатно пребаци у другачији миље, а да не разори структуру и

поремети односе међу ликовима. Тако се овај *Покојник* дешава у Црној Гори између два светска рата. У представи је урађено веома добро језичко прилагођење текста које Нушићу није наудило, а глумцима је омогућило да ликовима дају додатни локални „шмек". Једина већа интервенција на тексту коју је направио Егон Савин је та што је избацио ликове који су везани за подзаплет око венчања Спасојеве кћери. Када је избачен споредни заплет из текста представе, *Покојник* је постао чиста друштвена сатира – веома опора драма о друштву у коме бандити под велом крупног капитала пљачкају честите грађане и у томе им помаже судство, медији, полиција и политика. Тај ужас бандитизма акционе групе окупљене око Спасоја редитељ је додатно подвукао тиме што они седе збијени на канабе, окренути ка публици када говоре најужасније и најгнусније реченице, оне у којима откривају механизам помоћу кога владају и начин на који размишљају о себи и свету. На тај начин редитељ нам говори да пљачкашка банда више нема потребе да се крије. Они јавности могу отворено рећи све и њима више нико не може стати на пут, јер су све полуге власти у њиховим рукама. Нас у публици готово да спопадне ужас када Спасоје, након што је послао Марића на пут без повратка, цитира народну изреку да правда увек побеђује. Једини излаз из ове ситуације је смех. Смех нам помаже да разумемо да, ма колико да су покрали и шта год да су упропастили, Спасоје и дружина ипак су само плашљиви малограђани којима се указала неочекивана прилика за добит.

Марко Баћовић игра Спасоја Благојевића. Кроз лик Спасоја редитељ нам показује како карактер малограђанина обликује новац и ситуацију у којој се налази. Када има новца Спасоје се понаша као да је фини и уважени господин, али када се уплаши и помисли да ће остати без истог, из њега избије кукавица и слабић – Црногорци би рекли „несој". У једном тренутку он може да плаче и моли на коленима, у следећем да буде вулгарни простак, а затим опасан човек који вади револвер из торбе. Квалитет глумца Марка Баћовића у овој улози јесте што уме да покаже којом брзином Спасоје мења карактер. Артикулисаност, како у говору тако и у физичким кретњама којима Баћовић игра овај лик, чини да му потпуно верујемо и да верујемо у свет који је Нушић створио око овог лика. Лакоћа и брзина у променама стварају комички набој који је суштински важан за интерпретацију Нушићевих текстова. Без комичког ефекта читава драматуршка конструкција комада може деловати као комад с тезом – добар човек је наиван и беспомоћан, а „зликовци" су опасни и добро организовани те га лако упропасте. Нушића таква конструкција није занимала. Својим *Покојником* још једном је показао шта је све мали човек спреман да уради да би задржао оно до чега му је стало, чак и ако зна да ту имовину није стекао на поштен начин. Марко Баћовић нас је уверио да је његов Спасоје стваран, а то су постигли у својим улогама и други глумци из ансамбла.

Можда је најтеже било Бојану Димитријевићу који игра Павла Марића. Павле Марић је изузетно незахвалан лик јер је племенит, добар човек и жртва читаве интриге – честити привредник, посвећени научник и искрено заљубљени муж. Жена га вара с пословним партнером, асистент му краде научни рад, а даљи рођак Спасоје отима му сву имовину. Јако је тешко играти уверљиво Нушићеве позитивне ликове зато што они имају у себи велику дозу пасивности и наивности. Бојан Димитријевић и Егон Савин су објаснили наивност Павла Марића његовом неразумном еротском привржeношћу жени. Глумац Бојан Димитријевић је својим начином игре учинио да и код Павла Марића видимо брзе промене понашања (карактеристичне и за остале ликове). У једном тренутку он је великодушни господин, у следећем самосажаљиви плачљивко, а затим он навали на Рину као дете на колаче. Захваљујући овим заокретима у начину игре и Павле Марић је помало смешан и не одскаче од стила игре осталих глумаца. Да би додатно оправдао његов одлазак на крају представе, Егон Савин је постојећи Нушићев текст надградио у стилу у коме

се блати и уништава личност у савременим, таблоидним медијима – „црта му се мета на челу“, угрожава му се живот и људска слобода, прети полицијом која радо демонстрира бруталност и он нема другу могућност него да се врати тамо одакле је дошао.

Бранка Оташевић игра Рину као изузетно путену жену која једноставно не може да одоли и којој нико не може да одоли. Ова Рина је истовремено и сујетна жена – ласка јој помисао да је претходни муж још увек жели и спремна је да му се баци у загрљај као што се и његовом пословном партнеру Новаковићу бацала у загрљај. Једино што њу стварно више занима од секса је новац. Рина Бранке Оташевић није интелигентна жена, али је довољно лукава да увек уме да одабере „праву страну“. Кроз лик Анта глумац Горан Вујовић и редитељ Егон Савин дали су слику и прилику малог човека ситне душе који је најмање „згрешио“ али се зато највише плаши. Овај Анто је толико плашљив да га то чини глупим и подобним за најразличитије манипулације. У овој поставци он је скоро неписмен, осим када треба да потпише лажну изјаву или да прочита лажну оптужбу против Марића. Милан Новаковић (партнер Марићев и љубавник његове жене) у интерпретацији Александра Радуловића је онај који изиграва господина када је ухваћен у крађи, папучића пред својом женом и похлепну архикукавицу која, за разлику од Марића, нема дилему око тога шта је важније – љубав или новац. Љубомир Лазара Драгојевића је плагијатор – присвојио је Марићев научни рад. Код њега видимо трансформацију од једног стидљивог, скромног и неснађеног момчића у налицканог господичића и велику кукавицу.

(...) Страшни су ови Нушићеви ликови у интерпретацији глумаца ЦНП-а. Страшни и сасвим овдашњи, садашњи и наши. То су људи који нама данас кроје судбину. Убеђују нас да они имају право да раде то што раде јер располажу отетим новцем. А ми, шта ћемо ми да радимо? За почетак, хајде да им се насмејемо у лице! Смех је најбољи лек против очајања.

Марина Миливојевић Мађарев (*Време*, 8. децембар 2022)

Повратак из света мртвих

Полазећи од *Покојника*, једног од последњих Нушићевих дела (1937), мрачне сатире која се опако разрачунава с лажним друштвеним моралом, лицемерјем, корупцијом, лоповлуком и разним другим видовима битанлука у круговима такозваног високог друштва, редитељ Егон Савин гради прецизну, компактну и трагично савремену представу. Ликови су постављени у симболички тесан, затворен, клаустрофобичан простор, у Подгорицу, у првим деценијама двадесетог века (сценографија Весна Поповић, костимографија Јелена Стокућа). На кулисама зеленкасто-црне боје, одштампане су старе, документаристичке фотографије града, с ретро шмеком. Осећање елегантне старине, достојанствене и стамене прошлости, који дискретно граде те архаичне слике, постепено ће добијати смисао контраста, падањем маски и откривањем стварних лица актера, њиховог безочног хохштаплераја.

Режија Егона Савина је преовлађујуће реалистичка, ликови су одређени суптилном психолошком веродостојношћу и скоро опипљивом тежином драмског израза. У њима готово да више нема оне лепршаве, безазленије комичности Нушићевих ранијих ликова, смешних бедника попут лешинара из ожалошћене породице, или грамзиве министаркине фамилије. Стварност друштвено-политичке трулежи убила је могућност наивније и лаганије игре, остављајући скоро само простор за тамну гротеску. Она повремено изазива горак смех због апсурдних решења, на пример у сцени лажног колективног читања новина, у покушају игнорисања покојниковог повратка.

Бојан Димитријевић сталожено и уверљиво реалистички представља Павла Марића, изневереног супруга и амбициозног научни-

ка који нестаје након сазнања да га манипулативна супруга Рина (Бранка Оташевић) вара с пријатељем Новаковићем (Александар Радуловић). Његов повратак из „мртвих“ изазива жестоке потресе у круговима друштвено-политичке елите, буди панику и страх од губитка привилегија, дрмајући стубове друштва. А чињеница да не успева да их сруши, може се тумачити као симболичан знак немогућности промене – кривоклетници и сплеткароши урадиће све како би задржали своје позиције. На том бескомпромисном путу, они разоткривају понављајуће механизме одржавања власти – од прављења медијских сплетки, до оптужби за шпијунажу, што нам је све, данас и овде, и даље болно препознатљиво.

Марко Баћовић игра Спасоја Благојевића, шефа операције у борби враћања мртвака у свет мртвих, бестидног, неумољиво хладног покварењака, увек приправног у борби да очува моћ. Ипак, и та маска челичне снаге пада у односу са Ђурићем (Слободан Маруновић), када се разоткривају слабост, љигавост, улизиштво и бескичмењаштво у његовој гротескној сцени цмиздрења, доказујући да нико није недодирљив.

Ретке призоре чисте комике доноси Славко Калезић у улози Мила, користољубивог Рининог љубавника, и врцавог следбеника вере у моћ виска, или фенг шуија, изазивајући лагану комику. Стеван Радусиновић је Адолф Шварц, један у низу муљатора који дефилују на тој позорници вуцибатина, свету у коме се жене дају механички, по инерцији. Собарица Софија (Радмила Божовић) шири ноге по потреби, безлично и хладно, указујући на суморност њене позиције и односа према њој. Једна од жртава друштвене суровости је и Аљоша (Дејан Иванић), сенка од човека, несигуран, муцав и такође разорен због женине прељубе.

Дела Бранислава Нушића нису била постављана на црногорске репертоаре пуних двадесет седам година. У вези с тим избор играња *Покојника* је прави погодак, прво зато што није предвидив, или очекиван, и зато што потврђује Нушићеву убојиту савременост, овде безизлазно чемерну.

Позориште, као истинска савест друштва, не одустаје од опирања систему лоповлука и лажи. Марићев покушај да сруши корумпирани систем завршава се неуспехом, његовим протеривањем из земље, и очувањем принципа зла и покварењаштва. Но, и тај покушај се може тумачити као сноп светлости у тамном мору апатије, јер сваки такав напор отвара бар некакву могућност да трули систем пукне.

Ана Тасић (*Политика*, 5. август 2022)

Богати умиру двапут

Готово читав век је протекао откада је Бранислав Нушић, у болничкој постељи (сведочи Милан Ђоковић), окренуо свој последњи завршени текст, *Покојника*, на црну комедију с елементима криминалистичког жанра.

У својој адаптацији истог текста, Егон Савин је трагедију Павла Марића, инжењера коме је у одсуству разграбљена имовина и украден интелектуални рад, прочитао као социјалну драму, истиниту колико је данас стварна телевизијска драма са сличном тематиком... Иако се чини да се није много тога променило у вечитим људским манама о којима је Нушић у својим великим комедијама тако ефектно, смешно, али доброћудно писао, поставка на црногорску сцену *Покојника*, најзначајнијег комедиографа на овим просторима, после скоро три деценије одсуства, осветлила је сасвим савремен, дугим временом изоштрен и знан феномен – над капиталом мора да се бди, никаква емоција не сме да га угрози, имућан човек мора да буде не само вечно на опрезу од ближњих, који би да га покраду, већ и од власти, испоставило се,

још једног помагача у избегавању и правде и људског права на поштено стечену имовину.

Мајстор у анализи грађанског, драмског Нушићевог проседеа, не тако много хваљеног, колико је његова комедија, Егон Савин је аутентичним позоришним средствима исплео драмску дедукцију, анатомију и анамнезу злочина над Павлом Марићем, који се, повређен издајом жене, повукао на годину дана у анонимност. Гост из Београда, Бојан Димитријевић, мајстор сценске комедије, Марића је одиграо суздржано, драмски, са унутрашњим покрићем поштеног човека, који нема нечасних тајни и искрено је изненађен апсурдом у који запада.

Тај Димитријевићев драмски потенцијал показао се као одлична супротност гротескном марифетлуку и бескарактерности блиског му Спасоја Благојевића, кога Марко Бећовић изврсно представља као страшљивца, мутиводу и манипулатора најниже врсте, што кулминира отправљањем Марића назад у „илегалу“, с туђим пасошем у рукама... Савин гради *Покојника* на врло осетљивој граници између комедије као преобучене трагедије, и социјалне сатире, која изазива чемеран осмех, пре него здраво весеље уоченим карактерним манама одређеног, или сваког менталитета. Пребацивши радњу у Подгорицу у тридесетим годинама двадесетог века, редитељ је постигао ефекат парадокса, рачунајући на контекст чојства, увек истицан у Црној Гори. Сценографија Весне Поповић дала је, у прилог томе, симболичну вертикалу, пресечену окном кроз које се, као у кримићу, види претећа силуета онога („покојника“) који се враћа у свој брак и иметак, што давно више не постоји.

Бранка Оташевић је Рину, прељубницу и спонзорушу, одлично играла на идеји да су лепота и грамзивост прирођене особине и да их се не треба стидети. Горан Вујовић, као Анто, врло успешно је потцртавао комедију у овој суровој драми, а Александар Радуловић, Лазар Драгојевић, Славко Калезић, Слободан Маруновић и Стеван Вуковић су „актанцијалну групу“, која је смутила и успешно извела савршен злочин из користољубља, тачно и упечатљиво представили као стоглаву хидру спреге високог капитала и коруптивне власти.

Јелена Стокућа је прецизним костимом и контрастом (пурпурно црвена Ринина хаљина, која је и њен карактер) додатно уозбиљила игру, која је показала да је Нушић написао опак, оштар комад, који се не опире савремености, него је чини још болнијом.

Драгана Бошковић (*Вечерње новости*, 5. август 2022)

DIRECTOR

Egon Savin (Sarajevo, 1955)

He graduated in directing in 1979 at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in the class of Professor Dejan Mijač. He gained a reputation as one of the most important Serbian and Yugoslav directors with his first directions. He works as a full-time professor at the Department of Theater Direction at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade. He has directed a diverse drama repertoire, from contemporary authors in informal troupes to world classics in the largest national theaters. He worked all over the former Yugoslavia, in Belgrade, Zagreb, Novi Sad, Skopje, Sarajevo, Podgorica, and other places. Egon Savin's plays were performed all over the world, including performances in New York, Vienna, Chicago, Montreal, Toronto, Paris, Nancy, Mülheim, Wiesbaden, Zurich, Tel Aviv, Warsaw, Prague, Budapest, Trieste, etc.

He is the winner of numerous awards, including five Sterija awards for directing, two for adaptation, and Sterija's award for special merit (2005).

REVIEWS

Back from dead

Starting from *The Deceased*, one of Nušić's last works (written in 1937), a dark satire that deals viciously with false social morality, hypocrisy, corruption, thievery, and various other types of scumbags in the circles of so-called high society, the director Egon Savin builds a precise, compact, and tragic contemporary performance. The characters are placed in a symbolically tight, closed, claustrophobic space, in Podgorica, in the first decades of the 20th century (set design by Vesna Popović and costume design by Jelen Stokuća). Old, documentary photos of the city are printed all over the green and black scene, packed with a retro touch. The feeling of elegant antiquity, dignified, and staunch past, which are discreetly built by those archaic images, will gradually acquire a sense of contrast, with the falling of the masks and the revealing of the real faces of the actors and their senseless frauds.

Egon Savin's direction is predominantly realistic, the characters are defined by subtle psychological credibility and an almost palpable weight of dramatic expression. They no longer express the easygoing and harmless comedy we can see in some of Nušić's earlier characters, funny wretches like the vultures from the grieving family, or the greedy minister's family. The reality of socio-political rot killed the possibility of a naïve and light play, leaving room for nothing more but the dark grotesque. It occasionally provokes bitter laughter due to absurd solutions, for example in the scene of a fake collective reading of the newspaper, in an attempt to ignore the return of the deceased.

Bojan Dimitrijević calmly and realistically portrays Pavle Marić, a betrayed husband and an ambitious scientist who disappears after learning that his manipulative wife Rina (Branka Otašević) is cheating on him with his friend Novaković (Aleksandar Radulović). His return from the "dead" causes violent upheavals in the circles of the socio-political elite, causing panic and fear of losing privileges, shaking the pillars of society. And the fact that he fails to overthrow them can be interpreted as a symbolic sign of the impossibility of change – perjurers and plotters will do anything to keep their positions. On that uncompromising path, they expose the recurring mechanisms of maintaining power – from creating media intrigues to making accusations of espionage, all of which is still painfully recognizable in this day and age.

Marko Baćović portrays Spasoje Blagojević, the head of the operation in the fight to return the dead to the world of the dead, a shameless, implacably cold crook, always ready to fight to preserve power. However, even that mask of steel strength falls, and in the relationship with Đurić (Slobodan Marunović), when weakness, sleaze, sycophancy, and spinelessness are exposed, in his grotesque whining scene, proving that no one is untouchable.

Some of the odd scenes of pure comedy are brought by Slavko Kalezić, in the role of Milo, Rina's self-interested lover, and a lively follower of faith in the power of magic, or Feng shui, causing light comedy. Stevan Radusinović is Adolf Schwarz, one of a series of swindlers who parade on that stage of tramps, a world in which women are seduced mechanically, by inertia. The maid Sofija (Radmila Božović) spreads her legs as needed, impersonally and coldly, indicating the bleakness of her position and others' attitude towards her. One of the victims of social cruelty is Aljoša (Dejan Ivanić), a shadow of a man, insecure, stuttering, and also devastated by his wife's adultery.

Branislav Nušić's works have not been performed in Montenegrin repertoires for 27 years. In this regard, the choice of playing *The Deceased* is a real hit, firstly because it is not predictable or expected, and also because it confirms Nušić's murderous modernity, here endlessly hellish.

The theater, as the true conscience of the society, does not give up resisting the system of thievery and lies. Marić's attempt to overthrow the corrupt system ends in failure, his expulsion from the country, and the preservation of the principles of evil and corruption. But even that attempt can be interpreted as a beam of light in the dark sea of apathy because every similar effort opens at least a possibility that the rotten system will burst.

Ana Tasić (*Politika*, 5th August 2022)

The rich always die twice

Almost an entire century has passed since Branislav Nušić, lying in his hospital bed (as witnessed by Milan Đoković), changed his last completed text, *The Deceased*, into a black comedy with elements of the criminal genre.

In his adaptation of the same text, Egon Savin reads the tragedy of Pavle Marić, an engineer whose property was looted and his intellectual work stolen in his absence, as a social drama, as true as a real television drama with a similar theme in this day and age... Although it seems that not much has changed in the eternal human flaws – about which Nušić wrote so effectively, funnily, but good-naturedly in his great comedies – the setting on the Montenegrin production of *The Deceased* by the most significant comedy writer in this region, after almost three decades of absence illuminates a contemporary, long-time-sharpened, and a well-known phenomenon – the capital must be watched over, no emotion must threaten it, a wealthy man must not only be eternally on the lookout for his neighbors, who would steal it but also from the government, another assistant in avoiding both justice and the human right to an honestly acquired property.

As a master in the analysis of civil, dramatic Nušić method, not as praised as his comedic work, Egon Savin uses authentic theatrical means to weave a dramatic deduction, anatomy, and anamnesis of the crime against Pavle Marić, who, due to the betrayal of his wife, retreated into anonymity for a year. The guest from Belgrade, Bojan Dimitrijević, a master of stage comedy, portrays Marić restrainedly, dramatically, with the inner cover of an honest man, who has no dishonorable secrets and is frankly surprised by the absurdity he falls into.

Dimitrijević's dramatic potential proves to be an excellent contrast to the grotesque stunts and characterlessness of his close friend Spasoje Blagojević, whom Marko Baćović excellently portrays as a scarecrow, mind-bender, and manipulator of the lowest kind, which culminates in Marić being sent back to the "illegal", with someone else's passport in his hands... Savin builds *The Deceased* on a very sensitive border between comedy as a disguised tragedy, and a social satire, which causes a sly smile, rather than a healthy glee at the observed character flaws of a known or unknown mentality. By moving the action to Podgorica in the 1930s, the director achieved the effect of a paradox, counting on the context of existence, always highlighted in Montenegro. Vesna Popović's scenography provided, in support of this, a symbolic vertical, cut by a window, through which, as in a crime story, you can see the menacing silhouette of the one ("the deceased") who returns to his marriage and possessions that have not existed for a while.

Branka Otašević portrays Rina, who is an adulteress and a gold digger, perfectly, using the idea that beauty and greed are innate qualities and that these qualities are nothing to be ashamed of. Goran Vujović, as Anto, very successfully underlined the comedy in this harsh drama, and Aleksandar Radulović, Lazar Dragojević, Slavko Kalezić, Slobodan Marunović, and Stevan Vuković are the "proactive group", which created and successfully carried out the perfect crime of self-interest, accurately and impressively presented as a hundred-headed hydra of the combination of high capital and corrupt government.

Jelena Stokuća made the play even more serious with precise costumes and a contrast (purple red Rina's dress, which is also her character), which showed that Nušić wrote a vicious, sharp piece, which does not resist modernity but makes it even more painful.

Dragana Bošković (*Večernje novosti*, 5th August 2022)

СЛОБОДАН ОБРАДОВИЋ

YANKEE ROSE

БЕОГРАДСКО ДРАМСКО ПОЗОРИШТЕ

ПОНЕДЕЉАК, 29. МАЈ И УТОРАК 30. МАЈ

SLOBODAN OBRADOVIĆ

YANKEE ROSE

BELGRADE DRAMA THEATRE

MONDAY, 29TH MAY AND TUESDAY, 30TH MAY

Фото: Драгана Удовичић

Режија и сценографија: МИЛОШ ЛОЛИЋ	Direction and set design: MILOŠ LOLIĆ
Адаптација и драматургија: ПЕРИША ПЕРИШИЋ и АЛЕКСАНДАР РАДИВОЈЕВИЋ	Adaptation and dramaturge: PERIŠA PERIŠIĆ and ALEKSANDAR RADIVOJEVIĆ
Костимографија: МАРИА МАРКОВИЋ МИЛОЈЕВ	Costume designer: MARIA MARKOVIĆ MILOJEV
Композитор и текст сонгова: НЕВЕНА ГЛУШИЦА	Composer and songwriter: NEVENA GLUŠICA
Сценски говор: др ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ	Stage speech: LJILJANA MRKIĆ POPOVIĆ, Ph.D.
Дизајн светла: СРЂАН ЈОВАНОВИЋ	Light design: SRĐAN JOVANOVIĆ
Дизајн, израда лутака и стручни сарадник: ЗОРАНА МИЛОШАКОВИЋ ТАСИЋ	Puppet design, production, and consultant: ZORANA MILOŠAKOVIĆ TASIĆ
Сценска протетика: СИНЕРЏИ FX (ВЕРОЉУБ НАУМОВИЋ, КРИСТИНА МИЉАЧКИ, ДИЈАНА МОЛАЦ)	Scene prosthetics: SINERDŽI FX (VEROLJUB NAUMOVIĆ, KRISTINA MILJAČKI, DIJANA MOLAC)
Асистенти режије: СТЕФАН ЧАМЏИЋ, ЛУКА МИЈАТОВИЋ	Assistant directors: STEFAN ČAMDŽIĆ and LUKA MIJATOVIĆ
Асистент костимографа: КАТАРИНА СТАНИВУКОВИЋ	Assistant costume designer: KATARINA STANIVUKOVIĆ

Улоге	Cast
ДАНИЦА МАКСИМОВИЋ	DANICA MAKSIMOVIĆ
ИВАНА НИКОЛИЋ	IVANA NIKOLIĆ
ИВА ИЛИНЧИЋ	IVA ILINČIĆ
ИВАНА ВУКМИРОВИЋ	IVANA VUKMIROVIĆ
САРА РИСТИЋ	SARA RISTIĆ
МИЛАН ЧУЧИЛОВИЋ	MILAN ČUČILOVIĆ
ЛУКА ГРБИЋ	LUKA GRBIĆ
ИВАН ЗАБЛАЋАНСКИ	IVAN ZABLAĆANSKI
АМАР ЋОРОВИЋ	AMAR ĆOROVIĆ
ДИМИТРИЈЕ ЦИНЦАР КОСТИЋ	DIMITRIJE CINCAR KOSTIĆ
ЏОНАТАН МАСТОР ЛУМБИЛА	DŽONATAN MASTOR LUMBILA
МЛАДЕН ЛУКИЋ	MLADEN LUKIĆ
МИЛОШ ЈАКОВЉЕВИЋ	MILOŠ JAKOVLjEVIĆ

Представа траје 2 сата	The play is 2 hours long

ПИСАЦ

Текст је давно настао и некако чекао тренутак да се догоди и дочекао правог редитеља. Када сам га писао, одређени проблеми којима се текст бави били су приметни, али је деловало да су мали, надао сам се да ћемо временом оздравити. А ево 10-15 година касније – не да ти проблеми нису нестали него су метастазирали и готово их је немогуће решити. Некада смо се надали да ће постојати емпатија, бавили смо се тиме зашто је нема, а данас, нажалост, како видимо кад отворимо новине – ни реч емпатија више не постоји. То је оно што је страшно и мрачно. Налазимо се у цивилизацији која се одродила од тог термина зато што је новац постао бог.

Једина љубав која у комаду постоји јесте љубав према моћи и према новцу. Цена која се ту плаћа је страшна и зове се усамљеност, једна суштинска усамљеност. То звучи мрачно и јесте мрачно, али се посматра кроз призму црног хумора којег има доста с пуно поп културних референци с којима ће публика моћи да се идентификује.

Слободан Обрадовић (Београд, 1977)

Дипломирао драматургију на Факултету драмских уметности у Београду 2008. Као драматург, адаптатор и преводилац драмских текстова сарађивао са водећим позоришним редитељима средње и млађе генерације. Сценариста и косценариста дугометражних и кратких филмова, документарних и играних серија. Селектор фестивала „Јоаким Вујић“ (2014–2015). Члан уредништва позоришног часописа *Театрон* (2005–2012). Објављивао позоришне текстове и критике у часописима *Театрон*, *Yellow Cab*, *ТФТ* и *Сцена*. Добитник годишње награде Позоришта на Теразијама и позоришта „Душко Радовић“. Добитник Стеријине награде за најбољу позоришну критику 2012. године, и Стеријине награде за драматургију за представу *Радничка хроника* Петра Михајловића, у режији Вељка Мићуновића и извођењу Народног позоришта Суботица.

РЕДИТЕЉ

Размишљао сам шта је моја мотивација да се вратим у Београд. Две ствари су биле кључне – да се ухватим неког домаћег текста који у иностранству немам прилику да радим и, наравно, да први пут сарађујем са својом мајком, коју обожавам, али пре свега то је прва особа коју сам у животу видео на сцени. Десило се да сам у БДП-у добио прилику да спојим те две ствари.

Обрадовићев комад је специфичан текст на многе специфичне теме, који је писан на један скоро па невиђен начин. Немам са чиме да упоредим овај текст. Оно што је чудно јесте да је сада још актуелнији него када је писан. Што се тиче представе, реч је о разузданом, донекле и поспрдном, али дубоко трагичном мјузиклу.

Главна јунакиња почиње такорећи са дна, па се успиње до неких различитих услуга, а онда доживљава да буде планетарно позната и популарна, па и да не мора ничим да се бави, а да и даље зарађује.

Реч је, нећу да кажем о успону, паду и суноврату, али да – о захтевном и тешком путу који је пред женом, у различитим декадама у Америци, али чини се пре свега у капитализму и глобализованом свету, којем и ми припадамо. Реч је о једном поспрдном погледу на патријархат или можда чак о једном тужном вицу о плавуши.

Милош Лолић (Београд, 1979)

Дипломирао је позоришну и радио режију на Факултету драмских уметности у Београду. У Југословенском драмском позоришту је поставио представе: *Дневник о Чарнојевићу* Милоша Црњанског (2014), *Отело* Вилијама Шекспира (2012), *Сањари* Роберта Музила (2008), *Друга страна* Дејана Дуковског (2006) и *Тесла, тотална рефлексија* Марије Стојановић (Југоконцерт и Југословенско драмско позориште, 2006). Режирао је и у другим позориштима у Београду: *Адам и Ева* Мирослава Крлеже (Битеф театар, 2002), *Велика бела завера* Димитрија Војнова (Атеље 212, 2004), *Мушка*

ствар Франца Ксавера Креца (Атеље 212, 2007), *Боі је ди-цеј* Фалка Рихтера (Мало позориште „Душко Радовић“, 2010), *Марија Стјуарт* Фридриха Шилера (Народно позориште, 2015). Последњих година са великим успехом режира у иностранству: *Жак или Покорност* Ежена Јонеска (Местно гледалишче, Љубљана 2012), *Роберто Цуко* Бернар-Марија Колтеса (Фолкстеатар, Минхен, 2013), *Хинкеман* Ернста Толера (Шаушпилхаус, Дизелдорф и Салцбуршки фестивал, 2014), *Маниа* по Еурипидовим *Баханткињама* (Максим Горки театар, Берлин, 2015), *Време забаве* Харолда Пинтера (Бургтеатар, Беч, 2016), *Рехниц* Елфриде Јелинек (Фолкстеатар, Беч, 2016), *Идоменеј* Роланда Шимелфенига (Театар Базел, 2017), *Зид, језеро* Душана Јовановића (СНГ Драма, Љубљана, 2017), *На краљевском путу* Елфриде Јелинек (Шаушпилхаус, Франкфурт, 2018), *Борба црнаца и паса* Бернар-Марија Колтеса (Бургтеатар, Беч, 2018), *У врту или Лизистрата други део* Сибиле Берг по Аристофану (Театар Базел, 2019)… Добитник је бројних награда: Гран при „Мира Траиловић“ на 43. Битефу за представу *Сањари* Роберта Музила (ЈДП, Београд, 2008), Политикина награда за режију на 46. Битефу и Награда за режију фестивала „Бајерски позоришни дани” у Аугзбургу за представу *Крвава свадба* Федерика Гарсије Лорке (Фолкстеатар, Минхен, 2011), Гран при „Борштникови сусрети” за представу *Бартлби, писар* по новели Хермана Мелвила (Мини театар, Љубљана, 2011), Награда „Нестрој“ за *Матично поподне* Волфганга Бауера (Фолкстеатар, Беч, 2012), Априлска награда града Београда за *Отела* Вилијама Шекспира (ЈДП, Београд, 2012), Награда „Доротеа Неф“ за представе *Председнице* Вернера Шваба (Фолкстеатар, Беч, 2014) и *Лазарус* Енде Волша и Дејвида Боувија (Фолкстеатар, Беч, 2018)...

КРИТИКА

Сјајна и површна неутралност

Текст *Yankee Rose* Слободана Обрадовића може се дефинисати као сатирична комедија која фрагментарно исцртава животни пут Сузан Ли Алвин, фаталне америчке лепотице, трновити успон до богатства и славе, уз помоћ мушкараца, залуђених њеним шармом. На тематском плану, радња одражава декаденцију америчког живота, испразност гламура и баналност медија, јалове опсесије вештачком физичком лепотом, напумпаном, силиконском, метафором лажног сјаја чије светлуцање прикрива одсуство дубине, и непрегледну унутрашњу празнину. Специфичност текста је стилска помереност, пренаглашени и ишчашени ликови и театрализована радња, који повремено имају комички ефекат, заснован на прекорачењима конвенционалних граница. Они јесу изазовни, али не толико да буду конститутивни стубови комада коме фали продубљивање значења и изазовнијих запажања, провокативнијих идеја и коментара.

Можда га, имајући у виду ове мане текста, редитељ Милош Лолић на сцену поставља као предложак за музичку представу, један сугестивно стилизован, надреални и гротескни *freak-show* (драматурзи Периша Перишић и Александар Радивојевић, композитор и текст сонгова Невена Глушица). Вешта, прецизна и маштовита режија и врло упечатљиво музичко извођење донекле успевају да попуне празнине полазног комада, у чему је пресудно важна игра посвећених глумаца и музичара. На сведено утврђеној сцени, радњу започиње четворочлани састав, или хор, у Обрадовићевом тексту означен као „публика“. Они су свечано, церемонијално обучени у одела, и може се рећи да имају функцију колективног наратора који ће пратити радњу, уводити у догађаје, коментарисати и повремено иронично разобличавати њихов ток, кроз говор и песму. Даница Максимовић харизматично игра ту напирлитану америчку икону, плавокосу Сузан изражених облина, изазовно увучену у сликовиту шљокичасту хаљину (костим Марија Марковић Милојев). Упадљиво је нашминкана, или прешминкана, као да има

маску, која прикрива и сузбија њен идентитет, подсећајући на јунаке треш филмова Џона Вотерса. Она спретно обликује празнину таштине, невоље које прате насилно богаћење једне лаке жене, келнерице и плесачице, конкретне и симболичке проститутке.

Сценски живописно су остварени бројни театрални ликови који прате Сузан на том симболичком путу за Дамаск, на путу тоталног краха духа: од њене сурово небрижне мајке, од истог соја лаке жене која се по буџацима спанђава са мушкарцима (Ивана Николић), преко првог мужа, оца њеног детета, грубе и запуштене мушкарчине (Милан Чучиловић), затим другог мужа, гротескног милионера инвалида (Димитрије Цинцар Костић) и његовог пратиоца Црнца (Џонатан Мастор Лумбила), до чистог и углађеног адвоката (Лука Грбић) и Сузаниног занемареног и беспомоћног сина (Амар Ђоровић). У игри се користе маске које глумци анимирају као да су у луткарском позоришту, решавајући на тај начин и проласке низа ефемерних ликова, од Сузаниног школског наставника, похотника и насилника, до широко насмејаног Тома Круза.

Врло вредан сегмент представе су сонгови који се уживо, енергично и хипнотички изводе. Они ослобађају емоције које недостају у драмском делу извођења, поправљајући донекле значењску оскудност полазног текста. А због његових ограничења, може се рећи да је представа попут Бодријаровог тумачења Америке, као земље која нема довољно дражи, као пустиње разрешене дубине, сјајна и површна неутралност, хипер-простор без жеље.

Ана Тасић (*Политика*, 20. новембар 2022)

Вечита трка за успехом

Избор представе *Yankee Rose* је, чини се, мотивисан приликом да у улози Сузан Ли (која игра, заправо, усуд, успон и пад Ен Никол Смит, америчке старлете, ријалити звезде, певачице), буде Даница Максимовић, глумица која се прославила у музичком Позоришту на Теразијама, уз многе друге улоге, у позоришту, на филму и телевизији.

И редитељ Милош Лолић, београдски ђак, али одавно и редитељ многих значајних европских театара, лауреат важних позоришних награда, изабрао је давно написани комад Слободана Обрадовића, не само да би показао „нељубав“ (Звјагинцев), одсуство сваке емапатије и суштинску самоћу јурњаве за успехом и популарношћу по сваку цену („амерички сан“), већ и да би Даници Максимовић дао прилику да заигра не жену, него феномен, који је тешко учинити животним на сцени.

Од прве појаве Сузан Ли, касније назване Америка (скромног порекла, која својим физичким атрибутима и огромном жељом за публицитетом успева да постане позната), јасно је да ће Лолић *Yankee Rose* водити као имитацију свега што данас јесте куга времена (незајажљивост, безосећајност, распад породице, комерцијализација, медијска манипулација, потрошачка помама...). У јаркој, белој хаљини са цирконима, каширaних облина (костимограф Марија Марковић Милојев), са белом вештачком фризуром, нашминкана тако да би се свако феминистичко друштво побунило (због извргавања руглу женствености, као у случају покрета Drag Queens), Даница Максимовић, говором и специфичним певањем заузима позу тумача Сузан Ли, не ње саме. То је врло сложен глумачки задатак и глумица га спроводи до краја готово консеквентно, упркос томе што јој у току два сата персифлирања на сцени понекад падне концентрација. То исто тумачење типова Лолић тражи и добија и од осталих типова у овој представи – каубоја Милана Чучиловића, милијардера Ивана Заблаћанског, мајке Иване Николић, заводнице Иве Илинчић, адвоката Луке Грбића, као и осталих ликова, употпуњених луткама, које анимирају глумци (израда Зорана Милошаковић Тасић), који доносе са собом инструменте на сцену и хумористично представљају по

један „грех“ трке за славом. Из те галерије се издваја млади Амар Ђоровић, као син Сузан Ли, чије самоубиство (стварни догађај из живота узора, Ен Никол Смит) изазива емоцију код гледалаца, прву и можда једину у овој распеваној, прецизно режираној, концептуално форматираној представи коју обогаћују музика и songови Невене Глушице. (...)

Драгана Бошковић (*Вечерње новости*, 21. новембар 2022)

Кемп, провокација и сатира

(...) *Yankee Rose* ефектно комбинује кемп, провокацију и сатиру. Обрадовић и драматурзи Периша Перишић и Александар Радивојевић огољују „амерички сан“ приказујући нам гламурозни кошмар оличен у лику и делу платинасте лепотице чије облине и поступци пркосе сили земљине теже и здравом разуму. То је прича о успону (и стрмоглаву) једне од безбројних копија Мерилин Монро, жене која, за разлику од свог узора коме је читавог живота тежила, није имала нимало талента за уметност, нимало класе или рафинмана, али која је зато својом појавом, као магнетом, привлачила погледе и пажњу – желели су је и мрзели, често истовремено. Прича Сузан Ли Алвин (која ће касније променити име у Америка) испричана је као мешавина мјузикла (Невена Глушица је компоновала songове и написала за њих текстове надахнута, рекло би се, бродвејском представом/филмом *Хедвиг и бесни патрљак*), луткарског позоришта (лутке, тј. главе лутака, које је дизајнирала Зорана Милошаковић Тасић прекрасно су гротескне и омогућују да се у представи „појаве“ Лари Кинг, Опра Винфри, Аксел Роуз и, у завршници, Том Круз у потрази за постељицом) и водвиља са елементима гранд-гињола. Све је ту претерано, баш као што и треба да буде – комично, распојасано, мада суштински трагично и узнемирујуће (али не и патетично, што је веома важно).

Обрадовић у својој главној јунакињи комбинује елементе биографија најпознатијих холивудских платинастих „секс бомби“ које, иако уз варијације, имају животне приче крцате подударностима и додирним тачкама (злобници би рекли: општим местима): рођење у сиромаштву, избељивање косе у платинасто у раној младости (што постаје готово ритуални чин, означитељ иницијације у свет одраслих и сексуално активних), промена имена и успон уз помоћ небројених скандала, неконтролисано мењање љубавника и супружника, злоупотреба алкохола и таблета, све то са честим – мада не и обавезним – трагичним крајем пре навршене четрдесете године.

(...) Даница Максимовић јесте знатно старија од лика који тумачи, што заправо ништа не смета јер је главна јунакиња представе *Yankee Rose* у бити ванвременска, она је увек млада – или настоји да се тако представи – било да јој је 18 или 81. Искусна глумица, позната по својим комичним бравурама и улогама заводница, овде је своја на своме, улога Америке као да је кројена за њу, с тим да посебну похвалу заслужује због тога што јој није недостајало храбрости да свој лик онеобичи, и виузелно и глумачки, гурне га у правцу гротеске, пренагласи до тачке када сав тај гламур, сва та претераност, почну да поништавају сами себе.

Млади глумци Иван Заблаћански и Лука Грбић енергични су у повереним им ролама и очигледно се одлично забављају, ради да се покажу у једном новом светлу, а похвале заслужује и остатак глумачког ансамбла у коме су Амар Ђоровић, Ива Илинчић, Димитрије Цинцар-Костић… Сви они тачно знају шта и када треба да ураде, и уз вођство Милоша Лолића, успевају да преци-

зно погоде одговарајући тон балансирајући на танкој граници озбиљног и подсмешљивог. Ипак, сви глумци су овде подређени главној звезди, у њеној су орбити. Ово је, пре свега, шоу једне жене, сви остали су епизоде – ма колико живописни били.

Двосатно трајање представе јесте амбициозно, мада краће од тога тешко да је могло – требало је у наратив угурати сву ту буку и бес, све те сонгове и пуцње, све крике и шапутања. Завршница је, очекивано, раскошно психоделична, на махове плански непријатна за гледање – све са тим огромним вештачким грудима које се потпуно огољују у сцени порођаја током које Америка, након много мука и псовки, рађа своју наследницу која, прикладно, добија име по песми Дејвида Ли Рота. Јер – циркус/циклус се мора наставити… Сваки крај је, заправо, само један нови почетак. *Yankee Rose* нуди забаву и често мами смех мада је та забава, то већ прилично рано постаје јасно, проткана непорецивом горчином. Иза све те косе, шминке и силикона заправо се крије безнађе сједињено са бесмислом. У много чему, главна јунакиња представе *Yankee Rose* није само оличење земље чије је име присвојила на том самоубилачком путу ка варљивој слави, већ и света у целини.

Ђорђе Бајић (*Време*, 15. децембар 2022)

WRITER

Slobodan Obradović (Belgrade, 1977)

Graduated dramaturgy from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 2008. As a playwright, adapter, and translator, he collaborated with leading theater directors of the middle and younger generations. He is a screenwriter and co-screenwriter of feature and short films, documentaries, and drama series, as well as a selector of the "Joakim Vujić" festival (2014-2015). He was a member of the editorial board of the theater magazine *Teatron* (2005-2012). He published theatre-related articles and reviews in *Teatron*, *Yellow Cab*, *TFT*, and *Scena* magazines. He is the winner of the annual award of the Terazije Theater and the Duško Radović Theater, as well as the winner of Sterija's Award for the best theater critic in 2012, and Sterija's Award for dramaturgy for the play *Workermen's Chronicle* by Petar Mihajlović, directed by Veljko Mićunović and performed by the National Theater Subotica.

DIRECTOR

Miloš Lolić (Belgrade, 1979)

Miloš Lolić graduated from the Department of Theatre and Radio Directing at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, mentored by Professors Slavenko Saletović and Ljubomir Draškić. Selection of his works (stage directing): *Adam and Eve* by Miroslav Krleža (Bitef Theatre, 2002), *The Great White Conspiracy* by Dimitrije Vojnov (Atelje 212, 2004), *The Other Side* by Dejan Dukovski (YDP, 2006), *Tesla, a Total Reflection* by Marija Stojanović (Jugokoncert and YDP, 2006), *Men's Business* by Franz Xaver Kroetz (Atelje 212, 2007), *The Dreamers* by Robert Musil (YDP, 2008), *God Is a DJ* by Falco Richter (Little Theatre "Duško Radović", 2010), *Bartleby the Scrivener* after a story by Herman Melville (MiniTheatre, Ljubljana, 2011), *Blood Wedding* by Federico Garcia Lorca (Volksteatar, Munich, 2011), *Magic Afternoon* by Wolfgang Bauer (Volksteatar, Vienna, 2012), *Jacques or the Submission* by Eugene Ionesco (City Theatre, Ljubljana, 2012), *Othello* by William Shakespeare (YDP, 2012), *Roberto Zucco* by Bernard Marie Koltes (Volksteatar, Munich,

2013), *The Presidents* by Werner Schwab (Volksteatar, Vienna, 2014), *The Journal of Čarnojević* after the novel by M. Crnjanski (YDP, 2014), *The Bacchae* by Euripides (Theatre "Maxim Gorky", Berlin, 2015). Awards: Grand Prix "Mira Trailović" at 43rd BITEF Festival (for *The Dreamers*), Grand Prix at the Borštnikov srečanje Festival in 2011 (*Bartleby the Scrivener*), Award for Best Stage Director at the Bayerische Theatertage Festival in Augsburg in 2012, The Politika's Award for Stage Directing at 46th BITEF Festival (*Blood Wedding*) and two Austrian awards – the Nestroy Award for *Magic Afternoon* and the Dorothea Neff Award for *The Presidents* in 2014.

REVIEWS

Amazing and superficial neutrality

The text by Slobodan Obradović's, *Yankee Rose*, can be defined as a satirical comedy that fragmentarily traces the life path of Susan Lee Alvin, the fatal American beauty, her thorny rise to wealth and fame, with the help of men, infatuated with her charm. Thematically, the plot reflects the decadence of American life, the vanity of glamor and the banality of the media, the barren obsession with artificial physical beauty, inflated, silicone, a metaphor of false brilliance whose shimmer conceals the absence of depth, and an inscrutable inner emptiness. The specificity of the text is the stylistic displacement, overemphasized and dislocated characters, and theatrical action, which occasionally have a comic effect, based on the transgression of conventional boundaries. They are challenging, but not so much as to be the constitutive pillars of a piece that lacks deepening of meaning and more challenging observations, more provocative ideas, and comments.

Perhaps, bearing in mind these shortcomings of the text, the director Miloš Lolić puts it on stage as a template for a musical performance, a suggestively stylized, surreal, and grotesque freak show (adaptation by Periša Perišić and Aleksandar Radivojević, composer and songwriter Nevena Glušić). Skillful, precise, and imaginative direction and a very impressive musical performance manage to some extent to fill in the gaps of the original piece, in which the performance of dedicated actors and musicians is crucially important. On a reduced set stage, the action begins with a four-member ensemble, or choir, designated as the "audience" in Obradović's text. They are solemnly, ceremonially dressed in suits, and it can be said that they have the function of a collective narrator who will follow the action, introduce the events, comment, and occasionally ironically deconstruct their course, through speech and song. Danica Maksimović charismatically plays the pimply American icon, blonde Susan with pronounced curves, defiantly ensconced in a picturesque sequined dress (costume design by Marija Marković Milojev). She is conspicuously made up, or disguised as if she has a mask, which conceals and suppresses her identity, reminiscent of the heroes of John Waters' thrash films. She deftly shapes the emptiness of vanity, the troubles that accompany the violent enrichment of an easy woman, a waitress, and a dancer, a concrete and symbolic prostitute.

The numerous theatrical characters that follow Susan on that symbolic road to Damascus, on the road to a total collapse of spirit, are vividly realized on the stage: from her cruelly uncaring mother, from the same breed of easy-going woman who flirts with men (Ivana Nikolić), through her first husband, the father of her child, a rough and neglected man (Milan Čučilović), then her second husband, a grotesque disabled millionaire (Dimitrije Cincar Kostić) and his black companion (Džonatan Mastor Lumbila), to a clean and polished lawyer (Luka Grbić) and Suzana's neglected and helpless son (Amar Ćorović). The play uses masks that the actors animate as if they were in a puppet theater, solving in that way the passage of a series of ephemeral characters, from Susan's lustful and violent school teacher to Tom Cruise with a wide smile.

A very valuable segment of the show is the songs that are performed live, energetically, and hypnotically. They release the emotions that are missing in the dramatic part of the performance, repairing to some extent the scarcity of meaning of the original text. And because of its limitations, it can be said that a play like Baudrillard's interpretation of America, as a land that does not have enough charms, as a desert of resolved depth, is a shiny and superficial neutrality, a hyper-space without desire.

Ana Tasić (*Politika*, 20th November 2022)

Everlasting race to success

The choice of the play *Yankee Rose* seems to be motivated by the fact that in the role of Susan Lee (who plays the courage, rise, and fall of Anne Nicole Smith, an American personality, reality star, and singer), Danica Maksimović, an actress who became famous in the musical Theater on Terazije, along with many other roles in theater, film, and television.

And director Miloš Lolić, a student from Belgrade, but a long-time director active in many important European theaters, and laureate of important theater awards, chose an older play by Slobodan Obradović, not only to show "unlove" (Zvyagintsev), the absence of any empathy and the essential loneliness of the pursuit of success and popularity at any cost ("the American dream"), but also to allow Danica Maksimović to play not a woman, but a phenomenon, which is difficult to bring to life on stage.

From the first appearance of Susan Lee, later called America (of humble origin, who managed to become famous with her physical attributes and a huge desire for publicity), it is clear that Lolić directs *Yankee Rose* as an imitation of everything that now presents the plague of our times (indolence, insensitivity, disintegration families, commercialization, media manipulation, consumer frenzy...) In a bright, white dress with zircons, mesh curves (costume designer Marija Marković Milojev), with white artificial hair, made up in such a way that any feminist society would rebel (because of the mockery of femininity, as in the case of the Drag Queen movement), Danica Maksimović, with her speech and specific singing, assumes the pose of Susan Lee's interpreter, not herself. It is a very complex acting task and the actress carries it out to the end almost consistently, even though her concentration sometimes falls during the two hours of persiflage on stage. The same interpretation of types Lolić seeks and receives from the other types in this play – the cowboy Milan Čučilović, the billionaire Ivan Zablaćanski, the mother Ivana Nikolić, the seductress Iva Ilinčić, the lawyer Luka Grbić, as well as other characters, complete with puppets, animated by actors (designed and created by Zoran Milošaković Tasić), who bring their instruments to the stage and humorously present one "sin" of the race for fame. From that gallery, the young Amar Ćorović stands out, as the son of Susan Lee, whose suicide (a real event from the life of the role model, Anne Nicole Smith) evokes emotion in the audience, the first and perhaps the only one in this song-like, precisely directed, conceptually formatted performance enriched by the music and songs by Nevena Glušica. (...)

Dragana Bošković (*Večernje novosti*, 21st November 2022)

ТИЈАНА ГРУМИЋ

52 ХЕРЦА

СЛОВЕНСКО НАРОДНО ГЛЕДАЛИШЧЕ
НОВА ГОРИЦА (Словенија)

УТОРАК, 30. МАЈ

TIJANA GRUMIĆ

52 HERTZ

SLOVENE NATIONAL THEATRE NOVA GORICA
(Slovenia)

TUESDAY, 30TH MAY

Фото: Петер Ухан

Превод: ДИЈАНА МАТКОВИЋ
Режија: МОЈЦА МАДОН
Адаптација и драматургија: ЈАКА СМЕРКОЉ СИМОНЕТИ
Лекторка: АЊА ПИШОТ
Сценографија: УРША ВИДИЦ
Костимографија: АНДРЕЈ ВРХОВНИК
Композитор: ЛУКА ИПАВЕЦ
Дизајн светла: АНДРЕЈ ХАЈДИЊАК
Дизајн кловновских сцена: РАВИЛ СУЛТАНОВ, НАТАЛИА СУЛТАНОВА
Дизајн звука: СТОЈАН НЕМЕЦ

Translator: DIJANA MATKOVIĆ
Director: MOJCA MADON
Author of adaptation and dramaturge: JAKA SMERKOLJ SIMONETI
Language consultant: ANJA PIŠOT
Set designer: URŠA VIDIC
Costume designer: ANDREJ VRHOVNIK
Composer: LUKA IPAVEC
Light designer: ANDREJ HAJDINJAK
Clown scene designers: RAVIL SULTANOV and NATALIA SULTANOVA
Sound designer: STOJAN NEMEC

Улоге:
Девојчица: ИВАНА ПЕРЦАН КОДАРИН к. г.
Дечак: ЖИГА УДИР
Мама: МАРЈУТА СЛАМИЧ
Тата: ПЕТЕР ХАРЛ
Кловн: МАТИЈА РУПЕЛ
52 херца: АНА ФАЋИНИ

Cast
Girl: IVANA PERCAN KODARIN (guest appearance)
Boy: ŽIGA UDIR
Mom: MARJUTA SLAMIČ
Dad: PETER HARL
Clown: MATIJA RUPEL
52 Hertz: ANA FACCHINI

Представа траје 3 сата и 15 минута са једном паузом

The play is 3 hours and 15 minutes long, with an interval

СПИСАТЕЉИЦА

Најусамљенији кит на свету већ из наслова себе одређује као драму о једној конкретној теми – усамљености. Међутим, за мене овај текст представља колико драму о усамљености и отуђењу, толико и причу о љубави и блискости. У овом тексту желела сам да истражим и то колико наша раздвојеност у простору (који је овде раздељен на космос, Земљу и морске дубине) утиче, односно не утиче на нашу међусобну блискост. Да би могао да заспи, кит мора да има некога поред себе, а да би имао некога поред себе, тај неко мора да чује његов зов. Мислим да смо се сви некада осетили као најусамљенији кит на свету, због тога волим да верујем да је ово прича о свима нама.

Тијана Грумић (1993)

Драмска списатељица и драматуршкиња. Дипломирала је и мастерирала на Катедри за драматургију Факултета драмских уметности у Београду. Ауторка је неколико драматизација и више од десет оригиналних драмских текстова који су извођени у позориштима широм Србије, као и у Словенији, Грузији, Италији и Немачкој. Текстови су јој превођени на енглески, немачки, италијански, руски, пољски, словеначки и грузијски језик, и објављивани у домаћим и страним часописима и антологијама. Осим писања, активно ради као драматуршкиња на пројектима у позориштима широм Србије. За свој досадашњи рад добила је многе награде, међу којима и награду за целокупно драмско стваралаштво „Борислав Михајловић Михиз" коју додељује Српска читаоница у Иригу. Једна је од оснивачица регионалне платформе „Од малих ног(у)", посвећене развоју и афирмацији позоришта за децу и младе у региону. Пише за децу и одрасле.

О ПРЕДСТАВИ

Негде испод нас, у дубинама Тихог океана, сваке године оглашава се кит. Кит ког нико никада није видео, а кога слушамо од 1989. Кит који пева на фреквенцији неразумљивој за друге китове. Негде изнад нас, у црнилу универзума пробијеног звезданом светлошћу, налазе се астронаути који се од 2000. године заустављају на Међународној свемирској станици. Људи о којима смо сви сањали када смо били мали. Људи који увек изнова виде Земљу и нас у свој нашој малености. Негде међу нама живи срећна породица. Мама. Тата. Мали дечак који воли да гледа у небо и жели да буде астронаут када порасте. Девојчица која воли море и хоће... Породица коју многи од нас познају. А у тренутку највеће усамљености, највеће туге, свако од њих и свако од нас, суочава се са сликом која избацује сву тугу из наших живота – кловном. Кловн који је у исто време негде испод и негде изнад. Кловн који би могао да нам улепша живот са триком или два.

Млада српска драмска списатељица Тијана Грумић, која је овде први пут представљена словеначкој публици, у својој суптилној поетској породичној драми преплиће три нарације. Користећи документарне материјале као полазну тачку, она бира мотиве који јој помажу да разматра питање наде у свету испуњеном конфузијом. Њени ликови оживљавају у неспособности да разговарају, у пролазности њиховог постојања које се спаја у надреалистичким случајностима судбине. Води нас на путовање кроз живот породице, протегнут између мора и свемира, између најусамљенијег кита и једнако усамљеног астронаута, док Кловн шета Земљом тражећи смисао, да би могао да стави свој црвени нос поново.

Пројекат ће бити редитељски деби Мојце Мадон са ансамблом СНГ Нова Горица. Редитељка је млађе генерације која се школовала у Драмско-позоришној гимназији у Новој Горици, а потом дипломирала позоришну режију на Академији за позориште, радио, филм и телевизију Универзитета у Љубљани.

Из програмске књижице представе

РЕДИТЕЉКА

Мојца Мадон (1994)

Похађала је позоришни програм у гимназији у Новој Горици. Студирала је позоришну режију на Академији за позориште, филм, радио и телевизију Универзитета у Љубљани у класи Јернеја Лоренција. Дипломирала је 2018.

Једна од њених најуспешнијих продукција била је *Ћелава певачица* (2015), која је често извођена у Словенији и иностранству. Док је још била студент, Мојца Мадон је била део омладинске школе Словенског народног гледалишча Љубљана; написала је и режирала представу *Најнеочекиванији гост* (2016).

Режирала је *Врх леденог брега* (2017) и *Сати, дани, време* (2019) на Малој сцени љубљанског Градског позоришта и *Проститутке* (2021) у Градском позоришту Целје.

У сезони 2019/20 била је ментор Аматерском омладинском позоришту СНГ Нова Горица.

КРИТИКА

Самоћа, огромна као дубина мора и ширина свемира

Текст младе српске драматичарке Тијане Грумић (1993) бави се породицом и оним што срећу неочекивано и у трену може да инхибира, дотиче се првенствено породичне динамике, љубоморе старијег детета због пажње коју ужива млађе, говори о губитку и туговању. Ауторка драму гради у три наративна тока, од којих су два скоро монолошка и природно лирски интонирана. Реч је о сценама о најусамљенијем киту на свету (оригинални назив текста, превод Дијана Матковић), који се оглашава на фреквенцији 52 херца, како се назива и његов драмски глас, иако се због аномалије у фреквенцији остали китови не одазивају. Други, односно глас између, јесте глас кловна, који говори о мукама пролазности и професије уопште, кловн је као црвени носић, онај што забавом болесној деци прекраћује време и ублажава болничку тескобу, наступа пред децом на онкологији. Средишњи и најопсежнији део драме посвећен је породици, у којој након безбрижног детињства девојчица тешко оболи – вероватно од лимфома. Њен брат одмалена жели да постане астронаут, отисне се у дубине свемира и посматра надоле, гледа беду, не може да поднесе умишљени недостатак љубави и муке одрастања. Текст твори низ фрагмената, који ће обухватити генезу и искуство губитка; једном се бори с границом толеранције професионалног забављача, кловна, други пут с крхким односима унутар породице, кад смрт једног члана постаје окидач за низ нефункционалних потеза – отац се са ћеркином болешћу тешко носи и после њене смрти једноставно бежи. Дечак постаје астронаут и у дубинама свемира слуша песму усамљеног кита, мајка остаје сама. Драма је исписана у чаробној комбинацији наивног дечјег погледа на свет, родитељске рутине, која замара и одаје осећај незадовољства. Оквир свега је научна беседа о анатомији и парењу китова, прожета поетским пасажима, који привидно потиру и ублажавају бол због губитка, истовремено га сублимишу, обавијају неизрецивост бивања и појединачну људску егзистенцију прожимају свешћу о ефемерности и безначајности, која блесне управо у пространствима и тајнама свемира и океана. У потпуно другачијем, забавнијем маниру опробали су се монтипајтоновци у филму *Смисао живота* (*Monty Python's The Meaning of Life*), кад екипа весељака болничара дође по бубрег донора и не смета им чињеница што је овај још жив, чудни гоблин износи по-

датке о свемиру, ниже број звезда и раздаљине и видимо да у свом том систему један бубрег стварно не би смео бити проблем.

Редитељка Мојца Мадон, уз драматуршку асистенцију Јаке Смерколља Симонетија, драму је додатно раскрилила, просторно, тиме што је увела неколико немих или дописаних сцена. Кловна игра Матија Рупел, дочекује нас на улазу у дворану и води на балкон, у поздравни говор убацује тлоцрт позоришне куће и смешта у шири, такође историјски пропао, руиниран простор, каже понешто о његовој гробљанској (пред)историји, касније ће кловновско искуство надградити с освртом на радости и муке младог, на хијерархијској позоришној лествици најнижег глумца. Рупел је у тумачењу догађаја из позоришног света необуздан и темпераментан, прелази рампу, говори о кловновству и глуми и њеним тамним, али и веселим странама, са анегдотама и примерима из праксе. Група кловнова, у које се истовремено пресвлаче његови саиграчи, свако са својим специфично карикираним ходом и мимиком (кловновске сцене обликовали су Равил и Наталија Султанова, за ову прилику најуигранији кловновски тандем), који долазе на наступ, брундањем погребне песме и очајничким ослушкивањем срца сугеришу да се атмосфера радости окреће против болног и непријатног.

Породичне епизоде одвијају се дводелно на сценографији Урше Видиц. Гледаоци су прво на трибини, сцена је простирком и некаквим реквизитом маркиран породични стан с погледом на седишта у партеру прекривена чаршавима. И негде на ивици, стоји централна фигура, Девојчица у плавом купаћем костиму са виолином. Са зачудим изразом на лицу и веселим трчкарањем од зида до зида, динамично говори колико је велика њена љубав. Ивана Перцан Кодарин, углавном спољном пасивношћу и продуховљеном напетошћу, улози даје извесну мистичну етеричност, њен осмех делује онострано. Касније суочавање са болешћу прожето је правом мером интимне (глумачке) невиности и дубљег, неопипљивог и сугестивно задатог манира. Родитељски пар играју Петер Харл и Марјута Сламич, од необузданих младих година до породичне рутине, мучног ишчекивања на исход болести, обоје и Жига Удир (Дечак) чине кловновски трио, који коментарише и иронизује, на групу преноси Рупеловог Кловна, и све троје красе велика дисциплина и смисао за интимно, на понашање и гестикулацију сведено кловновство. Као родитељи, Харл и Сламич су раскалашни, необуздани у младости, онда немо

и туробно ожалошћени у каснијим годинама, и обоје своје улоге обликују суверено, с правом мером у брзим прелазима између несташлука и каснијег неизрецивог губитка.

Слично као у уводном делу, режија додаје и два снажна, по трајању превише емотивно напета и, парадоксално, умекшана и разблажена акцента – док покушава да нагласи, са екстензивношћу се заправо губи, и та темпорална неекономичност можда је и највидљивији недостатак ове промишљене представе. Најпре певачки соло драмског лика 52 херца, непознатог кита кога, слично као анатомске чињенице и ритуале парења морских сисара, креира Ана Факини, то је срцепарајући плач, вешто вокализирање (аутор музике Лука Ипавец), што призива најдубљу самоћу и тугу, у осталим сегментима глумица је сугестивна и хладно прецизна као наратор биолошких чињеница. Дуго траје и сцена Дечаковог повратка из свемирске мисије код мајке на супу. Након смрти Девојчице, Мама се пред нама преодева у старицу, онда је видимо у самотном животарењу тужног остатка постојања, Жига Удир као Дечак – доста дечје зачудности и неразумевања света одраслих читамо с његовог лица. Игра се успорава, хиперверистички и као у неком другом жанру заврши се Дечаковим доласком у фасцинантном свемирском скафандеру (костимограф Андреј Врховник), визуелној појави кита у бојама Девојчице и космонаута. Маштовити кловновски костими у овој промишљеној и смелој представи донели су неколико снажних и визуелно упечатљивих сцена.

Матеј Богатај , www.rtvslo.si

Тијана Грумић у драмском тексту *Најусамљенији кит на свету*, наизглед неповезане наративне токове усамљеног кита, чланова обичне породице и кловна, преплиће у карусел успомена. Поетском перспективом приповедача, у 17 сцена уткала је интензивне искре усамљености и губитка које на крају ипак љубављу одговарају на дилему је ли веће небо или земља. Премештањем и сажимањем, пре свега наративним оквиром, који улогу кловна повезује с вођењем конференција, представа проширује изворни драмски текст и потврђује почетну мисао. Догађа се свуда. Од дна мора па до свемира. И увек од самог почетка, и увек до краја. Иако краја нема. Са стваралачким заносом слика сцене с различитим исповедним набојем, које обликују бројни позоришни елементи... *52 херца* храбро превазилази конвенционални сценски израз. И доноси снажно театарско искуство, којим изврсно управља Марјута Сламич, са чудесним глумачким распоном и сугестивношћу и Ивана Перцан Кодарин као њено крхко, а ипак чврсто упориште.

Рок Бозовичар, Радио Копер

Небо и море

ДЕВОЈЧИЦА: „Шта је веће, небо или море?“

52 херца у редитељској поставци Мојце Мадон темељи се на драми *Најусамљенији кит на свету* младе српске драматичарке Тијане Грумић (превод Дијана Матковић). Осим измењених хронолошких драмских сцена и дописаних епизода, који причу повезују с обновљеним драматуршким луком (драматург Јака Смеркељ Симонети), представа негује оригинални текст, уз очуван аутономни поетски набој. Словеначка праизведба драме у новогоричкој интерпретацији, не бежи од поетског говора и фрагмената документарне фактографије, као основних начела текста – могло би се рећи да управо из њих извире ова сценска и текстуална надградња. Дух поетског отклона драмских дијалога крије се у додатним кловновским сценама (обликовање Равил Султанов и Наталија Султанова), врхунац документарности што следи стварност у „оном што јесте“, покреће наративе Кловна (Матија Рупел), испрва занимљиве детаље о просторним спецификацијама новогоричког театра, касније анегдотске исповести глумчеве интиме.

52 ХЕРЦА: „Мама? Тата? Где сте? Хеј? Да ли ме неко чује?“

Изузетно је добра одлука да се отвори простор за поставку текста који се догађа како у утроби океана и васионе тако и на обичним просторима Земље. Док публика не заузме седишта на трибинама, постављеним на сцену, у маниру пролога Кловн се обраћа публици у фоајеу. Преко додатне станице на балкону театра води је кроз хинтербину на сцену (сценографија Урша Видиц), што додатно интензивира гледаочеву перцепцију. Без обзира на измене простора (у другом делу представе, после паузе, публика заузима редовна седишта и посматра радњу на сцени), од почетка до краја простор остаје целовит, никакав видљиви зид на дели глумце од гледалаца. Готово сви учесници играју директно за публику – понекад, у фрагменту интиме успомена удаљавају се од текста – иначе причају, исповедају се или наступају директно за публику. Поступак извођења и тражења веза с публиком очигледан је у кловновским тачкама тројке Сламич–Харл–Удир, у повремено стенд-ап комичном тумачењу Кловна Матије Рупела. Занимљив је трансфер кловновских инсигнија – перикâ, шминке, шарене одеће, превеликих ципела и цвених носева – из позиције Кловна, који о свом кловновском позиву прича само тројци немих кловнова, што своју професију у пуноћи живе у акцијама. Кловн „у цивилу“ постаје још једна усамљена фигура, болно одвојена од свог кловновског бића.

ТАТА: „Девојчицу и дечака сви стално питају: А кога више волиш, маму или тату?“

Глумачка екипа одлична, свако својим задатком наглашава рањивост и бол самоће, отуђења и усамљености, за гледаоце улазне

тачке у срж свих прича, које заједно творе *52 херца*. Ивана Перцан Кодарин као Девојчица представљањем лепршавог детињства, једноставне реплике доноси с невиношћу, без прикривеног сентимента, Дечак Жиге Удира у дечјим очима неспојив пар брат-сестра, допуњује с правом мером отпора и побуне, коју премрежавају наклоност и приврженост. Лутање Тате Петера Харла, сугестивност и суптилност Маме Марјуте Сламич побуђују велике симпатије, посматрамо две збуњене, пуне наде младе особе у болном сазревању и одумирању због изненадног искуства губитка детета. Потресна је фигура сломљене Маме, чија утроба вришти од непојмљивог бола што не јењава; и поред ојађености и исплаканих суза, њена трансформација из поносне и веселе младе жене у згрчену ситну старицу провоцира мешавину жаљења и помирења.

ДЕВОЈЧИЦА (**у представи 52 *херца*): „Осећања у потпуности владају овим светом. Снажна су и свеприсутна. И баш зато што су тако снажна и свеприсутна, морала су бити раздељена на милијарде нас, који смо сви добили само по један мали део.“**

Посебан бисер представе је Ана Факини. Њен лик мења појавност – она је чистачица и неговатељица, апотекарка и конобарица, научница и ташта – архетип странца, особе с којом долазимо у контакт, а не можемо је сагледати у обиљу индивидуалитета. У странцу видимо само улогу, функцију или професију којом се бави, али не и његове људске карактеристике. Тако је 52 херца стално на дистанци у односу на остала збивања у причи, на својој планети осаме до кулминације представе; кад ступи на средину сцене у раскошној елегантној плавој одећи са огртачем и екстравагантном капом у облику репа кита, глумици пред лицем светлуцају сићушни ланчићи, као одблесак блиставе морске површине (костимографија Андреј Врховник). То магично биће, уз пратњу клавира (Харл), електричне гитаре (Удир) и виолине у позадини (композитор Лука Ипавец) запева, док се Девојчица креће од једног краја дворане до другог и Кловн у крешенду прича о болничком сусрету с малом девојчицом, којој је певао успаванку. 52 херца пева и пева док се дух Девојчице не ослободи тела, њене дуге светле косе опет не залепршају, а Девојчица ослобођена претесне љуштуре, одлети назад у море, глас Ане Факини наставља свој пут као пратња бола Маминог. Глас из утробе јесте глас највећег трпљења и љубави, који продире у све ћелије слушаоца, узнемири их у величанственој чистоти своје сурове лепоте.

ДЕЧАК: „Мама, зашто беба плаче?“

Упркос мноштву простора, костима, фрагмената приче, начина њене интерпретације и протагониста, представа чврсто подржава јединство свога духа, рођеног из мора и неба. То јединство не угрожавају ни сувишни метапозоришни одводи, који се повремено јаве да би подсетили на чињеницу да смо у позоришту и гледамо глумце као део шире креативне и техничке екипе. Грађење/рушење илузије у великој је мери успостављено транспарентно – свлачење костима, маскирање, промена елемената сценографије и реквизита, уз снажно светло на сцени – и додатне напомене о томе, делују вештачки исфорсиране, сувишне. Звук самоће, који целину тумачи као чежњиви зов за обједињеност и заједништво, снажнији је и представа дише пуним плућима, било да су она испуњена смехом или јецајима.

МАМА: „Девојчица ме пита: Мама, кога више волиш? Не смем да јој одговорим. (...) **Она ми каже да је све у реду и да не морам да јој кажем.“**

Можда највећа врлина представе јесте то што допушта сценама да дишу у властитом ритму. Не убрзава дах, да породица у каснијем темпу не буде узнемирена, и не успорава дах, клони се депресивне вртоглавости у брзим променама. Пред нама се сцене смењују брзо, као у веселом плесу, па опет друге сцене, које упркос радњи делују оловно статичне. Време тече равномерно – али не и људи и њихов доживљај живота – лепо је кад се позориште ослобађа наметнутог очекивања унапред познатог „правилног“ темпа. *52 херца* нуди нам време да прихватимо шагаловске слике људске рањивости, коју окружује фантастична божанска природа: девојчицу слане косе и веселих очију, влажну од морске плодове воде, одевену само у плави једноделни купаћи костим, која засвира виолину; мушкарца, који је своје детињство скрио у свемирски скафандер и опет га пронашао на каучу мамине дневне собе, у тањиру супе; длакави пар, који се у преширокim кожним јакнама страсно љуби, док не пукне њихов балон наивности и испливају шарени балони новог живота; кловн који у џепу одмерава аутентичност свога црвеног носа, и ловац снова, уцртан између лопатица утеловљене песме 52 херца.

КЛОВН: „Кад сам чуо ту песму, нисам замислио ништа. Само сам се расплакао над ширином тог огромног пространства.“

Ана Обреза, www.veza.sigledal.org

WRITER

Tijana Grumić (1993)

Graduated dramaturgy from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 2016 as a valedictorian, and received her MA degree from the same faculty. She is the author of several dramatizations and more than ten original dramatic texts that have been performed in theaters throughout Serbia, as well as in Slovenia, Georgia, Italy, and Germany. Her texts have been translated into English, German, Italian, Russian, Polish, Slovenian, and Georgian, and published in domestic and foreign literary magazines and anthologies. In addition to writing, she is active as a playwright on projects in theaters throughout Serbia. She received numerous awards, among which the award for overall dramatic creativity, "Borislav Mihajlović Mihiz", awarded by the Serbian čitaonica in Irig. She is one of the founders of the regional platform Od malih nog(u), dedicated to the development and affirmation of theater for children and young people in the region. She writes pieces for children and adults.

DIRECTOR

Mojca Madon (1994)

Attended the Nova Gorica Grammar School where she was enrolled in the theatre programme. She studied theatre directing at the Academy of Theatre, Film, Radio and Television (UL) in the class of Jernej Lorenci. She graduated in 2018.

One of her most successful academy productions was *The Bald Soprano* (2015), which was performed extensively in Slovenia and abroad. While still a student, Madon was a part of the SNT Drama Ljubljana youth lab; she wrote and directed *The Uncanniest Guest* (2016).

She directed *The Tip of the Iceberg* (2017) and *Hours, days, time* (2019) on the Small Stage of the Ljubljana City Theatre and *The Hoes* (2021) at the Celje City Theatre.

In the season 2019/20 she was the mentor to the Amateur Youth theatre AMO at the SNG Nova Gorica.

REVIEWS

Loneliness, as vast as the depth of the sea and the breadth of space

The text by a young Serbian playwright Tijana Grumić (1993) deals with the family and what can inhibit happiness unexpectedly and in instantly, and it primarily touches on family dynamics, the jealousy of an older child because of the attention enjoyed by a younger one, also talking about loss and grieving. The author builds the drama in three narrative streams, two of which are almost monolithic and naturally lyrically intoned. It is about the scenes about the loneliest whale in the world (this is the original title of the text, and the Slovene translation is provided by Dijana Matković), which sounds at a frequency of 52 hertz, as its dramatic voice is called, although due to the anomaly in the frequency, the other whales do not respond to it. The second, that is, the voice in between is the voice of the clown, which talks about the suffering of transience and the profession in general. The central and most extensive part of the play is devoted to the family, where after a carefree childhood, the little girl falls seriously ill - probably from lymphoma. Her brother wants to become an astronaut since he was a child, he goes into the depths of space and looks down, sees the misery, and he cannot stand the imaginary lack of love and the pain of growing up. The text forms a series of fragments, which will include the genesis and experience of loss: first, it struggles with the limit of tolerance of a professional entertainer, a clown, and then with fragile relationships within the family, when the death of one member becomes a trigger for a series of dysfunctional moves - the father copes with his daughter's illness with difficulty and after her death simply runs away, the boy becomes an astronaut and in the depths of the universe listens to the song of the lonely whale, and the mother remains alone. The drama is written in a magical combination of a naïve child's view of the world, and parental routine, which is tiring and gives a sense of dissatisfaction. The framework of everything is a scientific discourse on the anatomy and mating of whales, permeated with poetic passages, which seem to banish and alleviate the pain of loss, at the same time they sublimate it, envelop the ineffability of being and imbue individual human existence with an awareness of ephemerality and insignificance, which shines precisely in the expanses and secrets of the universe and the ocean. In a completely different, more entertaining manner, the Monty Pythons tried their hand in the movie *The Meaning of Life*, when a team of cheerful paramedics come to collect a donor's kidney and do not mind the fact that this one is still

alive – in the same manner, a strange goblin presents information about the universe, counts the stars and their distances, and we see that in that whole system, one kidney really should not be a problem.

Director Mojca Madon, with the dramaturgical assistance of Jaka Smerkolj Simonetti, expanded the drama further, spatially, by introducing several silent or scripted scenes. The clown play of Matthias Rupel welcomes us at the entrance to the hall and leads us to the balcony, in the welcome speech he inserts the floor plan of the theater and places it in a wider, also historically ruined space, he says something about its distant history, yet he will later build on the clown experience concerning the joys and pains of the young, on the hierarchical theatrical ladder of the lowest actor. In his interpretation of events from the theater world, Rupel is unrestrained and temperamental, crosses the stage, and talks about clowning and acting and its dark, but also cheerful sides, with anecdotes and examples from practice. A group of clowns, in which his teammates change clothes at the same time, each with their own specifically caricatured gait and facial expressions (clown scenes were designed by Ravil and Natalija Sultanova, the best clown tandem for this occasion), who come to the performance, humming a funeral song and desperately listening to the heart, suggest that the atmosphere of joy turns against the painful and unpleasant.

The family episodes take place in two parts on the scenography of Urša Vidic. Spectators are first on the stand, the scene is a family apartment marked with a rug and some kind of prop, with a view of the seats on the ground floor covered by sheets. And somewhere on the edge, stands the central figure, a Girl in a blue bathing suit with a violin. With a surprised expression on her face and cheerfully running from wall to wall, she dynamically tells how great her love is. Ivana Percan Kodarin, mostly with external passivity and spiritualized tension, gives the role a certain mystical ethereality, her smile seems otherworldly. The later confrontation with the disease is imbued with the right measure of intimate (acting) innocence and a deeper, intangible, and suggestive manner. The parental couple is played by Peter Harl and Marjuta Slamič, from their unbridled youth to the family routine, the agonizing wait for the outcome of the illness, both of them and Žiga Udir (Boy) form a clown trio, which comments and ironizes, transfers Rupel's Clown to the group, and all three are adorned with large discipline and a sense for intimate clowning reduced to behavior and gestures. As parents, Harl and Slamič are wantons, unrestrained in their youth, then mutely and mournfully mourned in their later years, and both shape their roles sovereignly, with just the right measure in the rapid transitions between mischief and later unspeakable loss.

Similar to the opening part, the director also adds two strong, too emotionally tense and, paradoxically, softened and diluted accents - while she tries to emphasize, he actually loses himself with the extensiveness, and this temporal ineconomy is perhaps the most visible shortcoming of this well-thought-out play. First, the singing solo of the dramatic character 52 Herz, an unknown whale who, similar to the anatomical facts and mating rituals of marine mammals, was created by Ana Fakini, it is a heartbreaking cry, skillful vocalization (composer Luka Ipavec), which evokes the deepest loneliness and sadness, in the other segments the actress is suggestive and coldly precise as the narrator of biological facts. The scene of the Boy's return from the space mission to his mother for soup also lasts a long time. After the death of the Girl, Mom disguises herself as an old woman in front of us, then we see her in solitary living the sad rest of her existence, Žiga Udir as a Boy - we read a lot of childish wonder and misunderstanding of the world of adults from his face. The play slows down, in an overly hyper-veristic manner, and as in some other genres, it ends with the arrival of the Boy in a fascinating space suit (costume designer Andrej Vrhovnik), a visual appearance of a whale in the colors of the Girl and astronaut. Imaginative clown costumes in this thoughtful and daring play produced several powerful and visually striking scenes.

Matej Bogataj, www.rtvslo.si

Tijana Grumić, in the dramatic text *The Loneliest Whale in the World*, interweaves seemingly unrelated narrative streams of a lonely whale, members of an ordinary family, and a clown, into a carousel of memories. Using the narrator's poetic perspective, she weaves intense sparks of loneliness and loss into 17 scenes which in the end still lovingly answer the dilemma of whether Heaven is bigger than Earth. By moving and summarizing, primarily through the narrative framework, which connects the role of the clown with conducting conferences, the play expands the original dramatic text and confirms the initial thought. It happens everywhere. From the bottom of the sea to space. And always from the very beginning, and always to the end. Although there is no end. With creative enthusiasm, she writes scenes with different confessional charges, which are shaped by numerous theatrical elements... *52 Hertz* bravely goes beyond conventional stage expression. And it brings a strong theatrical experience, excellently managed by Marjuta Slamič, with a marvelous acting range and suggestiveness and Ivana Percan Kodarin as her fragile, yet firm support.

Rok Bozovičar, Radio Koper

ЂОРЂЕ КОСИЋ

УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ БЕОГРАД,
ФОНДАЦИЈА НОВИ САД – ЕВРОПСКА ПРЕСТОНИЦА КУЛТУРЕ И СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ

СРЕДА, 31. МАЈ

ĐORĐE KOSIĆ

A LULLABY FOR ALEKSIJA RAJČIĆ

NATIONAL THEATRE IN BELGRADE,
FOUNDATION NOVI SAD – EUROPEAN CAPITAL OF CULTURE, STERIJINO POZORJE

WEDNESDAY, 31ST MAY

Режија: ЈУГ ЂОРЂЕВИЋ	Direction: JUG ĐORĐEVIĆ
Композиторка: НЕВЕНА ГЛУШИЦА	Composer: NEVENA GLUŠICA
Драматуршкиња: ТИЈАНА ГРУМИЋ	Dramaturge: TIJANA GRUMIĆ
Сценографија: АНДРЕА РОНДОВИЋ	Set designer: ANDREA RONDOVIĆ
Костимографија: ВЕЛИМИРКА ДАМЈАНОВИЋ	Costume designer: VELIMIRKA DAMJANOVIĆ
Кореографија: ДАМЈАН КЕЦОЈЕВИЋ	Choreographer: DAMJAN KECOJEVIĆ
Сценски говор: ЉИЉАНА МРКИЋ ПОПОВИЋ	Vocal coach: LJILJANA MRKIĆ POPOVIĆ
Сарадник етномузиколог: ДАНИЦА КРСТИЋ	Associate ethnomusicologist: DANICA KRSTIĆ
Улоге	Cast:
Алексија Рајчић: ВАЊА ЕЈДУС	Aleksija Rajčić: VANJA EJDUS
Хоровође: ИВА МИЛАНОВИЋ, НОВАК РАДУЛОВИЋ	Choirmasters: IVA MILANOVIĆ, NOVAK RADULOVIĆ
Хор: САРА РИСТИЋ, НЕВЕНА МИЛОШЕВИЋ, ВЕРА ЗЕЧЕВИЋ, ДАНИЈЕЛА МИЛОШЕВИЋ, МЛАДЕН ЛУКИЋ, ГОРАН МИЛОШЕВИЋ	Choir: SARA RISTIĆ, NEVENA MILOŠEVIĆ, VERA ZEČEVIĆ, DANIJELA MILOŠEVIĆ, MLADEN LUKIĆ, GORAN MILOŠEVIĆ
Представа траје 1 сат и 15 минута	The play is 1 hour and 15 minutes long

ПИСАЦ

Ђорђе Косић (Београд, 1996)

Завршио Четврту гимназију у Београду, друштвено-језички смер. Аматерски се бавио глумом. Завршио студије драматургије на Факултету драмских уметности у Београду, где је од Катедре добио награду за изузетна постигнућа у области позоришта, филма, радија или телевизије „Јосип Кулунџић" и награду „Слободан Селенић" за најбољу дипломску драму. Његова драма *Сада није јули* ушла је у најужи избор на конкурсу Стеријиног позорја за оригинални домаћи драмски текст 2019. и јавно је читана у Београду, Шапцу и Загребу. На истом конкурсу награђена је *Успаванка за Алексију Рајчић, 2020*. Радио је као драматург на представама *Пошто ївожђе* (ФДУ, Атеље 212), *Шкловски: Енерґија заблуде* (Хартефакт фондација), *Реално, што да не?* (УК ,,Вук Караџић"), *Пентхаус: Обичан човек* (СОКОЈ, СКЦ, Универзитет уметности у Београду), *35 калорија без шећера* (Студио Центар, Дом омладине Београда), *Бели Бубрези* (Атеље 212 – асистент драматургије), *Епска фантастика* (Студио Центар, Дом омладине Београда), *Гуливер* (Мало позориште ,,Душко Радовић"), *Плацебо* (Народно позориште Приштина), *Ивица и Марица* (Луткарско позориште ,,Пинокио"), *Паклена наранча* (АДУ, Katran Shock Show Industry), *Сан летње ноћи* (Мало позориште ,,Душко Радовић"), *У раљама живота* (БДП – драматург сарадник), *Свиње* (Боом! Театар), *Пеликан* (Народно позориште у Београду), *Краљ Иби или Пољаци* (Народно позориште у Пироту). Такође, драматург је прва три издања фестивала ангажованог позоришта за младе Ангажман Фест. Један је од оснивача и члан креативне групе Pointless Films. Писао је сценарио за дугометражни музички филм Буч Кесиди: Еуфорија уживо у продукцији Pointless Films, као и за награђивани кратки филм *Диван дан* (2019, р. Давид Јовановић). Осим тога, био је сценариста документарног филма ФПУ 70 у продукцији Факултета драмских уметности, поводом седамдесетогодишњице Факултета примењених уметности у Београду. Његов сценарио за играни филм *Сунце никад више* добио је новчану подршку на конкурсу Филмског центра Србије и филм је тренутно у постпродукцији.

ДРАМАТУРШКИЊА О ПРЕДСТАВИ

Алексија Рајчић, главна јунакиња драме Ђорђа Косића, у свом животу није имала много избора. Као и друге жене којима је окружена, а чији животи представљају модел по ком се очекује да функционише и њен, у свету огрезлом у патријархат, Алексијино је само да ћути и трпи. Животу који је, и пре него што је почео, осуђен на насиље, немогућност избора, а самим тим и немогућност еманципације или среће, алтернативу представља једино – смрт. Кроз специфичан стилски захват у ком све споредне јунаке и јунакиње сједињује у мушки и женски хор, аутор комада издваја Алексију и њено искуство, тиме их стављајући у контрапункт са деперсонализованим актерима ове приче, односно друштвом, које на крају и јесте највећа препрека у потрази ове жене за срећом и слободом. Осим формалног обликовања текста, писац се поиграва и језиком, тиме вешто приказујући потресну животну причу једне жене која излаз из зачараног круга насиља и коначну слободу, парадоксално, проналази у затвору. Иако нас стил и језик ове приче могу навести на помисао да се она одиграла пре извесног времена, у некој блиској или далекој, али ипак прошлости, оваквим женским судбинама нажалост сведочимо и данас. У 2021. години у Србији је забележено укупно 20 убистава пунолетних жена у породично-партнерском контексту, као и 16 покушаја убиства жена, а није могуће утврдити колико жена умре од последица дугогодишњег трпљења насиља. Многе од ових жена пријављивале су своје насилнике, али их систем није заштитио. У таквом систему, који је свакојак, а најмање на страни жртве, жене често не виде други излаз осим да ,,узму правду у своје руке."

Тијана Грумић

РЕДИТЕЉ

Када је 1898. Милутин А. Поповић издао књигу *Затворенице – Албум женског одељења Пожаревачког казненог завода* био је то историјски тренутак у коме је простор на литерарној сцени дат женама „злочинкама“ да испричају своју верзију приче. Овај роман послужио је Ђорђу Косићу као инспирација за комад *Успаванка за Алексију Рајчић*. Век и по касније, налазимо се на сцени Народног позоришта и слушамо исказ једне од осуђеница. Нажалост, не треба нам много да схватимо колико је положај жена у свету, а посебно код нас, и даље далеко од идеалног, али када схватите да се на нашим просторима наратив у којем је жена биће другог реда проткао кроз целу историју, онда постављање једног оваквог комада постаје неминовност. Алексија је предводница судбине хиљаде жена које су своје животе завршиле у казнено-поправним заводима, само зато што су биле приморане да правду узму у своје руке, јер правде није било на видику. Ако вам овај сиже звучи познато, то је зато што се од краја деветнаестог века до данас мало тога променило. Алексије и у данашњем свету бивају приморане да на исти начин стану у своју одбрану, јер систем заштите готово да не постоји. Ако га и има, вероватно је изгубљен у мору папирологије, правних поступака доказивања, вештачења, сучељавања и ретрауматизација.

Југ Ђорђевић (Врање, 1993)

Основно и средње образовање завршио је у родном граду. Дипломирао је позоришну и радио режију на Факултету драмских уметности у Београду у класи проф. Николе Јевтића и Душана Петровића. Током студија режирао комад Саре Радојковић *Chatroom – погрешан профил* (2014) у Омладинском позоришту ДАДОВ, као и део омнибуса *Трипших за тинејџера* (2016) Страхиње Мацаревића у истом позоришту. Дипломску представу *Каскадер* аутора Страхиње Мацаревића режирао је на десетом Фестивалу интернационалног студентског театра у Београду.

Прву професионалну режију потписује у Позоришту „Бора Станковић“ у Врању на представи по тексту Тијане Грумић *Кеплер 452-б*. За исту представу Тијана и Југ поделили су Специјалну награду за нову позоришну осећајност на 54. Фестивалу професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић“ у Новом Пазару. Иста представа нашла се у главној селекцији 63. Стеријног позорја 2018. Исте године режира комад Огњена Обрадовића *Како одржавати фикус* у Народном позоришту Ужице, а представом *Трипших о радницима* (текст: Сара Радојковић, Страхиња Мацаревић и Тијана Грумић) у његовој режији, отвара се ново Градско позориште у Чачку. Децембра 2018. режира комад *Dolce vita* Јелене Палигорић у Опери и позоришту Мадленијанум. Почетком 2019. у Народном позоришту у Краљеву режира комад *Сумња* Џона П. Шенлија. Исте године на 55. Фестивалу професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић“ у Краљеву добија специјалну награду за режију за представе *Сумња* и *Трипших о радницима*. Крајем 2019. године режира *Нечисту крв* у драматизацији Тијане Грумић у позоришту „Бора Станковић“ у Врању, као и комад *Један Едип* Арманда Насцимента Розе у Народном позоришту у Нишу.

Добитник је награде за најбољу режију на 5. Позоришном пролећу у Шапцу, за представу *Нечиста крв*. Почетком 2021. у Београдском драмском позоришту режира комад Р. В. Фас-биндера *Кишне капи на врелом камењу*, као и *Трамвај звани жеља* Тенесија Вилијамса у Народном позоришту у Сомбору. Исте године у Градском позоришту у Чачку режира комад *О Гилгамешу* Тијане Грумић, као и њен комад *Флеке* у Краљевачком позоришту.

КРИТИКА

Као и сваки текст, и драму *Успаванка за Алексију Рајчић* Ђорђа Косића можемо анализирати у одређеном идеолошком контексту. У том случају можемо закључити да овај комад сведочи о суровости патријархата који жену осуђује на трпљење и чекање. Ово чекање, међутим, има двоструку димензију; на једној, субјективној страни су етапе дефинисане животном доби, па женско чељаде чека да одрасте, да се задевојчи, потом уда и, на концу, умре. У стварности

свака од ових фаза претвара се у ход по мукама – од рђавог ка горем, од упознавања девојчице с правилима света омеђеног вољом мушкарца, преко узалудне вере да ће у таквом свету девојаштво нешто променити, па до пусте наде младе жене да ће се напокон остварити у браку. У овом контексту чак и доживљај смрти мења смисао и претвара се у ишчекивање спасења. Идеолошки дискурс драме још је више наглашен чињеницом да живимо у доба новог буђења феминистичке побуне против партијархалног устројства цивилизације, па нам се може учинити да *Успаванка* подилази актуелним очекивањима дела публике.

Срећом, као и сваки комад, и Косићев има драмску форму, и то веома специфичну, а она, осим што указује на ауторову вештину, уверљиво афирмише и његову списатељску поетичност. Отуда се овде форма драме намеће као примарни механизам на основу којег ваља размишљати о значењу приче. Драма је, наиме, писана у стиху који условљава прецизан ритам, а он се са нивоа реченица и реплика преноси на комплетну атмосферу комада и дефинише позиције, размишљања и расположења јунака, а одређује и карактер глумачке игре. Управо у поетичности и ритму драмског материјала Југ Ђорђевић налази упориште за свој смели редитељски поступак; уз помоћ драматуршкиње Тијане Грумић он концепт заснива на фолклорним елементима, при чему фолклор овде не упућује само на традиционализам него је оквир који увелико надилази драму главне јунакиње која одлучи да више не трпи насиље и убије мужа.

Наспрам Алексије је мушкарац – некада отац, каткад муж, комшија, судија или владар, а сви су чланови мушког хора. Други хор чине жене, такође у разним улогама, некада као Алексијина подршка, а некад као део заједнице спремне да осуди главну јунакињу.

Између две групе је Алексија изванредне Вање Ејдус, способне да своју глуму трансформише у музичке фразе. Њена јунакиња је испочетка само жена, потом је бунтовница, па убица, а на крају осуђеница које не пристаје на милост владара, јер без обзира на то што се побунила, и њен круг ће се затворити чежњом за смрћу као јединим спасењем. Ејдусова је ритам и карактер поетичности артикулисала стварајући окосницу за фини сценски отклон; глумачком енергијом она је иницирала стилизацију која савршено кореспондира са лиричношћу драме. Кроз реплике такве Алексије повремено пробија жестока иронија у којој је садржана права снага бунта; кроз њих је заправо формулисана оштрица критике партијархата и конзервативизма.

Јунаке представе је костимографкиња Велимирка Дамјановић оденула као Амише, што није у вези с амбијентом у којем се дешава радња драме, али јесте са сценском стилизацијом. Ритам текста улива се у сјајни музички фон који је креирала композиторка Невена Глушица и песме које певају хористи, а чији текстови као да су преузети из народне баштине. Сценографија Андрее Рондовић снажно подржава, па и надграђује овако успостављену стилизацију, креирајући простор који се претворио у активног актера сценске игре.

Александар Милосављевић (*2. програм Радио Београда*)

Рађање трагедије из музике

Драмски текст *Успаванка за Алексију Рајчић* Ђорђа Косића карактеристичан је због необичне формално-стилске поставке радње која приказује суморан положај жене у патријархалном друштву.

Због специфичности форме и стила, Косићев текст је нарочити изазов за сценско тумачење, у чему се редитељ Југ Ђорђевић изузетно снашао, постављајући га као деликатну музичку драму (драматург Тијана Грумић). Радња је смештена у затворени розикасти простор стилизованог изгледа, са функционалним детаљима који ће по потреби бити извори изазовних значења, али и сценске динамике, финих визуелизација развоја радње (сценограф Андреа Рондовић). Елегантно обучена, као да је јунакиња неке гламурозне опере, Вања Ејдус представља Алексију, вешто обликујући смесу трагичности због неминовности бола трпљења и погубне жеље за близином мушкарца, и специфичне ведрине, снаге помирења са патњом (костимограф Велимирка Дамјановић). У том смислу, ефектно су решене сцене у којима сазнајемо о доживљеном насиљу – она се тада упорно држи благости и спокоја, што се може схватити као знак женске снаге.

Представа почиње њеним монологом, она се публици директно обраћа, представља се као Вања Ејдус, брехтовски показујући да ће играти лик у драми. То утврђује дистанцу између глумца и лика, намећући активнији однос гледалаца према радњи коју ће посматрати. Након уводног монолога, око ње се групишу два хора, Мушкараца и Жена, из којих ће повремено иступати индивидуални гласови, ликови чланова Алексијине породице, који ће са њом развијати различите односе. У тако постављеној сценској радњи нарочито фасцинира спој драмског и музичког, и снага хорског певања које продире у унутрашње, ирационалне просторе гледалаца (композитор Невена Глушица). Прецизно су промишљене и композиције тела чланова хора (кореограф Дамјан Кецојевић), као некакве живе скулптуре које имају и симболички смисао (жене ринтају по поду, гребући прљавштину, док брадати мушкарци изнад одлучују о њиховим судбинама).

Ана Тасић (*Политика*, 16. мај 2022)

Смрт боља од милости

(...) *Успаванка за Алексију Рајчић* је субјективна поетска драмска слика која форму позајмљује од различитих народних, изворних песама да би направила профеминистички коментар на патријархалне породичне односе. Тако је матрица народне епске песме послужила као модел за разоткривање мушког кукавичлука који се крије иза бусања у груди и крупних речи. Формом додолске песме исказује се велика жеља девојке да се уда. Форма лирске народне песме је искоришћена да би се приказали породични односи, а нарицаљке за приказивање односа заједнице према убијеном мужу. Поетска драма Ђорђа Косића је савремени коментар на народну културу која јесте основ патријархалне заједнице код нас. Ова драма у себи обједињује постдрамску епизацију драме, изворну

народну песму и тесписовску пратрагедију у којој је појединац стављен наспрам хора. Наспрам Алексије, као индивидуалне жртве сурових друштвених односа, стоји хор који се састоји од мушког полухора, који представља очеве, мужеве, браћу и представнике власти и женског полухора, у коме су мајке, сестре, баке… Када наступе заједно, ова два хора чине свеукупно јавно мњење.

(…) Оно што посебно плени у овој представи је глума Вање Ејдус. Она почиње представу тако што нам се лично обраћа ауторитарно тражећи да искључимо телефоне јер жели да концентрисано пратимо причу коју ће нам одиграти. Она наставља да се током читаве представе обраћа нама у публици. Алексија, како је она игра, несумњиво јесте жртва друштва, али је и продукт тог друштва. Она у себи има нечег отуђеног – отуђеног не само од другог бића, већ и од себе, па чак и од бола који осећа. Вања Ејдус нам врло мирно и без патетике приповеда и о томе како је Алексију муж тукао, али и како је она зграбила сребрни свећњак и, у жељи да помогне мужу неспособном лопову, убила старца кога су опљачкали. Пут насиља је истовремено и пут Алексијиног страдања и пут њеног ослобађања јер је схватила да и жена може да буде насилна као мушкарац. Можда чак и убојитија, безобзирнија и ефикаснија од брачног партнера. Рођена и одрасла у немилосрдном свету, и сама је немилосрдна. Да би неко могао бити немилосрдан, мора бити безосећајан за бол и свој и туђ! Једино када Алексија Вање Ејдус покаже бес и револт је када Алексији смртну казну преиначе у дугогодишњу робију. Јер њен пут је пут борбе за личну слободу. Алексија жели да буде слободна и ако је то једина могућност, она ће за себе радије изабрати смрт него да прихвати „милост" живота на робији. Алексија у комаду и представи убија мужа из кубуре за коју каже да је висила на зиду собе, али нити има зида, нити има кубуре. На крају представе Алексија се појави са секиром – убиство секиром је карактеристика крвавих породичних (и не само породичних) обрачуна у нашем народу. Међутим, да ли је Алексија мужа убила секиром или кубуром мање је важно. Вања Ејдус нас тачно, непретенциозно и ефикасно води кроз страшну животну причу своје јунакиње која истовремено има језив и поетичан назив: Успаванка за Алексију Рајчић.

Марина Миливојевић Мађарев (*Време* 5. мај 2022)

WRITER

Đorđe Kosić (Belgrade, 1996)

He completed his undergraduate studies in Dramaturgy at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade, where he received the "Josip Kulundžić" Award from the Dramaturgy Department for outstanding achievements in the field of theatre, film, radio or television and "Slobodan Selenić" Award for best graduate drama.

His play *Now Is Not July* was shortlisted at the competition for the original Serbian dramatic text at Sterijino Pozorje Festival in 2019, and it was read publicly in Belgrade, Šabac, and Zagreb. He won the award at the competition for the original domestic drama text in 2020 at the Sterijino Pozorje Festival for the play *A Lullaby for Aleksija Rajčić*.

He worked as a dramaturge on the following plays: *How Much Is Your Iron* (Faculty of Dramatic Art, Atelje 212), *Shklovsky: Energy of Delusion* (Heartefact Fund), *Realistically, Why Not?* ("Vuk Karadžić" Cultural Institution), *Penthouse: Ordinary Man* (Organisation of Musical Authors of Serbia (SOKOJ), Student Cultural Center (SKC), University of Arts in Belgrade), *35 Calories Without Sugar* (Studio Center, Belgrade Youth Center), *White Kidneys* (Atelje 212 - Dramaturgy Assistant), *Epic Fiction* (Studio Centre, Belgrade Youth Centre), *Gulliver* ("Duško Radović" Little Theatre), *Placebo* (National Theatre in Priština), *Hansel and Gretel* ("Pinocchio" Puppet Theater), *Clockwork Orange* (Katran Shock Show Industry), *A Midsummer Night's Dream* ("Duško Radović" Little Theatre), *In the Jaws of Life* (Belgrade Drama Theatre - dramaturge associate), *Pigs* (Boom! Theatre), *The Pelican* (National Theatre in Belgrade), *King Ubu or the Poles* (National Theatre in Pirot). Also, he was the dramaturge of the first three editions of the "Angažman Fest" - an engaged youth theatre festival.

He is one of the founders and a member of the Pointless Films creative group. He wrote the screenplay for the feature film Butch Cassidy: Euphoria Live produced by Pointless Films, as well as for the award-winning short film A Beautiful Day (2019, directed by David Jovanović). In addition, he was the screenwriter of the documentary film FPU 70, produced by the Faculty of Dramatic Arts, on the occasion of the seventieth anniversary of the Faculty of Applied Arts in Belgrade. His screenplay for the feature film Sun Can't Be Seen No More received financial support at the Film Centre of Serbia competition and the film is currently in post-production.

DIRECTOR

Jug Đorđević (Vranje, 1993)

He completed his primary and secondary education in his hometown. In the second year of high school, he won the American scholarship and he finished his third year of high school at the School of the Arts in Rochester, New York.

He graduated in Theatre and Radio Directing at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in the class of Professors Nikola Jevtić and Dušan Petrović. During his studies, he directed Sara Radojković's play *Chatroom - Wrong Profile* (2014) at the DADOV Youth Theatre, as well as a part of the omnibus *A Triptych for a Teenager* (2016) by Strahinja Madžarević at the same theatre. He directed the graduation play The Stuntman by Strahinja Madžarević at the jubilee Tenth International Student Theatre Festival in Belgrade.

In 2015 at "Bora's Days" Festival held in Vranje, he directed the stage reading of the play An Illustrated Encyclopedia of Disappearance by Božidar Knežević, awarded at the competition for the original Serbian dramatic text within Sterijino Pozorje Festival. He worked as an assistant director on productions at the "Boško Buha" Theatre (A Midsummer Night's Dream, directed by Đ. Tešić), Terazije Theatre (Mamma Mia and The Phantom of the Opera, directed by J. Radivojević) and at the National Theatre in Belgrade (Mary Stewart, directed by M. Lolić; Cyrano, directed by I. Vuković; Kingdom of Heaven, directed by J. Lorenci).

He made his professional directorial debut at the Bora Stanković Theatre in Vranje by directing a play based on the text by Tijana Grumić Kepler 452-b. For the same play, Tijana and Jug shared the Special Award for New Theatrical Sensibility at the 54th "Joakim Vujić" Festival of Professional Theatres of Serbia in Novi Pazar. The same play was in the main selection of the 63rd Sterijino Pozorje Festival in 2018. In the same year, he directed Ognjen Obradović's play How to Grow a Ficus at the National Theatre in Užice, and the play *A Triptych about Workers* (text by Sara Radojković, Strahinja Madžarević, and Tijana Grumić) under his direction, opened a new City Theatre in Čačak. In December 2018, he directed the play *Dolce Vita* by Jelena Paligorić at the Opera and Theatre Madlenianum. At the beginning of 2019, he directed John P. Shanley's play *Doubt* at the National Theatre in Kraljevo. In the same year, at the 55th "Joakim Vujić" Festival of Professional Theatres of Serbia in Kraljevo he received a special award for directing the plays *Doubt* and *A Triptych about Workers*. At the end of 2019, he directed Impure Blood dramatized by Tijana Grumić at the "Bora Stanković" Theatre in Vranje, as well as the play *One Oedipus* by Armando Nascimento Rosa at the National Theatre in Niš.

He won the Best Director Award at the 5th Theatre Spring in Šabac, for directing the play Impure Blood. At the beginning of 2021, he directed R. V. Fassbinder's play Water Drops on Burning Rock at the Belgrade Drama Theatre, as well as A Streetcar Named Desire by Tennessee Williams at the National Theatre in Sombor. In the same year, he directed the play About *Gilgamesh* by Tijana Grumić at the City Theatre in Čačak, as well as her play *Stains* at the Kraljevo Theatre.

REVIEWS

Like any text, the play A Lullaby for Aleksija Rajčić by Đorđe Kosić can be analyzed in a certain ideological context. In that case, we can conclude that this piece testifies to the cruelty of the patriarchy, which condemns women to suffering and waiting. This waiting, however, has a double dimension; on the one, subjective side, the stages are defined by age, so a woman waits until she grows up, becomes a girl, then gets married and, finally, dies. In reality, each of these stages turns into a journey of suffering - from bad to worse, from the girl's introduction to the rules of a world limited by the will of a man, through the vain belief that girlhood will change something in such a world, until the young woman's desolate hope that she will finally achieve in marriage. In this context, even the experience of death changes its meaning and turns into an expectation of salvation. The ideological discourse of the play is even more emphasized by the fact that we live in the age of a new awakening of feminist rebellion against the patriarchal structure of civilization, so it can seem to us that A Lullaby lives up to the current expectations of the audience.

Fortunately, like every play, Kosić's has a dramatic form, and a very specific one, and it, in addition to pointing to the author's skill, also convincingly affirms his writing poetics. Hence, here the form of drama is imposed as the primary mechanism based on which one should think about the meaning of the story. Namely, the drama is written in verse that conditions a precise rhythm, and it is transferred from the level of sentences and lines to the complete atmosphere of the piece and defines the positions, thoughts, and moods of the heroes, and also determines the character of the acting. It is precisely in the poetics and rhythm of the dramatic material that Jug Đorđević finds a

foothold for his bold directorial approach; with the help of the playwright and dramaturge Tijana Grumić, he bases the concept on folklore elements, where folklore here does not refer only to traditionalism, but is a framework that greatly exceeds the drama of the main character who decides not to suffer violence anymore and kills her husband. Opposite Aleksija is a man - sometimes a father, sometimes a husband, a neighbor, a judge, or a ruler, all of whom are members of the male chorus. The second chorus is made up of women, also in various roles, sometimes as Aleksija's support and sometimes as part of the community ready to condemn the main heroine.

Between the two groups is Aleksija of the extraordinary Vanja Eidus, capable of transforming her acting into musical phrases. In the beginning, her heroine is only a woman, then she is a rebel, then a murderer, and finally, a convict who does not accept the mercy of the ruler, because although she rebelled, her circle will also be closed by longing for death as the only salvation. Ejdus articulated the rhythm and character of poetics, creating a backbone for a fine stage deviation; acting energy, she initiated a stylization that perfectly corresponds with the lyricism of the drama. Fierce irony occasionally breaks through the lines of such Aleksija, which contains the true power of rebellion; through them, the edge of criticism of patriarchy and conservatism was formulated.

Costume designer Velimirka Damjanović dressed the heroes of the play as Amish, which is not related to the setting in which the action of the play takes place, but is related to the stage styling. The rhythm of the text flows into a brilliant musical background created by composer Nevena Glušica and songs sung by choristers, whose texts seem to be taken from folk heritage. Andrea Rondović's set design strongly supports and even builds on this established stylization, creating a space that has turned into an active actor in the stage play.

Aleksandar Milosavljević (*Radio Belgrade 2*)

Death is better than mercy

(...) A Lullaby for Aleksija Rajčić is a subjective poetic dramatic picture that borrows form from various folk and original songs to make a pro-feminist comment on patriarchal family relations. Thus, the matrix of the folk epic song served as a model for exposing the male cowardice that hides behind chest-beating and big words. The form of a Dodol song expresses the girl's great desire to get married. The form of the lyrical folk song was used to show family relationships, and laments were used to show the relationship of the community towards the murdered husband. The poetic drama of Đorđe Kosić is a contemporary commentary on folk culture, which is the basis of our patriarchal community. This drama combines the post-dramatic epics of the drama, the original folk song, and the thespian proto-tragedy in which the individual is pitted against the chorus. Opposite Aleksija, as an individual victim of harsh social relations, stands a chorus consisting of a male half-choir, representing fathers, husbands, brothers, and representatives of the government, and a female half-choir, in which mothers, sisters, grandmothers... When they perform together, these two choirs make up the overall public opinion.

(…) What is particularly captivating in this play is the acting of Vanja Ejdus. She begins the performance by personally addressing us authoritatively asking us to turn off our phones because she wants us to concentrate on the story she is going to play for us. She continues to address us in the audience throughout the performance. Aleksija, as she plays, is undoubtedly a victim of society, but she is also a product of that society. She has something alienated in her - alienated not only from another being, but also from herself, and even from the pain she feels. Vanja Ejdus very calmly and without pathos tells us about how Aleksija was beaten by her husband, but also how she grabbed a silver candlestick and, wanting to help her incompetent thief husband, killed an old man who was robbed. The path of violence is simultaneously the path of Aleksija's suffering and the path of her liberation because she realized that a woman can be as violent as a man. Perhaps even more murderous, ruthless, and efficient than a spouse. Born and raised in a ruthless world, she is ruthless herself. For someone to be merciless, he must be insensitive to both his own and other people's pain! The only time Aleksija shows anger and revolt is when her death sentence is changed to long-term imprisonment. Because her path is the path of struggle for personal freedom. Aleksija wants to be free and if that is the only option, she will rather choose death for herself than accept the "grace" of life in captivity. In the play and play, Aleksija kills her husband from a holster that she says was hanging on the wall of the room, but there is neither wall nor a holster. At the end of the play, Aleksija appears with an ax - killing with an ax is a characteristic of bloody family (and not only family) confrontations in our nation. However, whether Aleksija killed her husband with an ax or a holster is less important. Vanja Ejdus accurately, unpretentiously, and efficiently guides us through the terrible life story of her heroine, which has a simultaneously creepy and poetic title: A Lullaby for Aleksija Rajčić.

Marina Milivojević Mađarev (*Vreme*, 5th May 2022)

ИВО АНДРИЋ

ГОСПОЂИЦА

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ,
БАЊА ЛУКА (Република Српска, Босна и Херцеговина)

ЧЕТВРТАК, 1. ЈУН

IVO ANDRIĆ

MISS

NATIONAL THEATER OF THE REPUBLIKA SRPSKA IN
BANJA LUKA (The Republika Srpska, Bosnia and Herzegovina)

THURSDAY, 1ST JUNE

Фото: Дејан Ракита

Режија и адаптација: ЂУРЂА ТЕШИЋ	Direction and adaptation: ĐURĐA TEŠIĆ
Драматизација: ВАЊА ЕЈДУС	Dramatization: VANJA EJDUS
Сценографија: ДРАГАНА ПУРКОВИЋ МАЦАН	Set design: DRAGANA PURKOVIĆ MACAN
Костимографија: ИВАНА РИСТИЋ	Costume design: IVANA RISTIĆ
Композитор: ВЛАДИМИР ПЕЈКОВИЋ	Composer: VLADIMIR PEJKOVIĆ
Сценски покрет: ЕМИР ФЕЈЗИЋ	Stage movement: EMIR FEJZIĆ
Дизајн светла: РАДОМИР СТАМЕНКОВИЋ	Light design: RADOMIR STAMENKOVIĆ
Драматург: АЛЕКСАНДАР ВАСИЉЕВИЋ	Dramaturge: ALEKSANDAR VASILJEVIĆ
Лектор: НАТАША КЕЦМАН	Stage speech: NATAŠA KECMAN
Улоге	Cast
Госпођица: СЛАЂАНА ЗРНИЋ	Miss: SLAĐANA ZRNIĆ
Мајка/Наратор: НАТАША ИВАНЧЕВИЋ	Mother/Narrator: NATAŠA IVANČEVIĆ
Јованка/Госпођа са шеширом/Рођака/Наратор: СЊЕЖАНА МИШИЋ	Jovanka/Lady with a hat/Cousin/Narrator: SNJEŽANA MIŠIĆ
Дајца Владо/Ратко Ратковић/Гласови/Наратор: БОЈАН КОЛОПИЋ	Uncle Vlado/Ratko Ratković/Voices/Narrator: BOJAN KOLOPIĆ
Рафо/Петар Будимировић/Гласови/Наратор: ДАНИЛО КЕРКЕЗ	Rafo/Petar Budimirović/Voices/Narrator: DANILO KERKEZ
Резика/Рођака/Карменсита/Наратор: БЕЛИНДА СТИЈАК	Rezika/Cousin/Karmensita/Narrator: BELINDA STIJAK
Весо/Поп/Симо/Рођак/Музичар у кафани/Гласови/Наратор: ПАВЛЕ ПАВИЋ	Veso/Priest/Simo/Cousin/Bar musician/Voices/Narrator: PAVLE PAVIĆ
Музичари:	Musicians:
АНАСТАСИЈА МАРИЋ, виолина	ANASTASIJA MARIĆ, violin
МАРКО КОВАЧИЋ, контрабас	MARKO KOVAČIĆ, double bass
Представа траје 1 сат и 30 минута	The show is 1 hour and 30 minutes long

ПИСАЦ

Уместо биографије

Невероватно је како мало знамо о себи, свету око себе и животу који живимо.

Тек велике и ненадане среће или тешки ударци и велики губици казују нам да је живот човеков много богатији и сложенији него што слутимо, да је све у њему двоструко и вишеструко, двозначно и многозначно, све, од насладе и радости до бола и пропасти, од најмање ситнице па до самог постојања као таквог.

Све се ту мења и понавља: више пута се човек рађа, наизменце расте и пада, оздравља и болује; више пута мре и умире, и васкрсава; и све то што му се догађа готово увек је непредвидљиво и стога наизглед пуно противречности, тешко схватљиво и необјашњиво, а крај му се губи у магли, ћутању и забораву.

Иво Андрић (*Знакови поред пута*)

Белешка ауторке драматизације

Глумачко биће у сталној је потреби за анализом духа. За проницањем у оне најдубље и најскривеније слојеве људске душе, голим оком слабо видљиве. За потрагом оног нечега што чучи скривено испод одела, испод речи, испод понашања. Јер то „нешто“ покреће то биће да чини разна дела и злодела. Нема ничег узбудљивијег него када у роману откријеш књижевни лик (толико тајанствен и толико страшан, теби далек а баш зато интригантан) и када те нека необуздана сила нагони да покушаш да разумеш шта је то што га покреће да ради баш оно што је велики писац написао. Моје глумачко биће заинтригирала је баш та мрачна и страшна Рајка Радаковић. Осетила сам њену дубоку тугу и заглављеност у сопственом слепилу. Заинтригирало ме је то шкрто, болесно срце које је потпуно девијантно схватило појмове оданости и љубави. Заинтригирала ме је та неостварена женственост која је принела жртву мртвом љубавнику. Заинтригирало ме је то несвесно уживање у туђој муци, и та скамењеност срца које се на крају сломи, накратко пробије до светлости љубави и поново врати сопственој скамењености и јединoм смислу живота тј. бесмислу самоће и отргнутости од свега, па и саме себе. Слепа за све, а најпре за друштвени тренутак у коме се нашла, себична и сама, одана само сопственој искривљеној успомени. У мањку драматизација овог ремек-дела наше књижевности, одважила сам се први пут у животу да покушам да драматизујем ову новелу и да јој удахнем ритам и форму која се мени учинила блиском и потентном за рад у позоришту. Није случајно што је ова прича тако ретко драматизована, јер је јако комплексна и обухвата цео један живот. Сели се из Сарајева у послератни Београд, а најпре је базирана на унутрашњим преживљавањима, мислима и осећањима главне јунакиње, које пак наш наратор тј. писац маестрално посматра, анализира, сецира и коментарише. Из тог разлога, сматрала сам да је значајно да глас наратора, као неког објективног посматрача са стране, остане присутан и у самој драматизацији. Рад на овој драматизацији започела сам још 2009, у врло интензивној сарадњи са редитељком Ђурђом Тешић, када је настало неколико различитих верзија. Тражиле смо причу, форму, стил. Пробијале смо се кроз густи материјал Андрићевих бравурозних мисли и увида, да бисмо на крају дошле до финалне драматизације, која и даље остаје отворена за мењање и прилагођавање, јер позориште чине људи који га стварају, те верујем да је дивна екипа која је стварала ову представу додала још пуно слојева који су њима у процесу стварања били потребни да испричају своју причу. Позориште је жива ствар, а драма је предложак позоришним ствараоцима да креирају свој свет.

Вања Ејдус

РЕДИТЕЉКА

Дубоко повезане жељом да се сценски бавимо ликом и темом Андрићеве *Госпођице*, а сматрајући да је једина постојећа драматизација писана у духу и позоришном изразу тадашњег времена, одлучиле смо, доста храбро, Вања и ја, још пре неких десетак година да покушамо заједничким снагама да направимо нову, нашу. Нажалост, до реализације тада није дошло и вишемесеч-

ни рад остао је у некој фиоци чекајући боља времена. Када ме је Народно позориште Републике Српске позвало да, на моју велику радост, поново сарађујемо и изразило жељу да то буде баш овај роман, било ми је јасно да су се сада коцкице склопиле. Кроз уметничко пријатељство дуго две деценије знала сам за Вањине скривене таленте за писање и није ми требало дуго да схватим да нисам погрешила. Изузетно надахнуто и предано прионуле смо на посао. Вања из богатог сценско-глумачког искуства, осећаја за драмску форму и талента за сценску ситуацију, ја из редитељске позиције, наводећи нас кроз целину приче, радње и ликова. Пуно смо радиле на тексту. Затим сам на пробама интензивно наставила рад са глумцима које изузетно ценим. Неки од њих су и сами више пута желели да се баве *Госпођицом*. Млади талентовани драматург од самог почетка био је као део старе, добро уходане екипе. Сви сарадници на истом трагу… Питам се, шта нас је то све тако хипнотички привукло овој причи? Држали смо се чврсто, пре свега, онога што смо осетили у роману. Кроз лик Рајке Радаковић Андрић нам даје минуциозну студију једног карактера патолошки опседнутог штедњом и згртањем новца, жене која се слепо и опсесивно везала за завет дат свом оцу на самрти након што је банкротирао и осрамоћене их оставио саме. Њу, још увек девојчицу и њену мајку, на прелазу из старог света који се урушава Првим светским ратом и стварању новог капиталистичког и модерног друштва основаног на робовима камата и царству новца. У тој страшној пукотини света без праведности у којој ће страдати многи и изгубити сви, рађа се један необичан и у светској литератури непознат карактер женског Шајлока, тврдице и зеленаша без морала и милости. „Крпеж и трпеж кућу држе“, говори Госпођица Рајка Радаковић, штедећи страсно и упорно сваки динар док тежи свом циљу – да стекне свој први милион. То је оно што видимо из приче. Али шта нас толико привлачи њеном карактеру у драмском смислу? Размишљам каква је то судбина и зашто нас се тиче. Осећам некакав необјашњив страх. *Госпођица* подсећа на данашње време, које тлачи свакога и у коме нема савести, у коме свако граби и сналази се само за себе, у коме је новац постао божанство. Размишљам какав је то живот без љубави, без самилости, емпатије, живот проведен у опсесивној страсти за материјалним, у страху од банкрота и пропасти које нам друштво намеће? Размишљам како нас капитализам гура у провалију без дна, где нам је јурење новца постало циљ, заправо, новац постао циљ а не средство за живот и да је такав живот магла у коме лупа згрчено срце пуно бола и у коме, попут старог сата који откуцава време, одјекују питања… Куда?... Зашто?

Ђурђа Тешић

Рођена у Београду. Дипломирала позоришну режију на Факултету драмских уметности у Београду, 2002. Режирала је савремене домаће и стране комаде, као и домаће и светске класике на сценама Народног позоришта у Београду, Битеф театра, Српског народног позоришта у Новом Саду, Атељеа 212, Београдског драмског позоришта, Малог позоришта „Душко Радовић“, Позоришта „Бошко Буха“, Народног позоришта Републике Српске, Центра за културу Тиват, Позоришта и опере Мадленијанум, Народног позоришта Суботица, Позоришта Приједор, Народног позоришта Ниш.

Режије У Народном позоришту Републике Српске: *Дом Бернарде Албе* Ф. Г. Лорке, *Госпођица Јулија* А. Стриндберга, *Три сестре* А. П. Чехова, *Женидба и удадба* Ј. С. Поповића, *Подвала* М. Глишића, *Школа за жене*, Ж. Б. П. Молијера.

За представу *Господар мува*, 2010, добила је Специјалну награду за нове позоришне тенденције на међународном ТИБА фестивалу, а за представу *Овај ће бити другачији*, 2019, Награду за режију „Љубомир Муци Драшкић“.

КРИТИКА

Крпеж и трпеж

Драматизација Вање Ејдус помало скрајнутог Андрићевог романа о Рајки Радаковић, у читању редитељке Ђурђе Тешић и надахнутој игри глумаца Народног позоришта Републике Српске Бања Лука, анамнезу помрачења ума због тврдичлука одане кћери банкротираног сарајевског газде показала је као колективни црни ритуал, у коме свако има удела у кривици.

„Нема невиних“, као што је писао Андрић у *Проклетој авлији*.

Ејдусова је одолела потпуном превођењу изврсне литературе нашег нобеловца у драмску форму, којој се и сам писац опирао. Уводећи колективног Наратора, ауторке, писац и редитељ постигли су како сценску лепоту оригиналног текста, тако и аутентичност појаве саме Рајке Радаковић (изврсна Слађана Зрнић), која као да природно израња из опсесивности сарајевског и београдског (полу)света... Зачудност овој интимној причи додаје и сама сцена, двоструко уоквирена (Драгана Пурковић Мацан), али и жива музика, која сонгу даје аутентичност и радњу удаљава од ситног реализма.

Актанцијалне групе које редитељка одређује да носе причу (суграђани, радници, рођаци, београдски ветропири и бацачи магле...) служе да радњу ефикасно ритуализују и дају јој значај епског приповедања, некако митског. У тој концепцији потпуно је оправдано да Рајка, у црном дугом капуту (костим Ивана Ристић), са вечитом актенташном у руци и у мушким ципелама, своје тренутке нежности из младости, према мајци и ујаку и закаснелом, погрешном блеску страсти према београдском превараНту, у овој представи користи као „гориво“ за уврежено, традиционално неповерење према људима, од којих очекује само зло и пљачку.

У бањалучкој *Госпођици*, како је Вања Ејдус анализира и Ђурђа Тешић тумачи, над друштвеним одбацивањем старе шкртице преовлађује анамнеза посрнућа њеног ума, као нека плесно-музичка партитура која има гвоздене, вековне законе. Тај женеовски ритуал зла донекле оправдава наративност читаве представе, даје мотиве, чињенице, а драмски је боје тачно постављени и протумачени ликови изузетних Наташе Иванчевић (Мајка), Бојана Колопића (Дајца Владо), Данила Керкеза (Рафо)...

Злосрећна Рајка Радаковић, у клопци первертиране страсти за чувањем и стицањем, у магновењу сећања на читав свој неостварени живот, по Андрићу заувек остаје у београдском егзилу, у Стишкој (данас Голсвордијевој) улици, број 14, а ова представа је истинито ставља у ширу слику, у центар неурозе, која плаши својом актуелношћу у савременом свету трке за стицањем и надмоћи над недужним жртвама.

Драгана Бошковић (*Вечерње новости*, 20. фебруар 2023)

Кловнови у циркусима живота

На сцени у представи *Госпођица* пратимо духовни суноврат протагонисткиње Рајке, особе која у сржи негира живот, у времену Првог светског рата. Подстакнута искривљено протумаченим мислима оца на самрти о важности штедње, она се постепено сасвим изолује од света, отпушта послугу, одбија пријатеље и фамилију, запушта кућу, истовремено се окрећући прекомерном згртању новца кроз трговину и зеленашење, подсећајући помало у томе на Брехтову Мајку Храброст.

Режија Ђурђе Тешић која се може означити као стилизовано-поетски реализам, вешто спаја епско и драмско, игру наратора

и живих ликова. Занимљиво стилизована позорница уоквирена је са два искривљена гломазна дрвена рама, који се могу тумачити као оквири за две слике, два погледа на свет (сценографија Драгана Пурковић Мацан, костим Ивана Ристић). Један је поглед разумних људи које може да представља Рајкина мајка (Наташа Иванчевић), свесна ћеркиних странпутица, болесне заслепљености штедњом и новцем, а други је ишчашена Рајкина визура, сурово материјална, трагично исушена од живота, отргнута од племенитости и љубави. Слађана Зрнић успешно представља госпођицу Рајку као убогу, усамљену, скршену жену, заробљену похлепом и укинутом женственошћу. Зарађена брда новца и злата не дају јој ни лажну надменост, већ је остављају згрбљену у патолошком шкртарењу. Рајка је повремено и тужно комична у разним ситуацијама закидања пара, попут Молијеровог Харпагона, или његовог наследника, Стеријиног Кир Јање. Суптилне елементе комичног, кроз наглашени физички израз, уноси лик Јованке (Сњежана Мишић), предузимљиве и енергичне Рајкине пријатељице, као и ликови Рајкине фамилије, трио који подсећа на Нушићеве брбљиве тетке, малограђанке.

И у овој представи важни су музичари који све време прате радњу, упечатљиво одређујући њен ритам и јачајући поетску снагу извођења (композитор Владимир Пејковић, Анастасија Марић, виолина, Марко Ковачић, контрабас). И овде су укључени сонгови, у ефектном финалу које емотивно продорно сажима мисли о пролазности и изгубљености таквог живота. Певање је усклађено са другим поступцима стилизације, колективним, симболичким тумарањем наратора са коферима, громогласним хорским лупањем ногама у под, у означавању претње долазећег рата и другим физичким, симболички изражајним решењима (сценски покрет Емир Фејзић). Она суптилно заокружују ову вредну представу о трагедији света где је Новац постао бог, несумњив метафорички исказ нашег времена.

Ана Тасић (*Политика*, 18. фебруар 2023)

У Народном позоришту Републике Српске (НП РС) *Госпођицу* је поставила редитељка Ђурђа Тешић, а драматизацију текста (тек другу у историји) потписује Вања Ејдус.

„Госпођица подсећа на данашње време, које тлачи свакога и у коме нема савести, у коме свако граби и сналази се само за себе, у коме је новац постао божанство“, реченица је редитељке Ђурђе Тешић коју ваља имати на уму прије гледања ове представе. Све у свему, *Госпођица* Ђурђе Тешић је посластица за љубитеље драме, односно класичног позоришта заснованог на вишеслојној, те дословно и убједљиво испричаној причи. Поред приче, кључ таквог позоришта су глумачке вјештине.

Од ауторске екипе значајно је поменути и Драгану Пурковић Мацан, која је била задужена за сценографију, Ивану Ристић која је радила костиме, Владимира Пејковића, композитора, те чланове новооснованог Симфонијског оркестра НП РС Анастасију Марић и Марка Ковачића. Они су уживо на сцени свирали виолину и контрабас те тако допринијели посебној атмосфери представе. Захваљујући њиховој пратњи у једном тренутку комада Слађана Зрнић демонстрира чак и пјевачке вјештине, те ставља печат на још једну изванредну улогу у богатој каријери.

Не знамо и не можемо да знамо шта би Иво Андрић казао на ову позоришну интерпретацију његовог романа *Госпођица*, али сигурно би о утисцима, били они на крају позитивни или негативни, размишљао бар неколико дана.

Милан Ракуљ (*Независне новине* 18. новембар, 2022)

WRITER

Ivo Andrić

Was born in the village of Dolac, near Travnik, in 1892. After spending his youth in his native Bosnia, which was at the time part of the Austro-Hungarian Empire, he studied philosophy at the Universities of Zagreb, Vienna, and Cracow. His studies were interrupted by the outbreak of the First World War, at the beginning of which he was jailed for his anti-Austrian activities. After receiving a doctorate in letters from the University of Graz in 1923, he entered the Yugoslav diplomatic service. The last diplomatic post he held was that of the Yugoslav minister in Berlin. When Germany invaded Yugoslavia in 1941, Andrić returned to Belgrade and lived there in seclusion throughout the Second World War. He has continued to reside in the Yugoslav capital.

Andrić started his literary career as a poet. In 1914 he was one of the contributors to *Hrvatska mlada lirika* (*Young Croatian Lyrics*). At the end of the war, he published two books of lyrical prose – one of them entitled *Nemiri* (*Anxieties*), 1919 – which, written in the form of a diary, reflect Andrić's experiences of the war and his imprisonment. There followed a long period in which Andrić concentrated on the writing of short stories. His first novella, *Put Alije Đerzeleza* (*The Trip of Alija Djerzelez*), published in 1920, early manifests a dominant trait of his creative process. Andrić takes his material from the life of Bosnia, but through this local material, he presents universal human problems. In the period between the two world wars, Andrić published three books of short stories under the same title, *Pripovetke* (*Stories*), 1924, 1931, 1936.

During the Second World War, in the leisure imposed on him by the circumstances, Andrić wrote his three large works, all of which were published in 1945: *Na Drini ćuprija* (*The Bridge on the Drina*), *Travnička hronika* (*Bosnian Story*), and *Gospođica* (*Miss*).

The first two of these works – both of them chronicles rather than novels in the strict sense – deal, like most of Andrić's work, with Bosnia and her history. The author describes the life of this region in which East and West have for centuries clashed with their interests and influences, a region whose population is composed of different nationalities and religions. Andrić is at his best when he limits himself to his native Bosnia and her people.

In *Gospođica* and *Nove pripovetke* (*New Stories*), 1948, Andrić presented present-day people and problems. He dealt with the psychology of the wealthy, with the war and postwar periods, and with the formation of a new society. But in *Prokleta avlija* (*Devil's Yard*), 1954, Andrić returned to his favorite milieu and described the experiences of a Bosnian Franciscan, Fra Peter, who is put in an Istanbul jail, being wrongly accused of plotting against Ottoman rule. In 1960 Andrić published another collection of stories, *Lica* (*Faces*). He has also written several essays, prominent among which is *Zapisi o Goji* (*Notes on Goya*), 1961.

(*NobelPrize.org*)

DIRECTOR

Đurđa Tešić (Belgrade, 1977)

She graduated in Theater and Radio Directing from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade in 2002 in the class of Professors Nikola Jevtić and Alisa Stojanović. She directed plays in Belgrade, Novi Sad, Tivat, Banja Luka, Subotica, Prijedor, Niš, etc.

In the National Theater of the Republika Srpska Banja Luka, she directed plays by Lorca, Strindberg, Chekhov, Sterija Popović, Glišić, and Molière.

In 2010, she received the Special Award for New Theatrical Tendencies at the International TIBA Festival for the production of *The Lord of the Flies*, and in 2019, she received a "Ljubomir Muci Draškić" Award for *This One Will Be Different*.

REVIEWS

Patching and suffering

Vanja Ejdus's dramatization of Andrić's somewhat forgotten novel about Rajka Radaković, directed by Đurđa Tešić and performed by the inspired actors of the National Theater of the Republika Srpska from Banja Luka, presents the anamnesis of the darkening of the mind due to the obstinacy of the loyal daughter of a bankrupt Sarajevo landlord as a collective black ritual in which everyone plays a part.

"There are no innocents," as Andrić wrote in *Devil's Yard*.

Ejdus resisted the complete translation of the excellent literature of our Nobel laureate into a dramatic form, which the writer resisted as well. By introducing a collective Narrator, the authors, writer, and director achieved both the scenic beauty of the original text and the authenticity of the appearance of Rajka Radaković herself (the excellent Slađana Zrnić), who seems to emerge naturally from the obsessiveness of the (semi) worlds in Sarajevo and Belgrade... The strangeness of this intimate story is enhanced by the double-framed set design (Dragana Purković Macan), but also by the live music, which gives the song authenticity and moves the plot away from petty realism.

Acting groups, which the director assigns to carry the story (fellow citizens, workers, relatives, Belgrade passers-by, and random people...) serve to effectively ritualize the action and give it the importance of epic storytelling, somehow mythical. In this conception, it is completely justified that Rajka, in a long black coat (costume design by Ivana Ristić), with an eternal pen in her hand and wearing men's shoes, uses her moments of tenderness from her youth, towards her mother and uncle and the belated, wrongful flash of passion towards the Belgrade fraudster in this play, as "fuel" for the entrenched, traditional mistrust towards people, from whom he expects only wickedness and robbery.

In the Banja Luka production of *Miss*, as analyzed by Vanja Ejdus and interpreted by Đurđa Tešić, the anamnesis of the stumbling of her mind prevails over the social rejection of the old miser, like some kind of dance/music scores, which comes with iron-like, centuries-old laws. That Genevan ritual of evil to some extent justifies the narrative of the entire play, it provides motives and facts, while the dramatic colors are accurately placed and interpreted by the exceptional characters of Nataša Ivančević (Majka), Bojan Kolopić (Uncle Vlado), Danilo Kerkez (Rafo)...

The ill-fated Rajka Radaković, in the trap of a perverted passion for keeping and acquiring, in the manipulation of memories of her entire unfulfilled life, according to Andrić, remains forever in exile in Belgrade, in 14 Stiška (today Golsvordijeva) Street, and this play truthfully puts her in a wider picture, in the center of neurosis, which scares with its topicality in the modern world of the race for acquisition and supremacy over innocent victims.

Dragana Bošković (*Večernje novosti*, 20th February 2023)

Clowns in lifelike circuses

On the stage in the play *Miss*, we follow the spiritual death of the protagonist Rajka, a person who denies life, during the First World War. Encouraged by her dying father's distorted thoughts about the importance of saving money, she gradually isolates herself from the world, dismisses her servants, rejects friends and family, leaves the house, and at the same time turns to excessive hoarding money, through trade and greenwashing, somewhat reminiscent of Brecht's *Mother Courage and Her Children*.

The direction of Đurđa Tešić, which can be characterized as stylized-poetic realism, skillfully combines the epic and the dramatic, the interaction of the narrators and the living characters. The interestingly stylized stage is framed by two crooked bulky wooden frames, which can be interpreted as frames for two pictures, two views of the world (set design by Dragana Purković Macan, costume design by Ivan Ristić). One is the view of reasonable people, which can be represented by Rajka's mother (Nataša Ivančević), aware of her daughter's wayward ways, sickly blinded by savings and money, and the other is Rajka's dislocated vision, cruelly material, tragically drained of life, torn from nobility and love. Slađana Zrnić successfully presents Miss Rajka as a poor, lonely, broken woman, captured by greed and abolished femininity. The mountains of money and gold earned do not even give her false arrogance, but leave her hunched over in pathological stinginess. Rajka is occasionally and

sadly comical in various situations of teasing the couple, like Molière's Harpagon, or his successor, Sterija's Kir Janja. The character of Jovanka (Snjezana Mišić), an enterprising and energetic friend of Rajka's, as well as the characters of Rajka's family, a trio reminiscent of Nušić's chatty aunts, small-town women, introduce subtle elements of the comic, through emphasized physical expression.

Musicians are also important in this performance and they accompany the action all the time, impressively determining its rhythm and strengthening the poetic power of the performance (music is composed by Vladimir Pejković, while Anastasija Marić plays the violin and Marko Kovačić plays the double bass). And here the songs are included, in an effective finale that emotionally penetratingly summarizes thoughts about the transience and loss of such a life. The singing is coordinated with other stylization procedures, collective, symbolic wandering of the narrator with suitcases, the thunderous choral pounding of feet on the floor, in marking the threat of the coming war, and other physical, symbolically expressive solutions (stage movement by Emir Fejzić). They subtly round off this valuable play about the tragedy of a world where Money has become a god, an undoubted metaphorical statement of our times.

Ana Tasić (*Politika*, 18th February, 2023)

In the National Theater of the Republika Srpska, *Miss* was staged by the director Đurđa Tešić, and the dramatization of the text (only the second in history) was completed by Vanja Ejdus.

"*Miss* reminds us of today's time, which oppresses everyone and in which there is no conscience, in which everyone grabs things only for themselves and thinks about themselves, in which money has become a deity", is a sentence by the director Đurđa Tešić, which should be kept in mind before watching this play. All in all, *Miss* by Đurđa Tešić is a treat for lovers of drama, i.e. classical theater based on a multi-layered, literally and convincingly told story. In addition to the story, the key to such theater is the acting skills.

The set designer Dragana Purković Macan, the costume designer Ivana Ristić, the composer Vladimir Pejković, and the members of the newly founded National Symphony Orchestra of the Republika Srpska, Anastasija Marić and Marko Kovačić, should also be mentioned from the creative team. The latter played violin and double bass live on stage and thus contribute to the special atmosphere of the performance. Thanks to their accompaniment, at one point in the play, Slađana Zrnić even demonstrates her singing skills, and puts her stamp on another outstanding role in her rich career.

We do not know and cannot know what Ivo Andrić would have said about this theatrical interpretation of his novel *Miss*, but surely he would have thought about the impressions, whether they were ultimately positive or negative, for at least a few days.

Milan Rakulj (*Nezavisne novine*, 18th November 2022)

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ

НОЋНА ФРАЈЛА

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НИШ

ПЕТАК, 2. ЈУН

ALEKSANDAR POPOVIĆ

NIGHT – SCENTED STOCK

NATIONAL THEATER NIŠ

FRIDAY, 2ND JUNE

Фото: Никола Милосављевић

Режија, адаптација и идејно решење сценографије: БРАНИСЛАВ МИЋУНОВИЋ	Direction, adaptation, and conceptual solution of scenography: BRANISLAV MIĆUNOVIĆ
Драматург: ДЕЈАН ПЕТКОВИЋ	Dramaturge: DEJAN PETKOVIĆ
Костимографкиња: ТАТЈАНА РАДИШИЋ	Costume designer: TATJANA RADIŠIĆ
Композиторка: ИРЕНА ПОПОВИЋ ДРАГОВИЋ	Composer: IRENA POPOVIĆ DRAGOVIĆ
Музички сарадник: БАТА ЗЛАТКОВИЋ	Music associate: BATA ZLATKOVIĆ
Кореографкиња: ДАНИЦА НИЧИЋ	Choreographer: DANICA NIČIĆ
Асистенткиња редитеља: ЈОВАНА КРСТИЋ	Assistant director: JOVANA KRSTIĆ
Асистенткиња сценографкиње: КАТАРИНА ПАВЛОВИЋ	Assistant stage designer: KATARINA PAVLOVIĆ
Лекторка: НАТАША ИЛИЋ	Editor: NATAŠA ILIĆ
Дизајн тона и видео радови: СЛОБОДАН ИЛИЋ	Sound design and video works: SLOBODAN ILIĆ
Дизајн светла: ДЕЈАН ЦВЕТКОВИЋ, МАРКО ЂОРЂЕВИЋ	Lighting design: DEJAN CVETKOVIĆ and MARKO ĐORĐEVIĆ

Улоге	Cast
Славољуб, мучени: АЛЕКСАНДАР МИХАИЛОВИЋ	Slavoljub, tortured: ALEKSANDAR MIHAILOVIĆ
Драгиња, његова: ЈАСМИНКА ХОЏИЋ	Draginja, his: JASMINKA HODŽIĆ
Алекса, њихов: МИЛОШ ЦВЕТКОВИЋ	Aleksa, theirs: MILOŠ CVETKOVIĆ
Ноћна фрајла, свачија: САЊА КРСТОВИЋ	Night-Scented Stock, everyone's: SANJA KRSTOVIĆ
Пан Крсман, ма чији: АЛЕКСАНДАР МАРИНКОВИЋ	Pan Krsman, whose ever: ALEKSANDAR MARINKOVIĆ
Мрата, ничији: МАРЈАН ТОДОРОВИЋ	Mrata, nobody's: MARJAN TODOROVIĆ
Барбара, сиротица: МАЈА ВУКОЈЕВИЋ ЦВЕТКОВИЋ	Barbara, orphan: MAJA VUKOJEVIĆ CVETKOVIĆ
Аспида, сиротица: ЈОВАНА КРСТИЋ	Aspida, orphan: JOVANA KRSTIĆ
Цвета, сиротица: НАЂА НЕДОВИЋ ТЕКИНДЕР	Cveta, orphan: NAĐA NEDOVIĆ TEKINDER
Марела, сиротица: МАЈА ДЕЈАНОВИЋ	Marela, orphan: MAJA DEJANOVIĆ
Аница, сиротица: НАТАЛИЈА ЈОВИЋ	Anica, orphan: NATALIJA JOVIĆ
Катица, сиротица: ЈОВАНА ГОЛУБОВИЋ	Katica, orphan: JOVANA GOLUBOVIĆ
Стојана, сиротица: ВЕСНА СТАНКОВИЋ	Stojana, orphan: VESNA STANKOVIĆ
Дафина, сиротица: ИВАНА НЕДОВИЋ	Dafina, orphan: IVANA NEDOVIĆ
Наста, сиротица: ДРАГАНА ЈОВАНОВИЋ	Nasta, orphan: DRAGANA JOVANOVIĆ
Златица, сиротица: БРАТИСЛАВА МИЛИЋ	Zlatica, orphan: BRATISLAVA MILIĆ

Представа траје 1 сат и 20 минута	The play is one hour and twenty minutes long

ПИСАЦ

Александар Поповић (Уб, Србија, 22. XI 1929 – Београд, 9. X 1996)

По мушкој линији потиче из старе српске породице свештеника и војника. Завршио је Трећу мушку гимназију – тада су га привукле комунистичке и левичарске идеје. Као матурант је, 1948. за време Информбироа, одведен у затвор на Голом отоку, где је провео пет година. О том периоду свог живота нерадо је говорио, али га је уткао у своја књижевна дела. По повратку из затвора радио је најразличитије послове: молерске, асфалтерске, зидарске, цинкографске, стаклорезачке и друге и био под будним оком тадашњег режима. Књижевном раду почео је да се окреће у тридесетим годинама захваљујући породици и пријатељима, међу којима је истакао Душка Радовића, Бранка Ћопића и Ота Бихаљија Мерина. Наиме, почетком 1950. прихватио је позив Душка Радовића и Радио Београда да пише радио-драме за децу. Прво дело, криминалистички роман *Убиство у троуглу*, објавио је 1959. До краја живота радио је као слободан уметник. Највише је писао комедије и сатире, али се успешно бавио и осталим жанровима, тако да је иза њега остао богат опус драма за децу, сценарија за телевизијске драме и серије. Представе по његовим драмским текстовима постављала су скоро сва наша позоришта. Написао је преко педесет позоришних комада.

Његово драмско стваралаштво оставило је неизбрисив траг не само у историји српске књижевности већ најпре у историји српског позоришта јер суштина његове уметности управо је у сценској игри. Његов књижевни рад вишеструко је награђен: Ванредна Стеријина награда за драме *Сабља димискија* и *Крмећи кас* 1965, Стеријина награда за *Развојни пут Боре шнајдера* 1967, Стеријина награда за заслуге 1989, Награда Вечерњих новости за текст *Мрешћење шарана* на Данима комедије у Јагодини 1985, награда за драму *Мрешћење шарана* на Сусретима позоришта БИХ 1989, Стеријина награда за дело *Кус петлић* 1990, Стеријина награда за *Белу кафу* 1991, Награда „Вечерњих новости“ на Данима комедије у Јагодини за драме *Кус петлић* и *Бела кафа* 1991, Статуета „Јоаким Вујић“ за изузетан допринос позоришном животу у Србији 1991, Награда Најбоља послератна драма по анкети „Вечерњих новости“ и РТС – ТВ-Београда за *Развојни пут Боре шнајдера* 1993, Награда за драму *Мртва тачка* на Сусретима „Јоаким Вујић“ 1993, Стеријина награда за драму *Тамна је ноћ* 1994, Награда на Земун-фесту за драму *Тамна је ноћ* 1994, Награда Вечерњих новости на Данима комедије за драму *Развојни пут Боре шнајдера*.

Енциклопедија СНП-а

Драматуршки образац Ноћне фрајле

И након готово шест деценија од првог појављивања на домаћим сценама, позоришно-драмски рукопис Александра Поповића означава језгровиту сублимацију оштрих, рекло би се епохалних противуречности представљених низовима дубоких друштвених и индивидуалних конфликата. Настала у зрелој фази ауторовог драмског ангажмана, Ноћна фрајла представља један од најрефлексивнијих комада Александра Поповића, који путем заводљиве оркестрације драмског, епског, лирског и филозофског дискурса, сценску игру опредељује у правцу својеврсног хепенинга.

Ова драмска дистопија, лишена било каквог конкретног или препознатљивог историјског контекста, представља завршни чин једне трагикомичне повести у којој се рођена браћа, али и различите генерације унутар једне породице, нађу на оштро супротстављеним странама, продубљујући сваки могући антагонизам. У заједницу, захваћену моралном ерозијом, ступа свет жена као животворни принцип и залог разборитости, решен да у хаосу посувраћених вредности коначно успостави ред и другачије односе. Наглашавајући принцип реверзибилности, овај сценски конструкт, лишен бројних дијегетичких замки – тако својствених Поповићевом књижевнодрамском поступку – јасно и нескривено опредељује простор игре ка простору гледаоца, истичући комплементарност, али и реверзибилност света публике и света Поповићевих драмских ликова. На низове екскурса, у форми бројних сентенци, лапидарних мудрости, али и сонорних напева, наслања се претећа проспекција у односу на свет гледаоца.

Упорно тематизовање публике и екстензија драмског простора у свим правцима, наглашава симболичку блискост света публике са светом Ноћне фрајле, због чега се ликови у комаду често, имплицитно као и директно, обраћају гледаоцу као свом активном саговорнику, ако не и саучеснику. Поповићеве *dramatis personae* у овом комаду проговарају и са оног света, не би ли својим мрачним искуством спречиле даље пропадање овог нашег – садашњег и овдашњег.

Нема сумње да је Поповић овим комадом наговестио шире друштвене и моралне девастације које ће уследити недуго након његове праизведбе (1990) и потрајати све до данас, када ово дело наново опомиње и упозорава. Драматуршки поступак у раду на представи имао је задатак да Поповићев проседе демонстриран у Ноћној фрајли доведе до знаковне очигледности и језгровитије дијалошке форме, а да интертекстуалним интервенцијама назначи шире мотивске, тематске и поетичке просторе унутар драмског корпуса једног од наших најпроминентнијих позоришних аутора XX века.

Др Дејан Петковић

РЕДИТЕЉ

Ноћна фрајла спада у комаде полифоне структуре и веома је сложене композиције, али и велико задовољство за сваког редитеља који Поповићев позоришни дискурс доживљава као истинску провокацију.

Пошавши од премисе да је самобитност Поповићевог текста неупитна, а да је његова знаковитост дубока и веома актуелна у тренутку када ова представа настаје, није постојала дилема да ће се редитељски поступак кретати ка откривању дубоких значењских слојева Поповићевог драмског дела, а да њихова сценска сведеност буде основа кретања кроз његов драмски лавиринт. Сасвим парадоксално – што је и једна од темељних карактеристика Поповићеве театарске естетике – богатство и пуноћа текста диктирали су образац привидно „сиромашног позоришта“, стављајући пред редитеља наоко једноставан задатак: ослободити радњу стега и сувишних учитавања, оголити богатство Поповићевог театра, лишити га заводљивих копрена, учинити га јасним, пријемчивим, директним и саобразним времену у којем живимо.

Будући да у овој инсценацији између дела Александра Поповића и гледаоца не посредује компликовани позоришни инструментариј – сценографија, кулиса, реквизит – већ само светло и глумац у костиму и бесконачном простору игре, онда се ни интерпретација дијалога није смела кретати у правцу било какве илустративности или психологизирања. Утолико ћемо бити задовољнији нашим односом према величини и значају Поповићевог дела уколико ће оно својом сценском објективизацијом представљати јасну спону између генија писца и позоришног сензибилитета нашег гледаоца.

Проф. Бранислав Мићуновић

Позоришни је редитељ и дугогодишњи професор глуме на Факултету драмских уметности у Београду и на Факултету драмских умјетности на Цетињу.

Члан је више академија наука и уметности и почасни доктор неколико универзитета.

Мићуновић је углавном режирао дела савремених аутора: Александра Поповића, Велимира Лукића, Љубомира Симовића, Вељка Радовића, Јордана Плевнеша, Горана Стефановског, Ива Брешана, Гордана Михића, Борислава Пекића, Мирка Ковача… али и светских класика – Његоша, Ибзена, Чехова – у Црногорском народном позоришту у Подгорици, у Југословенском драмском позоришту и Београдском драмском позоришту у Београду; Српском Народном позоришту у Новом Саду, Хрватском народном казалишту у Ријеци, Народном позоришту у Тузли, Народном позришту у Нишу, Звездара театру у Београду, на фестивалу Барски љетопис, Студентском културном центру у Београду.

Његове представе уврштене су у селекције југословенских и међународних фестивала – Фестивал МЕСС, Сарајево; Екс Понто, Љубљана; Стеријино позорје, Нови Сад; Фестивал фестивала, Земун; Сусрети „Јоаким Вујић"; Дани комедије, Јагодина; Град театар Будва; Охридско лето; Фестивал без превода, Ужице; Гавелине вечери, Загреб; Сарајевска зима; Фестивал малих сцена, Струмица; Барски љетопис; Фестивал *Iberoamericano del Teatro*, Богота; *International Istanbul Theater Festival; International Festival Balkan Theater Space*, Санкт Петербург.

Године 1997. изабран је за директора обновљеног Црногорског народног позоришта. Његовом режијом Његошевог Горског вијенца, 25. маја исте године, отворена је нова зграда Црногорског народног позоришта.

Награђен је најзначајнијим професионалним и друштвеним признањима: Стеријина награда за режију; Гран-при за режију на Фестивалу фестивала; Награда за режију „Јоаким Вујић" (1983, 1993); Награда за режију „Јован Путник"; Велика награда Црногорског народног позоришта; Награда за режију на Фестивалу балканског кутурног простора „Театар на раскршћу"; Награда „Вељко Мандић" за допринос позоришној култури у Црној Гори; Награде Међународне академије Михај Еминеску за област позоришног стваралаштва; Орден Данице хрватске са ликом Марка Марулића, за посебна достигнућа у култури. Добитник је и највишег националног признања Црне Горе – Тринаестојулске награде.

Бранислав Мићуновић биран је за министра културе Црне Горе у три мандата: 2008, 2010. и 2012. Од 2014. до 2019. био је опуномоћени и изванредни амбасадор Црне Горе у Републици Србији.

КРИТИКА

Чак и када су драме Александра Поповића ослобођене најдиректнијег реферисања и отворених алузија на својевремено актуелне друштвене теме, још увек нас изненађује њихова свевременост и актуелност. Управо је то случај и с једним од Поповићевих најзагонетнијих комада, с Ноћном фрајлом, ретко постављеном на сценама. Но, нишка представа само се делимично ослања на једну од пресудних карактеристика Поповићевог литерарног проседеа, на пишчеву употребу језика. Нема сумње да ћемо у језику пишчевих драмских јунака – ма колико тај језик био онеобичен – увек препознавати властити менталитет и наше нарави, па ће зато кроз њих проговорити и овдашња историја и дебели слојеви нагомиланих националних комплекса, страхова и фрустрација.

Но, редитељ Бранислав Мићуновић и драматург Дејан Петковић, управо у необичности и жанровској неодређености Ноћне фрајле, у њеним чудним ликовима за које нисмо увек сигурни кога и шта репрезентују, проналазе основу за сценску причу о садашњем тренутку света, али и о нашој судбини у лудилу све померније стварности.

(...) Мићуновићева режија заснива се на театрализацији која – сведеношћу на плану сценографије и костима – истовремено сугерише и апокалиптични распад спољашњег и унутрашњег света драмских јунака, и њихово левитирање између живота и смрти. Мићуновић пажљиво, на рушевинама једног света, усредсређен на глумачку игру, од гласова и тела, од музике и звукова као подстицаја, гради слику разореног универзума. На тој ћемо слици препознати дезоријентисаност актера, али и њихову очајничку потребу да остану део историје.

Код Мићуновића препознајемо макбетовску атмосферу; он реферише на хамлетовске дилеме једног од актера; на сцену изводи шекспировске суђаје које дефинишу и коментаришу карактер наших живота, али сугерише и бекетовску апсурдност оних који су осуђени на трајање у свету који подједнако припада и живима и мртвима.

(...) Истина је да Ирена Поповић Драговић много компонује за позориште, али она ни у нишкој представи не дозвољава да њена композиторска особеност измакне потребама и намерама ре-

жије. Напротив, упркос јасно препознатљивом карактеру, њена музика је подређена сценским дешавањима и доприноси драматургији представе.

(...) Игра нишког ансамбла, и старијих и млађих чланова, указује на преданост редитељевог рада с глумцима, али и на спремност глумица и глумаца да се и убудуће упуштају у разноврсна театарска истраживања.

Александар Милосављевић (*2. програм Радио Београда*)

У лавиринту Поповићевих петљи

Комад Ноћна фрајла Александра Поповића, први пут изведен 1990. године, није највештије написан, што је и тадашња критика у првом плану истицала, одређујући га као „анархичну сценску играрију" и „хаотичну несрећеност" (Феликс Пашић), односно као „текст о чему год хоћете и ничему, истовремено" (Владан Радосављевић). У шуми драмских токова и неконтролисаној бујици речи, карактеристичних за Поповићев стил, назиру се опште теме неразумевања између оца и сина, властољубља и пожуде, малограђанства и празноверја, губитка идентитета и, највише, гласног протеста против опште друштвене трулежи. У тим набујалим рекама речи повремено и неоспорно има подстицајних мисли, луцидних доскочица и поетске изражајности, али њихова снага у целини нема јачу продорност, јер се смисао са тешкоћом пробија кроз закрчену шуму знакова.

Имајући у виду ову особену изазовност текста, редитељ Бранислав Мићуновић је на сцени Народног позоришта у Нишу уобличио представу која успева да одржи пажњу гледалаца. Пронађен је донекле делотворан сценски израз, изван значења речи, у огољеној стилизацији; тежиште је померено на музичко-плесну игру, на елементарну снагу песме и покрета. Посвећеност глумаца и њихова енергетска ефикасност, успели су у одређеној мери да попуне значењске празнине полазног текста.

(...) Ова Ноћна фрајла може се посматрати као пример редитељског и извођачког сналажења у небраном грожђу, трагања које открива сценску снагу музике, покрета и визуелне симболике, моћ која постоји независно од изговорених речи.

Ана Тасић (*Политика*, 22. јануар 2023)

Архетипска дисоцијација стварности

(...) Ноћну фрајлу тешко је наћи и у штампаном издању, а камоли на позоришним сценама. Захваљујући књижевном научно-истраживачком раду Дејана Петковића, који је на крају био и драматург представе, Ноћна фрајла је сада на репертоару Народног позоришта у Нишу у режији Бранислава Мићуновића. Написана као „покладно сценско знамење у три хвата" које „кад се снива тад се збива", у позном делу Поповићевог стваралаштва које је обележило и разочарање због прилика деведесетих, Ноћна фрајла би се на први поглед могла окарактерисати као поптуно атипична Поповићева драма. У њој нема јасног контекста, мотивације ликова, односи су „неправилни", разломљени унутар себе и између свих… Драмска радња, ако и постоји, раштркана је на низ разбијених елемената који се тичу живота једне породице, њеног распада, распада њеног имања и – гле чуда – подземног живота, односно сила које управљају смртницима изнад, рецимо, пакла, у који ће свакако сви пропасти, јер неба и оног ко њиме влада нема, сем онако, као у клетви „Видећеш ти свога бога!", иза које ђаво вреба.

(...) Сама одлука да се баш овај текст, Ноћа фрајла, а не неки од наведених и познатијих драмских текстова постави на сцену нишког позоришта, може бити тумачена као коментар данашњег времена, у којем нема великих идеологија, па ни малог човека који се против њих бори или им се покорава (а најчешће и једно и друго кад се консултују не само друге драме Аце Поповића него и свепрожимајућа стварност око нас). Времена у којем изгледа као да делује само колективна сила која се са свима поиграва и обезвређује сваки покушај да се заузме исправан став. Оковани

смо фолклорним елементима, бајалицама и бесмислицама, које поновљене безброј пута заврте мозак да се не зна тачно где, нити куда. Отуд, лику Ноћне фрајле у представи као да не треба ни моћ говора да би деловала. Довољна је само њена појава коју призива Хор Сиротица, док својим сонговима васцелом радњом управља и одређује ко је ко и ко је какав. А таква му онда буде и судбина, све са публиком и онима ван позоришта, што се Поповић језиком својих ликова који нам се директно обраћају и трудио да дочара – да се Ноћна фрајла не догађа у позоришту, него увек и свуда, где год је мрака и његових цветова.

Другим речима, Ноћна фрајла Аце Поповића, у режији Бранислава Мићуновића, нишког Народног позоришта, испоставља зауман садржај који је естетизован у тој мери да се чини као непојмљив нама обичним смртницима. А у ствари, мелодија овог дела, његова утемељеност у језику и правилним и неправилним ритмовима изрека, народних мотива, максима и пословица, наставља да одзвања дуго после представе, суочавајући нас са оним што је у нама, што је испод површине свакодневног говора и делања, с реком којом ће нас превести жедне уколико не освестимо шта се дешава.

(...) Представа у Нишу суптилно и на ритуализован естетски начин нас уводи, тачније заводи да јој се препустимо и препознамо у себи жељу. Она нас и музички и ликовно еротски опчињава и тера да изгубимо појам о реалности. Композиторка Ирена Поповић Драговић зналачаки компонује ритмичне и репетитивне матрице које подсећају на дечје песмице, у редитељско-кореографској стилизацији игре Хора Сиротица атрактивно изведене да од дечје наивних постану еротски сензуалне. Сведена боја костима Татјане Радишић – црна – и њихова форма: проста мушка сукна, џемпери и одела, хаљеци на бретеле налик спаваћицама, које и током игре откривају белину коже на раменима, рукама и ногама, откривају и вечну форму маскулине и феминине енергије. Животности црно-белог пара. Користећи простор у оркестарској рупи на нишкој позорници, узимајући први ред и у публици, сценографија редитеља Бранислава Мићуновића има више планова. Направљена тако да сцена буде празна, очишћена, отворена у дубину с низом светлосних портала и засенчених делова кроз које мизансцен добија ефекат камере опскура, димензију кретања у дубину, кроз тунел,

поступак је који представу додатно визуелно оплемењује и профилише у стилу њене костимографије елегантно сведених вечерњих одела на забави усред ничега, где нема ни стола ни кревета. (...)

Игор Бурић (*Дневник*)

(Све три наведене критике су део пројекта „Критичарски караван" Удружења позоришних критичара и театролога под покровитељством Министарства културе.)

WRITER

Aleksandar Popović (1929–1996)

Graduated from the Third Male Grammar School – this is when he was drawn into communist and left-wing ideas. As a senior, during the Cominform, he was taken to Goli Otok where he spent five years. He talked about those years very rarely, but we incorporated them into his literary work. After returning from prison, he held different positions, as a painter, a road-maker, a builder, a zincograph, a glass-maker, and others, all while being spied on by the regime.

In 1950, he accepted the invitation from Duško Radović and Radio Belgrade to write radio dramas for children. His first title, a crime novel A Murder in the Triangle, was published in 1959. He was a freelance artist until his death. He wrote mostly comedies and satires, but he was successful in other genres as well, so his oeuvre is rich with children's dramas and screenplays for TV shows and dramas.

Plays based on his dramas were staged by almost every theater in Serbia. His dramatic work has left a huge mark not only in the history of Serbian literature but in the history of Serbian theater as well because the stage plays were the essence of his art. He has received numerous awards: Extraordinary Sterija's Award in 1965, Sterija's Award in 1967, 1990, 1991, and 1994, Sterija Award for Merit in 1969, Večernje Novosti Award in 1985, 1991, and 1995, the Theatre Meetings of the B&H Theaters Award in 1989, Joakim Vujić Statuette in 1991, Award for the Best Post-War Drama in 1993, Joakim Vujić Meetings Award in 1993, the Zemun Fest Award in 1994, and the Person of the Year Award in 1996.

DIRECTOR

Branislav Mićunović (Podgorica, 1952)

He is a theater director and a long-term professor of acting at the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade and the Faculty of Dramatic Arts in Cetinje.

He is a member of several Academies of Sciences and Arts and an honorary Ph.D. of several universities.

Prof. Mićunović mainly directed the works of contemporary authors: Aleksandar Popović, Velimir Lukić, Ljubomir Simović, Veljko Radović, Jordan Plevneš, Goran Stefanovski, Ivo Brešan, Gordan Mihić, Borislav Pekić, Mirko Kovač… but also world classics – Njegoš, Ibsen, Chekhov – in the Montenegrin National Theater in Podgorica, the Yugoslav Drama Theater and the Belgrade Drama Theater in Belgrade; The Serbian National Theater in Novi Sad, the Croatian National Theater in Rijeka, the National Theater in Tuzla, the National Theater in Niš, the Zvezdara Theater in Belgrade, the Bar Chronicle festival, the Student Cultural Center in Belgrade.

His shows were performed in the selections of Yugoslav and international festivals – Festival MESS, Sarajevo; Ex Ponto, Ljubljana; Sterija's Theater, Novi Sad; Festival of Festivals, Zemun; Joakim Vujić Encounters; Comedy Days, Jagodina; City Theater Budva; Ohrid Summer; Festival Without Translation, Užice; Gaveline Evenings, Zagreb; Sarajevo Winter; Festival of Small Scenes, Strumica; Bar Chronicle; Festival Iberoamericano del Teatro, Bogotá; International Istanbul Theater Festival; International Festival Balkan Theater Space, Saint Petersburg.

In 1997, he was elected director of the renovated Montenegrin National Theater. On May 25 of the same year, the new building of the Montenegrin National Theater was opened under his direction of Njegoš's "The Mountain Wreath".

He was awarded the most important professional and social awards: Steria's award for directing; Grand Prix for directing at the Festival of Festivals; Award for directing "Joakim Vujić" (1983 and 1993); Award for directing "Jovan Putnik"; Grand Prize of the Montenegrin National Theatre; Award for directing at the Festival of the Balkan Cultural Space "Theatre at the Crossroads"; "Veljko Mandić" award for contribution to theater culture in Montenegro; Awards of the Mihaj Eminescu International Academy for theater creation; Order of Danica Hrvatska with the image of Marko Marulić, for special achievements in culture. The University of Belgrade, the University of Novi Sad, and the Chamber of Commerce of Serbia awarded him the "Captain Miša Anastasijević" Charter for cross-border cooperation and the extended hand of friendship. He is also the winner of the "Golden Apple" International Award in the Republic of Macedonia (2008).

He is the winner of the December award of the capital city of Podgorica; the Awards of the city of Nikšić – September 18; Charter "St. Petar Cetinjski" – Montenegrin capital Cetinje; Medals of St. Tripuna of the Diocese of Kotor, for promoting ecumenical dialogue. He is the winner of the highest national recognition of Montenegro – the Thirteenth of July Award.

Branislav Mićunović was elected Minister of Culture of Montenegro in three mandates: 2008, 2010, and 2012. From 2014 to 2019 he was the plenipotentiary and extraordinary ambassador of Montenegro in the Republic of Serbia.

REVIEWS

Even when Aleksandar Popović's plays have no references and open allusions to contemporary social topics, we are still surprised by their modernity and importance. This is exactly the case with one of his most enigmatic and least staged pieces, Night-Scented Stock. However, this Niš-based performance only partially relies on one of the crucial characteristics of Popović's literary style – the writer's use of language. There is no doubt that in the language of the writer's dramatic heroes – no matter how unusual that language might be – we will always rec-

ognize our mentality and our nature, and that is why local history and thick layers of accumulated national complexes, fears and frustrations, speak through them.

However, the director Branislav Mićunović and the playwright Dejan Petković find the basis for a stage story about the present world moment and our increasingly displaced reality, but also about our destiny in madness, precisely in the strangeness, and genre indeterminacy of Night-Scented Stock, in its strange characters for whom we are not always sure who and what they represent.

(...) Mićunović's direction is based on a theatralization which – through the scenography and costumes – at the same time suggests the apocalyptic disintegration of the outer and inner world of the dramatic heroes and their levitating position between life and death. Mićunović builds a picture of a destroyed universe on the ruins of a world, carefully, while being focused on acting, from voices and bodies, from music and sounds as a stimulus. In that picture, we will recognize the actors' disorientation, but also their desperate need to remain a part of history.

With Mićunović, we recognize the Macbethian atmosphere; he refers to Hamlet's dilemmas of one of the actors; he brings to the stage Shakespeare's judges who define and comment on the character of our lives, but also suggests the Beckettian absurdity of those condemned to last in a world that belongs equally to the living and the dead.

(...) The performance by the Niš ensemble, with actors of all generations, indicates the dedication of the director's work with the actors, but also the readiness of the actresses and actors to engage in various theatrical research in the future.

Aleksandar Milosavljević (*Radio Belgrade 2*)

The archetypical dissociation of reality

(...) Night-Scented Stock is hard to find even in print, let alone on theater stages. Thanks to the literary and scientific research work of Dejan Petković, who was also the playwright of the play, Night-Scented Stock is now a part of the repertoire of the National Theater Niš, directed by Branislav Mićunović. Written as "an auspicious stage performance in three strokes" that "comes true in a dream", in the late part of Popović's oeuvre, which was also marked by disappointment due to the circumstances of the 90s, Night-Scented Stock could, at first glance, be characterized as a completely atypical drama by this author. There is no clear context and motivation for the characters, and the relationships are "irregular", broken within themselves and between everyone... The dramatic plot, if it exists, is scattered over a series of broken elements that concern the life of a family, its disintegration, the disintegration of its property, and – what do you know! – of underground life, i.e. the forces that govern mortals above hell, for example, into which everyone will certainly perish, because there is no heaven and the one who rules it, except as in the curse "Prepare to meet thy God!", behind which the devil lurks.

(...) The performance in Niš subtly and in a ritualized aesthetic way introduces us, or rather seduces us, to surrender to it and recognize the desire in ourselves. It mesmerizes us both musically and artistically and makes us lose track of reality. Composer Irena Popović Dragović expertly composes rhythmic and repetitive music reminiscent of children's songs, in the director's choreographic stylization of the choir that is attractively performed to grow from childishly naïve to erotically sensual. The reduced color of Tatjana Radišić's costumes – black – and their form: simple men's cloth, sweaters, and suits, dresses with straps similar to nightgowns, which reveal the whiteness of the skin on the shoulders, arms, and legs during the dance, also reveal the eternal form of masculine and feminine energy. This is all the liveliness of a black and white couple. Using the space in the orchestra pit on the stage in Niš, taking the first row and scattering around the audience, the scenography of the director Branislav Mićunović comes in several layers. It is created to make the scene look empty, cleaned, opened in depth with a series of light portals and shaded parts through which the mise-en-scène gets the effect of a camera obscura, the dimension of movement into the depth, through a tunnel, is a procedure that further visually refines and profiles the play in the style of its elegantly reduced costumes evening suits at a party in the middle of nowhere, with no tables or beds. (...)

Igor Burić (*Dnevnik*)

(All three reviews are a part of the project "Critical Caravan" by the Association of Theatre Critics and Theatrologists under the patronage of the Ministry of Culture)

ПРЕДСТАВА У ЧАСТ НАГРАЂЕНИХ

МИОДРАГ КАЈТЕЗ

СЛИКА НЕПОЗНАТОГ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ „ТОША ЈОВАНОВИЋ“ ЗРЕЊАНИН, СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ НОВИ САД

СУБОТА, 3. ЈУН

PERFORMANCE IN HONOR OF THE AWARD WINNERS

MIODRAG KAJTEZ

IMAGE OF THE UNKNOWN

NATIONAL THEATRE “TOŠA JOVANOVIĆ“ ZRENJANIN, STERIJINO POZORJE NOVI SAD

SATURDAY, 3RD JUNE

Режија, сценографија, драматуршке интервенције на роману и адаптација текста: НИКОЛА ЗАВИШИЋ	Direction, set design, dramaturge interventions on the source novel and play adaptation: NIKOLA ZAVIŠIĆ
Драматизација: ЂОРЂЕ МИЛОСАВЉЕВИЋ	Dramatization: ĐORĐE MILOSAVLJEVIĆ
Кореографија, драматуршке интервенције на роману и адаптација текста: УНА ЂЕЛОШЕВИЋ	Choreography, dramaturge interventions on the source novel and play adaptation: UNA ĐELOŠEVIĆ
Реализација сценографије: БЛАГОВЕСТА ВАСИЛЕВА	Set design realization: BLAGOVESTA VASILEVA
Костоимографија: ВЕСНА ТЕОДОСИЋ	Costume designer: VESNA TEODOSIĆ

Улоге	Cast
ИГОР ФИЛИПОВИЋ (к.г.)	IGOR FILIPOVIĆ (guest appearance)
САРА СИМОВИЋ (к.г.)	SARA SIMOVIĆ (guest appearance)
СТЕФАН СТАРЧЕВИЋ (к.г.)	STEFAN STARČEVIĆ (guest appearance)
СТЕФАН ЈУАНИН	STEFAN JUANIN
МИЉАН ВУКОВИЋ	MILJAN VUKOVIĆ
ЈЕЛЕНА ШНЕБЛИЋ ЖИВКОВИЋ	JELENA ŠNEBLIĆ ŽIVKOVIĆ
ЗВОНКО ГОЈКОВИЋ	ZVONKO GOJKOVIĆ
ИВАН ЂОРЂЕВИЋ	IVAN ĐORĐEVIĆ
ЉУБИША МИЛИШИЋ	LJUBIŠA MILIŠIĆ

Представа траје 1 сат и 40 минута	The play is 1 hour and 40 minutes long

ПИСАЦ

Више од четврт века Миодрага Кајтеза зовем нашим Џојсом. Кајтез, сасвим имун на компромисе сваке врсте, иде у ред оних првака савремене српске прозе којима су једнако далеки и пригодни уводници новина и бижутерија живописних детаља који забављају површне духове. Кајтез је аутархичан…

Драшко Рађеп

Унутар корпуса савремене српске књижевности, Кајтезова проза до данас представља један од најдоследнијих и најизграђенијих романескних опуса. Кајтез је заговорник полифоније која допушта укрштање мноштва различитих субјективитета, што се на пољу његових романа првенствено испољава изразито брижним радом на реченици и на језику, кроз сведену форму и јасан израз.

Борис Лазић

Миодраг Кајтез (1962)

Један је од најособенијих српских писаца средње генерације. Унео је сасвим нове и неочекиване тонове у савремену српску прозу. Његови романи *Света породица* (1993), *Порно вежбе* (2001), *Антилуфтност* (2010), *Изложба* (2015), стилски беспрекорни, нуде крајње необичну и књижевно провокативну визију света.

Најпре *Изложбом* (2015), а потом и *Сталном поставком* (2021) Миодраг Кајтез је освојио просторе једног сасвим новог исказа, за који би, засигурно, марили и мудри Душан Матић и мили наши Бретони.

Непоткупљиво другачији, с далеким одсевима великих литература, Кајтез суверено исписује оригиналну, надасве врлу поетику речи, несвојствену савременој прозној загрцнутости (а почесто и успаваности) овдашњој.

АУТОРИ О ПРЕДСТАВИ

„Лепо, баш лепо."… Речи су Сватове супруге (с крова зграде парњакуше), која заједно са Сватом мотри и контролише проток таласа у смеру мртви – живи. Звучи конфузно? И јесте. Али, одакле почети? Овај роман (*Изложба* Миодрага Кајтеза) заиста је пун, густ, тешко проходан, посебно за позоришну разраду. Ипак, делује нам да смо успели да створимо аутентичан свет на сцени, који јесте потекао из романа, али се онда током свога тока претворио у низ различитих речица од којих свака има своју причу, да би се на крају крајева све нашле у једној широј, већој и свеобухватнијој причи о свима нама, али и у свима нама.

Говоримо о нама који смо на представи *Слика непознатог* напорно и упорно и отпорно радили, роман себи прилагођавали, ликове и ситуације откривали и отварали за нови сценски језик који вам сада нудимо на увид. Да се опише како смо до оваквог резултата стигли, било би потребно много више времена и простора. Много би снаге узео и макар само изоколни покушај објашњења теме и идеје. Ова је представа у најбољем случају један свет за себе у који ћете ући радознали и из кога нећете изаћи несрећни, а ако смо успели да вам дамо и више, срећа је наша огромна.

Идеално би било да имате прилику да прочитате роман *Изложба* Миодрага Кајтеза а да онда погледате представу *Слика непознатог* нашег малог тима, и тако сами са собом, у тихом унутрашњем дијалогу, дођете до договора или одговора на питања:

– Шта се заправо дешава у стану број 5?
– Ко је био Хер Живковић?
– Је ли Аида заправо Кћи Човечија?
– Да ли Комша и даље лети?
– Није ли Перц Владица само инструмент у рукама непознате силе?

Толико смо тога као ауторски тим добили радом са фантастичним ансамблом зрењанинског позоришта, нема овде простора да захвалимо свима појединачно, али да није било Звонка Гојковића и његових инструмената, тешко да би се отворила врата живе сценске музике која помало подсећа на јапански театар

који обоје потписаних аутора необично поштују. Има још много људи којима се дугује захвалност, рецимо Сањину Ћ. за пројекцију и дигиталне ефекте, Стефану С. за кацигу, Благовести В. за изузетно даровиту марљивост, Весни Т. не само за њен регуларан део посла већ и за целокупну ликовност света који гледате итд. Има људи. То је можда и важнији закључак. ИМА ЉУДИ!

„Овде ипак живе људи“, рекао би Раџа из романа, али и у представи.

Никола Завишић и Уна Ђелошевић

РЕДИТЕЉ

Никола Завишић (1975, Бела Црква)

Позоришни редитељ, драматург и дизајнер светла. Магистрирао на Позоришном факултету Академије лепих уметности у Прагу (ДАМУ) на Катедри за режију у алтернативном и луткарском позоришту 2003. године.

Бави се позоришном режијом, писањем, драматургијом и дизајном светла. Режирао у Србији, Словенији, Црној Гори, Босни и Херцеговини, Хрватској, Русији, Бугарској, Чешкој, Немачкој и Холандији.

Године 2002. био је један од студената-асистената А. Ј. Вајсбарду, светски познатом дизајнеру светла, сараднику редитеља Роберта Вилсона на опери *Судбина* Леоша Јаначека, у Народном позоришту у Прагу. Ово искуство трајно га усмерава ка истраживању употребе светла у позоришту.

Режирао је у позориштима за децу: Мало позориште „Душко Радовић“; Позориште лутака „Пинокио“; Народно позориште Ужице; Градско позориште Подгорица; Дјечје казалиште Бранка Михаљевића Осијек; Казалиште лутака Задар; Казалиште Вировитица; Краснојарски Театар Кукол – Краснојарск, Русија; Театар кукол „Гуливер“ – Курган, Русија. Режирао и у позориштима за одрасле: Divadlo Ponec – Праг, Чешка; Oerol festival– Терцхелинг, Холандија; Grand Theatre – Гронинген, Холандија; Битеф театар; Атеље 212; СНП; ЈДП; Народно позориште Суботица; Народно позориште Београд; Словенско људско гледалишче Целје; ХНК Осијек; Сатиричко казалиште „Керемпух“ Загреб; Deutches Teater Берлин; Театар Иван Радоев Бугарска; Градски театар Арад...

Награде: на фестивалу Златни лав, Умаг за представу *Јаз вас љубим* СЉГ Целје, Словенија; на Фестивалу професионалних позоришта Војводине за представу *РазБОУници* НП Суботица; на Сусретима професионалних луткарских позоришта Србије за представе *Аладинова чаробна лампа* и *Бастиен и Бастиена* Позоришта лутака „Пинокио“; на ТИБА фестивалу Београд за представу *Кики и Бозо* Малог позоришта „Душко Радовић“; на Фестивалу позоришта за децу – Котор, Црна Гора за представу *Трпица рајске птице* НП Ужице; на Фестивалу ASSITEJ-а Хрватске, Чаковец за представу *Емил и детективи* ДК „Бранко Михаљевић“ Осијек; на Фестивалу античке драме Стоби – Македонија за представу *Жене у народној скупштини* НП Суботица; на Театар фесту Бања Лука – БиХ више награда за представу *Сава Савановић – Вампирска симфонија* Народног позоришта Кикинда; на Данима комедије Јагодина награде за најбољу режију за представу *Избирачица* НП Београд; на Битефу и Стеријином позорју (2021) награда публике за представу *Као да крај није ни сасвим близу*; на фестивалу Нови Тврђава театар (2022) награда за најбољу режију за представу *Чудо Светог Георгија* НП Ниш, позоришта Јон Станку Арад, Румунија и позоришта Плевен, Бугарска.

КРИТИКА

Необичан комад и још необичнији ликови

Однос живота и смрти и њихове границе вечите су теме које заокупљају пажњу бројних стваралаца, а само највештијима је пошло за руком да продру у скривене тајне и обједине овострано са оностраним. Доза мистерије, мистике, фантастике, иреалности, као и паралелни светови који се преплићу у оваквим делима су неизоставни. Њима се на специфичан начин бави и писац Миодраг Кајтез (1963), посебно у роману *Изложба* (2015), експлицитној причи о морфологији смрти, која је послужила Николи Завишићу да је режира и постави на Драмску сцену Народног позоришта „Тоша Јовановић” Зрењанин.

Експериментални театар

Према речима критичара, ситуациона логика једне зграде која се од сопствене ентропије брани жртвујући своје станаре, у центру је опсесивних кругова овог романа и представе. Завишић се, радећи на комаду, нашао пред великим изазовом како да Кајтезову трострукост погледа на свет, што је једна од најбитнијих одлика романа, прилагоди сцени. Аутор то чини путем теме, затим кроз догађаје и ликове који говоре о себи и другима. Посебно је морао да води рачуна о ономе шта писац жели да поручи. У представи се то најбоље види кроз језик који је раздробљен, веома ироничан, на моменте чак и поспрдан. Да дочара визију једног солитера који се „бори за опстанак" редитељу су помогли сценографија, костими, музика и декор. У домену кореографије са Завишићем је сарађивала глумица Уна Ђелошевић.

Представа се може описати као експериментална и Зрењанинци овако нешто до сада нису имали прилике да виде. Употреба видео-бима, макета, додатних камера, употпунили су редитељеву идеју. Публици је можда било теже да до краја пропрати саму радњу и схвати о чему представа говори.

Херметична (тешка за тумачење, нејасна) проза јесте простор у којем Кајтез „вешто плива". Стога је ово основна одредница његових романа које се и редитељ држао. Важна одлика Кајтезове поетике је да не пише да би забавио широке народне масе. Брише границе између живих и мртвих, реалног и иреалног, прошлог, садашњег и будућег. Стога је све, и код Кајтеза и код Завишића, условно и не може се прихватати здраво за готово. Ни ликови нису они са којима смо имали прилику да се често сретнемо. Заправо, као да су с оне стране живота. Зрењанински глумци, потпомогнути колегама гостима, нашли су се пред несвакидашњим изазовом. Задатке које су добили спровели су сви до једног и прецизно одговорили на комплексну ситуацију која је била пред њима.

Захтевни глумачки задаци

Игор Филиповић, као Владица Перц, мимиком, а пре свега гестикулацијом и говором, оживео је, не само свог јунака, већ је успео да прикаже и целокупно ишчашено друштво. Иван Ђорђевић се након дуже паузе вратио и то на „велика врата". Једини је од актера коме је редитељ поверио неколико рола (C.W.A.T, адвокат Грковић, наратор). Он је тај који глуми, али и коментарише друге и „улази" у сваки од ликова. Успео је да на најбољи начин буде водич публици кроз, како је већ поменуто, непроходан комад. Велику помоћ добио је од Јелене Шнеблић Живковић (C.W.A.T и Ватрометни блејзер). Заједно чине везивно ткиво које спаја раштркане светове. Звонко Гојковић, дугогодишњи члан Ансамбла, запамћен је по плејади комичних, смотаних, неретко скрајнутих ликова, којима је утиснуо лични печат. Никола Завишић је ову чињеницу употребио и његов потенцијал максимално искористио. Као Октавијан публику је провоцирао луцидним коментарима и увлачио је у своју причу.

У дубини овај, с почетка позитиван и наиван лик, показао је да није добронамеран и безазлен. Штавише, испољила се и његова тамна страна, на шта је Гојковић више него добро одговорио. С друге стране, многима није био познат његов скривени таленат за музику који је у *Слици непознатог* дошао до изражаја. Сара Симовић (к.г.) као Аида, Стефан Старчевић (к.г.) као Боби, Стефан Јуанин као Комша и Миљан Вуковић као Инспектор, уклопили су се у сцене. Овим ликовима није дат већи простор. Јуанин и Вуковић, који се најређе појављују, ни у чему не заостају за носећим јунацима.

Зрењанин је *Сликом непознатог* добио нову и сасвим другачију представу која је започела свој живот. Колико ће трајати показаће време.

Мирослава Малбашки (*Зрењанин*, 3. новембар 2022)

WRITER

For more than a quarter of a century, I have been calling Miodrag Kajtez our Joyce. Kajtez, completely immune to compromises of any kind, belongs to the ranks of the greats of contemporary Serbian prose to whom newspaper editorials and the trinkets of vivid details entertain the superficial spirits and equally distant and opposite. Kajtez s autarchic. .

Draško Ređep (2017)

Within the corpus of contemporary Serbian literature, Kajtez's prose presents one of the most consistent and well-constructed novelistic oeuvres. Kajtez is an advocate of polyphony, which allows for the intersection of many different subjectivities, which in the field of his novels is primarily manifested by extremely careful work on sentences and language, through reduced form and clear expression.

Boris Lazić

Miodrag Kajtez (1962)

He is one of the most distinctive Serbian writers. Kajtez introduced entirely new and unexpected tones to the contemporary Serbian prose. His novels *The Holy Family* (1993), *Porn Exercises* (2001), *Anti-Etherealness* (2010), and *The Exhibition* (2015), are stylistically impeccable and offer a highly unusual and literarily provocative vision of the world.

First in *Exhibition* (2015), and then in *The Permanent Exhibition* (2021), Miodrag Kajtez conquered the realm of a completely new expression that would surely capture the attention of Dušan Matić and our dear Bretons.

Incorruptibly different, distantly reflection of great literature, Kajtez sovereignly writes original, above all, virtuous poetics of words, uncharacteristic of the contemporary prose suffocation (and often sleepiness) we can see around us.

AUTHORS ABOUT THE PLAY

"Beautiful, really beautiful..." These are the words of Svat's wife (from the roof of the building next door), who, together with Svat, observes and controls the flow of waves between the dead and the living. Sound

confusing? And it is. But where to start? This novel (*The Exhibition* by Miodrag Kajtez) is full, dense, and difficult to walk through, especially for theatrical development. Nevertheless, it seems to us that we managed to create an authentic world on the stage, which originated from the novel, but then during its course turned into a series of different paths, each of which has its own story, so that at the end of the day they all end up in a wider, bigger, and more comprehensive story about all of us, but also in all of us.

We are talking about those of us who worked hard, persistently, and resiliently on the play *Image of the Unknown*, adapting the novel to ourselves, discovering characters and situations, and opening them up to a new stage language that we now offer to you. Describing how we reached this result would require much more time and space. Also, it would take a lot of effort to even try to explain the topic and idea. This performance is, at best, a world of its own, into which you will enter curious and from which you will not leave unhappy, and if we managed to give you even more, our happiness is enormous.

It would be ideal if you had the opportunity to read the novel *The Exhibition* by Miodrag Kaitez and then watch the play *Image of the Unknown* by our small team, and thus, in a silent internal dialogue, come to an agreement or answer the questions:

– What exactly is happening in apartment number 5?
– Who was Herr Živkovič?
– Is Aida the Daughter of Man?
– Does the Neighbor still fly?
– Is Perc Vladica merely an instrument in the hands of an unknown force?

As the creative team, we have gained so much by working with the fantastic ensemble of the Zrenjanin theater, and there is not enough space here to thank everyone individually, but if it were not for Zvonko Gojković and his instruments, it would hardly have been possible to open the door to living stage music that is somewhat reminiscent of the Japanese theater who we both thank. There are many more people to whom we owe thanks, for example, Sanjin Ć. for the projection and digital effects, Stefan S. for the helmet, Blagovesta V. for exceptionally gifted diligence, Vesna T. not only for her regular part of the job but also for the entire artistry of the world you are watching, etc. There are people. That is perhaps the most important conclusion. THERE ARE PEOPLE! "After all, people live here," Radža would say in the novel, but also the play. Thanks to all the actors individually for their patience, Sale and Jela from above, from the technical squad, Ćuk and Srki from the stage, Došen, and everyone. I know that someone is forgotten in the rush of writing before the dress rehearsal, but at the same time, they are unforgettable. Let's go. Be greeted.

Nikola Zavišić and Una Đelošević

DIRECTOR

Nikola Zavišić (Bela Crkva, 1975)

He studied direction in Prague and Belgrade. He received his Master's Degree in Prague, where he founded a group with Steffi Tors, an artist from Island, and they toured various festivals in the Czech Republic and entire Europe. Since 2003, he has done numerous plays for children, including *Kiki & Bozo* by Andreea Vălean (received the TIBA Award) and *Almost Anyone May Fall, Except the Heron* (Children Theatre "Duško Radović", based on Toon Tellegen's short stories), *The Bird of Paradise* (National Theater Užice, written by Branko Dimitrijević, received the First Price for Direction at the Children's Theater Festival in Kotor in 2007), *Aladdin and the Enchanted Lamp* (Puppet Theatre "Pinocchio" Belgrade by Aleksandar Novaković, received the Grand Prix for Direction and Play at the Puppet Theatre Festival in Novi Sad in 2007), and *Bastien und Bastienne* (Puppet Theatre "Pinocchio" Belgrade by Wolfgang Amadeus Mozart, received the First Price for Direction at the Puppet Theatre Festival in Niš in 2008).

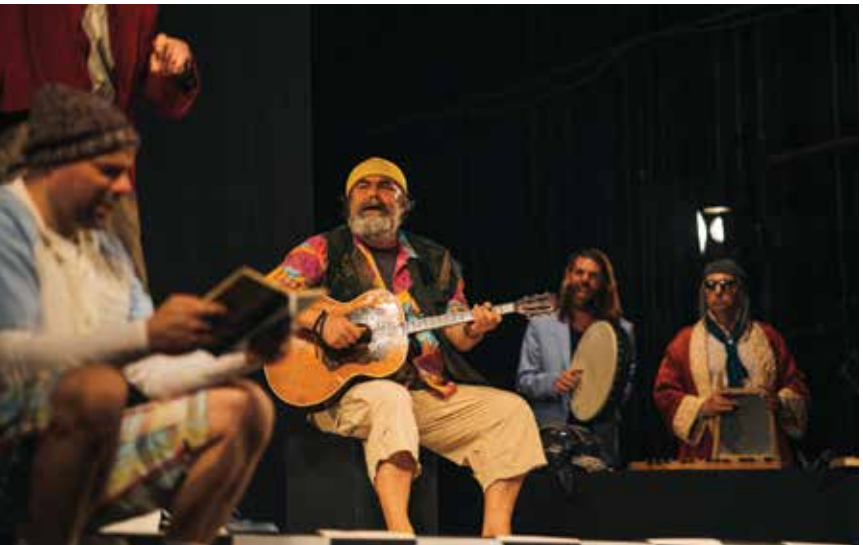

He directed the following plays for adults: *1984* (by George Orwell, Bitef Theatre Belgrade, and Grand Theatre Groningen, Holland), *Plasticine* (by Vassily Sigarev, Atelier 212 Belgrade), *The Castle* (by Franz Kafka, Jugoslav Drama Theatre Belgrade), *Godot on a Hot Tin Roof* (by Branko Dimitrijević, Serbian National Theatre Novi Sad), *The Robbers* (by Friedrich Schiller, National Theatre Subotica), *Bli* (by Jelena Mijović, Atelier 212 Belgrade), and others. He was the selector of the international selection at the 2009 Sterijino Pozorje Festival.

REVIEWS

An unusual piece and even more unusual characters

The relationships between life and death, as well as their boundaries, are eternal themes that have occupied the attention of numerous creators, and only the most skilled managed to penetrate the hidden secrets and unite this side of life with the other. A dose of mystery, mysticism, fantasy, and unreality, as well as parallel worlds that intertwine in such works, are indispensable. The writer Miodrag Kajtez (1963) deals with them in a specific way, especially in the novel *The Exhibition* (2015), an explicit story about the morphology of death, which served as a basis for Nikola Zavišić to direct and stage it on the drama stage of the National Theater "Toša Jovanović". The play entitled *Image of the Unknown* premiered on Saturday, 15th October, when the Zrenjanin Theater celebrates its anniversary.

Experimental theatre

According to critics, the situational logic of a building, which defends itself against its entropy by sacrificing its occupants, is at the center of the obsessive circles of this novel and play. Zavišić, while working on the play, was faced with the great challenge of how to adapt Kajtez's threefold view of the world, which is one of the most important features of the novel, to the stage. The author does this through the theme, the events, and the characters who speak about themselves and others. He especially had to take care of what the writer wanted to convey. In the play, this is best seen through the language, which is fragmented, very ironic, and at times even mocking. The scenography, costumes, music, and accompanying decor helped the director to portray the vision of a solitaire "fighting for survival". Actress Una Đelošević collaborated with Zavišić on the choreography.

The performance itself can be described as experimental and the people of Zrenjanin have never had the opportunity to see something like this before. Everything that happens before the eyes of the audience takes place on the stage. What is new is the use of video beams, models, and additional cameras that completed the director's idea. It may have been more difficult for the audience to follow the plot to the end and understand what the play is about.

Hermetic (difficult to interpret, unclear) prose is the space in which Kaitez "swims skillfully". Therefore, this is the basic determinant of his novels, which the director also adhered to. An important feature of Kajtez's poetics is that he does not write to entertain the masses. It erases the boundaries between the living and the dead, the real and the unreal, the past, the present, and the future. Therefore, everything, both with Kajtez and Zavišić, is conditional and cannot be taken for granted. The characters, also, are not ones we had the opportunity to meet often. It's like they are from the other side of life. The actors from Zrenjanin, supported by fellow guests, faced an unusual challenge. All of them carried out the tasks they were given and responded precisely to the complex situation that was in front of them.

Challenging acting roles

The audience met Igor Filipović in the play *Silvia*, where he played Greg from New York. The play itself did not give him too much space to express his superior acting abilities. Now, as Vladica Perc, with facial expressions, and above all with gestures and speech, he revived not only his hero but also managed to portray the entire dislocated society.

After a long break, Ivan Džudi Đorđević returned to the "big league". He is the only actor to whom the director entrusted several roles (Svat, lawyer Grković, narrator). He is the one who acts, but also comments on others and "gets into" each of the characters. He managed to guide the audience in the best possible way through, as already mentioned, an impassable piece. He received great help from Jelena Šneblić Živković (Svat and Firework Blazer). Together they form a connective tissue that unites even such scattered worlds. Zvonko Gojković, a longtime member of the Ensemble, is remembered for his constellation of comical, twisted, and often extreme characters, with which he left his mark. Nikola Zavišić used this fact and made the most of its potential. As Octavian, he provoked the audience with lucid comments and drew them into his story.

Deep down, this initially positive and naïve character has shown that he is not benevolent and harmless. What's more, his dark side is revealed, to which Gojković responded more than well. On the other hand, many people did not know his hidden musical talent, which came to the fore in *Image of the Unknown*. Sara Simović (c.g.) as Aida, Stefan Starčević (c.g.) as Bobby, Stefan Juanin as the Neighbor, and Miljan Vuković as Inspector, fit into the stage decor. Simply, these characters are not given more space. Juanin and Vuković, who appears the least, are in no way behind the leading heroes.

Zrenjanin received a new and completely different play with *Image of the Unknown*, which began its life. Time will tell how long it will last.

Miroslava Malbaški (*Zrenjanin*, 3rd November 2022)

ЖИРИ
68. Стеријиног позорја

ЉИЉАНА ПЕШИКАН ЉУШТАНОВИЋ
(ПРЕДСЕДНИЦА ЖИРИЈА)

Рођена је 22. новембра 1954. у Фекетићу. Основну и средњу школу завршила је у Београду. Студије на Филолошком факултету у Београду окончала је 1979. на групи за Југословенске и општу књижевност. За Јована Љуштановића (1954–2019) удала се 1981. Децембра 1982. одбранила је магистарски рад с темом „Рад Тома Маретића на изучавању народне књижевности“, на Филолошком факултету у Београду. Докторску дисертацију с темом „Змај Деспот Вук – мит, историја, песма“, одбранила је 2000. на Филозофском факултету у Новом Саду.

Радила је у Основној школи „Слободан Пенезић Крцун“, у Великом Мокром Лугу, као наставница српскохрватског језика и библиотекарка (1982–1983), потом у Стеријином позорју, као референткиња за издавачку делатност, као секретарка одељења за издавачку делатност и уредница у едицијама Стеријиног позорја. Била је чланица уредништва часописа за позоришну уметност *Сцена* и *Зборника Матице српске за славистику* и чланица жирија за доделу Бранкове награде. Чланица је Управног одбора Матице српске, секретарка Лексикографског одељења Матице српске, главна уредница *Лексикона писаца српске књижевности* и уредница Библиотеке усмене књижевности Матице српске. Од 1994. до 2020. предавала је на Филозофском факултету у Новом Саду.

У јануару 2021. додељено јој је звање професора емеритуса.

Добитница је следећих награда: Златна повеља српске књижевности, из фонда Александра Арнаутовића за укупан рад (2009); Стеријина награда за театрологију „Јован Христић“, за књигу *Кад је била кнежева вечера* (2009); Награда „Сима Цуцић“, коју додељује Банатски културни центар за најбоље дело из области изучавања књижевности за децу, за књигу *Господи Алисиној десној нози* (2013); Витез српске књижевности, Општина Чајетина (2018); Повеља капетан Миша Анастасијевић за научни допринос српској и јужнословенским књижевностима, додељује Media Invent и РТВ Војводине (2019); Награда „Ђорђе Јовановић“ за најбоље дело из области књижевне критике и есејистике за књигу *Пишем ти причу*, додељује Библиотека „Ђорђе Јовановић“; Награда Вукове задужбине за науку, за књигу *Пишем ти причу*, 2020; Награда Библиотеке Матице српске „Златна књига“ (2022).

Објавила је око 300 радова у стручној и научној периодици, пре свега из области изучавања јужнословенског и балканског књижевног фолклора и интердисциплинарних студија о рефлексима традиционалне усмене књижевности и митско-обредне праксе балканских народа у српској и југословенској драматургији и позоришту, као и један број радова о савременом урбаном фолклору.

Живи и ради у Новом Саду.

ИСТА СТЕПАНОВ

Балерина, балетски педагог и кореографкиња. Завршила је средњу Балетску школу у Новом Саду и похађала основну музичку школу „Исидор Бајић“, смер виолина.

По завршетку школовања, радила је као балетска играчица у Српском народном позоришту и остварила неколико солистичких улога.

Одласком у Лондон 2002. завршава Кореологију и Нотацију покрета на Институту Бенеш Краљевске плесне академије (Royal Academy of Dancing).

У Лондону је радила као играчица, балетски педагог/балетмајстор и асистенткиња кореографа у компанијама Рojал опера хаус (Royal Opera House), Енглески национални балет (English National Ballet), Театар Садлерс Велс (Sadler's Wells Theatre), а током играчке каријере почела је да се бави и педагошким радом са ученицима и професионалним играчима у школама балета London Russian ballet school и Dance Attic Studios. Неки од њених ученика из Лондонске руске балетске школе постали су солисти у English National Ballet, Semperoper Ballet, Националном балету Португала и у другим компанијама.

Осим тога, радила је и као фриленс играчица за Би Би Си (French and Saunders series), филм *Above suspicion* и друге пројекте. Радила је и као асистенткиња кореографа и балетмајстор током постављања балета *Awakening* за Push dance company.

По повратку из Енглеске, 2010. завршава основне студије на Високој струковној школи за образовање васпитача у Новом Саду и почиње да ради у Балетској школи у Новом Саду као професорка балета и сценско-народних игара.

Као кореографкиња радила је сценски покрет и кореографију за више од четрдесет драмских представа, мјузикала и опера у позориштима у Србији и у региону (Српско народно позориште, Новосадско позориште, Позориште младих, Народно позориште Сомбор, Народно позориште Суботица, Дечје позориште Суботица, Југословенско драмско позориште, Народно позориште Београд, Брод театар, Студентски културни центар Новог Сада – Фабрика, Градско позориште „Семберија" Бијељина) и сарађивала са бројним домаћим и иностраним уметницима.

Бавила се кореографијом и плесном педагогијом у многим ванинституционалним пројектима у Новом Саду. Била је координаторка за плесаче у пројекту *Choreochroma* у оквиру Европске престонице културе Нови Сад 2022, у сарадњи са Спомен збирком Павла Бељанског и уметницима из Новог Сада, Луксембурга и Ротердама; водила је плесне радионице на Инфанту (Интернационални фестивал алтернативног и новог театра) у Новом Саду 2019. и 2020, у којима су учествовали и ученици Балетске школе у Новом Саду. Остварила је кореографије за отварања Новосадских музичких свечаности и фестивала Егзит, за албум композитора Бориса Ковача *Fly by*, а као извођачица и коауторка Форума за нови плес играла је у представама *Балерине* и *Револуција – отказана!*.

Коауторка је перформанса *Место добре раднице*, који говори о раду у просвети и култури у Србији данас, заједно са Дуњом Црњански, Фросином Димовском и Мињом Богавац.

Добитница је Стеријине награде за сценски покрет 2019.

ИВАН МЕДЕНИЦА

Рођен је у Београду. Паралелно је студирао филозофију на Филозофском факултету и драматургију на Факултету драмских уметности у Београду. Дипломирао је 1995. године на Факултету драмских уметности, а магистрирао 2002. на тему *Реконструкција као модел редитељског тумачења драмске класике*. У јулу 2006. докторирао је на истом факултету на тему *Актуелизација и деконструкција као модели редитељског тумачења драмске класике*. Магистарски и докторски рад објединио је у књизи *Класика и њене маске: модели у режији драмске класике* (Стеријино позорје, Нови Сад 2011).

Редовни је професора на Факултету драмских уметности у Београду на предметима *Историја светског позоришта и драме* 1-3, *Савремено позориште: режија класике* и *Увод у студије позоришта и извођења*. Држао је предавања на *School of Drama* Универзитета *Јејл*, САД, универзитетима Фрај и Хумболт у Берлину, Академији за позориште, радио, филм и телевизију у Љубљани, Националној академији за позоришну и филмску уметност у Софији.

Иван Меденица је активан и у научно-истраживачком раду. Објављује текстове у националној и светској периодици. Председавао је XI, XIV и XV Међународним симпозијумом по-

зоришних критичара и театролога, који организује Стеријино позорје и Међународна асоцијација позоришних критичара, те копредседавао XII и XIII симпозијумом. Био је члан организационог одбора Симпозијума САНУ о Јовану Стерији Поповићу (2006), као и председавајући конференције о раду сценографа Миодрага Табачког, такође у САНУ (2023). Осмислио је и председавао међународном конференцијом *Драмско и постдрамско позориште: десет година после*, која је одржана на ФДУ 2009.

Позоришне критике пише у дневнику *Политика*, недељницима *Време* и НИН и часопису *Театрон*. Награду за најбољу позоришну критику (Стеријину награду) освојио је 1999, 2001, 2004, 2008, 2011. и 2017. године. Добитник је и Танјугове награде „Златно перо" за најбољу критику написану о представама с Битефа (2008).

Од 2001. до 2012. један је од уредника позоришног часописа *Театрон*.

Од 2003. до 2007. био је селектор и уметнички директор Стеријиног позорја. У периоду од 2000. до 2005. године, креирао је и водио разговоре са страним уметницима на Битефу. Од 2008. члан је, у неколико мандата, Извршног одбора Међународне асоцијације позоришних критичара. Био је и председник српске националне секције Удружења позоришних критичара и театролога Србије. Године 2007. био је стипендиста уметничке резиденције Academie Schloss Solitude у Штутгарту. У периоду 2011-2013. стипендиста је у International Research Center „Interweaving Performance Cultures", Freie Universität у Берлину.

У периоду 2015-2022 био је уметнички директор Битеф-а. Као признање за развој и унапређење Битефа добио је француско одликовање орден Витеза реда Уметности и Књижевности, а недељник Време га је изабрао за „личност године" за 2017.

Године 2016. објављује књигу *Трагедија иницијације или непостојани принц* (CLIO, ФДУ) За ову књигу добио је највише национално признање за театрологију, Стеријину награду (2017), а она је преведена и објављена у Словенији и Северној Македонији.

ЈУРЕ НОВАК

Позоришни редитељ, перформер, писац, драматург, преводилац и ментор. Студирао је филозофију и социологију културе пре него што је дипломирао позоришну режију на Љубљанској позоришној академији. Режирао је бројне представе у државним и невладиним позориштима, од којих је неколико изведено и награђивано на регионалним и међународним фестивалима.

Међу његовим скорашњим радовима су *Рован, штрудле, плес и друго* Симоне Семенич у копродукцији Словенског народног гледалишча Нова Горица и Младинског театра у Љубљани, те *Пахуљица* Мајка Бартлета у продукцији Словенског народног гледалишча Марибор.

Од 2021. године је управник и уметнички директор Прешерновог театра Крањ и фестивала Недеља словеначке драме.

Режирао у бројним словеначким позориштима у Љубљани, Марибору, Новој Горици, Целју, те у Ријеци (Хрватска).

Колумниста *Вечери*, *Дела* и новинар у ревијама *Маска* и *Младина*. Био је уметнички руководилац Гледалишча Глеј, као и технички директор Фестивала Виленица.

ВАЛЕНТИН ВЕНЦЕЛ

Рођен је 1952. у Зрењанину. У Новом Саду је студирао на Академији уметности (1974–1978) у класи проф. Миленка Маричића. Од 1978. до 1989. запослен је као глумац Новосадског позоришта. За период дуг више од деценије одиграо је преко четрдесет значајних улога у Новосадском позоришту, КПГТ Суботица, на филму и телевизији.

Носилац је пет различитих награда на Фестивалима професионалних позоришта Војводине.

У периоду од 1989. до 1991. радио је као глумац у Капошварском позоришту „Чики Гергеј“ (Мађарска). Од 1991. до 2013. глумио је у позоришту „Гардоњи Геза“ у Егеру (Мађарска), где је одиграо осамдесет шест улога.

Предавач је у глумачком студију позоришта, на педагошком Факултету *Естерхази* у Егеру и Универзитету *Corvinus* у Будимпешти. Похађао је докторску школу Универзитета ЕЛТЕ у Будимпешти до апсолуторијума. Петнаест година води међународно признату дечију сцену у Егеру, ради у кругу ментално оболелих одраслих особа са драмско-педагошким третманом. Режира у Мађарској, Румунији и Србији.

Неке од најзначајнијих награда су: „Гардоњијев прстен“ (троструки носилац) за уметника године, Годишња награда позоришних критичара источно мађарске регије, Награда „Pro Agria“, био је два пута „Уметник године града Егера“, „Уметник Жупаније Хевеш“, носилац државне награде „Asse Dijj“.

У периоду од 2013. до 2023. године био је директор Новосадског позоришта, које је за то време освојило преко шездесет колективних и појединачних награда. Од 2017. оснивач је и директор међународног Фестивала Synergy WTF.

Седам година је председник Заједнице професионалних позоришта Војводине, од 2015. до 2019. био је члан управног одбора Српског народног позоришта, од 2021. члан управног одбора Народно позоришта Суботица.

Носилац је награде за мултикултуралност Аутономне покрајине Војводине и добитник Награде за животно дело Министарства за људске ресурсе Републике Мађарске.

ОКРУГЛИ СТО

ВЛАТКО ИЛИЋ (Београд, 1981)

Ванредни професор на Факултету драмских уметности Универзитета уметности у Београду, на Катедри за теорију и историју, где предаје на предметима: Теорија културе, Естетика, Савремена естетика, Естетика медија, Филозофија медија, Методологија научно-истраживачког рада и Поетика, на свим нивоима студија. Од 1999. до 2001. године, похађа Lester B. Pearson College UWC у Канади, након чега уписује студије позоришне и радио режије, које завршава 2006. године као студент генерације Факултета драмских уметности у Београду. Децембра 2010. године, брани своју докторску дисертацију на Универзитету уметности у Београду и стиче звање доктора наука у области теорије уметности и медија.

Илић је аутор две научне монографије: *Савремено позориште: естетско искуство и преступничке праксе* (Стеријино позорје, Нови Сад 2018) и *Увод у нову теорију позоришта* (Нолит/Алтера, Београд 2011) и коаутор, са Д. Вуксановић и Д. Ћаловић, монографије *Нова критичка теорија: филозофија забаве* (ЕДС, Београд 2021). Од 2012. до 2014. године, реализатор је научно-истраживачког пројекта „Теорија извођачких чинова: од драмског театра до друштвених промена“, при Академији уметности Универзитета у Новом Саду. Гостујући је предавач на Факултету умјетности у Подгорици и члан УО Естетичког друштва Србије (ЕДС).

Осим научно-истраживачког рада, Влатко Илић је активан и у домену уметничког стваралаштва. Године 2007, добија Специјалну Стеријину награду за режију представе *Сам крај света*, по тексту Ж. Л. Лагарса, у продукцији Малог позоришта „Душко Радовић“. Сарађује са драмским програмом Радио

Београда (радио драме: *Pars Hostilis*, М. Караклајић; *Пет нивоа пет разговора др Светолика Плесника и др Марије Полек*, В. Клачар; *Исцељење*, Д. Вуксановић; *Тестамент овог дана*, Е. Бонд; и друге). Међу његовим режијама, такође се издвајају: *Прича о војнику*, Стравински/Рами, Београдска филхармонија 2018; *Ана Франк, према Дневнику Ане Франк*, НП „Стерија“, Вршац 2016; *Маркс у Сохоу*, Х. Зин, Царина/ЈДП, Београд 2013; као и серијал радова реализован у сарадњи са Војиславом Клачаром: *Радикална интимност*, Theaterhaus G7, Манхајм 2023; *Формирање X Владе Краљевине Србије*, Hebbel Theater, Берлин 2009; *Оснивање III Универзитета у Краљевини Србији*, Geschwister-Scholl-Haus, Лајпциг 2008; *Парламентарна Историја Србије*, Белеф 2007...

ЖИРИ ОКРУГЛОГ СТОЛА КРИТИКЕ СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

ВЛАТКО ИЛИЋ, председник
НАТАША ГВОЗДЕНОВИЋ
ИГОР БУРИЋ

ЖИРИ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ ЗА ТЕАТРОЛОГИЈУ „ЈОВАН ХРИСТИЋ“

АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ, председник
БРАНИСЛАВА ИЛИЋ
ИГОР ПЕРИШИЋ

ЖИРИ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ ЗА КРИТИКУ „МИОДРАГ КУЈУНЏИЋ“

МИРОСЛАВ СТАЈИЋ, председник
ЖЕЉКО ЈОВАНОВИЋ
ЖЕЉКО ХУБАЧ

ЖИРИ НАГРАДЕ ЗА ГЛУМАЧКУ БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ" НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА ТИМОЧКЕ КРАЈИНЕ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ" ЗАЈЕЧАР И СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

ВЛАДИМИР ЂУРИЧИЋ, председник
АЛЕКСАНДАР МИЛОСАВЉЕВИЋ
АЛЕКСАНДАР ГАЈИН

ПОКРОВИТЕЉ НАГРАДЕ

Зајечарско

Међународни програм „Кругови”

Међународни програм „Кругови”
International Programme ”Circles”

МАРКО ТОМАШ

НОЋ С АЛЕКСОМ

ХРВАТСКО НАРОДНО КАЗАЛИШТЕ У МОСТАРУ
(Босна и Херцеговина)

СУБОТА, 27. МАЈ

MARKO TOMAŠ

A NIGHT WITH ALEKSA

CROATIAN NATIONAL THEATRE IN MOSTAR
(Bosnia and Herzegovina)

SATURDAY, 27TH MAY

Фото: Тони Сопрано Менеглејте

Режија: ИВИЦА БУЉАН
Драматург: РОБЕРТ ВАЛТЛ
Аутор оригиналне музике на стихове Алексе Шантића: МИТЈА ВРХОВНИК СМРЕКАР
Сценска музика: МИТЈА ВРХОВНИК СМРЕКАР, ВЛАДИМИР МИЋКОВИЋ, МАРИО КНЕЗОВИЋ
Костимограф: НЕБОЈША ЛИПАНОВИЋ
Простор, светло, видео: ТОНИ СОПРАНО МЕНЕГЛЕЈТЕ + СОНДА3
Фотографија, графичко обликовање: ТОНИ СОПРАНО МЕНЕГЛЕЈТЕ
Асистенткиња редитеља: КАРМЕН ОБРДАЉ

Direction: IVICA BULJAN
Dramaturge: ROBERT VALTL
Composer of original music based on Aleksa Šantić's poetry: MITJA VRHOVNIK SMREKAR
Music: MITJA VRHOVNIK SMREKAR, VLADIMIR MIĆKOVIĆ, MARIO KNEZOVIĆ
Costume designer: NEBOJŠA LIPANOVIĆ
Scene design, light design, video design: TONI SOPRANO MENEGLEJTE + SONDA3
Photographer, graphic designer: TONI SOPRANO MENEGLEJTE
Assistant director: KARMEN OBRDALJ

Улоге

Алекса К. (дух песника, с посмртном маском, конферансије, конобар): МАРИО КНЕЗОВИЋ
Певач (забављач који прати духа, пева по наруџби): ВЛАДИМИР МИЋКОВИЋ
Алекса Шантић (песник у самртничкој, старачкој, загробној соби): ИВО КРЕШИЋ
Радојка Перса Ћоровић (Алексина сестра, супруга С. Ћоровића): ЈЕЛЕНА КОРДИЋ КУРЕТ
Светозар Ћоровић (Алексин зет, пријатељ, приповедач, покојник), Јован Дучић (дипломата, песник, вршњак): МИРО БАРЊАК
Јаков Шантић (Алексин млађи, покојни брат): ФИЛИП ЛУКЕНДА
Осман Ђикић (покојни млади песник, пријатељ): РОБЕРТ ПЕХАР
Милош Црњански (млади писац на војној вежби у Мостару), Авангардисткиња: АНА ФРАЊЧЕВИЋ
Мирослав Крлежа (млади писац у посети старом барду): ДАМИР ЧОБО
Мицика (средовечна проститутка): МИРЕЛА МИЈАЧАНК КОРДИЋ
Мара Шантић (Алексина покојна мајка): НИКОЛИНА МАРИЋ
Авангардисткиња: ТЕА ПАНЏА

Cast

Aleksa K. (spirit of the poet, with a death mask, conferencier, waiter): MARIO KNEZOVIĆ
Singer (entertainer following the spirit, signs when paid): VLADIMIR MIĆKOVIĆ
Aleksa Šantić (poet in a dying, old-age, burial room): IVO KREŠIĆ
Radojka Persa Ćorović (Aleksa's sister, S. Ćorović's wife): JELENA KORDIĆ KURET
Svetozar Ćorović (Aleksa's brother-in-law, friend, narrator, dying man), Jovan Dučić (diplomat, poet, peer): MIRO BARNJAK
Jakov Šantić (Aleksa's younger, dead brother): FILIP LUKENDA
Osman Đikić (dead young poet, friend): ROBERT PEHAR
Miloš Crnjanski (young writer on army training in Mostar), Avant guard woman: ANA FRANJČEVIĆ
Miroslav Krleža (young writer visiting old bard): DAMIR ČOBO
Micika (middle-aged prostitute): MIRELA MIJAČANK KORDIĆ
Mara Šantić (Aleksa's dead mother): NIKOLINA MARIĆ
Avant guard woman: TEA PANDŽA

Музика кориштена у представи: Вирујен у те: Северина; Ђе се твоји копају: Крајишници Милош и Карађорђ; Када Загреб израња из сна: Азра; Ариа: Дитка Хаберл; О, мајко, мајко: Тома Здравковић; Мостарске птице: Свјетлан Скакић

The tracks used in the play: "Virujen u te" by Severina; "Đe se tvoji kopaju" by Krajišnici Miloš i Karađorđ; "Kada Zagreb izranja iz sna" by Azra; "Aria" by Ditka Haberl; "O, majko, majko" by Toma Zdravković; "Mostarske ptice" by Svjetlan Skakić

Представа траје 1 сат и 25 минута

The play is 1 hour and 25 minutes long

ПИСАЦ

ОПТУЖНИЦА

Испред мене је бјелина странице и најтежи могући задатак за некога кога се сматра писцем. Ваља се испријечити између властитог дјела и публике. Прије него се публика имала прилику сусрести с дјелом које више и није само текст већ интерпретација текста. Одавно су између „писца“ и текста стали неки други људи и „писац“ би сада могао о властитом дјелу говорити у својству публике, али нешто га спрјечава у томе. Они који „писца“ познају у ономе што виде на сцени тражит ће њега. И од тога нема никакве могућности обране. Значи да би ваљало одустати од овога што управо радим. Требао бих и себе и своје дјело препустити судбини. Ако будем говорио о свему што сам хтио учитати у текст могло би испасти како без изражене потребе желим бранити текст од његове публике. Разлог таквом чину може бити једино сумња у способност текста и његове сценске интерпретације да изразе све што је „писац“ замислио. Због свих могућих замки које крије овакав, наизглед безазлен задатак допуштам да свједочите мојој унутарњој борби, дилемама које имам око свега што радим у животу. Ти унутарњи конфликти и јесу кључни за оно што је пред вама. Чак и питање је ли живот борба потврдно одговара само на себе. Свака је дилема конфликт. Од способности да схватимо унутарње овиси и то колико ћемо бити способни уочити све вањске конфликте који могу бити тек разлика у перспективама двоје људи који гледају исту сцену. Све почиње од питања тко смо. Завршава конфузијом. Питања рађају друга питања. Дилеме се множе. С њима и конфликти. Можемо ли уопће икада објаснити себе и има ли потребе то чинити? Можемо ли се спасити од тога како нас други виде? Можемо ли се спасити од тога како видимо себе? И што бива када се наши снови остваре? Може ли ишта задржати чистоћу међу људима? Не знам. Ни тко сам ни тко смо. Зато сам се упитао какав је наш однос према ономе што смо били и јесмо ли то уопће били ми? Што је наш град, крлетка или узлетиште? Од чега све то овиси? Постоји ли колективна кривња за оно што проживљавамо? Сватко од вас доћи ће до другачијег одговора на свако од ових питања. Надам се како ће ноћ у коју ћете изаћи и даље бити ноћ с Алексом, да нећете отићи без попудбине. Сартр је рекао, парафразират ћу га, како је задатак умјетности људима приближити свијет тако да га нитко не напусти мислећи како је недужан.

Марко Томаш (Љубљана, 1978)

Објавио је једанаест збирки песама, две књиге есеја, те по један драмски текст, роман и публицистичку књигу. Новинске текстове и есеје пише за *Lupiga.com*, мариборски дневник *Вечер*, *Журнал.инфо*, *Newipe.net*, а повремено и за друге регионалне медије. Сарађивао је с *Гласом Истре*, *Ферал трибјуном* и *БХ Данима*. Према мотивима његове поезије ХНК Мостар на сцену је поставио награђивану представу *Гнијездо* редатељке Марине Петковић Ликер. У новој поставци култног *Балканског шпијуна* у Народном позоришту Београд лик Јаковљевића делимично се базира на његовом лику и користи се његова поезија. Живео и радио у Љубљани, Сомбору, Сарајеву, Сплиту, Загребу. Тренутно живи у Загребу и Мостару.

РЕДИТЕЉ

Познавао сам Томаша пјесника, романописца, есејиста и колумниста. Откад смо се дружили у Тирани прије три године, постали смо и пријатељи. Договор за драму *Ноћ с Алексом* резултат је ноћних разговора. Многи ће, читајући је, бити изненађени класичним стилом. Умирући Шантић сусреће се на самртничкој постељи са савременицима и ближњима који су пресудно утјецали на његов живот. Мој приступ састоји се у истраживању црних рупа, извођењу на свјетло избочина и бартезовских неправилности које онда с ауторском екипом и глумцима обликујем у призоре. Кад је Марко предложио за тему драме задњи Шантићев дан, одмах сам помислио на филм *Последњи дани* Гаса ван Санта. Друга, врло особна референца био ми је *Витенштајн* Дерека Џермејна. У првом пратимо особну трагедију Курта Кобејна, муку и настајање његове задње пјесме. Ван Сант допушта свом лику да постоји изван граница

филма, да прати своје стазе, доноси своје изборе, да се сам суочи с неизбјежном судбином. *Витгенштајн* је, с друге стране, расположен у два лика, у генијалног дјечака и зрелог филозофа који ће промијенити ток двадесетог стољећа. Дјечак је тај који коментира одлуке себе одраслог. Томаш исто тако лик пјесника, којег глуми Иво Крешић, удвостручује у оног умирућег у педесет и шестој години, и фантома Алексу К. који живи у данашњем Мостару и има моћ коментирати догађаје унатраг. Тај двојник је можда могућа пројекција самог Томаша који је одлучио живјети у Мостару и постати његов умјетнички симбол. Уз ову двојицу, појављује се и лик пјевача, у представи је он Владимир Мићковић. Алекса Шантић на становит начин претеча је данашњих јужнославенских пјесника/пјевача који су успјели изразити специфичан народски дух, као Штулић, Предин или Балашевић.

Ивица Буљан (Сињ, 1965)

Дипломирао је француски језик и компаративну књижевност на Универзитету у Загребу. Радио је као позоришни критичар, а режира од 1995. када је у Љубљани инсценирао *Име на врху језика* Паскала Кињара. Постављао је текстове Цветајеве, Пазолинија, Хенрија Милера, Валсера, Елфриде Јелинек, Крлеже, Гилберта, Киша, те савремених аутора Шоваговића, Иване Сајко, Месарића, Дубравке Угрешић, Каракаша, Оље Савичевић-Иванчевић, Војновића, Тене Штивичић. Режирао је у Словенији, САД, Немачкој, Француској, Италији, Мађарској, Португалу, Белгији, Русији, Црној Гори, Обали Слоноваче и Србији.

Био је управник Драме Хрватскога народног казалишта у Сплиту од 1998. до 2001. Саоснивач је Мини театра у Љубљани и Фестивала светскога казалишта у Загребу. Добитник је више Борштникових награда, Стеријине награде, *Вјесникове* награде „Дубравко Дујшин“, награда „Бранко Гавела“, „Петар Бречић“, медаље града Хаване као и највишег признања Републике Словеније на подручју уметности, награде „Прешернове закладе“. Носилац је Одликовања витеза реда уметности и књижевности Владе Француске Републике. Од 2014. до 2022. био је управник Драме Хрватског народног казалишта у Загребу.

КРИТИКА

Ударац Шантићем посред чела!

Не знам за бесмртност, али Алексин корак у ово наше 21. стољеће направљен је у ХНК Мостар. И то какав корак! Поновни сусрет с Алексом више је судар с нама самима него смо икада вјеровали да ће бити.

Отварање нове сезоне у ХНК Мостар је спектакуларан tour de force, брутално и клинички прецизно оживљавање Алексе Шантића у 21. стољећу, а успут и невјеројатно ефикасно чупање од заборава оног што Алекса заправо био јест, а што је далеко од онога у што се, по властитом пророчанству, претворио у главама властитих земљака – аутор тек једне севдалинке и три светосавске пјесме.

Је ли ово представа или концерт? Или је акробатски спектакл?

(...) Представа је заправо албум са фрагментима из Алексиног живота, албум који је углазбљен мајсторски и оживотворен феноменалним глумачким изведбама. Имате дојам као да се спотови из живота пјесника врте ту пред вашим очима, тродимензионално, уживо, уз свеприсутне физичке манифестације, као

и мирисе које нуди пригодно замагљена атмосфера дворане. Било је чак и тамјана.

Но, оно што фасцинира је физички аспект представе. Тако, уз феноменалну глазбу и одличне пјевачке дионице, публику одушевљава и то што су глумци издржали невјеројатан темпо измјена улога и костима на сцени, све масовне и, чак, акробатске сцене, које ће свакога тко погледа представу оставити – паф!

Стари, ниси тек Емина и ниси тек плоча с именом улице

Притом нимало у свему томе није заборављена есенција Алексе Шантића. У точној дози исфантазирана, а опет чврсто везана уз чињенице из његова живота. Есенција Шантића, његово 100 зашто, 1000 зато, она коју тако олако заборављамо олако узимајући Шантића као тек име једне наше улице.

Његова фасцинација Мостаром и Херцеговином, али и његова робија овдје. Његова борба с обитељи, напосе херцеговачки тврдом мајком која га млијеком куне, његова лутања бескрајем родољубних заноса, као и једнако жестока разочарења људима и идеалима. Његова утјеха у женама које неће донијети утјеху.

Његов однос с најближима приказан је феноменално, његов однос са савременицима попут Дучића или, нешто млађима, попут Црњанског или Крлеже, антологијски и употребљив и данас. А врхунац представе која је постављена у контекст умирућег пјесника је монолог Јелене Кордић Курет, врхунски комад глуме, који ће натјерати и најтврђе херцеговачко срце на пропитивање свих олако прихваћених обитељских баријера и блентавих вјеровања да постоји нешто вриједније од обитељске хармоније. Ред очаја, ред туге, ред заноса и снова, ред бруталног спуштања у стварност и ред разочарења. Све је то *Ноћ с Алексом*.

Узмите док је још вруће и без попуста

Иако се нашим представама и, општенито, умјетничким остварењима, често гледа кроз прсте, као бива само нек' се нешто ради, ова представа је нешто посве друго. Представа која гађа у чело. Па равно међу очи. Представа која изува. Представа која гони, што би у Херцеговини прост пук знао рећи. Представа која ће вас натјерати да поновно скинете прашину са, тамо негдје, у задњу полицу убачених Алексиних дјела. Представа која ће вас натјерати да скинете прашину с Мостара којег сте гурнули дубоко у амбис потиснутих сјећања. И поновно пропитате мјесто у којем сте и људе с којима сте. И себе с којим сте у свему овоме. Представа коју, једноставно, морате погледати. И добит ћете неку своју верзију мог давно проживљеног осјећаја, за којег сам готово био сигуран да се никад неће поновити – оно кад ти час хладни, а час врели трнци, прошетају кичмом. И подигну на левел изнад.

Борис Черкуч (*Bljesak.info*, 28. октобар 2022)

Ноћ с Алексом: ноћ умирања и рађања снова

(...) Волио бих пронаћи неког тко ће побити тврдњу да је ово у нашем Мостару „ПОСЕБАН СЛУЧАЈ“.

Хајде, реците ми да није посебан случај, баш бих волио знати због чега ?

Нека цијели Град буде једно, сви као један волио бих да се сложимо да је ово – ТО. Формула спаса за излаз који води ка будућности. Коначно! Добили смо фамозну формулу у виду театарске чаролије. Поруке са сцене, кад их ишчитамо отварају нека врата за заборав оног чега се не требамо сјећати. Уз препоруку што се, ипак, има и мора, памтити из повијести. Из свих, оних проклето протеклих дана иза нас. Сјећања која су важна за његовати. Да се давно испричане приче преносе нараштају који нема исти код меморије, као ми, људи у средњој, зрелој и поодмаклој доби. (...)

Нови занос за снове

Сјећања о Алекси, сјећања Алексина, измишљена сјећања на Крлежу, Ћоровића, Црњанског, Османа Ђикића, Дучића – магијом Томашевог текста су овдје претворена у његове снове. Вјешто филтрирана кроз призму садашњег (не)побуђеног човјека. Од користи за сваког члана друштвене заједнице. Од користи у менталном погледу, за нас што данас живимо у Мостару. Да бисмо спознали које и какво то сјећање може бити лијечење за колективну свијест.

А које као тешка рана боли. Па што нам буде драго од тога што видимо и чујемо да нас боли све више, и надаље или да се, још увијек на вријеме, излијечимо? Ова представа рађа неки нови занос за снове људске и потребу да оживе кроз културу сјећања. (…) Култура сјећања која се обликује овом представом могла би бити угаони камен темељац неких нових надахнућа и стваралачких подухвата који нас издижу изнад просјека и провинције.

Представа за младе и старе

Нека шифра, узвишен знамен, одгонетка нађена у стваралачкој радионици, прво Марка Томаша, а онда и свих актера ове бриљантне представе.

Нека цијели Град прича како, ето, имамо сјајну представу. Добро режирану, занимљиву, јаку, са интензивним временским тијеком у брзим, али логичним смјенама повезаних кадрова. Представу какве одавно не бијаше у Мостару. За младе и за старе. За све оне што љубе и воле. Да још више воле и љубе. Па чак и за оне што не љубе и не воле.

Нино Гвоздић (*Bljesak.info*, 31. октобар 2022)

Мит о Алекси Шантићу или студија о смрти и проклетству

Вјерујем да ће представа *Ноћ с Алексом* барем донекле промијенити стереотипну и једнодимензионалну слику о Алекси Шантићу, који слови као један од најпознатијих представника новије лирике у БиХ.

Тко је Алекса Шантић, пјесник чији су стихови из његове популарне баладе *Емина*, која је настала сад већ далеке 1903. године, завршили, претпостављам, у већини средњошколских споменара из времена кад је то био неизоставни дио ритуала одрастања? Укратко, Алекса Шантић, рођен у Мостару 1868. године, гдје је провео највећи дио живота, гдје је и умро 1924. у доби од 55 година. Одрастао је у српској, трговачкој обитељи која није имала разумијевања за његов пјеснички талент. На његов пјеснички развој највише су утјецали Војислав Илић и Јован Јовановић Змај, а од страних пјесника Хајнрих Хајне, чије је стихове и преводио с њемачког. Његове најважније пјесме настале су између 1905. и 1910. године, у вријеме бурних друштвених промјена у Босни и Херцеговини, у вријеме кад земља, која је двадесетак година раније изишла из периода вишестољетне османске управе, хвата корак за западним свијетом.

Шантићева поезија пуна је снажних емоција, у којој је видљив јак утјецај севдалинки, традиционалних босанскохерцеговачких љубавних пјесама. Шантић је у том смислу користио и карактеристични језик.

(…) Представа је рађена с минималистичком сценографијом, која је надомјештена углавном звучним кулисама, а посебно је упечатљива сцена гдје се на сличан начин дочарава улазак влака у станицу.

Ноћ с Алексом започиње помало узнемирујућом, „футуристичком сценом" која је карактеристична за данашњи Мостар, у којем скакач са Старог моста тражи новац од туриста да би заузврат скочио у Неретву, што је једна ружна сцена која се, вјерујем, уреже у сјећање свакоме тко као турист посјети Мостар. Ова сцена функционира на више начина, понајприје као деконструкција још једног мостарског мита, што је и изравна повезница са Шантићем, односно с баналном сликом каква је створена око њега, односно приказ Мостара преко његова два највидљивија симбола: Старога моста и Алексе Шантића.

Средишња прича представе је распад Шантићеве обитељи, при чему је кључну улогу одиграла мајчина „клетва", што је стварни биографски податак, а везан је уз Шантићеву везу с Анком Томлиновић. Наводно је Мара Шантић, Алексина мајка, раздрљених груди заклела Алексу „мајчиним млијеком" да разврге везу с једном „латинком" (католкињом). Управо су за овај детаљ везани врхунци ове представе. Ту је најприје Алексин дијалог с мостарским писцем Османом Ђикићем (Роберт Пехар), који је избјегао Алексину судбину оженивши дјевојку из „туђег племена". (Ђикић је на ту тему написао пјесму „Ђаурко (каурка, туђинка, оп.а.) мила", према којој је настала истоимена севдалинка коју је, међу осталим, изводио и Шабан Бајрамовић.) Затим сцена у којој се Алекса препире с мртвом мајком, и на крају, што је по мојему мишљењу и врхунац цијеле представе, монолог Алексине сестре Персе о клетвама, један невјеројатно сугестивно изведен крлежијански солилоквиј о проклетству мале, патријархалне средине која може послужити и као парадигма ондашње, али и данашње Босне и Херцеговине.

(...) Треба споменути и „soundtrack" представе. Углавном се ради о углазбљеним Шантићевим стиховима, и била би права штета да он не заживи и мимо представе. Већину пјесама изводи феноменални Владимир Мићковић, мостарски кипар, сликар и графичар, особа невјеројатно сугестивна гласа, који већ више од једног десетљећа истражује локалну глазбену баштину.

(...) Највећа вриједност ове представе, барем из моје, „немостарске перспективе", састоји се у томе што је она уједно и нека врста студије о смрти и проклетству. Мислим да би управо овај детаљ требао бити крунски аргумент због чега ова представе не смије остати само локална мостарска прича, јер сам увјерен да ће подједнако добро ову представу схватити и гледатељи у Загребу или Београду, јер је мит о Алекси Шантићу, онај вршак леденог бријега, подједнако видљив и из Мостара и ова два споменута града, нека врста заједничког искуства, на идентичан начин на који су то и пјесме *Емина* и *Што те нема*.

Јосип Млакић (*Ekspress*, 10. новембар 2022)

WRITER

Marko Tomaš (Ljubljana, 1978)

He published eleven poetry collections and two books of essays, as well as a play, a novel, and a non-fiction book. He writes newspaper texts and essays for *Lupiga.com*, the Maribor daily *Večer*, *Žurnal.info*, *Newipe.net*, and occasionally for other regional media. He collaborated with *Glas Istra*, *Feral Tribune*, and *BH Dani*. According to the motifs of his poetry, CNT Mostar staged the award-winning play *Nest* by director Marina Petković Liker. In the new production of the cult play *Balkan Spy* at the National Theater Belgrade, the character of Jakovljević is partially based on his character, while his poetry is used in the play. He lived and worked in Ljubljana, Sombor, Sarajevo, Split, and Zagreb. He is currently living in Zagreb and Mostar.

DIRECTOR

Ivica Buljan (Sinj, 1965)

Graduated in French Language and Comparative Literature from the University of Zagreb. He worked as a theatre critic. His theatre directing career began in 1995 when he staged Pascal Quignard's *The Name on the Tip of the Tongue* in Ljubljana. He staged productions based on texts by Tsvetaeva, Pasolini, Müller, Walser, Jelinek, Krleža, Guibert, and Kiš, as well as contemporary authors like Šovagović, Sajko, Mesarić, Ugrešić, Karakaš, Savičević-Ivančević, Vojnović, and Štivičić. He has directed in Slovenia, the USA, Germany, France, Italy, Hungary, Portugal, Belgium, Russia, Montenegro, Ivory Coast, and Serbia.

He was the director of Drama at the Croatian National Theatre of Split from 1998 to 2001. He co-founded the Mini Theatre in Ljubljana and the World Theatre Festival in Zagreb. He is a multiple-time winner of the Borštnik Award, the Sterijino Pozorje Award, the Vjesnik Award, the Dubravko Dujšin Award, the Branko Gavella Award, the Petar Brečić Award, the City of Havana Award, as well as the highest accolade of the Republic of Slovenia in the field of art, the Prešern Foundation Award for performing arts. He is the holder of the Order of Arts and Letters of the French Republic. He was the Director of Drama at the Croatian National Theatre in Zagreb from 2014 to 2022.

REVIEWS

Šantić hitting you right in the face!

I do not know anything about immortality, but Aleksa's step into the 21st century was made at HNK Mostar. And what a step! Reuniting with Aleksa is more of a collision with ourselves than we ever believed it would be.

The opening of the new season at CNT Mostar is a spectacular *tour de force*, a brutal and clinically precise revival of Aleksa Šantić in the 21st century, and along the way, an incredibly effective plucking of who Aleksa was from oblivion, which is far from what, according to his prophecy, turned into the minds of his countrymen – the author of only one Sevdah poem and three poems dedicated to Saint Sava.

Is it a show? Is it a concert? Is it an acrobatic spectacle?

(...) The play is a photo album with fragments from Aleksa's life, an album that is masterfully set to music and brought to life by phenomenal acting. You have the impression that videos from the poet's life are playing right there in front of your eyes, three-dimensionally, live, with ubiquitous physical manifestations, as well as the smells offered by the hall's appropriately fogged atmosphere. There was even incense.

But what fascinates me is the physical aspect of the play. Thus, in addition to the phenomenal music and excellent singing parts, the audience is also delighted by the fact that the actors withstood the incredible pace of changing roles and costumes on stage, all mass and even acrobatic scenes, which will leave everyone who watches the show - poof!

Old man, you are more than Emina and a street sign

At the same time, the essence of Aleksa Šantić was never forgotten in all of this. Just the right amount of fantasizing, yet firmly tied to the facts of his life. The essence of Šantić, with his thousands of questions and answers, the one that we so easily forget, taking Šantić as just the name of one of our streets.

We can see his fascination with Mostar and Herzegovina, but also his imprisonment here. His struggle with his family, especially his strict mother from Herzegovina who swears at him using milk, his wanderings through endless patriotic ecstasies, as well as equally fierce disappointments with people and ideals. His comfort in women who will not bring comfort.

His relationships with those closest to him are shown phenomenally, and his relationship with contemporaries like Dučić or somewhat younger Crnjanski and Krleža is anthological and usable even today. And the highlight of the play, which is set in the context of the dying poet, is Jelena Kordić Kuret's monologue, a superb piece of acting, which will make even the hardest Herzegovinian heart question all lightly accepted family barriers and bland beliefs that there is something more valuable than the family harmony. The order of despair, the order of sadness, the order of rapture, and dreams, the order of brutal descent into reality, and the order of disappointment. It's all *A Night with Aleksa*.

Take it while it's still hot and not on sale

Although our performances and, in general, artistic creations, are often looked down upon, as if the people who are responsible for them are just doing busy work, this performance is something completely different. A performance that hits you right in the face. Right between the eyes. A show that takes off. A performance that haunts you, as the common people in Herzegovina would know to say. A performance that will make you dust off the dust from the back shelf of your library where you keep Aleksa's books. A performance that will make you dust off Mostar, which you pushed deep into the abyss of repressed memories. And you question again the place you are in and the people you are with. And yourself with whom you are in all this. A show you simply have to see. And you will get your version of the feeling I experienced a long time ago, which I was almost sure would never happen again - the one when sometimes cold and sometimes hot tingles run down your spine. And raised to a level above.

Boris Čerkuč (*Bljesak*.info, 28th October 2022)

A Night with Aleksa: a night when dreams are born and when they die

(...) I would like to find someone who will refute the claim that this is a "SPECIAL CASE" in our town of Mostar.

Come on, tell me that this is not a special case, I would like to know why?

Let the whole city be one, all as one, I would like us to agree that this is – IT. A salvation formula for an exit that leads to the future. Finally! We got a famous formula in the form of theatrical magic. Messages from the scene, when we read them, open doors to forgetting what we do not need to remember. With the recommendation that, nevertheless, something must be remembered from history. From everyone, those damned past days behind us. Memories that are important to cherish. That the stories told a long time ago are passed on to a generation that does not have the same memory code as us, people in the middle, middle-aged, and elderly. (...)

The new enthusiasm for the dreams

Memories of Aleksa, memories by Aleksa, fictional memories by Krleža, Ćorović, Crnjanski, Osman Đikić, Dučić - by the magic of Tomaš's text, they are all here transformed into his dreams. Skillfully filtered through the prism of the current (non)rebellious man. Useful for every member of the community. Mentally useful for us who live in Mostar today. For us to know what kind of memory can be healing for the collective consciousness.

And that memory hurts like a severe wound. So what makes us happy – seeing and hearing that we are hurting more and more, or getting cured in time? This play gives birth to a new passion for human dreams and the need to revive them through the culture of memory. (...) The culture of memory that is shaped by this performance could be the cornerstone of some new inspirations and creative endeavors that elevate us above the average and provincial.

A show for the young and the old

A code, a sublime sign, a puzzle found in the creative workshop of Marko Tomaš and all the actors of this brilliant play.

Let the whole city talk about how, well, we have a great show. Well-directed, interesting, and strong, with an intense time course in fast but logical shifts of connected scenes. A performance that has not been seen in Mostar for a long time. For the young and the old. For all those who kiss and love. To love and kiss even more. And even for those who do not kiss and do not love.

Nino Gvozdić (*Bljesak.info*, 31st October 2022)

ЈОСИП КОЗАРАЦ

ТЕНА – КРОНИКА РАСПАДА ЈЕДНЕ ЉЕПОТЕ

ГРАДСКО ДРАМСКО КАЗАЛИШТЕ „ГАВЕЛА" ЗАГРЕБ, ГРАДСКО КАЗАЛИШТЕ „ЈОЗА ИВАКИЋ" ВИНКОВЦИ, ЛУДЕНС ТЕАТАР, ЦЕНТАР ЗА ЦЈЕЛОЖИВОТНО УЧЕЊЕ И КУЛТУРУ БЈЕЛОВАР И ГРАДСКО КАЗАЛИШТЕ ПОЖЕГА (Хрватска)

ПОНЕДЕЉАК, 29. МАЈ

JOSIP KOZARAC

TENA – CHRONICLE OF A BEAUTY RUINED

GAVELLA DRAMA THEATRE ZAGREB, CIVIC THEATRE "JOZA IVAKIĆ" IN VINKOVCI, LUDENS THEATRE, CENTER FOR LIFELONG EDUCATION AND CULTURE BJELOVAR, POŽEGA CITY THEATER (Croatia)

MONDAY, 29TH MAY

Фото: Дражен Бота

Режија и адаптација: ДРАЖЕН ФЕРЕНЧИНА	Direction and adaptation: DRAŽEN FERENČINA
Драматизација: БОРИСЛАВ ВУЈЧИЋ	Dramatization: BORISLAV VUJČIĆ
Сценографија: МАРИТА ЋОПО, ДРАЖЕН ФЕРЕНЧИНА	Set design: MARITA ĆOPO and DRAŽEN FERENČINA
Костимографкиња: МАРИТА ЋОПО	Costume design: MARITA ĆOPO
Аутор музике: ИГОР ВАЛЕРИ	Music: IGOR VALERI
Сарадница за сценски покрет: МАЈА ХУБЕР	Cooperation in stage movement: MAJA HUBER
Дизајн светла: ЗДРАВКО СТОЛНИК	Light design: ZDRAVKO STOLNIK
Асистенткиње костимографкиње: ЕМИЛИЈА ШУШКОВИЋ, ТЕНА ПИЛИЋ	Costume design assistants: EMILIJA ŠUŠKOVIĆ and TENA PILIĆ

Улоге	Cast

Тена: МАТЕА МАРУШИЋ	Tena: MATEA MARUŠIĆ
Јерко Павлетић (отац) Јарослав: ФИЛИП ШОВАГОВИЋ	Jerko Pavletić (father) Jaroslav: FILIP ŠOVAGOVIĆ
Беранек Леон: ИВАН ГРЧИЋ	Beranek Leon: IVAN GRČIĆ
Јунгман Ђорђе: ДАВОР СВЕДРУЖИЋ	Jungman Đorđe: DAVOR SVEDRUŽIĆ
Циганин: ВЕДРАН ДАКИЋ	Đorđe the Gypsy: VEDRAN DAKIĆ
Јоза Матијевић: ВЛАДИМИР АНДРИЋ	Joza Matijević: VLADIMIR ANDRIĆ
Ивка, његова жена: СЕЛЕНА АНДРИЋ	Ivka, his wife: SELENA ANDRIĆ
Марушка, Ђорђева жена: МАРТИНА СТЈЕПАНОВИЋ	Maruška, Đorđe's wife: MARTINA STJEPANOVIĆ
Стара гатара: АРЕТА ЋУРКОВИЋ	Old fortuneteller: ARETA ĆURKOVIĆ
Три жене: АРЕТА ЋУРКОВИЋ, СЕЛЕНА АНДРИЋ, ЗОРКО БАГИЋ	Three women: ARETA ĆURKOVIĆ, SELENA ANDRIĆ, ZORKO BAGIĆ
Крчмар: ИВИЦА ЛУЧИЋ	Bartender: IVICA LUČIĆ
Лакеј: ЗОРКО БАГИЋ	Lackey: ZORKO BAGIĆ

Представа траје 1 сат и 30 минута	The play is 1 hour and 30 minutes long

ПИСАЦ

Јосип Козарац (1858–1906)

Студије шумарства завршио је 1879. у Бечу. У књижевности се јавио 1875. песмом *Змија* у *Хрватској лити*. Његових осамдесетак песама, у којима превладавају љубавни мотиви и песимистична атмосфера, нису оставиле значајнији траг у књижевности. Слично је и с драмским текстовима, које је, као заљубљеник у позориште, написао још као бечки студент. Козарчеве прозе увелико надилазе његово песничко и младалачко драмско дело. Роман с тезом *Мртви капитали* (*Виенац*, 1889) тематизује економске и социјалне проблеме славонског села. У контексту хрватског реализма значајан је због увођења новог тематског система у приповедачке просторе. Јака национално-просветитељска тенденција изражена је и у недовршеном роману *Живи капитали*. У роману *Међу свијетлом и тмином* (1891), уметнички много слабијем од ауторовог романескног првенца, приповедач је заокупљен критиком чиновничког апарата у којем се каријера гради послушношћу и денунцирањем. Козарац је под друштвеним притиском био присиљен да промени крај романа и битно ублажи критичност. Тек је 1950. крај романа, према Козарчевој концепцији, реконструисао Е. Штампар. Док је у романима искључиво био гласноговорник славонског регионализма, у краћим прозним формама дошао је до изражаја Козарчев приповедачки таленат. Кратке прозе, писане под јаким утицајем И. С. Тургењева, најдотеранији су део ауторовог књижевног рада. У њима се осећа лаган прелаз Козарчевог реализма у надолазећи модернизам. Новелистички таленат препознатљив је и у почетничким *Причама дједа Нике* (*Пучке новине*,1877–79). Истакнуто место у Козарчевом новелистичком раду припада теми лепоте родног крајолика (*Славонска шума*, *Виенац*, 1888), а међу најуспелије странице убрајају се текстови везани за последице распада патријархалног морала (*Бисер-Каћа*, *Виенац*, 1887; *Тена*, 1894) и последице брачне невере (*Дона Инес*, *Виенац*, 1890; *Три љубави*, 1894; *Мира Кодолићева*, 1895; *Оправа*, 1899). Већина његових јунакиња припада најбоље описаним женским ликовима у хрватској прози XIX века.

РЕДИТЕЉ

Класик хрватске књижевности критички се обрушава на оно у чему препознаје деструирање традиционалних вриједности, но истодобно је свјестан како безгласни женски ликови изникли из концепта патријархата требају уступити мјесто женама које одлучују и дјелују. Тена тако свој осјећај слободе вербализира ускликом: „...ја сам ја; све што је на мени, моје је!“, чија јека одзвања и данас. Притом Козарац није толико усредоточен на менталитет, колико на конкретну економску и друштвену ситуацију – распадање сеоских задруга и силне експлоатације локалних шума од стране богатих странаца... Главни лик стога се може читати и као метафора за Славонију, за „раскош која се нештедимице расипа“, па смо пред дјелом способним отворити простор за разнолике приступе и расправе. У драматизацији Борислава Вујчића, Козарчев прозни текст постао је пункорвном драмом, гдје се приповиједни предложак користи као темељ за нови ауторски материјал који реалистичне, дијалошке призоре спаја с етнолошким приступом, при чему осјећај древног, готово митског натапа мелодраматичност текста насталог поткрај 19. ст. Елементи кореодраме, зборског многогласја, социјалног експресионизма, Вујчићеву *Тену* тако одводе у специфичан драмски регистар, динамично понуђен на игру глумцима и редатељу...

Дражен Ференчина (Загреб, 1967)

Студирао је компаративну књижевност и филозофију на Филозофском факултету, а дипломирао је позоришну режију на Академији драмске уметности у Загребу. Режирао је више од сто представа у Хрватској, Словенији и Босни и Херцеговини. Подједнако на сцену поставља текстове класичних (Шекспир,

Молијер, Чехов, Гогољ...), као и савремених, неретко хрватских, драмских аутора (Зајец, Боко, Михановић, Матишић, Шпишић...). За своје представе добио је низ награда, међу којима се истичу Награда хрватског глумишта за најбољу режију и најбољу представу *Брак из рачуна* Антона Павловича Чехова, Сатиричког казалишта Керемпух (2007.) Награда хрватског глумишта за најбољу режију представе *Микеланђело Буонароти* Мирослава Крлеже, у продукцији Казалишта лутака Задар (2011.) те Награду хрватског глумишта за најбољу представу *260 дана* ХНК Осијек (2015). Био је уметнички директор Градског казалишта „Зорин дом" у Карловцу, и уметнички саветник и редитељ у Казалишту Вировитица, а тренутно је директор Градског драмског казалишта „Гавела" у Загребу.

КРИТИКА

Ефектна слика давног доба

(...) Ференчина је адаптацију винковачке *Тене* урадио по Козарчеву роману што га је своједобно за осјечки ХНК драматизирао Борислав Вујчић, који је реалистичне призоре прожео мрачном симболиком и мјестимице злослутном апокалиптичном бајковитошћу. Унутар те апокалиптичне бајке, испуњене архетипским нагонима и исконском снагом самоуништења, траје живот славонских људи и љепотице Тене, која је својеврсна предводница и симбол растакања патријархалне заједнице те ослобађања жене од патријархата.

У афиши представе Ференчина пише да Тена „није лишена субверзивности" и да се Козарац „критички обрушава на оно у чему препознаје деструирање традиционалних вриједности" те да „безгласни женски ликови изникли из концепта патријархата требају уступити мјесто женама које одлучују и дјелују". А што Тена „вербализира ускликом: 'ја сам ја: све што је на мени моје је!', чија јека одзвања и данас".

Колико одзвања у потрошачком, конзумеристичком свјетоназору, круцијално је питање на које представа нуди мало одговора. Вјеројатно и стога јер есејист Ференчина притом намјерно заборавља да садржај романсиране Тенине драме није само њезино тијело, на чему представа инзистира, него и све оно што је то тијело упрегнуло у функцију отпора патријархату и гради мит побуњенице.

(...) Ференчина пише да се „насловни лик може читати и као метафора за Славонију, за 'раскош која се нештедимице расипа'". Но та давна чињеница, и данас у Славонији и Хрватској очита, у представи је занемарена. Адаптаторова усредоточеност на Тену, коју је нагласио и поднасловом *Кроника распада једне љепоте*, онемогућила је, и редатељским рјешењима, да представа не зазвони као сувремена и славонска реалистична елегија. Примјерице, Тенин отац Јерко – Филип Шоваговић – тијеком представе не проговори ни ријечи. Умјесто ријечи свира тамбурицу, која, истина, каткад зазвучи тужно и злослутно, али не изрази сав драматични садржај неизговорених ријечи. Особито осјећаје када се Тена разболи и отац, у роману и Вујчићевој драматизацији, нуди све за њезино оздрављење. Када показује да има осјећаје које му расипност ускраћује, а окружје нијече.

Од окрутног реалитета Ференчину је више занимало исконско, оно што не уништава економска ситуација, што је Козарац апострофирао као непролазно. Занимала га је Тенина љепота и њезино тјелесно изобличење, које, након свих љубавних бродолома и посрнућа на крају представе, у тренутку када се након рата појави први љубавник Баранек, доживи својеврсну катарзу. Тим чином к*роника распада једне љепоте* ускрсава као искуство са сретним завршетком.

Да би то редатељски апострофирао, Ференчина се користи знаковним театром, кореодрамом, зборским напјевима... „Жене су час спроводна поворка, час еротично коло, час одмор ратника“, пише у једној од дидаскалија у Вујчићевој драматизацији, коју редатељ отјеловљује и надограђује призорима руралне експресије. Примјерице одлично се користио стаблима посјечене храстове шуме и жутим бундевама – сценографија редатеља и Марите Ћопо, уједно костимографкиње – које не само ефектно дочаравају производе славонске земље, него глуме мртваца и дијете у колијевци. У дојмљивом и ефектном низању призора који се мјестимице чине нестварнима Тенина драма није само њезино потонуће на животно и љубавно дно него је еколошка драма и драма савремености, која себе не види јер је заслијепљена фатумом самоуништења.

Унаточ есејистичким засијецањима у ткиво драмске радње, представа функционира као визуално ефектна слика давнога доба које ипак раствара и предочава битне дијелове Козарчева романа. У њезиној реализацији редатељ се веома успјешно користио већ споменутом сценографијом и костимима, глазбом дугогодишњег сурадника Игора Валерија, особито дојмљивом кореографијом и сценским покретом Маје Хубер. И наравно глумцима.

Изнимну изворност и снагу славонског менталитета понудио је женски дио ансамбла. Марушка у изведби Мартине Стјепановић, Стара гатара у интерпретацији Арете Ћурковић, Селена Андрић као Ивка и дакако Матеа Марушић, која је унутарње Тенине ломове живјела суздржано и потпуно предана фатуму самоуништења.

Андрија Туњић (*Вијенац*, 13. јануар 2022)

Козарчева *Тена*: много сјајних глумаца и понајбоља режија Дражена Ференчине

Тена није најзахвалнији текст за драматизацију: много је ликова не баш узбудљиве нутрине, једнозначно мотивираних. Покојни писац Борислав Вујчић драматизирао ју је почетком деведесетих, сачинивши од ње један, назовимо га тако, екстензиван сценослијед. Дражен Ференчина тај је сценослијед драстично скратио и дестилирао згуснуту радњу, коју је учинковито обликовао на сцени у свега сат и пол.

Рекао бих да је посриједи понајбоља Ференчинина режија, јер се и драматуршки и режијски ослободио оквира реалистичног приказивања, а опет задржао његову назочност и креирао представу лако читљиву, а опет с дискретно уведеним елементима фантастике, гротеске и магије. Функција тих елемената јест да истражују скривене жеље актера и колективно несвјесно једне још напола племенске заједнице.

(...) Ференчина је, дакле, избјегао замке Козарчева нападног реализма и креирао свијет на ивици сомнабулног, архетипски усидрен.

(...) Тену изврсно игра Матеа Марушић, улогу свакако не лаку, јер је лако склизнути у претјеривање или карикатуру. Тена љубује на сцени са четири мушкарца, што се чини напорним, но режија је сваки тај сусрет учинила дискретно нетипичним, а глумица игра са сваким партнером другачије, што је само по себи изванредно. Матеу Марушић краси натпросјечна глумачка интелигенција и свакако је ова улога значајан корак у њезиној каријери.

Ипак, најснажнији дојам на сцени дао је Филип Шоваговић, у улози без ријечи, Тенина оца. У славонској ношњи, с тамбурицом, он комуницира и с Теном, и са селом, и са Тениним љубавницима

без гласа, погледима, пребирањем по жицама, глазбом једва чујном а опет продорном. Многима старијима у публици учинило се да виде његова оца Фабијана Шоваговића. С разлогом.

Владимир Андрић исто тако игра надахнуто, Јозу Матијевића, те даје лијеп лук његове нутрине, од комичне понизности до циничне бруталности. Изванредно је енергичан Давор Сведружић као Јунгман Ђорђе, а духовит је и искричав Ведран Дакић као Циганин.

Особито ми је драго да је Иван Грчић, као Беранек Леон, напокон добио стожерну улогу, коју је одиграо суздржано и лијепо. Матијевићеву жену Ивку с весељем игра Селена Андрић, као стара гатара дојмљива је Арета Ћурковић.

Томислав Чадеж (*Јутарњи лист*, 28. децембар 2021)

Још на некој од лекција школске лектире сви науче како је *Тена* Јосипа Козарца синоним за Славонију, како њезина пропаст описује безбројне начине на које су којекакви завојевачи газили славонску равницу. Но, *Тена – кроника распада једне љепоте*, представа коју смо на Сцени Травно гледали као копродукцију Гавеле, Казалишта Јозе Ивакића из Винковаца, Луденс театра, Градског казалишта Пожега и Центра за цјеложивотно учење и културу у Бјеловару, ипак је нешто друго. Дјело је то које је по мотивима Козарчеве приповијетке написао Борислав Вујчић, а режирао Дражен Ференчина.

У том новом дјелу Тена је добила помало друкчију, увјетно речено, модернију, свакако освјештенију особност. Она је и даље жена жртва, али је уз то и жена манипулаторица, она која својом љепотом и својим тијелом покушава изборити живот који мисли да јој припада. Гласове су тако добиле и жене око ње, сељанке, Циганке... па и она која је намјерно, у покушају да врати свога мужа, зарази богињама и тако јој одузме главно „оружје“ – њезино лице. (...)

Бојана Радовић (*Вечерњи лист*, 11. март 2022)

WRITER

Josip Kozarac (1858–1906).

Born in Vinkovci, Croatia. He studied forestry management in Vienna and later served as a forestry official in Vinkovci. He wrote stories, plays, and novels. In them, he showed great ability to portray Slavonian peasants and expressed his displeasure over the decay of the Slavonian economy and foreigners taking over Croatian national wealth. His most well-known work is his novel, *Mrtvi kapitali* (1890).

DIRECTOR

Dražen Ferenčina (Zagreb, 1967)

He studied comparative literature and philosophy at the Faculty of Philosophy and graduated in theater directing from the Academy of Dramatic Art in Zagreb. He directed more than a hundred plays in Croatia, Slovenia, and Bosnia and Herzegovina. He directs the texts of classical (Shakespeare, Molière, Chekhov, Gogol, and others), as well as contemporary, often Croatian, dramatic authors (Zajec, Boko, Mihanović, Matišić, and Špišić, among others). He received a number of awards for his plays, among which the Croatian Actor's Award for the best direction and the best play – *The Marriage Proposal* by Anton Pavlovich Chekhov, Kerempuh Satirical Theater (2007) – the Croatian

Actor's Award for the best director, the play *Michelangelo Buonarroti* by Miroslav Krleža, produced by the Zadar Puppet Theater (2011) and the Croatian Actor's Award for the best play *260 Days* by the Croatian National Theater of Opera and Ballet Osijek (2015). He was the artistic director of the City Theater "Zorin dom" in Karlovac and an artistic advisor and director at the Virovitica Theater. He is now the director of the City Drama Theater "Gavella" in Zagreb.

REVIEWS

An effective picture of ancient times

(...) Ferenčina adapted *Tena* based on Kozarac's novel – it was already dramatized once in the past by Borislav Vujičić for the Osijek theatre – who imbued the realistic scenes with dark symbolism and, in places, an ominous apocalyptic fairy tale. Within that apocalyptic fairy tale, filled with archetypal drives and the primal power of self-destruction, live the Slavonian people and the beautiful Tena, who is a sort of leader and symbol of the dissolution of the patriarchal community and the liberation of women from the patriarchy.

In the bill, Ferenčina writes that Tena "is not devoid of subversiveness" and that Kozarac "criticizes what he recognizes as the destruction of traditional values" and that "voiceless female characters born from the concept of patriarchy should give way to women who decide and act".

And what Tena "verbalizes with the exclamation: 'I am me: everything that is on me is mine!', the echo of which still echoes today".

How much it resonates in a consumerist, consumerist worldview is a crucial question to which the play offers few answers. Probably also because the essayist Ferencina deliberately forgets that the content of the novelized Tena's play is not only her body, which the play insists on but also everything that body harnessed in the function of resistance to the patriarchy and builds the myth of the rebel.

(...) Ferenčina writes that "the title character can also be read as a metaphor for Slavonia, for 'luxury that is lavishly wasted'". But that ancient fact, still evident today in Slavonia and Croatia, is neglected in the play. The adaptor's focus on Tena, which he emphasized with the subtitle *Chronicle of a Beauty Ruined*, made it impossible, even with the director's decisions, for the play not to sound like a contemporary and Slavonic realistic elegy. For example, Tena's father Jerko – portrayed by Filip Šovagović – does not speak a word during the play. Instead of words, he plays the tambourine, which, it is true, sometimes sounds sad and ominous, but does not express all the dramatic content of the unspoken words. Especially the feelings when Tena gets sick and the father, in the novel and Vujičić's dramatization, offers everything for her recovery. When he shows that he has feelings that extravagance denies him, and the environment refuses.

Ferenčina was more interested in the primordial than the cruel reality, that which is not destroyed by the economic situation, which Kozarac apostrophized as imperishable. He was interested in Tena's beauty and her physical distortion, which, after all the love shipwrecks and stumbles at the end of the play, at the moment when the first lover Baranek appears after the war, experiences a kind of catharsis. With that act, the chronicle of a beauty ruined is resurrected as an experience with a happy ending.

To apostrophize this as a director, Ferenčina uses sign theater, choreo-drama, and choral chants... "Women are sometimes a funeral procession, sometimes an erotic circle, sometimes a warrior's rest", he writes in one of the didaskalia in Vujičić's dramatization, which the director embodies and expands with scenes of rural expressions. For example, he made excellent use of cut-down oak forest trees and yellow pumpkins – the set is designed by the director and Marita Ćopo, who is also a costume designer – which not only effectively evoke the products of the Slavonic land, but also play the role of a dead man and a child in a cradle. In an impressive and effective sequence of scenes that seem unreal in places, Tena's drama is not only her sinking to the bottom of life and love but an environmental drama and a contemporary drama, which does not see itself because it is blinded by the fate of self-destruction.

Despite the essayistic cuts into the fabric of the dramatic action, the play functions as a visually effective picture of a bygone era, which nevertheless dissolves and represents important parts of Kozarč's novel. In its realization, the director made very successful use of the already mentioned scenography and costumes, the music of his longtime collaborator Igor Valerij, and especially the impressive choreography and stage movement of Maja Huber. And, of course, the actors.

The female part of the ensemble offered exceptional originality and strength of the Slavonic mentality. Maruška, performed by Martina Stjepanović, the Old Fortuneteller by Areta Ćurković, Selena Andrić as Ivka, and, of course, Matea Marušić, who lived Tena's internal fractures restrained and completely committed to the fate of self-destruction.

Andrija Tunjić (*Vijenac*, 13th January 2022)

Kozarac's *Tena*: many great actors and the best direction by Dražen Ferenčina

Tena is not the most auspicious text for dramatization: many characters are not very exciting and are uniquely motivated. The late writer Borislav Vujčić dramatized it in the early 1990s, turning it into a sort-of extensive scene sequence. Dražen Ferenčina drastically shortened that sequence and distilled the condensed plot, which he effectively shaped on stage in just an hour and a half.

I would say that Ferenčina's direction is the best in the middle, because both dramaturgically and directorially he freed himself from the framework of realistic presentation, and yet kept his presence and created a play that is easy to read, yet with discreetly introduced elements of fantasy, grotesque and magic. The function of these elements is to explore the hidden desires of the actors and the collective unconscious of a still half-tribal community.

(...) Ferenčina, therefore, avoided the pitfalls of Kozarac's aggressive realism and created a world on the verge of somnambulism, anchored by archetypal.

(...) Tena is excellently portrayed by Matea Marušić, a role certainly not easy because it is easy to slip into exaggeration or caricature. Tena makes love on stage with four men, which seems exhausting, but the direction has made each meeting discreetly atypical, and the actress plays with each partner differently, which is remarkable in itself. Matea Marušić has an above-average acting intelligence and this role is certainly a significant step in her career.

However, the strongest impression on the stage was given by Filip Šovagović, in the speechless role of Tena's father. In a Slavonic costume, with a tambourine, he communicates with Tena, with the village, and with Tena's lovers without voice, glances, plucking on the strings, and music that is barely audible and yet piercing. Many older people in the audience thought they saw his father Fabijan Šovagović. With a reason.

Vladimir Andrićisto portrays Joza Matijević with inspiration, and gives a nice arc of his inner being, from comic humility to cynical brutality. Davor Svedružić is exceptionally energetic as Jungman Đorđe, and Vedran Dakić is witty and sparkling as Đorđe the Gypsy.

I am especially glad that Ivan Grčić, as Beranek Leon, finally got a pivotal role, which he played restrainedly and nicely. Matijević's wife Ivka is happily portrayed by Selena Andrić, and Areta Ćurković is impressive as the old fortuneteller.

Tomislav Čadež (*Jutarnji list*, 28th December 2021)

СТАША ПРАХ

ЛЕПА ВИДА

ГЛЕДАЛИШЧЕ КОПЕР / TEATRO CAPODISTRIA (Словенија); СЛОВЕНСКО СТАЛНО ГЛЕДАЛИШЧЕ ТРСТ (Италија)

ЧЕТВРТАК, 1. ЈУН

STAŠA PRAH

BEAUTIFUL VIDA

GLEDALIŠČE KOPER - TEATRO CAPODISTRIA (Slovenia), SLOVENE CIVIC THEATRE IN TRIESTE (Italy)

THURSDAY, 1ST JUNE

Фото: Деан Гргурица

Редитељ, композитор и сценограф: МАРЈАН НЕЋАК
Драматург: СТАША ПРАХ
Сценски покрет: КЛЕМЕН ЈАНЕЖИЧ
Костимограф: ЈЕЛЕНА ПРОКОВИЋ
Видео продукција: МАРИН ЛУКАНОВИЋ
Сценски говор: МАРТИН ВРТАЧНИК
Дизајн светла: МАРЈАН НЕЋАК, ВИД ПРИНЧИЧ, АМАР ФЕРИЗОВИЋ
Асистент режије: РЕНАТА ВИДИЧ
Асистент костимографа: САША ДРАГАШ

Director, composer, set designer: MARJAN NEĆAK
Dramaturge: STAŠA PRAH
Stage movement: KLEMEN JANEŽIČ
Costume designer: JELENA PROKOVIĆ
Author of video projections: MARIN LUKANOVIĆ
Stage speech: MARTIN VRTAČNIK
Lighting design: MARJAN NEĆAK, VID PRINČIČ, AMAR FERIZOVIĆ
Assistant director: RENATA VIDIČ
Assistant costume designer: SAŠA DRAGAŠ

Улоге

Cast

АЊА ДРНОВШЕК
РОК МАТЕК
ДАНИЈЕЛ МАЛАЛАН
БЛАЖ ПОПОВСКИ

ANJA DRNOVŠEK
ROK MATEK
DANIJEL MALALAN
BLAŽ POPOVSKI

У представи се користе делови текстова *Песме о Лепој Види* Франца Прешерна, *Лепа Вида* Ивана Цанкара, *Лепа Вида у акцији* Андреја Розмана Розе, *Ромео и Јулија* Вилијама Шекспира, *Дон Жуан* Молијера, *Сирано де Бержерак* Едмона Ростана, као и текст песме „Хрепенење“ (Фараони) и сајта Евијан Вајти. Такође се користе песме „Знам да припадаш некоме“ (Иво Робић) и „Хвала ти, мама, хвала“ (Мајда Сепе), те снимци које је направила НАСА.

The play uses excerpts from *Pesem od Lepe Vide* by France Prešeren, *Lepa Vida* by Ivan Cankar, *Lepa Vida v akciji* by Andrej Rozman Roza, *Romeo and Juliet* by William Shakespeare, *Don Juan* by Molière, *Cyrano de Bergerac* by Edmond Rostand, the lyrics of the song *Hrepenenje* (by band Faraoni) and Ev'yan Whitney's website. Also used are the songs *Znam da pripadaš drugome* (Ivo Robić) and *Hvala ti, mama, hvala* (Majda Sepe) and the space agency's NASA recordings.

Представа траје 1 сат и 10 минута

The play is 1 hour and 10 minutes long

ПИСАЦ

Сташа Прах

Завршила је основну музичку и балетску школу у Марибору (програм клавир и балет) и средњу уметничку школу у Новој Горици, након чега је студирала драматургију на Академији за позориште, радио, филм и телевизију у Љубљани. Била је део импровизаторског позоришта 15 година, од којих је 10 провела као глумица- импровизаторка, а касније је преузела улогу судије и модератора. Била је један од главних тренера у европским пројектима „Младо позориште“ и „Младо позориште у покрету“, као и „Песници данашњице, гласови сутрашњице“. Већ деценију и по ради са Пионирским домом у Љубљани као члан жирија Дечјег позоришног фестивала „Позоришни снови“, а води и радионице за менторе дечјих позоришних група.

Као драматург учествовала је у драмским, луткарским, плесним, балетским и оперским представама и продукцијама. Определивши се за драматургију, донела је свесну одлуку да са сцене пређе у најскривеније делове позоришне продукције. Занимало ју је све што је било невидљиво, нематеријално, магично. Желела је да ствара свеобухватно и да се посвети најширем спектру позоришног спектакла. Као драматург, веома је свесна кључних тачака позоришног живота: брига и осећај за публику – стварање за децу, за унутрашње дете у сваком одраслом и обраћање посебне пажње на позоришни програм (једини материјални документи пролазне позоришне продукције); посвећеност и посвећеност сцени – медију, који сам по себи скрива цео свет и истовремено нам га нуди за преузимање; и бити свестан и скроман међу одабраним колегама (повезивање кроз енергију која покреће хармоничну стваралачку снагу).

Лепа Вида је њен драмски деби.

РЕДИТЕЉ

Марјан Нећак (Битољ, 1976)

Рођен је у Битољу 1976. Интересовање за компоновање показује још од школовања у музичкој школи, где је учио контрабас и соло певање. Након завршене средње музичке школе, дипломирао је компоновање на Одсеку за филм и позориште Факултета примењених уметности ESRA у Паризу, Скопљу и Њујорку. Од 2003. ради као ванредни професор на предмету Сценско певање – интерпретација, на Факултету драмских уметности у Скопљу.

Његово композиторско дело је изузетно цењено и високо оцењено на више од четрдесет фестивала у Македонији и иностранству. Од 2013. бави се и режијом.

Потписује музику за представе, опере и балете, мјузикле, филмове, телевизијске емисије и различите врсте перформанса, интегришући и прожимајући – на посебан и препознатљив ауторски начин – електронску музику испреплетену са фолклором Балкана. Његов рад је толико разноврстан да његов опус импресионира обимом и жанром, па се чини као да – нема граница. Аутор је више од 200 представа, од којих је 30 дечјих. Ради у скоро свим позориштима широм Балкана и Европе.

Као логичан закључак свог композиторског и редитељског рада и тежње за тоталним позориштем, 2015. у Битољу оснива Покретно музичко позориште (ММТ), које као део савременог музичког театра има за циљ да укључи оперску форму, визуелне уметности и образовне пројекте који су намењени међународној публици широм света. Главни принцип ММТ-а је да се различити језици не сматрају баријером, већ извором креативности, док је прожимање различитих култура богатство! Први пројекат Покретног музичког позоришта била је моноопера *Дневник лудака* по приповеци Николаја Васиљевича Гогоља. Марјан Нећак је аутор адаптације приповетке,

музике, режије и сценографија. Од првог извођења, средином 2015. у Битољу, представа је уврштена на репертоар ММТ-а и не престаје да добија фестивалске награде, укључујући и оне у Северној Македонији, Хрватској, Србији, Црној Гори и Канади.

О ПРЕДСТАВИ

Многа књижевна дела која користе мит о Лепој Види сведоче о посебном значају тог мита за словеначки национални идентитет. Мит би требало да садржи одређене скривене потезе и разорне обрте који су карактеристични за нашу колективну свест и нашу душу, нпр. комплекс чежње, архетип мајке, архетип жене, носталгија, однос према традицији, однос према страном и према другима, чак и бунт. Зато ће у представи наступити и Прешерен, Цанкар, Роза и други који су преписали мит о Лепој Види, тражећи у њему метафору за свој или друштвени бол, изговор и опрост. Међутим, представа ће се уместо тражења „правих“, већ написаних речи, позабавити данашњом перцепцијом мита и приче о Лепој Види. Шта је чежња? Знамо ли још да чезнемо, можемо ли још чути наше најдубље идеје? Да ли дозвољавамо себи да сањамо, да ли смо уопште спремни да се наши снови остваре? На шта нас „тера“ живот који живимо? Живимо ли или смо само живи? На шта нас приморава наше окружење и у које се сопствене невоље сами заплићемо? Аутори драме *Лепа Вида* дело виде као народну митолошку причу о чежњи, храбрости, лакомислености, лукавству, пожртвовању, страсти и љубави, која ће нам помоћи да одговоримо на ова питања. Својом једноставношћу и разиграношћу, ова музичко-позоришна представа пуна магијских радњи, разоткриваће теме за које се у сећању словеначког народа сматра да нас карактеришу као меланхоличне, незадовољне и потчињене. Представа ће пратити мит који приказује Виду као пунокрвну жену, мајку и домаћицу која чезне, смела је и снажна и преузима одговорност за своје поступке.

Она је, наравно, и тужна, преварена, љута, али сналажљива и што је најважније – не одустаје, већ верује да за њу постоји решење, да постоји решење за све, да постоји „Сунце“ које нас може довести кући. Као и Вида, и аутори представе верују у бољи свет. Иако су свесни трагедије стварности, судбине и моћи зла, они гледају у хоризонт, преко мора, и виде светло решење које долази издалека, упркос свему.

КРИТИКЕ

Лепа Вида као симбол чежње појединца и препознатљиви идентитетски симбол нације. Неисцрпни извор инспирације, како на нивоу надреалних висина, тако и на нивоу приземног реализма. Лепа Вида као историјско сећање и савремени пулс глобалног времена, које је ухваћено у апокалиптичну перспективу из које не може да побегне, као што се Вида не може отрести осећања кривице. Каква димензија! Уз кривицу и жаљење, али пре свега афирмацију женствености, која лишена дефиниције рода представља афирмацију сопственог ја, у питању је воља за животом, илузија и разочарање, одлазак, повратак, мир, динамика, у основи све оно што чини наше физичко и духовно биће. А како се самопотврђује? Чежњом за љубављу, топлином, смелошћу, а пре свега чежњом за самим собом. Ми као људи смо заборавили да волимо и заборавили на љубав. То је трагично!

А онда је дошла / кад више није било воде ни ватре / да песмом помилује празнину мора.

Реч је о стиховима Сташе Прах (ауторка текстуалног материјала) које протагонисти представе (најновија копродукцијска позоришта у Копру и Трсту одржана је у Гледалишчу Копер 10. фебруара) опсесивно понављају на крају јединствене оде у режији македонског редитеља и композитора Марјана Нећака.

Поставка *Лепе Виде* била је све само не лака, јер било је потребно на иновативан начин креирати мотив отмице жене и мајке и накнадне чежње за дететом и домом, јер је традиционална перцепција Виде код Словенаца већ сада установљена народном песмом, Прешерном, Цанкаром и неким савременим ауторима. Сви они представљају наративну осу премијере у Копру (посебно бесмртни Прешернови стихови), али са уочљивим конотацијама синтетизованим у питању: шта је са љубављу? Изгледа једноставно, али није.

Обиље метафоричких супстанци

Редитељска идеја Марјана Нећака обликовала је наше раскомадано, расцепкано време, време које је изгубило равнотежу и чежњу, али морамо да га поново оживимо да би опстало, са прецизним бројем слика и сцена, психолошким слојевима, траумама одласка, раздвојености и покушаја да се поново врати. У представи постоји обиље метафоричких супстанци које наглашавају поетичку перспективу трагичке радње, која се не мора понављати, као што је опште познато. Сцене као да су у хаотичној дисонанци, као комадићи ван контроле, али из овога се рађала чудесна емоционална хармонија, час са оштрим ивицама и крицима, час са нежним додирима чежње, час са тихим растанком и са повратком у тишини таласа мора. Била је то свеобухватна позоришна представа с подједнаким уделом музике, која је на неким местима појачала или допунила вербални исказ исповедањем изразито карактеристичне мелодијске особине саксофона у интерпретацији Данијела Малалана или певањем сва четири протагониста. Укратко, *Лепа Вида* као представа је леп пример музичког позоришта које утире свој пут током последње две деценије.

Страствена и тужна Вида

Главну улогу игра Ања Дрновшек, показујући широк спектар говора тела и унутрашње дубине. Њена Вида је страствена, али се та страст испољава и кроз тугу која спречава Виду да слободно изађе из своје љуштуре. Вида чезне, чезне за еротским искуством, чезне за љубављу, чезне у мајчинском смислу. Изнад свега, она жуди за својом женском посебношћу, кроз коју теку све друге чежње – са овим покушава да достигне коначну чежњу – пуну катарзичну љубав. Блаж Поповски, Рок Матек и Данијел Малалан различите су перспективе Видине чежње, њено огледало. Поповски је љубавник и заводљиви киднапер, Малалан напуштени отац са горким разочарањем (губитак љубави такође је наглашен у последњој сцени где се Бержерак скоро раскида због својих борби), Матек као усамљени син без оца и мајке, емоционално проницљив сведок жудње одлучности. Представу копарског позоришта употпуниле су видео пројекције Марина Лукановића, костими Јелене Проковић и рад сценографа Клемена Јанежича.

Сценографски, *Лепа Вида* се дешава на белом мору које пршти узбурканим таласима, али и умирујућим ваздухом без ветра. Сви смо на овом мору. Представа нас немилосрдно пита куда плови наш брод и да ли смо спремни да се поново вратимо својим коренима.

Мариј Чук (*Приморски дневник*, 14. фебруар 2023)

[...] Драматург Сташа Прах имала је потпуну аутономију при писању. Написала је свеж, оригиналан поглед на Виду као жену у модерним временима, што је за многе људе на много начина једноставно ПРЕВИШЕ. Вида превише жели, превише осећа, превише сања, превише размишља. Сву сложеност њеног унутрашњег света одлично је дочарала Ања Дрновшек, која је лик схватила изнутра и заиста га у потпуности отелотворила. Њену заокупљеност концептима о томе каква би модерна жена требала да буде на одговарајући начин потенцира и сценографија у форми решетки кавеза, за које је била причвршћена глумичина велика лепршава сукња. Дрвена лутка коју

је глумац Рок Матек држао у рукама и с времена на време са њом љутито разговарао, такође је додала важну перспективу разумевању различитих улога које жене живе. Хепенинг на сцени снажно је подржан музиком. Песме које певају глумци подржавају наратив и додају неке боје поруци коју представа преноси. Да закључимо, пре свега, представа *Лепа Вида* је гласан плач. Крик да се скину слојеви које су жене годинама стављале на себе, утишавајући своју чежњу за слободом. Лепа Вида Сташе Прах је бунтовница, жена која је страствена, одана и дивља и која се усуђује да сања.

Ана Розман (Радио Словенија, 11. фебруар 2023)

[...] Ако се представа чини раштрканом и дисперзивном, то се не може замерити представи; Ања Дрновшек је Вида, централна фигура и осовина, која је можда тајанствена и недостижна, некако и фатална, али никако чежња и унутрашња патња; Рок Матек и Данијел Малалан певају до савршенства, као и увек; Блаж Поповски у односе уноси дивљу, чак неукрећену и поседујућу мушкост. Чини се да је музички део јачи од осталих и Нећакова музика је захтевна у извођењу, жанровски разнолика, а евоцира различите стилове, укључујући и историјске; али све то не успева да споји једну помало хаотичну целину – чак и песме, које би требало да буду комуникативнији део и моћни лепак представе, нажалост некако бледе у општем одсуству фокуса.

Матеј Богатај (*Содобност*, 1. март 2023)

WRITER

STAŠA PRAH graduated from Primary Music and Ballet School in Maribor (programme piano and ballet), completed her studies at the Secondary School for Arts in Nova Gorica, after which she studied dramaturgy at the Academy of Theatre, Radio, Film and Television in Ljubljana. She was part of an improv theatre for 15 years, 10 of which she spent as an actress – improviser, and later took on the role of a judge and moderator. She was one of the head coaches in the European projects *Young theatre* and *Young theatre on the move*, as well as *Poets of today*, *Voices of tomorrow*. For a decade and a half, she has been working with Pionirski dom in Ljubljana as a member of the jury at the children's theatre festival *Gledališke sanje*, while she is also in charge of the workshops for the mentors of children's theatre groups.

As a dramaturge, she participated in drama, puppet, dance, ballet and opera shows and productions. Opting for dramaturgy, she made a conscious decision to move from the stage to the most hidden parts of theatre production. She was interested in all that was invisible, intangible, magical. She wanted to create comprehensively and to devote herself to the broadest spectrum of a theatre spectacle. As a dramaturge, she is very much aware of the key points of theatre life: caring and having a feel for the audience – creating for children, for the inner child in each adult and paying special attention to the theatre programme (the only tangible documents of a transient theatrical production); being dedicated and committed to the stage – the medium, which in itself hides the entire world and at the same time offers it to us for the taking; and being aware and humble among select colleagues (connecting through the energy that fuels the harmonious creative force).

Lepa Vida is her drama debut.

DIRECTOR

MARJAN NEĆAK was born in Bitola in 1976. He has shown interest for composing ever since he was in the music school, where he studied double bass and solo singing. After completing the secondary music education, he graduated in composing at the Department of Film and Theatre at the Faculty of Applied Arts ESRA Paris-Skopje-New York. Since 2003, he has been working as an associate professor of Stage Singing – Interpretation at the Faculty of Dramatic Arts in Skopje.

His composing work has been exceptionally praised and highly evaluated at more than forty festivals in Macedonia and abroad. Since 2013, he has also been directing.

He has signed his name under music for plays, operas and ballets, musicals, films, television shows and different kinds of performances, integrating and pervading – in a very special and recognisable author's way – electronic music intertwined with the Balkan's folklore. His work is so versatile that his opus impresses with its volume and its genre, so it seems as if – there are no limits. He is the author of more than 200 plays, 30 of which are children's plays. He works in almost all theatres across the Balkans and Europe.

As a logical conclusion of his composer's and director's work and the aspirations for a total theatre, in 2015 in Bitola, he established the Moving Music Theatre (MMT), which as part of the contemporary music theatre has the purpose of including the opera form, visual arts and educational projects intended for international audience around the world. The main principle of the MMT is that different languages are not considered a barrier, but a source of creativity, while the pervading of different cultures is wealth! The first project of the Moving Music Theatre – Bitola was the mono-opera *Diary of a Madman* based on the short story by Nikolai Vasilevich Gogol. Marjan Nećak is the author of the adaptation of the story to actable form, the music, the direction and the set design. Ever since its first performance, in the middle of 2015 in Bitola, the play has been included in the MMT's repertoire and hasn't stopped receiving festival awards, including those in North Macedonia, Croatia, Serbia, Montenegro, and Canada.

ABOUT THE PLAY

Many literary works with the embedded myth of Lepa Vida attest to the special significance of the myth for the Slovenian national identity. The myth is supposed to feature certain hidden moves and devastating turns which are characteristic of our collective consciousness and our soul, e.g. the complex of longing, the archetype of the mother, the archetype of the woman, homesickness, the attitude towards tradition, the attitude towards what is foreign and towards others, rebellion even. That is why the play will feature also Prešeren, Cankar, Roza and others who rewrote the myth of Lepa Vida, seeking in it a metaphor for their own or the society's pain, excuse and forgiveness. However, the play will instead of searching for the "right", already written words, address today's perception of the myth and of the story of Lepa Vida. What is longing? Do we still know how to long, can we still hear our deepest ideas? Do we allow ourselves to dream, are we even ready for our dreams to come true? What does the life we live "force" us to do? Are we living or are we just alive? What are we forced to do by our surroundings and what are our own predicaments we ourselves get tangled into? As authors of the play *Lepa Vida*, they see the work as a folk mythological story about longing, courage, recklessness, trickery, sacrifice, passion and love, which will help us answer these questions. With its simplicity and playfulness, the musical-theatre performance, full of magical acts, will unravel the topics that in the memory of the Slovenian nation are considered to characterise us as melancholic, unsatisfied and subjugated. The play will follow the myth that depicts Vida as a full-blooded woman, wife, mother and housewife who longs, is bold and strong and takes responsibility for her actions.

Naturally, she is also sad, deceived, angry, yet resourceful and most importantly – she does not give up, but rather believes that there is a solution for her, that there is a solution for everything, that there is "Sun" that can bring us home. The same as Vida, the authors of the play also believe in a better world. Although they are aware of the tragedy of reality, fate and the power of evil, they look to the horizon, across the sea, and see a bright solution coming from afar, despite everything.

REVIEWS

Lepa Vida as a symbol of an individual's longing and a distinctive identity symbol of the nation. An inexhaustible source of inspiration both at the level of surreal heights and at the level of down-to-earth realism. Lepa Vida as a historical memory and a modern pulse of the global time, which is caught in an apocalyptic perspective from which it cannot escape, just as Vida cannot shake off her feelings of guilt. What a dimension! Along with guilt and regret, but also and above all the affirmation of femininity, which stripped of the definition of gender represents the affirmation of one's own self, the idea in question is the will to live, the illusion and disillusionment, the departure, the return, stillness, dynamics, basically everything that makes up our physical and spiritual being. And how is the self affirmed? With a longing for love, warmth, boldness, and above all with a longing for oneself. We as people have forgotten to love and forgotten about love. It's tragic!

And then she came / when there was no more water and no more fire / to caress the emptiness of the sea with a song.

These are the verses of Staša Prah (the author of the text material), which the protagonists of the play (the most recent co-production premiere of the Koper Theatre and the Slovenian Permanent Theatre in Trieste took place at the Koper Theatre on 10 February) obsessively repeat at the end of a unique ode directed by the Macedonian director and composer Marjan Nećak.

The setting of *Lepa Vida* was anything but easy, since it was necessary to create the motif of the abduction of a wife and mother and the subsequent longing for a child and home in an innovative way, because the traditional perception of Vida among Slovenes is already established with the folk song, Prešeren, Cankar and some modern authors. All of them represent the narrative axis of the premiere in Koper (especially Prešeren's immortal verses), but with noticeable connotations with the synthesis in the question: what about love? It seems simple, yet it is not.

Abundance of metaphorical substance

Marjan Nećak's directorial idea shaped our shredded, fragmented time, the time that has lost its balance and longing, but must revive it once again in order to survive, with a precise number of images and scenes, psychological layers, traumas of leaving, of separation and of trying to return again. There is an abundance of metaphorical substance in the play, which emphasises the poetic perspective of the tragic plot, which needs not be repeated, as it is universally known. The scenes seem to be in a chaotic dissonance, like pieces out of control, yet from this a miraculous emotional harmony was born, at times with sharp edges and screams, at times with gentle touches of longing, yet at another time with a silent parting and with a return in the silence of the wave of the sea. It was a comprehensive theatrical performance with an equal share of music, which in some places enhanced or supplemented the verbal utterance with the confession of the strongly characteristic melodic feature of the saxophone, interpreted by Danijel Malalan, or by the singing of all four protagonists. In short, Lepa Vida as a play is a fine example of musical theatre that has been paving its way over the last two decades.

Passionate and sad Vida

The lead role is played by Anja Drnovšek, exhibiting a wide range of body language and inner depth. Her Vida is passionate, but this passion also manifests itself through sadness, which prevents Vida from freely coming out of her shell. Vida longs, longs for an erotic experience, longs for love, she longs in the maternal sense. Above all, she longs for her feminine uniqueness, through which all other longings flow – with these, she tries to reach the final longing – the full cathartic love. Blaž Popovski, Rok Matek and Danijel Malalan are the different perspectives of Vida's longing, its mirror. Popovski is a lover and a seductive kidnapper, Malalan an abandoned father with bitter disillusionment (the loss of love, Vida, is also emphasised in the final scene with Bergerac almost tearing himself apart due to his struggles), Matek as a lonely son without a father and mother and an emotionally insightful witness to a longing determination. The performance by the Koper Theatre was complemented by video projections by Marin Lukanović, costumes by Jelena Proković and the work of stage movement designer Klemen Janežič.

Scenography-wise, *Lepa Vida* takes place at the white sea, bursting with turbulent waves, but also with a calming air with no wind. We are all at this sea. The performance relentlessly asks us where our boat is sailing and whether we are ready to go back to the origins again.

Marij Čuk (*Primorski dnevnik*, 14th February 2023)

[...] Dramaturge Staša Prah had complete autonomy when writing. She wrote a fresh, original take on Vida as a woman in modern times, which for many people in many ways is simply TOO MUCH. Vida wishes too much, feels too much, dreams too much, thinks too much. All the complexity of her inner world was excellently portrayed by Anja Drnovšek, who grasped the character from inside out and really fully embodied it. Her being captured in the concepts of what a modern woman should be was also appropriately underlined by the scenography in the form of cage bars, to which the actress's large, fluttering skirt was attached. The wooden doll, which the actor Rok Matek held in his hands and spoke to angrily from time to time, also added an important perspective to the understanding of the different roles that women live. The happening on the stage is strongly supported by music. The songs sung by the actors support the narrative and add some colours to the message the play is conveying. To conclude, first and foremost, the play *Lepa Vida* is a loud cry. A cry to remove the layers that women have put on themselves over the years, silencing their longing for freedom. Staša Prah's Lepa Vida is a rebel, a woman who is passionate, devoted and wild and dares to dream.

Ana Rozman (Radio Slovenija, 11th February 2023)

Остали програми

Остали програми
Other Programmes

17. МЕЂУНАРОДНИ ТРИЈЕНАЛЕ „ПОЗОРИШТЕ У ФОТОГРАФСКОЈ УМЕТНОСТИ"

Стеријино позорје и позоришна фотографија

Изложба фотографија, ове године 17. Међународни тријенале „Позориште у фотографској уметности", егзистира више од педесет година, што је податак за поштовање. У том периоду направљена је пауза деведесетих година прошлог века која је настала као последица нестанка Југославије и свих трагичних догађаја који су га пратили, што је у супротности са идејом да је позориште место слободе, љубави и уметности.

У овом дигиталном времену, фотографи који документују живот театра суочавају се са проблемима који су последица виртуелне реалности.

Само деценију раније није се доводило у питање фотографисање представа на свим сценама и у свим позориштима, док је данас таква активност пречесто ограничена. Како онда уопште и може да се створи нова генерација сличних ентузијаста када су им услови за деловање максимално лимитирани? А причамо о позоришту, такозваном центру слободног света!?

Очигледно је значај таквог позива данас мање релевантан, барем у очима оних који позориште треба да баштине. Могао бих лако да набројим театре у Србији који тренутно имају стално запослене фотографе. Некада се важност тог радног места није доводила у питање, јер се схватала његова суштина.

Појавом паметних телефона са камерама и објективима једнаких или сличних могућности као и професионални фотоапарати, намеће се закључак како је потреба за фотографима сувишна, док се у исти мах не размишља о важности документовања непоновљивих тренутака са сцена као што се у прошлости чинило посредством филмских трака.

Ипак, иако је модерно време из употребе искључило многа занимања и послове неког ранијег света, оног који по многим параметрима више не постоји, снага и занесеност малог, одабраног круга људи који се баве овим жанром фотографије, спречава њено нестајање.

Мада је њихов број драстично мањи него пре, љубав према овом, надасве посебном уметничком изражају, већа је и настоји да очува дугогодишњу традицију Тријенала.

У корист томе говори и податак да на овогодишњој изложби учествују многи аутори са разних страна света, оберучке прихватајући да изложе своје радове и на тај начин додатно допринесу значају ове манифестације. Приде, да пошаљу недвосмислену поруку о потреби за њеним очувањем.

Посебно бих похвалио награђене фотографе чији се радови могу посматрати као аутономне уметничке форме – њихов смисао има једнаку јачину, чак и независно од задатог оквира где су дефинисане околности везане за наратив, дизајн светлости, костиме, сценографију… Поред тога, увидом у списак награђених аутора, радује чињеница да међу њима има значајних позоришних фотографа из региона, где се поново успоставља искра на којој је шездесетих година прошлог века и настала ова изложба.

С том идејом, Међународни тријенале „Позориште у фотографској уметности" наставиће да живи. И треба.

Александар Келић

ОДЛУКА

Жирија 17. Међународног тријенала „Позориште у фотографској уметности" са седнице одржане 20. 4. 2023. у Стеријином позорју.

Жири у саставу: Александар Келић, MFFSS (Србија), Драган Проле, MF AUFBiH, EFIAP/d2 (Босна и Херцеговина), Драгослав Мирковић, MF FSS/, EFIAP/p/ ESFIAP, ULUPUDS (Србија), Маја Аранђеловић Стошић, MF FSS EFIAP (Србија), Раша Милојевић, MFFSS, EFIAP/p, EsFIAP (Србија), FSS, Милован Улићевић (Србија), делегат Фото савеза Србије, прегледао је 1017 фотографија које је на изложбу упутило 265 уметника из 44 земље. Жири је за изложбу прихватио 234 фотографије 121 уметника из 44 земље.

Жири је донео одлуку о наградама:

Златне медаље

FIAP: **Рустам Рахимов**, Руска Федерација, *Ромео и Јулија*
ФСС: **Чила Зелко**, Мађарска, *Кармина Бурана*
САЛОН: **Жулио Апел**, Бразил

Рустам Рахимов, *Ромео и Јулија*

Чила Зелко, Мађарска, *Кармина Бурана*

Жулио Апел

Сребрне медаље

FIAP: **Филип Илиевски**, Република Северна Македонија, *Ultra Dance Festo*
ФСС: **Јелена Јанковић**, Србија, *Any Attempt Will End In Crushed Bod*
САЛОН: **Едвард Молнар**, Србија, *Поетика гледања 2*

Бронзане медаље

FIAP: **Јован Видаковић**, Босна и Херцеговина, *Плави анђели*
ФСС: **Дитмар Бирер**, *ДТ, 2022, Der Einzige Und Sein Eige*
САЛОН: **Павел Несвадба**, Чешка, *Мачка на врућем лименом крову* – Пн 22025528

FIAP, почасна признања:

Куи Лаи Нг, Малезија, *Остарела оперска гламица*
Игор Дражић, Хрватска, *Fubunation – Ruins*
Раул Виљалба, Аргентина, *Juegos De Mimos*

ФСС, почасна признања:

Жозе Енрике Шаим, Бразил, *Ружа_*
Владимир Опсеница, Србија, *Бранко Милашковић 4*
Вахид Аманпур Гареи, Француска, *Црни монах*

У Новом Саду, 20. априла 2023.

За жири, Александар Келић, председник
За Фото савез Србије, Милован Улићевић, делегат

Sterijino Pozorje Festival and Theatre Photography

The photo exhibition of the 17th International Triennial "Theatre in Photographic Art" has been taking place for more than 50 years, which is a fact that deserves respect. During that time, there was a break during the 90s as a result of the disappearance of the former state and all the tragic events that followed this disappearance, and that contradicts the idea that the theater is a place of freedom, love, and art.

In this digital age, photographers who document theater life are facing problems that come as a consequence of virtual reality.

Just a decade ago, nobody questioned the process of photographing performances on all stages and in all theaters, while this activity is often overly limited today. How then can we create a new generation of similar enthusiasts if the conditions for their work are as limited as they can be? And we are talking about the theater being the so-called center of the free world!?

The importance of such a call is not as relevant today as it used to be, at least in the eyes of those who should follow the trail. I could easily name all the theaters in Serbia that currently employ full-time photographers. In the past, the importance of this workplace was never in question as its essence was assumed.

With the appearance of smartphones with cameras and lenses that have the same or similar capabilities as professional cameras, people believe that the need for photographers is redundant, while at the same time, nobody considers the importance of documenting unrepeatable moments from scenes that were once done using film strips.

However, even though the modern age minimizes the need for many professions and jobs of an earlier world, a world that no longer exists according to many parameters, the strength and enthusiasm of a small and selected circle of people who deal with this genre of photography prevent its disappearance.

Although their number is drastically lower than before, the love for this particular artistic expression is greater than ever, and it strives to preserve the long-standing tradition of the triennial.

In favor of this is the fact that many authors from various parts of the world responded to this year's exhibition call, willingly accepting to exhibit their works, thereby giving additional importance to the entire event. They also wish to send an unequivocal message about the need for its preservation.

I would especially like to congratulate the awarded photographers whose works can be seen as autonomous art forms with a meaning of equal strength, independently of the given framework where the circumstances related to defined narrative, lighting design, costumes, scenography, etc. In addition, looking at the list of award-winning authors, we are pleased to say that among them there are important theater photographers from the region, where the idea on which this exhibition was born in the 1960s is now being re-established. With that idea, the international triennial "Theatre in Photographic Art" will continue to live. As it should.

Aleksandar Kelić

DECISION

From the session of the Panel of Judges of the 17th International Triannual Exhibition 'Theatre in the Photographic Arts' held on 20th April 2023. on the premises of Sterijino pozorje.

The Panel of Judges, whose members are:

Александар Келић, MFFSS (Serbia), Dragan Prole, MF AUFBiH, EFIAP/d2 (Bosna and Herzegovina), Dragoslav Mirković, MF FSS/, EFIAP/p/ESFIAP, ULUPUDS (Serbia), Maja Aranđelović Stošić, MF FSS EFIAP (Serbia), Raša Milojević, MFFSS, EFIAP/p, EsFIAP, (Serbia), FSS, Milovan Ulićević (Serbia), representative of Photo Association of Serbia.

The jury reviewed 1017 photographs submitted to the exhibition by 265 artists from 44 countries. The jury accepted 234 photographs for the exhibition, which were submitted by 121 artists from 44 countries.

The Panel of Judges has made a decision on the following awards:

FIAP GOLD MEDAL – Rustam Rakhimov, Russian Federation, Romeo And Juliet

PHOTO ASSOCIATION OF SERBIA GOLD MEDAL – Csilla Zelko, Hungary, Carmina Burana

SALON GOLD MEDAL – Julio Appel, Brazil, Dsc_6368__1_A2
FIAP SILVER MEDAL – Filip Ilievski, Macedonia, Ultra Dance Festo
PHOTO ASSOCIATION OF SERBIA SILVER MEDAL – Jelena Jankovic, Serbia, Any Attempt Will End In Crushed Bod
SALON SILVER MEDAL – Edvard Molnar, Serbia, Poetika Gledanja2

FIAP BRONZE MEDAL – Jovan Vidaković, Bosnia and Herzegovina, Jovan Vidakovic – Plavi Andjeli
PHOTO ASSOCIATION OF SERBIA BRONZE MEDAL – Dietmar Buhrer, Germany, Dt, 2022, Der Einzige Und Sein Eige
SALON BRONZE MEDAL – Pavel Nesvadba, Czech Republic, Cat On A Hot Tin Roof – Pn22025528

FIAP HONORARY MENTIONS – Kui Lai Ng, Malaysia, An Aging Opera Actress
FIAP HONORARY MENTIONS – Igor Dražić, Croatia, Fubunation – Ruins
FIAP HONORARY MENTIONS – Raul Villalba, Argentina, Juegos De Mimos
FSS PRAISE – Jose Henrique Chaim, Brazil, The Rose_
FSS PRAISE – Vladimir Opsenica, Serbia, A4 Ph – Vladimir – Opsenica – Czkd – Branko
FSS PRAISE – Vahid Amanpour Gharaei, France, The Black Monk

On behalf of the panel of judges
Aleksandar Kelić, president

On Behalf of Photo Association of Serbia Милован Улићевић, delegate

СЦЕНА, МАСКА, КОСТИМ, ЛУТКА

Изложба дечјих ликовних радова

Организатор: Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине Нови Сад

Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине је установа која се већ 69 година у континуитету бави афирмацијом дечјег цртежа, усавршавањем наставе ликовне културе, повезивањем деце, омладине и наставног кадра са установама културе и као таква једина је установа те врсте у земљи и на Балкану. Основали су га у Новом Саду као матичну институцију и исходиште нових идеја и промена у настави ликовног васпитања 16. маја 1954. тадашњи најеминентнији ликовни педагози и уметници: Богомил Карлаварис, Јован Солдатовић, Милан Мијачевић, Бошко Петровић, Душан Миловановић, Радмила Рис Граовац, Иван Јакобчић, Јожеф Ач, Емина Чамо Лорбек и други.

Кира Кираљ

Остварујући основни циљ, Центар окупља васпитаче, учитеље, ликовне педагоге основних, средњих и виших школа, као и професоре ликовних

Немања Лукић

академија, ликовне методичаре и њихове студенте. Институција је отворена и за спољне сараднике, научнике и стручњаке сродних дисциплина.

У оквиру 68. Стеријиног позорја, Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине организује 64. изложбу ликовних радова деце и омладине Србије „Сцена, маска, костим, лутка“. Ову изложбу Центар организује од 1959. године, с тим што су се изложбе до 80-тих година организовале у оквиру Мајских игара у Бечеју, а потом у оквиру Стеријиног позорја у Новом Саду.

Циљ изложбе је да се путем позоришне уметности деца мотивишу за ликовно изражавање и обрнуто, те на тај начин утиче на развој њихове естетске и креативне личности. Деци и младима ова изложба пружа прилику да упознају свет позоришта и даје могућност стварања кроз игру и учење.

Велики део радова настао у протекле шездесет три године за ову јединствену изложбу чува се у архиви Центра и представља особену и значајну тематску колекцију дечјих радова инспирисаних

Нина Тиодоровић

Сара Кизић

позориштем. Велико интересовање за овај конкурс и висок квалитет радова одржан је током деценија.

Идуће године Центар за ликовно васпитање деце и омладине прославиће 70 година континуираног рада на ретроспективној изложби на којој ће, поред осталих изложби које организује ова институција, бити предствљена и најрепрезентативнија ликовна остварења са свих досадашњих изложби „Сцена, маска, костим, лутка“ које су публици биле представљене у склопу манифестације Стеријино позорје.

ЉубицаТанкосић

ПРОЈЕКАТ УЂИ – УНУТРА

Удружење грађана РеАктор

Пројекат „Уђи - унутра“ заснива се на стварању уметничких дела која су пре свега приступачна за слепе и слабовиде групе. Заједничким подухватом савремених песничких стваралаца и стваратељки Новог Сада и савремених визуелних уметника/ца који су такође заступљени на локалној сцени, креирани су уметнички радови/инсталације чији су формати прилагођени и оријентисани ка инклузивности.

Пројекат се успоставља сарадњом четири песника/песникиње и четири визуелна уметника/це, који су на основу књижевне песме, креирали уметничке инсталације/сценографије доступне за приступачно тактилно перципирање. Осим уметничких изведби, инсталације садрже и аудио снимке аутентичног читања аутора/ке песама који ће моћи да се чују током изложбе. На овај начин пројекат обједињује песничку и визуелну форму, како би публика имала више могућности за разумевање радова.

Назив пројекта „Уђи – унутра“ указује да се посматрач потпуно прожима кроз радове, слушајући песме које песници/песникиње интерпретирају, као и перципирајући својим тактилним чулима микро простор креираних сценографија. Такође, уметници/це и песници/песникиње међусобно „улазе“ у друге формате уметности, како би се дошло до заједничког решења односно померања индивидуалног приступа у раду, ка инклузивном, односно ка другима.

Поред тога што је овај пројекат усмерен на слепе и слабовиде групе, има за циљ и подстицање уметника/ца, културних радника/ца и установа да се на иновативне начине представи позоришна и сценска уметност која је због формата претежно неприступачна особама са оштећеним чулом вида, те да се на основу иновативних начина за представљање инклузивних радова шири свест о потреби за учесталијим пројектима овог типа у области културе и уметности.

Песници и песникиње који учествују на пројекту су: **Јелена Анђеловски**, **Стеван Брадић**, **Снежана Николић** и **Витомирка Требовац**, док су уметници и уметнице који креирају уметничке радове **Бојан Дојкић**, **Дарија Драгојловић**, **Милица Весић** и **Адриен Ујхази**.

ПРОЛОГ ПОЗОРЈА

четвртак, 25. мај 2023.

19.00 часова / Сценска лабораторија *Борислав Гвојић*, Факултет техничких наука, Трг Доситеја Обрадовића 6, Нови Сад

ЧЕМУ УМЕТНОСТ СЛУЖИ ДАНАС? – предавање Матка Ботића (театролог, драматург и музичар из Хрватске)

Организатор: Одсек за уметност и дизајн, Факултет техничких наука Нови Сад

ИЗЛОЖБА КОСТИМА

ИЗЛОЖБЕНИ КОСТИМ ЗА ЈЕДНОГ ЧОВЕКА – изложба костима студената мастер студија Сценске архитектуре и дизајна

27. мај – 4. јун / Галерија *Шок задруге*, Змај Јовина пасаж бр. 22, Нови Сад, отварање изложбе: **субота, 27. мај 2023, 17.00 часова**

Изложбу чине одевни комади за различите особе које су студенти замислили. Костими одражавају различите физичке одлике ликова. Израђени су од материјала који дезеном припадају карактерима ликова који их носе.

Студенти аутори: Соња Брдар, Марина Маџар, Ема Павловић, Итана Шестовић, Иван Вучковић и Ненад Џмура

Кустоскиње и ауторке концепта: Даринка Михајловић и Селена Орб

Изложбу ће отворити руководилац Одсека за уметност и дизајн Факултета техничких наука Нови Сад, др Татјана Дадић Динуловић

Организатори: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду и Шок задруга

ТРЕНУТАК – ПОЗОРИШНИ КРОКИ

То су радили Едгар Дега, Анри Тулуз Лотрек... Хватали сценски покрет, заустављали тренутак. Обнављамо ту врсту традиције. Свако јутро, пре округлих столова, видећете изложбу крокија из представа претходне вечери академског сликара **др Угљеше Цолића**.

Угљеша Цолић (1989)

Доктор ликовне уметности. Реализовао 63 самосталне и више од 70 групних изложби. Учествовао на више од 40 ликовних колонија у земљи и иностранству. Излагао у Француској, Немачкој, Русији, Италији, Шпанији, Португалу, Турској, Мађарској, Румунији, Порторику, Грчкој, БИХ и широм Србије.

Истражује и експериментише у различитим стиловима и техникама, традиционалним и новим медијима. Поред цртања, сликања, графике и вајања бави се и израдом сценографије и костимографије, осликавањем мурала, као и истраживањем синергије различитих уметности.

Организатор различитих уметничких пројеката и перформанса, изложби, пројекција, округлих столова, семинара, ликовних радионица и ауторских вођења кроз изложбе. Радио је као гостујући предавач у Србији, Русији и Француској.

Оснивач и члан Удружења независних уметника Нови Сад од 2013.

Од 2018. члан Управног одбора Музеја савремене уметности Војводине у Новом Саду.

Покретач и главни уредник часописа *УПС – уметност пре свега* од 2020.

Ради као професор струковних студија на Високој школи струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду.

СЕЋАЊЕ
ИГОР ВУК ТОРБИЦА (1987-2020)

Програм се реализује у оквиру „Игорових дана“ у организацији Српског народног позоришта

2. ЈУН
СНП / Сцена „Пера Добриновић“
17.00 часова

Разговор „Позоришне стратегије Игора Вука Торбице: ЗВУК КАО ЗНАК“

Учествују: **Станко Јузбашић**, композитор и мулти-инструменталиста (Загреб), **Ален и Ненад Синкауз**, композитори, перформери и мулти-инструменталисти (Загреб), **Владимир Пејковић**, композитор (Београд).

Разговор модерира **Катарина Пејовић**, драматург.

19.30 часова

IN MEMORIAM

Перформанс: **Импро-концерт Алена** и **Ненада Синкуаза**
Видео: **Катарина Пејовић**
Монтажа: **Леа Милета**

20.30 часова

ПРОЈЕКЦИЈА СНИМКА ПРЕДСТАВЕ *ХИНКЕМАН* РЕДИТЕЉА ИГОРА ВУКА ТОРБИЦЕ, У ПРОДУКЦИЈИ ЗАГРЕБАЧКОГ КАЗАЛИШТА МЛАДИХ.

Улаз на све програме је слободан.

ТРИБИНА

Домаће драмско стваралаштво у светлу актуелних репертоарских политика наших позоришта

Организатори: Стеријино позорје и Удружење критичара и театролога Србије

Стеријино позорје је суштински заинтересовано за положај наших аутора у контексту савременог позоришног репертоара. Мисија Удружења критичара и театролога Србије је да кроз свој рад допринесе развоју и унапређењу критике и театрологије као важног дела савременог позоришног живота. Имајући то у виду, Стеријино позорје и Удружење су покренули иницијативу за одржавање трибине посвећене савременом драмском стваралаштву у светлу актуелних репертоарских политика нашег позоришта.

Ова широка тема има најмање три важне подтеме, то јест питања. **Прво** је третман праизведби дела савремених српских драмских писаца у контексту текућег позоришног репертоара – чему се наши писци могу надати и шта од њих очекују позоришта? **Друго** питање везано је за промену улоге драматурга. Уочена је тенденција да савремени драматурзи проширују поље свог деловања. Они су све чешће не само писци већ и редитељи и извођачи својих представа (исто тако и текстови неких значајних представа више нису дело једног писца, већ колективни рад глумаца, редитеља и драматурга окупљених на пројекту). **Треће**, веома важно питање је, како могу Стеријино позорје и Удружење да допринесу нези и подршци домаћег драмског стваралаштва – да ли је треба покренути нове пројекте, подржавати постојеће конкурсе и иницирати нове.

Ова трибина део је серије трибина које Удружење критичара и театролога Србије организује у сарадњи са значајним позоришним фестивалима у земљи.

Трибина ће бити одржана у четвртак, 1. јуна 2023. године у 12 часова у сали Стеријиног позорја (Змај Јовина 22/I).

Модератори трибине су **Александар Милосављевић** и **Марина Миливојевић Мађарев**.

ДАНИ КЊИГЕ

28, 29. и 31. мај, 2. јун

Издавачки центар Стеријиног позорја за овогодишње Дане књиге креирао је четвородневни програм у којем ће бити представљена нова издања Стеријиног позорја и других издавачких кућа. Прва два Дана књиге у фокус стављају издавачку делатност Стеријиног позорја. Представићемо нове свеске часописа за позоришну уметност **„Сцена“**. Уредници листа говориће о новим темама, рубрикама и сарадницима, представиће конкурс за најбољу позоришну представу у сезони по избору позоришних критичара. Истог дана одржаће се промоција књиге **„Театрологике 2“** Оливере Милошевић, у којој ауторка наставља разговор са несумњиво најзначајнијим стваралоцима у постјугословенском позоришту. Како закључује Бојан Муњин „Ова књига позива да се присетимо конкретних дела ових људи, представа које су позоришни уметници из ове књиге стварали, времена у којима су оне настајале, да одвагнемо њихову радијацију и да размишљамо заједно са њима, питајући се и домишљајући кроз уметност, о животу који живимо.“ Најновија књига Стеријиног позорја **„Генеза Стеријиних комедија“** аутора Саве Анђелковића представља свеобухватан поглед на Стеријино стваралаштво, јер је аутор, као дугогодишњи проучавалац и познавалац Стеријиног дела, аналитички приступио тумачењу и контекстуализацији не само насловљених комедија, већ и поезије, прозе и Стеријиних „жалостних позорја“.

Други Дан књиге резервисан је за промоцију капиталног издања Стеријиног позорја **„Јоаким Вујић – сабране драме“** које је приредила Исидора Поповић. „Након Сабраних дела Јована Стерије Поповића, Стеријино позорје је и овим капиталним издањем конкретизовало једну од својих примарних мисија – бригу о домаћој драмској баштини, што је уз све многобројне активности Позорја, заправо речит пример афирмације свих елемената који чине домаћу театарску уметност. Стеријина весела и жалосна позорја, груписана у два тома, као и Вујићеве Сабране драме. могу да заврше на полицама библиотека и читаоница, али и да провоцирају настанак добрих представа, као што је то случај са инсценацијом Стеријиних Ајдука, коју је, као копродукцију Стеријиног позорја и Народног позоришта Приштина са седиштем у Грачаници режирала, Анђелка Николић.“ (Александар Милосављевић).

Другог дана представићемо још једно издање Стеријиног позорја, **„Трагови позришне бесмртности“** Ане Тасић, у коме су сабране критике објављене у дневном листу „Политика“, од 2005. до 2021. године, избор из критика представа које су настале према домаћим драмским текстовима, класичним, као и савременим.

Трећег дана биће представљена антологија **„Нова српска драма“** на македонском језику. Реч је о издању Удружења за уметност и Мултикултуралност ПЕРУН АРТИС из Битоља. Антологију у којој су заступљене драме Димитрија Коканова, Олге Димитријевић, Тање Шљивар, Сташе Бајац, Исидоре Милосављевић и Филипа Грујића, представиће Сашо Огњеновски. Истог дана публици ћемо представити и величанствену монографију о Ренати Улмански под називом **„Његово величанство: Случај“**, коју је приредио Марко Мисирача. О књизи Светозара Рапајића **„Постколонијалне студије: оријентализам у музичком позоришту“** говориће Иван Меденица и аутор, добитник две Стеријине награде за театрологију.

Током четвртог Дана књиге Зоран Ђерић ће нас упознати са друга два тома **Енциклопедије Српског народног позоришта**, захтевног издавачког подухвата посвећеног глумцима, редитељима, писцима, сценографима, лекторима и, наравно, публици. У разговору са Александром Милосављевићем своје књиге представиће Милован Здравковић и Јелица Стевановић. **„Позоришни живот Земуна"** аутора Милована Здравковића сведочи да је у прошлости, позоришни живот Земуна, био врло динамичан и плодотворан, те је снажно утицао на позоришни живот Новог Сада, Беча, Пеште, Темишвара и других културних центара ондашње Европе. У књизи **„Народно позориште у огледалу времена"** Јелица Стевановић је, прикупљајући документацијуза докторску дисертацију, сабрала податке о свим издањима листова, новина и часописа које је објављивало Народно позориште у Београду. Она је обрадила период од 1901. године, када је тадашњи управник Бранислав Нушић покренуо први позоришни лист, па до данашњих дана,

Модератор Дана књиге је Дивна Стојанов.

ЈАВНО ЧИТАЊЕ РАДОВА СТУДЕНАТА ДРАМАТУРГИЈЕ

Стеријино позорје, у складу са својом основном мисијом – промоција домаћег драмског писма, већ неколико година организује јавно читање радова студената драматургије. До сада су у овом програму учествовали студенти Академије уметности Нови Сад, а од ове године им се придружују колеге са Академије умјетности Бања Лука и са београдског Факултета драмских уметности.

Академија умјетности Бања Лука

Никола Станишић (Вршац, 1996) студент II године Смера за драматургију на Академији умјетности Универзитета у Бањој Луци у класи проф. Мариа Ћулума и др ум. Ивана Правдића

ИСКОПИНЕ

Водитељка подкаста и IT стручњак након неколико покушаја да се састану уживо, коначно се нађу у клубу. Клуб није онакав какав се чини и она схвати да је у питању његова игра. IT стручњак врши експеримент у виртуелној реалности како би открио да ли су они нечим везани једно за друго.

Подела: В: Јелена Јандрић (асистенткиња на Катедри за глуму и Позо-ришну режију Академије умјетности у Бањој Луци)
И: Анђела Тасић (студенткиња 3. године Смера за глуму Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци у класи проф. Жељка Митровића)

Марија Ритан (Бања Лука 1997) редовни је студент на Академији умјетности у Бањој Луци, Смјер драматургија.

МЕМЕНТО МОРИ

Млада дјевојка Ирис долази у фирму „Добар сан" на разговор за посао са жељом да ријеши питање запослења. Упознаје жену средњих година Миру, бившу директорову супругу, која је у прошлости доживјела трауматично искуство и оно данас одређује и диктира њене поступке.

Подела:
Мира: Катарина Рендић
Ирис: Дуња Поповић

Дидаскалије чита: Олга Скерлетовић-Ђорђевић

(студенткиње 3. године Смера за глуму Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци у класи проф. Жељка Митровића)

Ђорђе Чаркић (Источно Сарајево 2001) друга година студија драматургије

РОЂЕЊЕ

Смиљкине (65) уобичајене вечерње навике, гледање телевизија и испијање чаја, прекида незвани гост. Ранко (25) упада у њен стан у намјери да га опљачка, али се на том путу мора суочити са Смиљком, бившом државном шампионком у стрељаштву. Ранко је свршени ђак богословије. Пошто покуша да оде из стана са све плијеном у рукама (Смиљкином протезом за ногу), бива заустављен. Након напетог сусрета, имплусивне реакције Смиљке и Ранкове очекиване бојазни за свој живот, страх утихњује и отпочиње разговор, гдје се обје душе проналазе у причама које изговарају једно другом. Ранково разочарење и губитак вјере,

те Смиљкин жала и страх да нема довољно времена да се искупи за почињени гријех, због којег испашта, разлози су њихових животних проблема. Овај разговор је благоносан за њих двоје, даје им вољу и снагу за наставак њихових овоземаљских живота.

Факултет драмских уметности Београд

Ања Билановић (2000, Београд) студенткиња IV године на Катедри за драматургију ФДУ

КУЋИЦА НА ДРВЕТУ

Драма *Кућица на дрвету* преиспитује различита сећања на трагичан догађај из прошлости. Ненад се враћа у село у ком је провео детињство како би своју дементну и болесну бабу одвео у Београд. Поновни долазак и сусрети са људима које није видео годинама доводе га у ситуацију у којој почиње да преиспитује прошлост и догађај који га је обележио за цео живот, а који је до тада успевао да потисне. Баба, најбољи друг из детињства Мирко и бабина комшиница Анђелка имају потпуно различита сећања на трагедију у којој је једно дете страдало. Сеоска слава, дрво ораха, петао и дечачка обест довели су до несреће после које више ништа није било исто.

Софија Димитријевић (2001, Чачак) студенткиња III године на Катедри за драматургију ФДУ

МОЖЕШ ТИ ТО БОЉЕ, МИШЕЛ

Џед Мартен, сликар, организује последњу изложбу у свом животу. Сматра да је једина особа која може да напише пригодни говор за овакву свечаност, најпознатији живи француски писац, Мишел Уелбек. Мишел Уелбек, писац, мрзи говоре и свакако никад не прихвата позив да их напише.

Павле Димитријевић (1994, Београд) студент IV године на Катедри за драматургију ФДУ

ПРИРУЧНИК ЗА ИДЕАЛНУ ПОРОДИЦУ

Приручник за идеалну породицу је драма о породици која покушава да остане нормална уочи смака света. Мистериозна планета Икс се приближава Земљи, и док се хаос шири свуда, они се окрећу провереним вредностима – здравој исхрани, вежбању и лепом понашању.

Ана Марковић (2001, Београд) студенткиња IV године на Катедри за драматургију ФДУ

ОДРАЗИ

Позоришни комад *Одрази* је прича о искупљењу, изборима, страху, греху и борби са породичном трагедијом која је оставила страховите последице. Покушавајући да побегне од своје стварности, главни јунак овог комада повлачи се у себе, све док не схвати да је он једини који може да промени своју судбину.

Теодора Марковић (2000, Београд), студенткиња IV године на Катедри за драматургију ФДУ

ОСЕЋАМ НЕШТО СЕ МЕЊА

Осећам нешто се мења прича је о породичном путовању на којем једна девојка покушава да донесе исправну одлуку о даљем развитку њеног живота. Неразјашњени односи и тајне унутар породице додатно ће закомпликовати ситуацију у којој се јунакиња нашла, али ће јој истовремено и доказати да су љубав и подршка коју породица пружа, најјаче у тренуцима највећих криза.

Андреа Пољак (2000, Нови Сад) студенткиња IV године на Катедри за драматургију ФДУ

МНОГО КУЛ ДРАМА

Много кул драма је комад који се бави питањем младих у контексту данашњег друштва. Акценат је стављен на тинејџере који се боре са класичним проблемима одрастања, само у контексту друштвених мрежа. Овај комад треба да представља критику савременог друштва и да постави питање како оно, друштвене мреже и друге форме дигиталног изражавања утичу на младе, њихове перцепције себе и света који их окружује. Интерактивност комада треба да читаоца/гледаоца стави у позицију друштва које утиче на одлуке главних јунакиња. Главне јунакиње су Марија и Јана, најбоље другарице, које уписују средњу школу. Оне поку-

шавају да постану популарне путем актуелне друштвене мреже. Због тога упадају у различите конфликте и њихово пријатељство се распада.

Академија уметности Нови Сад

Драгана Ђокић (1998 , Нови Сад) II година студија драматургије

САВРШЕНО НЕСЛАГАЊЕ

Радња дуодраме *Савршено неслагање* прати двоје младих, Марка, програмера и Тамару, студенткињу психологије. Након упознавања на друштвеној мрежи, необавезног секса и сукоба мишљења, Марко и Тамара су приморани да проведу још неколико сати заједно. Док чекају да киша престане са падањем, схватају да између њих ипак постоји сличност, разумевање и шанса за љубав.

Димитрије Петровић (2000 Ниш) IV година студија драматургије

ЦЕЛИБАТОМ ПРОТИВ ВУДСТОКА

Целибатом против Вудстока је комедија у једном чину чија се радња дешава вече уочи Ускрса 1969. Монах Светислав је целог свог живота посвећан само цркви и Богу и као награду за његову преданост Исус Христ га позива да му буде апостол и најави његов други силазак. Али оно што Исус не зна је да је Светислав толико пожртвован само из једног разлога, да би провео ноћ са Недом, девојком којом је опседнут још од кад је био дечак.

Огњен Родић (2002 , Зрењанин) II година студија драматургије

ГДЕ ЈЕ МАЈА

Радња драме *Где је Маја* прати пет средњошколаца: Марка, Вука, Нину, Владу и Мају који праве представу за крај средње школе. Након инцидента између Маје и њиховог професора, она се не појављује на проби а остали јунаци су приморани да бирају између својих циљева и љубави према Мајој.

Бранислав Черњев (1999 , Панчево) IV година студија драматургије

ЛОВЦИ НА ОБЛАКЕ

Доктор права и размажена јединица се упознају на необичном месту – у продавници самоубилачке опреме (ПСО). Иако је продавац опреме припремио план, исто вече сме да се обеси само једна особа, а обома се жури. Међутим, у ПСО долази осмогодишњи дечак који ће им помутити планове и натерати их да, бар привремено, застану са својим жељама. У току ноћи, док покушавају да открију идентитет и прошлост дечака, биће стављена правникова и јединичина *дефинитивна одлука* на пробу.

Позорје младих

Позорје младих
Pozorje of the Young

Бела Пинтер

ПРЉАВА (Szutyok)

4. година глуме
Класа: проф. МАРГАРЕТА ТАБОРОШИ / Táborosi Margaréta

Играју

ИРЕНА, четрдесетдвогодишња жена без деце: **ЛЕА МЕЗЕИ ГРЕШАК / Mezei Gresák Lea**
АТИЛА, Иренин партнер: **АДАМ АЂАШ / Ágyas Ádám**
РОЖИ, дете на државном старању, са надимком „Прљава“: **РЕГИНА САБО / Szabó Regina**
АНИТА, дете на државном, старању, Рожикина другарица, Циганка: **ФАНИ ДУПАК / Dupák Fanni**
ЧИКА БАНДИ, пензионер у селу Чевар: **ЧАБА БЕНЦЕ КЕМИВЕШŐК műves Csaba Bence**
ЧИКА ПАЛИ, пензионер у селу Чевар: **АНАБЕЛА ХОДИК / Hodik Annabella'**
БЕЛА, кондуктер у селу: **БЕЊАМИН ВАРГА / Varga Benjámin**
ЕТУШКА, Белина жена**: АНАБЕЛА ХОДИК / Hodik Annabella**
ПРОФЕСОР: **ЧАБА БЕНЦЕ КЕМИВЕШ / Kőműves Csaba Bence**
СОЦИЈАЛНА РАДНИЦА: **АНАБЕЛА ХОДИК / Hodik Annabella**
РЕГЕШ ЈАНОШ: **БЕЊАМИН ВАРГА / Varga Benjámin**
СЕРЖ: **ЧАБА БЕНЦЕ КЕМИВЕШ / Kőműves Csaba Bence**
ПОЛИЦАЈАЦ: **БЕЊАМИН ВАРГА / Varga Benjámin**
КАЛМАН ЛАКАТОШ, дете на државном старању: **ЧАБА БЕНЦЕ КЕМИВЕШ / Kőműves Caba Bence**
ЖОЛТ МАКАРО, дете на државном старању: **БЕЊАМИН ВАРГА / Varga Benjámin**

Режија: **ЕРВИН ПАЛФИ / Pálfi Ervin**
Кореографија: **ЂЕРЂ ВИРАГ / Virág György**

Драматуршки консултант: **КОРНЕЛИЈА ГОЛИ / Góli Kornélia**
Тон: **АКОШ ДИЕНЕШ / Dienes Ákos**
Светло: **РОБЕРТ КЕРЕКЕШ / Kerekes Róbert**
Дизајн светла: **РОБЕРТ МАЈОРОШ / Majoros Róbert**

Представа траје 1 сат и 35 минута

Биљана Србљановић

СКАКАВЦИ

Дипломска представа
Класа: проф. БОРИС ИСАКОВИЋ,
МИЉАН ВОЈНОВИЋ, сам. стр. сарадник

Играју

Надежда: **МАРИЈА АШАНИН**
Милан: **СТРАХИЊА ПУШКАРЕВИЋ**
Дада: **НЕВЕНА КОВАЧЕВИЋ**
Фреди: **МАРТА ШЧЕКИЋ**
Алегра: **ЈОВАНА ОМЕРОВИЋ**
Жана: **НИНА ПЕРГЕ**
Максим, Макс: **ОГЊЕН МИЋОВИЋ**
Г-дин Игњатовић, академик, Миланов отац: **РАДЕ ПЕРОВИЋ**
Г-дин Јовић, Фредијев и Дадин отац: **АЦА ЛАЗИН**
Г-дин Симић: **МАРКО ПЕТКОВИЋ**
Г-ђа Петровић, Жанина мама: **МАЈА ЈЕЛИЋ**

Режија: **Борис Исаковић**
Асистент режије: **Миљан Војновић**
Дизајн сцене у сарадњи са Сцен – Центром за сценски дизајн, архитектуру и технологију ФТН-а
Сценографија: **Зоја Ердељан**
Асистенти сценографа: **Доротеја Јонов, Зорана Рабреновић**
Консултант сценографа: **Радивоје Динуловић**

Захваљујемо на асистенцији при изради сценографије Душану Лукићу

Костим: **Сенка Раносављевић**
Консултант за шминку: **Горислав Видаковић**
Дизајн звука**: Предраг Ђорђевић** и **студенти Дизајна звука АУНС**, ред. проф. Александра Стојшина
Дизајн светла: **Лука Ђуричин, Немања Тмушић**, студенти Дизајна светла Академије уметности у Новом Саду; Професори: Жарко Лазић, ванр. проф. и Борис Буторац, доцент

Представа траје 2 сата и 10 минута

По мотивима текста Бертолда Брехта

ОПЕРА ЗА ТРИ ГРОША

Завршни испит студената и студенткиња 2. године Позоришне режије
Шеф класе: АЛИСА СТОЈАНОВИЋ, ред. проф.; ТАРА МАНИЋ, асистенткиња
и
Део испита студенткиња 2. године Драматургије
Менторка: БИЉАНА СРБЉАНОВИЋ, ред. проф.

Ауторке текстова: **ЛЕА ПЕТРОВ, ЈАНА МИЛИВОЈЕВИЋ, ЈЕЛЕНА КРЏАВАЦ**
Редитељи: **ОГЊЕН ДРАГОВИЋ, МИЛАН БОГДАНОВИЋ, НИНА РАЧЕТА, АНЂЕЛА КРУНИЋ, РАДЕ ЈОСИПОВИЋ**

Представа траје 1 сат и 50 минута

1. ОГЊЕН ДРАГОВИЋ

Ауторка текста: ЛЕА ПЕТРОВ

Играју
Поли: **АЛЕКСАНДРА МАРАШ***
Маки Нож: **ДУШАН ПАВИЋ***
Браун Тигар: **ВЕДРАН БОРОВЧАНИН***
Матија: **АНДРЕЈ СУШАЊ***
Јаков: **ЈОВАН СТАНКОВИЋ****
Пречасни Кимбл: **АЛЕКСА МОГИЋ***

* студент/кињa 2. године Глуме Академије уметности у Београду, класа проф. Милана Нешковића и Николе Ракочевића
** студент/кињa 2. године Глуме на Академији уметности у Београду, класа Јане Маричић и Небојше Миловановића

Драматуршкиња на пробама: **Леа Петров**
Сценограф: **Алекса Грбић**, 1. година Архитектонског факултета у Београду

Костимографкиња: **Софија Стефановић**, мастер студије Сценског костима на ФПУ, класа ред. проф. Љиљане Петровић
Асистенткиња костимографкиње: **Сања Рајић**, 3. година Сценског костима на ФПУ, класа ред. проф. Љиљане Петровић
Кореографкиње: **Теона Милићевић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе ФДУ; **Сташа Ивановић**, 1. година Савремене игре на Институту за уметничку игру, проф. Огњен Вучинић
Аранжмани: **Јована Јањић**, 2. година Композиције ФМУ, доц. Драшко Аџић
Дизајн звука: **Наташа Шормаз**, 3. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Реализатор звука: **Душан Банић**, 3. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Дизајнер плаката: **Боб Бобић**
Фотографије: **Ана Петровић** и **Катарина Капланец**, 3. година Фотографије на ФПУ, ред. проф. Владимир Татаревић
Продуценткиња: **Ања Станковић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе ФДУ

Захваљујем Аљоши и Видану Кричку, Штенари Онлајн, Бобу, мајсторима, Гоци, Слађи, Андреи.

2. МИЛАН БОГДАНОВИЋ

Играју
Пичам: **СТРАХИЊА ПОПОВИЋ****
Силија: **АЊА КАТИЋ****
Поли: **ДРАГАНА НИКОЛИЋ****
Филч: **ВУК ПЕЋАНАЦ****

** студент/кињa 2. године Глуме Академије уметности у Београду, класа Јане Маричић и Небојше Миловановића

Дизајнерка звука: **Софиа Кузмановић**, 3. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Реализатор звука: **Сава Миливојевић**, 3. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Фотографије: **Ана Петровић** и **Катарина Капланец**, 3. година Фотографије на ФПУ, ред. проф. Владимир Татаревић
Продуцент: **Марко Рибић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе на ФДУ, доц. Јована Караулић

3. НИНА РАЧЕТА
Ауторка текста: ЈАНА МИЛИВОЈЕВИЋ

Играју
Џени: **АНЂЕЛА АЛАВИРЕВИЋ***
Силија: **ДИНА ВУЧАЈ***
Маки Нож: **ЛАЗАР НИКОЛИЋ***
Лутка: **АЊА АРНАУТОВИЋ***
Беба: **ТЕОДОРА СИЋОВИЋ***
Малена: **ЈЕЛЕНА БЛАГОЈЕВИЋ***
Маторац: **МАРКО РИБИЋ****
Полицајац 1: **ВЕДРАН БОРОВЧАНИН***
Полицајац 2: **АНДРЕЈ СУШАЊ***

* студент/кињa 2. године Глуме Академије уметности у Београду, класа проф. Милана Нешковића и Николе Ракочевића
** студент друге године Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе ФДУ, доц. Јована Караулић

Драматуршкиња на пробама: **Јана Миливојевић**
Костимографкиње: **Ања Алексић** и **Теодора Кумануди**, 3. година Сценског костима ФПУ, класа ред. проф. Љиљане Петровић
Кореографија: **Теона Милићевић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе на ФДУ, доц. Јована Караулић
Аранжмани: **Марко Весић**, мастер студије Композиције и оркестрације ФМУ, класа доц. др Владимира Кораћа
Дизајн и реализација звука: **Иван Рајнингер** и **Игор Николић**, 3. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Корепетиторка: **Лола Станишић**, 1. година одсека за клавир на ФМУ, класа ред. проф. Лидије Станковић
Дизајнерка плаката: **Пандора Ада Андрејевић**, 2. година Графике на ФЛУ, класа Јасмине Калић Кумануди
Фотографије: **Ана Петровић** и **Катарина Капланец**, 3. година Фотографије ФПУ, ред. проф. Владимир Татаревић
Продуценткиња: **Милица Цветковић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе на ФДУ, доц. Јована Караулић

4. АНЂЕЛА КРУНИЋ
Ауторка текста: ЛЕА ПЕТРОВ

Играју
Маки Нож: **БУДИМИР СТОШИЋ***
Поли: **АЊА РАДОВАНОВИЋ***
Луси: **МИЛЕНА ВУКОВИЋ****
Смит: **ВЛАДИМИР ЖЕЖЕЉ****
Возач: **АНДРИЈА ЦЕРОВИЋ*****

* студент/кињa 3. године Глуме Академије уметности, класа Предрага Стојменовића и Борке Томовић
** студент/кињa 2. године Глуме на Академији уметности у Београду, класа Јане Маричић и Небојше Миловановића
*** студент 2. године Медицинског факултета у Београду

Драматуршкиња на пробама: **Леа Петров**
Сценографија: **Јана Лазаров**, 1. година Архитектонског факултета у Београду
Костимографија: **Софија Ликар**, 1. година Сценског костима ФПУ; **Вера Давидовић** и **Матија Ђукић**, 1. година Савременог одевања ФПУ
Кореограф: **Теона Милићевић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе ФДУ, доц. Јована Караулић
Аранжмани: **Стефан Јосиповић**, 2. година Теорије музике ФМУ
Дизајн и реализација звука: **Јована Орешчанин** и **Алекса Николић**, 3. година Снимања и дизајна звука на ФДУ, ментор Драган Стевановић
Дизајнерка плаката: **Јана Лазаров**, 1. година на Архитектонском факултету у Београду
Фотографије: **Ана Петровић** и **Катарина Капланец**, 3. година Фотографије ФПУ, ред. проф. Владимир Татаревић
Продуценткиња: **Теона Милићевић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе ФДУ, доц. Јована Караулић

5. РАДЕ ЈОСИПОВИЋ
Ауторка текста: ЈЕЛЕНА КРЏАВАЦ

Играју
Браун Тигар: **ДАЛИБОР ШИШКОВИЋ***
Пичам: **ВИКТОР ЛУКИЋ***
Џени: **БОЈАНА МАНОЈЛОВИЋ***
Обезбеђење: **ЛАЗАР МИЛАДИНОВИЋ**
Хор: **ДРАГАНА НИКОЛИЋ***, **ВУК ПЕЋАНАЦ***, **СТРАХИЊА ПОПОВИЋ***, **АЊА КАТИЋ***, **МИЛАН БОГДАНОВИЋ****
Хармоникаш: **МИЛАН ЧУПОВИЋ*****
Вокал: **АНЂЕЛА СТОЈАНОВИЋ**

* студент/кињa 2. године Глуме Академије уметности у Београду, класа Јане Маричић и Небојше Миловановића
** студент 2. године Позоришне режије, класа ред. проф. Алисе Стојановић и асистенткиње Таре Манић
*** ученик 4. година Средње музичке школе „Војислав Вучковић“, проф. Ненад Љубеновић

Драматуршкиња на пробама: **Јелена Крџавац**
Костим: **Софија Ликар**, 1. година Сценског костима ФПУ; **Вера Давидовић** и **Матија Ђукић**, 1. година Савременог одевања ФПУ
Дизајнерка звука: **Бојана Рувидић**, 4. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Реализатор звука: **Огњен Младеновић**, 3. година Снимања и дизајна звука ФДУ, ментор Драган Стевановић
Шминка: **Вера Давидовић**, 1. година Савременог одевања на ФПУ
Дизајнерка плаката: **Јована Рувидић**, 1. година Сликарства ФПУ, класа ред. проф. Немање Николића
Фотографије: **Ана Петровић** и **Катарина Капланец**, 3. година Фотографије ФПУ, ред. проф. Владимир Татаревић
Продуценткиња: **Теодора Пајовић**, 2. година Менаџмента и продукције позоришта, радија и културе, доц. Јована Караулић

6. ТРЕЋЕ ФИНАЛЕ ЗА ТРИ ГРОША
Ауторка текста сонга: ЈЕЛЕНА КРЏАВАЦ

Корепетитор: **Александар Милетић**

Певају: **АНЂЕЛА АЛАВИРЕВИЋ, ДИНА ВУЧАЈ, АЊА АРНАУТОВИЋ, ТЕОДОРА СИЋОВИЋ, ЈЕЛЕНА БЛАГОЈЕВИЋ, ЛАЗАР НИКОЛИЋ, АЛЕКСАНДРА МАРАШ, ВЕДРАН БОРОВЧАНИН, ДУШАН ПАВИЋ, АНДРЕЈ СУШАЊ, АЛЕКСА МОГИЋ, АЊА КАТИЋ, ДРАГАНА НИКОЛИЋ, БОЈАНА МАНОЈЛОВИЋ, АЊА РАДОВАНОВИЋ, МИЛЕНА ВУКОВИЋ, ЈОВАН СТАНКОВИЋ, СТРАХИЊА ПОПОВИЋ, БУДИМИР СТОШИЋ, ВЛАДИМИР ЖЕЖЕЉ, ВУК ПЕЋАНАЦ, ДАЛИБОР ШИШКОВИЋ, ВИКТОР ЛУКИЋ**

Клавир: **Јелена Благојевић**

Продукција: **Позоришни и радио студио ФДУ**

Ежен Јонеско

ЋЕЛАВА ПЕВАЧИЦА

3. година глуме
Класа: проф. ДРАГАНА ВАРАГИЋ и ЖЕЉКО ЂУКИЋ

Играју

Госпођа Смит: **ТЕОДОРА МИКУШЕВ, КРИСТИНА МИЛЕШЕВИЋ**
Господин Смит: **АРСЕНИЈЕ БЕРИЋ, ЈОВАН ПОПОВИЋ**
Госпођа Мартин: **КРИСТИНА ПАУНОВИЋ, МАРИЈА СТОЈАНОВИЋ**
Господин Мартин: **СТЕВАН СМИЉАНИЋ**
Мери: **ТЕОДОРА ТОЈАГИЋ**
Ватрогасац: **АЛЕКСАНДАР АРСЕНОВИЋ**

Представа траје 1 сат и 20 минута

Академија уметности у Београду ужива двадесетосмогодишњи углед прве акредитоване високошколске установе која своје студенте припрема за глобални свет професионализоване драмске и аудиовизуелне уметности.

Пратећи нове трендове, све захтевније уметничко тржиште, брзину развоја науке и тенологије у времену које подразумева интердисциплинарност и мултифункционалност у свим сегментима уметничког живота и рада, Академија је акредитовала иновиране студијске програме основних и мастер академских студија, додајући им нови квалитет: **основне академске студије** (ЕСПБ 240) – Глума; Фотографија и камера; Филмска и ТВ режија и монтажа – Модул режија и Модул монтажа, Музичка продукција и дизајн звука; Продукција у уметности и медијима.

Мастер академске студије (ЕСПБ 60) – Уметност документарних форми.

Академија уметности својим студентима омогућава максимално испољавање способности и талената, као и развијање личних интересовања и иницијатива за реализацију различитих задатака и пројеката, у циљу подстицања испољавања уметничке индивидуалности и већ препознатљивог уметничког печата. На тај начин уметничка сцена, не само у Србији већ и у земљама окружења, бива обогаћена новим изразима, приступима и погледима младих уметника, што исту креира и обогаћује, а Академију ставља у једнак ранг са најпрестижнијим уметничким школама у овом делу Европе.

БЕКСТВО КА СЕБИ

(ОДЛОМЦИ ИЗ АНТИЧКИХ ТРАГЕДИЈА)

3. година глуме

Класа: ред. проф. ЉИЉАНА БЛАГОЈЕВИЋ КОВАЧЕВИЋ
Асистенткиње: доц. КАЛИНА КОВАЧЕВИЋ, НИКОЛИНА МАРИНКОВИЋ

Режија: КАЛИНА КОВАЧЕВИЋ, доценткиња

Играју

Ија: **АЊА ДИНИЋ**
Клитемнестра: **ЖЕЉАНА НЕДЕЉКОВИЋ**
Касандра: **ЉУБИЦА ИКИЋ**
Медеја: **НАТАША ЛАСИЦА**
Антигона: **МАРИЈА БОГДАНОВИЋ**
Електра: **УНА КОЗИЋ**
Ифигенија: **АНЂЕЛА ТРИШИЋ**
Исмена: **МАРИЈА ПЕНИЋ**
Орест: **ЈОВАН МИЛОСАВЉЕВИЋ**
Едип: **НИКОЛА ДРАГАШЕВИЋ**
Прометеј: **ЛУКА ГОЛУБОВИЋ**
Тиресија: **САВА МИЛУТИНОВИЋ**
Агамемнон: **СТЕФАН ФИШЕР**

Представа траје 54 минута

Факултет савремених уметности основан је 1997. као први приватни факултет уметности у региону, а до данас је формирао велики број успешних и признатих уметника који су својим достигнућима привукли пажњу јавности не само на овим просторима већ и у најзначајнијим светским уметничким центрима. Факултет је део шире LEA и Comtrade групе образовних установа које обухватају основно, средње, струковно, академско и неформално образовање, а које се на овим просторима истичу применом најсавремених образовних принципа и усклађеношћу са међународним стандардима. Наставни план и програм акредитованих студијских програма Факултета савремених уметности конципиран је са тежиштем на балансу традиционалних и савремених приступа уз сталну имплементацију најновијих метода и сазнања у области уметности и хуманистичких дисциплина. Пажњу јавности посебно привлаче успеси студената Департмана драмских уметности, који у оквиру редовних наступа домаћој и широј јавности представљају своје интерпретације драмских текстова на реномираним сценама попут Народног позоришта у Београду, Југословенског драмског позоришта, Битеф театра, Народног позоришта у Нишу, Дечјег културног центра у Београду, и др., као и на фестивалима као што су Белеф, Стеријино позорје...

Вилијам Шекспир, Том Стопард

РОЗ, ВИЛ, ЏИЛ

3. година глуме
Класа: проф. СЛОБОДАН БЕШТИЋ
Асистенткиња: ДУБРАВКА КОВЈАНИЋ, доценткиња

Играју
Џил: **АЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ, МИОНА БОЈКОВИЋ**
Роз: **ТАМАРА БАРДАК, ХЕЛЕНА ЂУРОВИЋ**
Први глумац: **НЕБОЈША ПРИБИЋЕВИЋ, АЛЕКСАНДРА ОБРАДОВИЋ, СНЕЖАНА ЕРИЋ**
Пук: **МИХАИЛО РАКОЧЕВИЋ**
Оберон: **НЕБОЈША ПРИБИЋЕВИЋ**
Титанија: **АЛЕКСАНДРА ОБРАДОВИЋ**
Лисандер: **ДАВИД ВЕФИЋ**
Деметер: **ПЕТАР ПЕТРОВИЋ**
Хелена: **ХЕЛЕНА ЂУРОВИЋ**
Хермија: **АЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ**
Виле: **МИОНА БОЈКОВИЋ, СНЕЖАНА ЕРИЋ, ТАМАРА БАРДАК**

Магбет: **НЕБОЈША ПРИБИЋЕВИЋ**
Леди Магбет: **ИВАНА РАДОМАН, БОЈАНА УРОШЕВИЋ**
Хеката: **СНЕЖАНА ЕРИЋ**
Вештице: **НИКОЛИЈА СТОЈКОВИЋ, МИОНА БОЈКОВИЋ, ТАМАРА БАРДАК**

Хамлет: **ПЕТАР ПЕТРОВИЋ**
Офелија: **ТАМАРА БАРДАК, АЊА МИЛОСАВЉЕВИЋ**

Представа траје 1 сат и 10 минута

Хенрик Ибзен

НОРА - ЛУТКИНА КУЋА

3. година глуме
Испит из предмета глума 4
Шеф класе: ЖЕЉКО МИТРОВИЋ, ред. проф.

ТЕМА: ЛИК

Играју
Адвокат Хелмер: **ИЛИЈА ИВАНОВИЋ, МИЛОШ ЋЕБИЋ**
Нора, његова супруга: **ОЛГА СКЕРЛЕТОВИЋ, АНЂЕЛА РАКОЧЕВИЋ, ДУЊА ПОПОВИЋ**
Доктор Ранк: **АЛЕКСА ЂОРЂЕВИЋ**
Госпођа Линде: **КАТАРИНА РЕНДИЋ, АНЂЕЛА ТАСИЋ**
Правник Крогстад: **МАРКО ШУКАЛО**

Представа траје 1 сат и 50 минута

Академија умјетности Универзитета у Бањој Луци ове године обележава 25 година рада и постојања. На Академији је запослено 52 наставника као и 15 виших асистената и седам асистената у сталном радном односу али и 12 наставника који су у сталном радном односу на другим чланицама Универзитета у Бањој Луци. На Академији тренутно предаје 21 гостујући наставник, као и укупно девет наставника и сарадника који су ангажовани у допунском радном односу, те један сарадник ангажован као подршка у наставном процесу.

Настава је организована према болоњском принципу и успешно се изводи на три циклуса студија, на студијским програмима: Ликовне умјетности, Музичка умјетност и Драмске умјетности, у склопу којих се студенти образују за профиле: Сликарство, Графика и Графички дизајн, Интермедијална уметност, Композиција, Соло певање Дириговање, Инструменти са диркама, Трзалачки инструменти, Гудачки инструменти, Дувачки инструменти, Етномузикологија, Музичка теорија и педагогија, Глума, Позоришна режија, Драматургија, Филмска и телевизијска режија, Монтажа, Камера, Продукција и Анимација.

Ежен Јонеско

ЖАК ИЛИ ПОКОРНОСТ

3. година глуме
Класа: ЈОВИЦА ПАВИЋ, ред. проф.
Асистент: ИГОР ДАМЊАНОВИЋ, доцент

Играју

Жак: **ВУК СИМОВИЋ**
Жак, отац: **СТЕФАН МАРКОВИЋ**
Жак, мајка: **АНЂЕЛА ПЕТРОВИЋ**
Жак, деда: **ЈАСМИНА МАРКОВИЋ**
Жак, баба: **ВАЊА ХАЛУПА**
Роберта I и II: **ПЕТРА ЗАМБОНИ**
Роберта, отац: **ЈОВАН ЈЕВТИЋ**
Роберта, мајка: **НЕВЕНА КОВАЧЕВИЋ**

Представа траје 1 сат

Факултет уметности у Приштини – Звечан је акредитована високошколска уметничко-истраживачка и образовна установа са основном мисијом реализације висококвалитетног образовног процеса у пољу уметности (у области ликовних, музичких и драмских уметности), развоја уметничких знања из уметности, припремања и јавног приказивања уметничких остварења из ликовних, музичких и драмских уметности, као и осигуравање једне од водећих позиција у региону за едукацију кадрова у ликовној и музичкој педагогији. Факултет уметности основан је 1973. као Академија ликовних уметности, након тога школске 1975/76. основан је Музички одсек, када је извршена промена назива у Академију уметности, а од 1989/90. основан је и Одсек за драмску уметност. На Факултету се успешно организују Основне академске и Мастер академске студије у складу са акредитованим студијским програмима.

Џорџ Орвел

ЖИВОТИЊСКА ФАРМА

Испитна представа студената 3. године глуме
Класа: проф. ПРЕДРАГ СТОЈМЕНОВИЋ и БОРКА ТОМОВИЋ

Играју

Наполеон: **БУДИМИР СТОШИЋ**
Скуилер: **ДАНИЛО МИЛИЋ**
Сноубол: **ТЕОДОРА ЊЕГОМИР**
Симон: **ТОЊА ГАЋИНА**
Блубел/Голуб: **ИВА ПЕТРОНИЈЕВИЋ**
Мајор/Овца/Г-ђа Пилкингтон: **АНИСЈА СТОЈКОВИЋ**
Дебора: **ЛЕА САВИН**
Кокошка: **АЊА РАДОВАНОВИЋ**
Боксер: **ЛУКА СТЕВИЋ**
Кловер: **МАРТА КЉАЈИЋ**
Моли: **НИКА МАТУШИЋ**
Мјуриел: **ИРЕНА ТЕПШИЋ**
Минимус: **СТЕФАН МИНИЋ**

Драматургија: ЛОРА ЏОЛИЋ
Костим: АЛЕКСАНДРА СТОШИЋ КРСТОВИЋ
Продукција: МИЛИЦА БАЖДАР, ПАВЛЕ САВИЧИЋ

Представа траје 2 сата

ФАКУЛТЕТ ДРАМСКИХ И ФИЛМСКИХ УМЈЕТНОСТИ,
УНИВЕРЗИТЕТ СИНЕРГИЈА БИЈЕЉИНА
(Република Српска, Босна и Хецеговина)

Горан Стефановски

ЧЕРНОДРИНСКИ СЕ ВРАЋА КУЋИ

4. година глуме
Класа: проф. ИВАН ЈЕФТОВИЋ
Асистент: СТОЈАН ЂОРЂЕВИЋ

Играју

Механџија, Елица**: ТИЈАНА БИОЧАНИН**
Отац, Александар: **НИКОЛА ПОПОВИЋ**
Стари архивар, господин Грчев, кум: **ДУШАН ПАВЛОВИЋ**
Кинез Цуанг Ли, човек у фраку: **ТАМАРА ПЕТРОВИЋ**
Кума, веза, Бретон: **МАРИЈА МАРЈАНОВИЋ**
Кинез, господин Балбаков, Цветко, Георги: **ЂОРЂЕ МОМЧИЛОВИЋ**
Инкогнито други, Жан: **СОФИЈА РАДОЈЕВИЋ**
Дете без маште, Џафер Ага: **СВЕТИСЛАВ МАРКОВИЋ**
Млади архивар, директор Славејков, Белодрински: **ДИМИТРИЈЕ ЛАЗИЋ**
Цара, Марина: **ЗОРАНА ШАРЧЕВИЋ**
Госпођица Цаневска, Руса**: АНГЕЛИНА ДРАГОВИЋ**
Господин Аризан, Каталин: **МАРИЈА ПЕТРОВИЋ**
Чорбе, непознати господин: **МИЛИЦА МИЛОЈКОВИЋ**
Другарица преводилац, професор музике, инкогнито први: **КАТАРИНА ЈЕВРЕМОВИЋ**
Жена војник: **КРИСТИНА БОГУНОВИЋ ГАВРИЋ**
Глумац Ицо, Неда: **ИВОНА АЛАВАЊА**
Госпођа Балбакова, саветник: **КРИСТИНА ЛАЗАРЕВИЋ**

Представа траје 1 сат и 30 минута

Факултет драмских и филмских умјетности налази се у оквиру Универзитета Синергија у Бијељини и школује студенте на студијским програмима Глума и Филмска и ТВ уметност – режија, камера, монтажа.

Студијски програм Глума

На овом студијском програму, поред ускостручних предмета Глума, Сценски говор, Сценски покрет, Техника гласа, Дикција, уче се и историја филма, историја уметности, историја драме, психологија, социологија, енглески или други језик итд.

Поред бављења глумом, дипломирани глумац, овладавши вештином сценског изражавања, техником гласа, дикцијом, образован на класичној светској и домаћој литератури, може наставити свој професионални рад као глумац али и као професионални водитељ, ПР-агент за односе с јавношћу итд.

Џефри Хачер

ЈЕДАН ПИКАСО

3. година глуме и режије
Класа: проф. ЖЕЉКО МИТРОВИЋ
Асистент: ГОРАН ДАМЈАНАЦ, ma

Режија: АНДРЕЈ ДРЉАЧА, 3. година режије

Играју

Пабло Пикасо: **ИЛИЈА ИВАНОВИЋ**
Госпођица Фишер: **АНЂЕЛА ТАСИЋ**

Представа траје 1 сат и 20 минута

На Академији умјетности у Бањој Луци протеклих година реализовани су многобројни међународни пројекти у оквиру Темпус и Цепус мреже, размене студената, наставног и административног особља у оквиру Еразмус + мреже, билатерална међународна сарадња са факултетима и академијама уметности у Москви, Сиану и Пекингу (Кина), Познању (Пољска), Абердину (Шкотска), Трсту (Италија), Вајмару (Немачка), Љубљани (Словенија), Загребу (Хрватска), Београду (Србија), Скопљу (Македонија) и Великом Трнову (Бугарска).

Културне манифестације у организацији Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци по којима је Академија препознатљива већ дуги низ година су Годишња изложба радова студената ликовних умјетности, Дани Владе С. Милошевића, Дукафест, Свјетски дан музике и Анимацикл, а најмлађе али подједнако важне међународне манифестације које промовишу рад студената су Интеракција и Позоришни академски фестивал ПАФ.

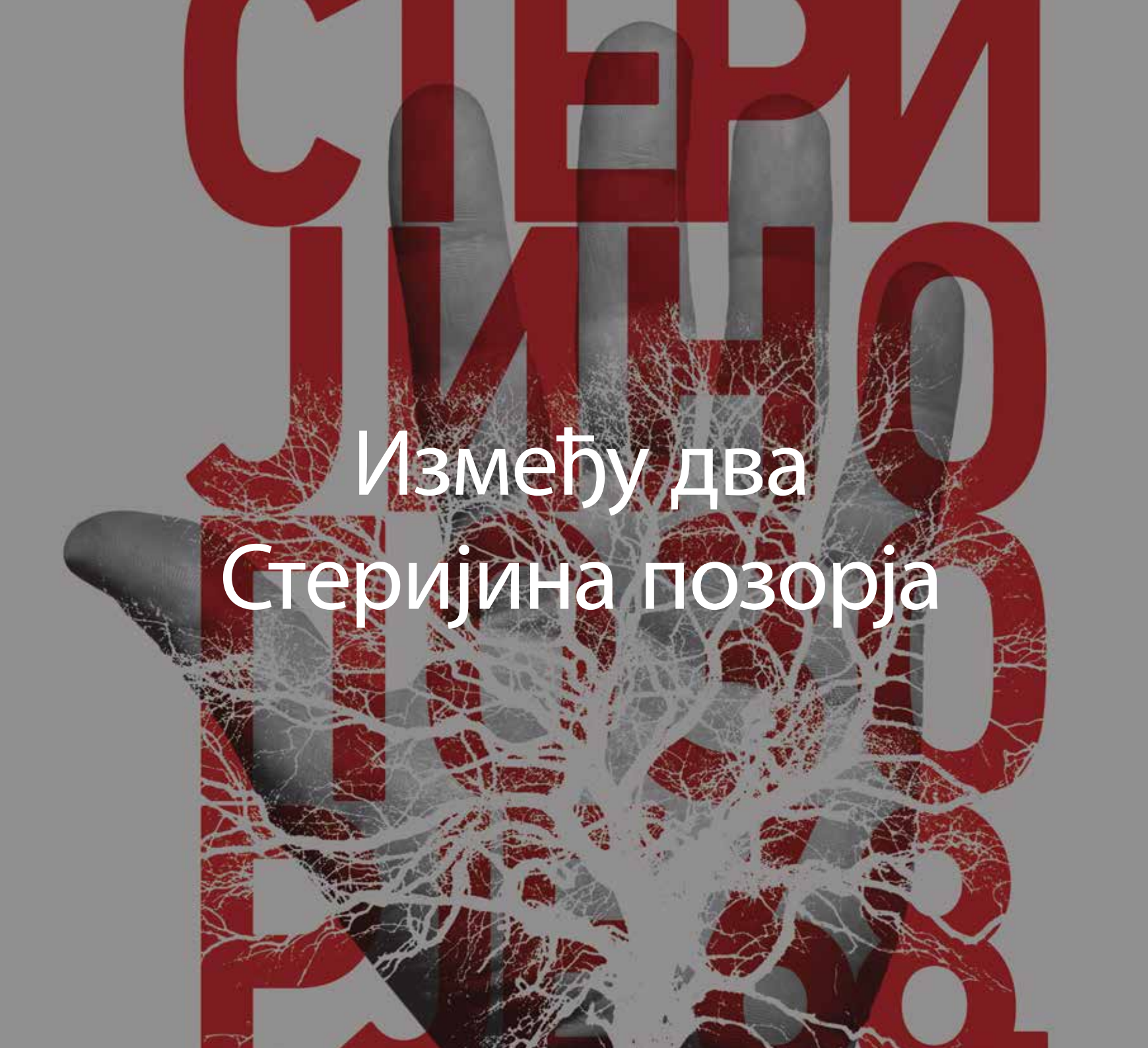
СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ
Између два
Стеријина позорја

ФЕСТИВАЛСКИ ЦЕНТАР
67. Стеријино позорје 2022.

ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА
ВРЕМЕ ТЕСКОБЕ

Стеријино позорје није, нити је било, а ваљда неће ни бити ни пресек, ни просек позоришног стања духа, нити стања позоришта у Србији. Ова манифестација је, бар тако је доживљава већина позоришних делатника, снимак виталности, капацитета и потенцијала позоришних вредности преломљених кроз домаћу драмску литературу.Најзначајнија тековина Стеријиног позорја је да опише модел света у коме живимо и установи какав је драмски израз тог модела и да на основу тога вреднује настале позоришне творевине.О пандемији короне и њеном деловању, утицају на позоришни живот, само толико: исцрпла нас је, исцедила, испразнила, емотивно и ментално померила из тежишта. То може лако да се установи у бројним остварењима из минулог периода. Многи позоришно вредни послови претрпели су оштећења на структуралном, значењском и рецепцијском нивоу. Отуда се осећања тескобе, страха, потуљености, изнемоглости и разочарања намећу као опште стање духа које је запосело и наш позоришни простор. Када се томе дода и могућност да нашу културу преплави некултура која избија одасвуд, слика је још невеселија. Не преостаје нам ништа друго него борба да се и позоришни систем рехабилитује и ојача. У минулом селекционом циклусу уживо сам видео 51 представу позоришта у Србији и региону, и седам представа у форми видео снимка. Од укупног броја премијерно изведених представа 21 је праизведба домаћих драмских дела, међу којима и три ауторска пројекта и четири драматизације прозних дела. Између два Позорја уочиле су се учестале поставке класичних комада, укупно је изведено тринаест дела наше класике. Међу њима предњачи интересовање за дела Бранислава Нушића: изведено је шест Нушићевих наслова (два пута Сумњиво лице, један пут Протекција, Власт и Народни посланик и ређе извођени комад Не очајавајте никад. Следи Јован Стерија Поповић са три драме изведене у протеклој сезони. Међу њима су и Ајдуци, Стеријина драма која се заиста ретко изводи. Занимљиво је да се пробудило интересовање за Трифковићеву Избирачицу која је постављена у два позоришта. У драгоцена и ређа истраживања драмске баштине спада и поставка експресионистичке драме Код вечите славине Момчила Настасијевића. Редитељски приступ делима наших драмских класика кретао се од једноставне реконструкције разговетног драматуршког увезивања, осавремењене верзије сложеније структуре, или гротескне стилизације, као и оне инсценацијекоје одликује драмска пуноћа ликова. Било је и таквих у којима су сувишни, претерани, знаковно не увек разговетни елементи претили да угрозе значење представе. Кад је реч о заступљености дела наших савременика и дела „живих класика“, играно је десет таквих драмских дела. Углавном су то комади чија је вредност већ проверена на Стеријином позорју, међу њима истичемо да су драме Љубомира Симовића игране у три позоришта. Сматрам важним постављање текста Окамењено море Велимира Лукића у Позоришту „Бора Станковић“ у Врању. Приметно је да је од појаве пандемије коронавируса значајно опао број извођених драма наших писаца у региону и свету. У овом селекционом периоду бележимо само три српска драмска дела у региону: Нушићева Протекција у Народном позоришту у Сарајеву и Сумњиво лице у Народном позоришту у Битољу (Северна Македонија), те Симовићево

Путујуће позориште Шопаловић у истом театру. Подаци о заступљености наше драме ван наших граница у овом тренутку јасно говоре о неопходности значајнијег улагања у промоцију домаће драмске књижевности у региону и свету. Већ неколико година позоришним репертоарима, не само у Србији, доминира тема женског стварања, страдања, женске улоге у друштву у свету мушкараца. Тако је и ове године. Чак и летимичан преглед наслова указује на такву тенденцију: Ова ће бити иста, Трпеле, Последње девојчице, Ја сам она која нисам итд. Кружење тих мотива само указује да је осетљива проблематика положаја жене и потрага за њеним идентитетом у свету мушкараца увек актуелна. Свет, односно драматургија почива на историји мушко-женских, односно женско-мушких релација у непрестаном колоплету најважнијих егзистенцијалних питања (породице и породичних односа, одрастања и сазревања, политичког ангажмана, тираније капитала итд. У нашим позоришним круговима у унутрашњости говорка се и о томе да би било правично да се приликом селектовања представа узму у обзир и неки периферни, ванестетски фактори, да се уметнички резултати вреднују сразмерно, према уметничким ресурсима и финансијским параметрима, продукционим могућностима. Чини се, међутим, да Позорје мора да остане фестивал, репрезентација највећих целовитих остварења, а не потенцијалних а недосегнутих уметничких намера и циљева, ма колико такви пројекти били вредни уважавања. Стеријино позорје мора да остане циљ, врхунска тачка којој стреми српско позориште и до које се долази бескомпомисно. Цитатност је као наслага постмодернизма, одавно, учестала појава у изградњи драмских дела. Паралелно са овим поступком, као нека врста његове надградње, често се у нашим позориштима прибегава изградњи драме по мотивима. Као што су некада, у недостатку домаћих оригинала, репертоаре српских позоришта заузимале „посрбе“, тако су се данас умножиле адаптације, драматизације или драме инспирисане насловима или настале по мотивима култних романа или филмских остварења. Ту се отвара поље за дискусију оргиналности драмског израза, нарочито када је реч о делима иностраног порекла. Ауторство новонастале форме је несумњиво, али питање оригиналног приступа грађи постаје врло сложено. А нарочито у светлу основне мисије Стеријиног позорја, идеје да се на овај начин подстиче, развија и унапређује савремени драмски израз у Србији. Савремени српски драмски аутори у својим делима заокупљени су проблематиком времена у коме настају, упућују на његове противречности, изглобљеност, ломове и шокове. Драмски аутори (једнако припадници млађе генерације чија се поетика тек оформљује и драмски писци чија су драмска дела већ валоризована) трагају за одговором на важна друштвена питања, рат и његове трауматичне последице. У новије време појављују се и драме у којима се тематизује мигрантска криза, економска криза, питања родне и сексуалне опредељености, дистопија, глобализација. Кад је реч о логици изградње драме, присутни су различити поступци: „распарчавање“, монтажа, сегментација, дедраматизација драме итд. А кад је техника драмског исказа у питању, свакако се мора истаћи све присутније поетско обликовање драмског текста. Приметно је да је и литерарни театар, упркос његовим противницима, још увек живахна и здрава форма. Традиционална драмска форма аристотеловско-хегелијанског устројства јесте начета, али не и истрошена. Ова форма, истина, полако узмиче пред фрагментарном и колажном, али комади великог обима који захватају животни ток томе одолевају. Српска драмска класика, односно дела из драмске баштине у овој сезони учестала су у репертоарима наших позоришта, често радикално иновирана, реконструисана или деконструисана, сагледана у новом савременом светлу, иновирана, актуелизована. Радује чињеница да је све више женских аутора међу писцима и редитељима и ауторским екипама (од девет изабраних представа четири су режиралежене).Ведрину у нашу театарску стварност уноси и чињеница да су се међу ауторима чија су дела одабрана за овогодишње Позорје (или они чије су представе процењене као вредне) нашли и аутори идентификовани као успешни на Конкурсу Стеријиног позорја за савремени драмски текст.Међутим, не радује чињеница да је у минулој сезони евидентно мали број дела наших драмских писаца савременика, етаблираних и уважених, наградама потврђених аутора, а нарочито нема праизведби њихових драмских дела.

На крају, истичем најважнију карактеристику овогодишпњег такмичарског програма која проистиче из основне мисије Стеријиног позорја, а то је заступљеност првоизведених, ориги-

налних драмских дела: од девет представа у такмичарском програму пет су праизведбе, од којих су четири оригиналне драме а једна је драматизација романа. Када се овоме додају и подаци да ће на отварању, као и на затварању Стеријиног позорја бити изведене праизведбе драмских дела, стиче се оптимистична слика о остваривању мисије Стеријиног позорја.

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА 67. СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

1. ИЗБИРАЧИЦА, писац Коста Трифковић, режија Ива Милошевић; Народно позориште/Народно казалиште/ Nepszinhaz Суботица

Из Трифковићеве водвиљске структуре Избирачице, редитељка Ива Милошевић у први план излучује критички однос према питању слободе и слободног избора, а потискује данас излишни обрачун комедиографа који се тиче недаћа војвођанског грађанства на измаку деветнаестог века. Тако ликови беспрекорно реконструисане бидермајер епохе, делују из перспективе савременог гледаоца као ликови театра апсурда, или су налик луткама чије конце вуче церемонијал-мајстор скривених моћи, у складу с правилима бидермајер епохе, што врло често подразумева и одрицање од сопственог, интимног става, порицање сопства, односно идентитета. Другачије речено, ради се о префињеном облику тлачења и тираније.

2. ПРОТЕКЦИЈА, писац Бранислав Нушић, режија Кокан Младеновић; Народно позориште Сарајево (Босна и Херцеговина)

У Протекцији Кокан Младеновић предочава театарску слику друштва дубоко захваћеног корупционаштвом и непотизмом, друштва алаве бирократије и политичких накарада. Нушићевом Протекцијом, пре сто година отворено је Народно позориште у Сарајеву. Кокан Младеновић мудро и духовито креира делотворан концепт представе: сједињује два света, прошло и садашње, водвиљско и ангажовано, класично и савремено. Као аутор адаптације Милена Богавац додала је анажоване сонгове, актуелизовала и модернизовала дијалог, и најважније, повезала судбину протагонисте са судбином Бранислава Нушића. Тако је Нушићев доброћудни смех Младеновић претворио у разорно сурову комику и сатиру.

3. КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ, писац Момчило Настасијевић, режија Соња Петровић; Српско народно позориште Нови Сад и Центар за развој визуелне културе Нови Сад

Поетска и музичка драма о фаталности, у којој се топос инцеста и жудње окончава тескобом, лудилом, проклетством и злочином, преобликовани су у снажну, експресионистичку, глумачки страсну представу о безграничности љубави, патњи и покајању. Соња Петровић успела је да Настасијевићеву параболу о неуништивости телесне жудње, која одводи јунаке и јунакиње у злочин и смрт, преведе у сценски артикулисан говор, да заумне говорне изразе уплете у све јасне и разјашњене делове радње. Њена режија садржи елементе истинског позоришног ритуала којем се глумачки ансамбл здушно предаје.

4. ЧУДО У ШАРГАНУ, текст Љубомир Симовић, режија Јагош Марковић; Југословенско драмско позориште Београд

Привидно натуралистичка, апсолутно чудесна драмска повесница о идентитету раскриљена је од необичних, несрећних животних прича до централне идеје о чудесима човека који ће на себе преузети грехове скупине страдалница и страдалника изгубљених у времену и простору. Јагош Марковић је редитељски виртуозно ускладио ритам збивања са истанчаним тоналитетом Симовићева драмске поезије саткане од језика свакодневице утапајући је у добовање непрекидне кише, симболичке предапокалиптичне опомене.

5. ГОДИНЕ ВРАНА, текст и режија Синиша Ковачевић; Народно позориште Београд

У основи драме Синише Ковачевића су историјски догађаји у Београду „две ледене ратне зиме“ Првог светског рата. Упркос томе, љубав, сентименталност и страственост су доминантне одлике драме Године врана. У сценској реализацији редитељ Ковачевић вешто користи простор на различитим плановима и перспективама, у дубину и у висину (ледена пустопољина, сиви

претећи оловни облаци). Стилизовани, кореографисани налети врана у комбинацији са предметима, музиком и тишинама, криковима и ритмовима превазилазе своју изворну метафоричност и доводе до најдубљих и најскривенијих емоција: туге, љутње, страха, тескобе, изазивајући снажно дејство код публике која жуди за непосредним сликама. Злокобне, претеће вране над Србијом, истовремено успело дејствују као везивно ткиво сценских слика.

6. РОЛЕРКОСТЕР, текст Јелена Кајго, режија Милица Краљ; Атеље 212 Београд

Комедија Ролеркостер дотиче бројна важна подручја наше савремености: религију, идентитет, технолошки и информатички прогрес, ментално и духовно устројство људског бића. Редитељка Милица Краљ на основу овог драмског текста, сучељавајући два света (стари, наиван и доброћудан, са бизарностима и дехуманизмом новог) гради урнебесну комедију са елементима театра апсурда и гротеске.

7. ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ, текст Маја Пелевић, режија Кокан Младеновић; Позориште „Деже Костолањи" Суботица

На основу драме Маје Пелевић, Кокан Младеновић гради снажно, интелигентно, целовито и поетски интонирано позорје о првим (рођење) и последњим (смрт) стварима овог нашег безнадежног Света. Ова дубоко интимна драмска повест, одсликава и глобалну слику сумрака наше цивилизације у којој је све, укључујући и најневинија бића, људски подмладак, подложан законима тржишта. На гледаочева чула ова монолитна позоришна структура, у заносној игри и песми глумачког ансамбла театра „Деже Костолањи", делује као драмска симфонија, као аутентични урлик, вапај, последња Опомена човечанству.

8. ФЛЕКЕ, текст Тијана Грумић, режија Југ Ђорђевић; Краљевачко позориште

Зато што је писана из перспективе детета, драма Флеке Тијане Грумић поседује посебну, поетску вредност. Представа о одрастању девојчице у миљеу јасно поларизовних родних улога и уз перманентно присуство смрти, задржава ту поетичност, упркос окрутном парадоксу на који се ослања. Атмосфера представе је сентиментална, бојена чежњом, снивањем, али непрекинуто осенчена флеком, присуством смрти. Редитељски поступак Југа Ђорђевића карактерише брижљив приступ лирској фактури драме Тијане Грумић тако што потцртава сценски атрактивне, ведре, асоцијативне низове, свесно градећи контраст у односу на сталну присутност атмосфере туге и сете. Тако је настала целовита чудесна вртешка од недосањаних снова.

9. БЛУДНИ ДАНИ КУРАТОГ ЏОНИЈА, текст Филип Грујић, драматизација Димитрије Коканов, режија Јована Томић; Новосадско позориште/ Újvidéki Színház Нови Сад и Стеријино позорје

Једна од модерних верзија параболе о „сину разметном". Џони, трагајући за оцем – а истовремено супротстављајући се „женском" принципу – настоји да пронађе себе. Још једна драмска прича о одрастању јер јунак ни сам не зна ко је. Џони је авантуриста, храбар, снажан, заводљив, нарцисоидан, духовит, размажен и рањив. Уистину, он је „жељан љубави и пажње једне особе за којом трага на свом путовању". Он је и јунак и антијунак. Лирична поливалентост је основа редитељског приступа Јоване Томић. Она пажљиво и упечатљиво, служећи се повремено и иронијом, развија низ жанровских варијација које налази у згуснутој драматизацији Димитрија Коканова.

НЕТАКМИЧАРСКА МЕЂУНАРОДНА СЕЛЕКЦИЈА „КРУГОВИ"

И у селекцији Кругови следимо концепт Такмичарске селекције, односно начело да се бирају представе из корпуса националне драматургије. На тај начин Стеријино позорје још једном настоји да потцрта доследност у остваривању своје основне мисије. На основу тога за овогодишње 67. Стеријино позорје предлажем представе:

1. ЈА САМ ОНА КОЈА НИСАМ, писац Мате Матишић, режија Паоло Мађели; ЗКМ Загреб (Хрватска)

Праизведба новог провокативног текста Мате Матишића Ја сам она која нисам у режији Паола Мађелија је драмски триптих:

Хрватска Лолита, Порно филм и Жена дјевојчица, једночинке које су делимично повезане ликовима. У свакој једночинки аутор тематизује облике женске потчињености и потлачености. Редитељ Мађели гради три пародије о нама, нашем лажном моралу и о томе како у тој лажи функционише тзв. виши слој, дакле интелектуалци те друштво у целини. Спајајући елементе спектакла, мелодраме, сатире, комедије, трагедије и гротеске, Мађели појачава гротескност и ствара социјалну фреску.

2. УСИДРЕНЕ, писац Елвис Бошњак, режија Анастасија Јанковска; ХНК Сплит, ГДК „Гавела" Загреб, ХНК Задар (Хрватска)

Бошњаково драмско писмо личи на чеховљевску драматургију примењену на далматински амбијент и темперамент. Средишња тема је породица као главни извор отуђења. Бошњак је писац благе ироније и тихе гротеске. У средишту радње је судбина жене која, попут небројених жена са острва, чека мужа да се врати из прекоморских земаља. Та неизмерна патња, чекање и одлука да се таква судбина прихвати чвориште је ове узбудљиве, језички егзотичне драме.

3. MY NAME IS GORAN STEFANOVSKI, драматург Бранислава Илић, режија Бранислав Мићуновић; Драмски театар Скопље (Северна Македонија)

Горан Стефановски је један од највећих драмских писаца Македоније и региона. Његове драме су ванвременске, универзалне и увек актуелне. Бранислав Мићуновић је на основу ауторске адаптације Браниславе Илић, која садржи монтажу сцена из седам драма Горана Стефановског (Црна рупа, Лонг плеј, Сарајево, Казабалкан, Хотел Европа, Евроалиен, Одисеја) изградио својеврсну интимну, узбудљиву и децентну, глумачки раскошну посвету великом драмском писцу, троструком добитнику Стеријине награде.

ПРЕДСТАВА У ЧАСТ НАГРАЂЕНИХ

ХРКАЧИ, текст и режија Никола Пејаковић; Народно позориште Републике Српске Бањалука (БиХ-РС)

Урнебесна представа, са елементима театра апсурда, комедија о корони, али и „о нама и нашим болестима које душу нападају; о демонском егу, о страстима и моралном суноврату модерног друштва и ове цивилизације". У години велике тескобе, комедија Николе Пејаковића долази као идеална сценска форма за преко потребно растерећење и духовну релаксацију публике.

Др Миливоје Млађеновић
Нови Сад, 4. април 2022.

ПРОГРАМ

СРЕДА, 25. мај

Пролог 67. Стеријиног позорја
19.00 часова / Сценска лабораторија Факултета техничких наука
Трибина: Чему уметност служи данас
Гост: Слободан Унковски
Организатори: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду и Стеријино позорје

ЧЕТВРТАК, 26. мај

19.00 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
Отварање 17. изложбе позоришног плаката и графичког обликовање и уручење награда

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
СВЕЧАНО ОТВАРАЊЕ ФЕСТИВАЛА
Беседа: Миодраг Табачки

Представа ван конкуренције – фестивалска премијера
МИЛЕВА
Текст: Тијана Грумић, Олга Димитријевић, Ведрана Клепица, Ведрана Божиновић, Милена Богавац
Режија: Аница Томић
Фондација „Нови Сад - Европска престоница културе Нови Сад“ / Народно позориште Сомбор / Стеријино позорје

ПЕТАК, 27. мај

11.00 часова / Представа ван конкуренције

Округли сто: Милева
12.30 часова / СНП, Камерна сцена

Пројекат Милева
COLECTIVO HOMÓNIMO (Чиле)

15.00 и **17.00** часова / СНП, Камерна сцена
Јавно читање радова студената драматургије Академије уметности Нови Сад

18.30 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Отварање изложбе позоришне фотографије Око душе Срђана Дорошког

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ
Текст: Момчило Настасијевић
Режија: Соња Петровић
Српско народно позориште Нови Сад и Центар за развој визуелне културе Нови Сад

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
Међународна селекција „Кругови“
УСИДРЕНЕ
Текст: Елвис Бошњак
Режија: Анастасија Јанковска
Хрватско народно казалиште Сплит / Градско драмско казалиште „Гавела“ Загреб / Хрватско народно казалиште Задар (Хрватска)

СУБОТА, 28. мај

10.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“
Сцена, маска, костим, лутка
Отварање изложбе, уручење награда
Организатор: Центар за ликовно образовање деце и омладине Војводине

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: Усидрене

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Код вечите славине

17.30 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Вилијам Шекспир: Укрећена горопад
Факултет драмских и филмских уметности Универзитета „Синергија“ Бијељина (Република Српска, Босна и Херцеговина)

18.00 часова / Шок коридор (Пасаж Змај Јовине 22)
МИКРОРЕЗОВИ
Отварање изложбе костима студената мастер студија Сценске архитектуре и дизајна
Организатори: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду; Мултимедијални центар „Лед арт”

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ИЗБИРАЧИЦА
Текст: Коста Трифковић
Режија: Ива Милошевић
Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица

20.00 часова / Академија уметности Нови Сад (Ђуре Јакшића 7)
Позорје младих
Према комаду Душана Ковачевића Маратонци трче почасни круг: Породица Топаловић
Академија уметности Нови Сад, Класа глуме на српском језику

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
Међународна селекција „Кругови“
ЈА САМ ОНА КОЈА НИСАМ
Текст: Мате Матишић
Режија: Паоло Мађели
Загребачко казалиште младих (Хрватска)

НЕДЕЉА, 29. мај

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: Ја сам она која нисам

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Избирачица

15.00 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Позорје младих
Јуџин О’Нил: Ана Кристи
Артур Милер: Која ће госпођа Фелт доћи на доручак?
Факултет драмских уметности Београд

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

18.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Тенеси Вилијамс: Мачка на врућем лименом крову
Академија за умјетност и културу Осијек (Хрватска)

19.00 часова / Новосадско позориште/Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ФЛЕКЕ
Текст: Тијана Грумић
Режија: Југ Ђорђевић
Краљевачко позориште

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Међународна селекција „Кругови“
MY NAME IS GORAN STEFANOVSKI
Режија: Бранислав Мићуновић
Драмски театар Скопље (Северна Македонија)

21.00 час / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Скице за лик
Факултет драмских уметности Београд

ПОНЕДЕЉАК, 30. мај

11.00 часова / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: My name is Goran Stefanovski

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Флеке

14.00 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Позорје младих
Према Еурипиду: Медеја
Академија уметности Београд

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

19.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ПРОТЕКЦИЈА
Текст: Бранислав Нушић
Режија: Кокан Младеновић
Народно позориште Сарајево (Босна и Херцеговина)

19.30 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Позорје младих
Милена Марковић: Брод за лутке
Академија уметности Београд

21.15 часова / Академија уметности Нови Сад (Ђуре Јакшића 7)
Позорје младих
Вилијам Шекспир: Сан летње ноћи
Академија уметности Нови Сад, Класа глуме на мађарском језику

21.30 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (публика је на сцени)
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ
Текст: Маја Пелевић
Режија: Кокан Младеновић
Позориште „Деже Костолањи“/Kosztolányi Dezső Színház
Суботица

УТОРАК, 31. мај

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Протекција

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Последње девојчице

17.30 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“
Дани књиге
Промоција позоришних издања

18.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Људмила Разумовска: Драга наша Јелена
Академија умјетности Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

19.00 часова / Новосадско позориште/Újvidéki Színház
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
БЛУДНИ ДАНИ КУРАТОГ ЏОНИЈА
Према истоименом роману Филипа Грујића
Режија: Јована Томић
Новосадско позориште/Újvidéki Színház и Стеријино позорје
Нови Сад

20.00 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Позорје младих
Ђакомо Пучини: Сестра Анђелика
Факултет музичке уметности Београд

21.00 час / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
РОЛЕРКОСТЕР
Текст: Јелена Кајго
Режија: Милица Краљ
Позориште Атеље 212 Београд

СРЕДА, 1. јун

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Ролеркостер

12.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Блудни дани куратог Џонија

17.00 часова / Културни центар Новог Сада (Католичка порта 5)
Позорје младих
Вилијам Шекспир: Ричард III
Вилијам Шекспир: Макбет
Факултет уметности Приштина-Звечан

19.00 часова / Новосадско позориште/Újvidéki Színház (реприза)
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
БЛУДНИ ДАНИ КУРАТОГ ЏОНИЈА
Према истоименом роману Филипа Грујића
Режија: Јована Томић
Новосадско позориште/Újvidéki Színház и Стеријино позорје Нови Сад

19.00 часова / СНП, Камерна сцена
Позорје младих
Максим Горки: Дјеца Сунца
Академија умјетности Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

19.30 часова / Народно позориште Београд
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ГОДИНЕ ВРАНА
Текст и режија: Синиша Ковачевић
Народно позориште Београд

ЧЕТВРТАК, 2. јун

11.00 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Године врана

18.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Представа ван конкуренције
АЈДУЦИ
Текст: Јован Стерија Поповић
Режија: Анђелка Николић
Народно позориште Приштина са седиштем у Грачаници и Стеријино позорје Нови Сад

18.00 часова / СПЕНС, улаз 8
ДОКОЛИЦА – једновечерњи догађај; заједнички уметнички рад студената 3. године сценске архитектуре, технике и дизајна
Организатор: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду

20.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“
ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА
ЧУДО У ШАРГАНУ
Текст: Љубомир Симовић
Режија: Јагош Марковић
Југословенско драмско позориште Београд

22.30 часова / Такмичарска селекција
Округли сто: Чудо у Шаргану

ПЕТАК, 3. јун

20.00 часова / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Проглашење и уручење Стеријиних награда
Представа у част награђених
ХРКАЧИ
Текст и режија: Никола Пејаковић
Народно позориште Републике Српске Бања Лука (Република Српска, Босна и Херцеговина)

Округли сто

Разговоре о представама водили су Исидора Поповић, театролошкиња, и Влатко Илић, редитељ. Велика посећеност и учешће публике у разговорима одликовале су и овогодишње округле столове.

ТАКМИЧАРСКА СЕЛЕКЦИЈА

Извештај Жирија

Жири Шездесет седмог Стеријиног позорја – СЛОБОДАН СКЕРЛИЋ, редитељ (председник Жирија), МИЛЕНА ПАВЛОВИЋ, глумица, ПЕТАР МИХАЈЛОВИЋ, драмски писац, СЛОБОДАН УНКОВСКИ, редитељ и ЗОРАН МАКСИМОВИЋ, театролог, видео је од 26. маја до 2. јуна 2022. године девет представа у такмичарској селекцији.

На завршној седници, одржаној 2. јуна 2022, Жири је донео:

ОДЛУКУ О СТЕРИЈИНИМ НАГРАДАМА

Стеријина награда за најбољу представу – ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ Маје Пелевић, режија Кокан Младеновић, Позориште „Деже Костолањи“ Суботица / Kosztolányi Dezső Színház. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за текст савремене драме – МАЈА ПЕЛЕВИЋ за ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ, режија Кокан Младеновић, Позориште „Деже Костолањи“ Суботица / Kosztolányi Dezső Színház. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за режију – КОКАН МЛАДЕНОВИЋ за представу ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ Маје Пелевић, Позориште „Деже Костолањи“ Суботица / Kosztolányi Dezső Színház. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за глумачко остварење:

САЊА МАРКОВИЋ за улогу Цмиље у представи ЧУДО У ШАРГАНУ Љубомира Симовића, режија Јагош Марковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

НЕНАД ЈЕЗДИЋ за улогу Просјака у представи ЧУДО У ШАРГАНУ Љубомира Симовића, режија Јагош Марковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

СОЊА ИСАИЛОВИЋ за улогу у представи КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ Момчила Настасијевића, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад / Центар за развој визуелне културе Нови Сад. Одлука је донета једногласно.

АЛЕКСАНДАР СРЕЋКОВИЋ за улогу Алојза Каврана, Јулијиног мужа, правника у представи ГОДИНЕ ВРАНА, текст и режија Синиша Ковачевић, Народно позориште Београд. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценографско остварење – МАРИЈА КАЛАБИЋ за представу ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ Маје Пелевић, режија Кокан Младеновић, Позориште „Деже Костолањи“ Суботица / Kosztolányi Dezső Színház. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за костимографско остварење – ЛАНА ЦВИЈАНОВИЋ за представу ЧУДО У ШАРГАНУ Љубомира Симовића, режија Јагош Марковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за оригиналну сценску музику – СТЕФАН СЕЕТХАЛЕР, ДАНИЈЕЛ СЕЕТХАЛЕР, ФИЛИП ГРУБАЧ, ИГОР САКАЧ, ПЕТАР БАЊАЦ у представи КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ Момчила Настасијевића, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад / Центар за развој визуелне културе Нови Сад. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценски покрет – ИРЕНА ШАРОВИЋ у представи ИЗБИРАЧИЦА Косте Трифковића, режија Ива Милошевић, Народно позориште / Народно казалиште / Népszínház Суботица. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда за драматургију – МИНА ПЕТРИЋ за представу КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ Момчила Настасијевића, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад / Центар за развој визуелне културе Нови Сад. Одлука је донета већином гласова.

Стеријина награда за сценски говор – ДЕЈАН СРЕДОЈЕВИЋ у представи КОД ВЕЧИТЕ СЛАВИНЕ Момчила Настасијевића, режија Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад / Центар за развој визуелне културе Нови Сад. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић“ за најбољу младу глумицу – АЛЕКСАНДРА АРИЗАНОВИЋ за уло-

гу Ја у представи ФЛЕКЕ Тијане Грумић, режија Југ Ђорђевић, Краљевачко позориште. Одлука је донета једногласно.

Стеријина награда из Фонда „Дара Даринка Чаленић" за најбољег младог глумца – АЛЕКСЕЈ БЈЕЛОГРЛИЋ за улогу Танаска у представи ЧУДО У ШАРГАНУ Љубомира Симовића, режија Јагош Марковић, Југословенско драмско позориште Београд. Одлука је донета једногласно.

Специјална Стеријина награда – ГЛУМАЧКИ АНСАМБЛ представе ПОСЛЕДЊЕ ДЕВОЈЧИЦЕ Маје Пелевић, Позориште „Деже Костолањи" Суботица / Kosztolányi Dezső Színház. Одлука је донета једногласно.

ОСТАЛЕ СТЕРИЈИНЕ НАГРАДЕ

Жири Округлог стола критике Стеријиног позорја: Влатко Илић (председник), Наташа Гвозденовић и Ивана Петровић донео је једногласну одлуку да Стеријину награду „Дејан Пенчић Пољански" Округлог стола критике за најбољу представу додели остварењу: ЈА САМ ОНА КОЈА НИСАМ Мате Матишића, режија Паоло Мађели, Загребачко казалиште младих.

НАГРАДА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Награду публике 67. Стеријиног позорја за најбољу представу (просечна оцена 4,72) добило је остварење ЈА САМ ОНА КОЈА НИСАМ Мате Матишића, режија Паоло Мађели, Загребачко казалиште младих (Хрватска)

Гласање публике за најбољу представу:

Ја сам она која нисам – 4,72; Избирачица – 4,61; Флеке – 4,57; Ролеркостер – 4,53; Чудо у Шаргану – 4,47; Последње девојчице – 4,45; Године врана – 4,41; Код вечите славине – 4,11; Протекција – 4,04; Усидрене – 4,04; My Name Is Goran Stefanovski – 3,89; Милева – 3,87; Блудни дани куратог Џонија – 3,86

НАГРАДА ЗА ГЛУМАЧКУ БРАВУРУ „ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ"

Народног позоришта Тимочке Крајине „Зоран Радмиловић" Зајечар и Стеријиног позорја

Жири: Владимир Ђуричић (председник), Александар Милосављевић, Александар Гајин награду додељује САЊИ МАРКОВИЋ за улогу Цмиље у представи ЧУДО У ШАРГАНУ Љубомира Симовића, режија Јагош Марковић, Југословенско драмско позориште Београд.

НАГРАДА ПРОДУЦЕНТСКЕ КУЋЕ „SCOMEDIASCO" ЗА ЕПИЗОДУ

Жири у саставу Даринка Николић, председница, Теофил Панчић и Соња Дамјановић једногласно је одлучио да награду добије ТЕОДОР ВИНЧИЋ за улогу Шиле у представи РОЛЕРКОСТЕР Јелене Кајго, режија Милица Краљ, Позориште Атеље 212 Београд.

МЕДИЈИ И ЈАВНОСТ; САЈТ ПОЗОРЈА

Стеријино позорје, као институција од националног значаја, велику пажњу посвећује односима са медијима. Сви важнији догађаји – програми, нова издања, сам Фестивал – пропраћени су конференцијама за медије, чиме је обезбеђена јавност у раду, као један од начина презентације и промовисања програма рада. О великом интересовању јавности за активности Стеријиног позорја сведочи и број акредитованих новинара (70 из четрдесетак медијских кућа) на 67. Позорју, као и знатан простор који су медији уступили овом догађају.

Радио телевизија Војводине свакодневно је у оквиру емисије Артерија емитовала петнаестоминутне извештаје о Фестивалу.

Значајну улогу у сегменту односа са јавношћу има званични сајт Стеријиног позорја. Осим битних актуелности из делатности установе, те свакодневног праћења програма Фестивала, сајт садржи и податке из историјата Позорја. Уз ово, сајт има интенцију да постане

место окупљања свих релевантних информација о позориштима и позоришним збивањима у Србији (Позоришни портал Србије).

Акредитовани на 67. позорју

Билтен 67. Стеријиног позорја: Наташа Гвозденовић, Милена Кулић, Снежана Милетић, Бранислава Опрановић, Дивна Стојанов, Борисав Матић, Димитрије Петровић, Драгана Ђокић, Анастасија Мутавџић, Огњен Родић. Фоторепортери: Марина Блашковић, Бранислав Лучић; Политика: Борка Глоубовић Требјешанин; Компанија Новости: Јованка Симић, Ненад Карлић (фоторепортер); Дневник: Наташа Пејчић, Игор Бурић; Данас: Гордана Нонин; Блиц: Тања Њежић; Курир: Љубомир Раданов; Нова рс: Александра Гловацки, Ана Хегедиш Лалић, Ненад Михајловић (фоторепортер); Новосадски репортер: Зоран Сурла; Слободна Далмација: Небојша Димитријевић, Мирон Цуња (фоторепортер); Часопис Сцена: Драгана Вилотић; Вршачка кула: Весна Кукић; Телевизија Војводине: Сташа Јамушаков, Славица Брачевић, Ивана Петровић, Соња Митровић, Јелена Јокић, Милица Ранчић, Ива Јованчић, Ивана Зечевић, Теодора Милинковић; Новосадска ТВ: Гаљина Чобанов, Предраг Радосављевић, Валентина Кубурић; ТВ Мост: Александра Живановић, Радослав Јакшић; ТВ Шабац: Ђорђе Дамњановић; ТВ К25: Ања Лаловић, Иван Суботички; ТВ Курир, дописништво Војводина: Станислава Кенешки; Радио телевизија Војводине: Оливера Шешлија; Радио телевизија Србије: Оливера Милошевић, Слободан Савић; ЈМУ РТВ (Први програм радија): Татјана Новчић Матијевић; РТС Радио Београд 2: Мишка Кнежевић, Весна Перић, Соња Тодоровић Шегрт; Радио 021: Гордана Михаиловић; Хоћу у позориште, часопис и портал: Александра Никодијевић; Културни центар Војводине: Мирко Себић; Портал IZ OFFa: Светислав Јованов; Портал Аутономија: Бранислава Опрановић; Belgrade Edit Culture Blog: Марко Радојичић; Samostalan free lance: Зоран Р. Поповић; Омладинске новине Online Click click boom: Сања Ђукић, Марија Ердељ; Корзо, портал за урбану културу и баштину: Бојана Каравидић; Portal SEE Stage: Борисав Матић; Радио Апарат: Андреј Чањи; ART Box: Љиљана Малетић Војводић; Култ, интернет портал: Мина Кулић; Културама портал: Ивана Малетин Ђорилић; Култура.мк Скопље: Сашо Огненовски; Војвођански магазин: Живан Лазић; Online новине универзитета Нови Сад Универзитетски одјек: Јована Малешев; Media 21st. Century press: Стефан Кецо; Срђан Дорошки, фотограф.

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМИ

Пролог 67. Стеријиног позорја

ТРИБИНА: ЧЕМУ УМЕТНОСТ СЛУЖИ ДАНАС

Гост: Слободан Унковски

Организатори: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду и Стеријино позорје

17. ИЗЛОЖБА ПОЗОРИШНОГ ПЛАКАТА И ГРАФИЧКОГ ОБЛИКОВАЊА

Нови Сад, 9. мај 2022.

ЗАПИСНИК

са седнице Жирија 17. изложбе позоришног плаката и графичког обликовања, одржане 9. маја у Новом Саду.

Жири у саставу – Атила Капитањ, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек графички дизајн (председник), Дарко Вуковић, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек графички дизајн, Драган Живанчевић, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек Нови ликовни медији, прегледао је 173 рада 62 аутора.

Пошто је одабрао радове који ће чинити корпус Изложбе, Жири је донео одлуку о наградама:

Штампани позоришни плакат

I награда – Дејан ПЕТРОВИЋ, за плакате 22. и 23. Међународни фестивал Златна искра, Бамби, 51. сусрети професионалних позоришта Србије

II награда – Мирко ИЛИЋ, за плакат Широка земља

III награда – Душан АРСЕНИЋ, за плакате Хамлет и Војцек

Идејни пројекат плаката

I награда – Хана НОВАК, за плакат Краљ Иби

II награда – Стефан ИЛИЋ, за плакат Sinergy

III награда – Милена ЂУРИЧИЋ, за плакате Краљ Лир, Хамлет, Ромео и Јулија

Специјална награда Жирија 17. изложбе позоришног плаката и графичког обликовања додељује се Круни ЈЕВТИЋ, за плакат Покондирена тиква и Кристини ПОЛЕНДЕР, за плакат Kafka machine.

Атила Капитањ, председник Жирија

ОКО ДУШЕ – ИЗЛОЖБА ПОЗОРИШНЕ ФОТОГРАФИЈЕ СРЂАНА ПАБЛА ДОРОШКОГ

Мр Срђан Дорошки (Загреб, 1969)
Живи и ради у Новом Саду. Има више од 15 година искуства као позоришни и концертни фотограф. Професионалну каријеру изградио је креирајући причу кроз визуелни језик фотографије. Његов таленат лежи у откривању познатог у егзотичном и невероватног у обичном. Једна од специфичних способности је потпуно повезивање с клијентима у смислу изналажења специфичних начина да се опусте када су под великим притиском, прилагођених њиховом сензибилитету. За њега кажу да је „невидљив док фотографише“ што је искуство које је стекао дугогодишњим фотографисањем концерата класичне музике, где је изузетно битна тишина – како звучна, тако и визуелна.

Званични фотограф Музичке омладине Новог Сада у Новом Саду, Српског народног позоришта у Новом Саду, сарађивао непуну деценију са Новосадским позориштем (Újvidéki Színház) у Новом Саду, Позориштем младих у Новом Саду. Званични фотограф Стеријиног позорја у Новом Саду, НОМУС фестивала у Новом Саду, Тврђава театар фестивала, Showkeyes 2020. фестивала у Румунији - град Тргу Муреш. Пар година је био званични фотограф Synergy фестивала у Новом Саду (светски фестивал мањинских позоришта). Гостујући фотограф у Народном позоришту Републике Српске Бањалука као и позориштима у Београду: Битеф и Звездара театар.

Сарађивао са познатим редитељима међу којима су и Александар Поповски, Александар Николић, Дејан Пројковски, Marco Pucci Catena, Андраш Урбан, Кокан Младеновић, Игор Вук Торбица... Такође, ангажован да фотографише светски позната имена као што су: Стефан Миленковић, Влатко Стефановски, Emmanuel Pahud, Richard Galliano, Fazil Say, Масимо Савић, Иво Погорелић, Роби Лакатош, Joo and Igudesman, King Singers, Петар Грашо, Јосипа Лисац, Кемал Гекић, Немања Радуловић, Мисиа, Yuri Basmet, Moscow Soloists, Camerata Baltica, Урош Перић, Sarah Chang, Recirquel, Амира Медуњанин, Кронос Квартет, Березовски, Ysaye, Рита Кинка, Squardo, Jocelyn Pook, Азиза, Ебене Квартет... На фестивалима на којима је учествовао, фотографисао је и Загребачку филхармонију, Београдску филхармонију, Словенско народно гледалишче и хор Глинка.

У дасадашњем раду има преко 130 фотографисаних позоришних остварења, као и преко 400 концерата класичне музике.

Иза себе има 5 самосталних изложби, учешће у међународном Београдском месецу фотографије (2019).

63. ИЗЛОЖБА ЛИКОВНИХ РАДОВА ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ СРБИЈЕ „СЦЕНА, МАСКА, КОСТИМ, ЛУТКА”

Организатор: Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине и Стеријино позорје

Ову изложбу Центар за ликовно васпитање организује од 1959, с тим што су се изложбе до осамдесетих година организовале у оквиру Мајских игара у Бечеју, а од тада под окриљем Стеријиног позорја у Новом Саду.

Радови настали у протеклих шездесет година чувају се у архиву Центра градећи јединствену и значајну тематску колекцију деч-

јих радова инспирисаних позориштем. Интересовање ученика за овај конкурс и високи квалитет радова одржан је дуги низ година.

И ове године деца су заједно са својим менторима доказала да креативност и нове идеје увек могу дати изванредне резултате. Овогодишња изложба донела је свежину нових идеја и решења на којима се види да су најмлађи ликовни ствараоци са великим успехом примењивали разне материјале и технике у реализацији својих радова. Карактеристично за радове пристигле на конкурс јесте да је већина настала од рециклираног материјала. У појединим случајевима ученици су интервенисали на већ постојећим предметима дајући им тиме нов израз и значење, док су на другим користили рециклирани материјал (папир, картон, пластику, стакло...) за грађење нове форме. У процесу настајања ових дечјих остварења битну улогу одиграли су њихови ментори, који су мотивацијом, сугестијама у избору материјала и техника стручно усмеравали своје ученике.

Традиционално и модерно, игра и стваралаштво преплићу се на дечјим радовима изложеним на 63. изложби „Сцена, маска, костим, лутка" и сведоче о успешном подстицању и неговању ликовног израза и креативности младих.

МИКРОРЕЗОВИ

Изложба костима студената мастер студија Сценске архитектуре и дизајна

Шок коридор, пасаж Змај Јовине 22

Организатори: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду; Мултимедијални центар „Лед арт"

Студенти мастер студија Сценске архитектуре и дизајна долазе са различитих факултета, а оно што их повезује јесте интересовање за свет позоришта и проширено поље деловања у области сценског дизајна ван позоришта. Једна од области истраживања је и проучавање тканина и материјала, као и проширивање ове теме на поље моде и одевања. Кроз низ радионица студенти су истраживали различите материјале – од стандардних до неуобичајених. Истовремено, развијали су и продубљивали мишљење о употреби тих материјала на умањеном моделу фигуре. Изложбу Микрорезови у специфичном простору излога Шок коридора чини поставка умањених модела кројева и скице.

Студенти аутори:
Катарина Цимбаљевић, Милена Грошин, Данијела Матовић, Марија Милосављевић, Андреа Сабо, Никола Стојадиновић, Милица Сурутка, Марија Варга

Кустос и аутор концепта:

Даринка Михајловић ака Селена Орб

ДОКОЛИЦА – ЈЕДНОВЕЧЕРЊИ ДОГАЂАЈ

Заједнички уметнички рад студената 3. године Сценске архитектуре, технике и дизајна

СПЕНС, улаз 8 Нови Сад

Организатор: Одсек за уметност и дизајн, Департман за архитектуру и урбанизам Факултета техничких наука Универзитета у Новом Саду

Доколица на СПЕНС-у је једновечерњи догађај који се састоји из једанаест перформативних инсталација креираних као одговор на тему доколице.

Доколица се најчешће везује за беспосленост, ленчарење, пасивност, бескорисност али је можемо посматрати и из друге перспективе: „Доколица, то није не радити ништа. То је моменат у коме највише осећате, највише видите, највише радите.

Када сте се посветили себи, самоћи и односу са природом." (Слободан Данко Селинкић)

Овај догађај исход је једне од шест фаза Синтезног пројекта студената 3. године Сценске архитектуре, технике и дизајна који ове школске године носи наслов Амбијентални сценски простори Новог Сада – (Г)Рад и доколица. Процес је посвећен идентификацији, проучавању, вредновању и новом креативном читању специфичних објеката и простора града Новог Сада, посебно, зграде СПЕНС-а која је посматрана као специфична урбана целина коју су студенти истражилави, за коју су осмислили нове архитектонске програме и идејна решења сценског дизајна за позоришне представе. Сада, за програм Стеријиног позорја изводе завршну фазу, фазу Догађај.

Студенти:
Огњен Алимпић, Маја Богдановић, Нина Богдановић, Вања Евђенић, Марјам Кристина Гбауа, Теодора Јонузовић, Катарина Мијаиловић, Божана Перишић, Сара Шкворц, Мина Стојанов, Анђела Убипарип

Наставни тим:
Татјана Дадић Динуловић, Маја Вилић, Луна Шаламон, Зоја Ердељан, Андрија Динуловић, Нађа Вукореп, Игор Љубић

ПРОЈЕКАТ МИЛЕВА

Документарац: Ништа није добро на први поглед

Ауторски тим:

Идејни творци, редитељке и продуценткиње: СЕСИЛИЈА ЈАЊЕЗ, МЕЛИСА БРЕНТ и ВАЛЕНТИНА ПАРАДА

Монтажа: ХУЛИО ЛОБОС

Музика: НИКОЛА ПАЛАСИОС

Графички дизајн: КАМИЛА МИЛЕНКА (ЛА МИОПЕ), АМАНДА БАСЕАЗ и МАТИЈАС ГОНЗАЛЕС

Подршка: Гете институт у Чилеу

Синопсис:

Троје позоришних режисера покушавају да поново изграде случај Милеве Марић, пронађу хиљаде других случајева, уништавајући конструкцију слике јунака, у покушају да пренесу процес препознавања са појединца на колектив.

Основне информације:
Пројекат Милева | Документарац: Ништа није добро на први поглед је троделни документарни филм чија је сврха да публици предочи три различите теме које настају из истог извора: из лика Милеве Марић, из других као што је она, и из колективне потребе да изменимо парадигму патријархалности. Од почетка рада на овом пројекту, сакупили смо и произвели огромну количину аудио-визуелног материјала (фотографија, најава, интервјуа и видео записа проба, између осталог), који смо прибавили крајем 2020. године са циљем да направимо документарни филм чија се тематска основа наставља на случај Милеве Марковић, односно са процесима феминистичког колектива чији је циљ демистификација укорењених слика јунака. Из овог материјала – након што смо морали да прекинемо рад на Путовању кроз време услед друштвених немира, а касније нисмо могли да наставимо због пандемије – родила се идеја да искористимо постојећу грађу и направимо Пројекат Милева | Документарац: Ништа није добро на први поглед. Ценимо овај рад као наш допринос расветљавању важности архивске грађе у процесу чувања сећања на креативне процесе.

ДАНИ КЊИГЕ

Издавачки центар Стеријиног позорја за овогодишње Дане књиге креирао је тродневни програм у којем ће бити представљена нова издања Стеријиног позорја и издања других издавачких кућа.

Први дан књиге у фокус ставља издавачку делатност Српског народног позоришта. Др Зоран Ђерић представиће два издања ове куће, нови број листа „Позориште" и капитално дело историје нашег најстаријег театра, први том Енциклопедије Српског народног позоришта. На Енциклопедију СНП-а чекало се дуго. Године 1972. оформљена је Редакција овог издања, сачињен је азбучник и уз помоћ стотинак сарадника отпочела је обрада енциклопедијских јединица. Ови послови су почетком деведесетих година обустављени услед свеопштег стања у држави и друштву,

али је у поводу прославе 150. годишњице овог театра 2011. рад настављен и сада је публикован први том овог издања. Посвећен је глумцима, редитељима, писцима, сценографима, лекторима, публици и аплаузима који су дизали завесу поново после наклона озарених актера.

Други Дан књиге резервисан је за нова издања Стеријиног позорја. Едиција „Драматуршки списи" обогаћена је са два наслова: Јован Љуштановић, Позориште кроз зечје уши, коју је приредила Горица Радмиловић и Театрологике ауторке Оливере Милошевић. Прва садржи есеје, позоришне критике и приказе књига о позоришту аутора који је о позоришту писао с љубављу, пажњом и детаљно – као кроз зечје уши, док друга доноси запис истоимене телевизијске серије интервјуа које је Оливера Милошевић урадила са најзначајнијим позоришним глумцима, писцима, редитељима и театролозима са простора некадашње Југославије. Издања ће представити Горица Поповић и Иван Меденица. Књига Визуално мишљење у креативном процесу глумца Виолете Голдман изашла је у едицији „Експозиција". То је студија о различитим ресурсима и психолошким знањима које глумци могу да користе како би за себе пронашли адекватнији начин рада на улози и у креирању лика. О књизи ће говорити Ирена Ристић.

Трећег дана биће представљено издање Центра за културу Пожаревац, монографија Сазвежђе Миливоја Живановића. Портрети победника Глумачких свечаности (1995–2019). Град Пожаревац из ког су потекли великани позоришне уметности Жанка Стокић, Живка Матић и Миливоје Живановић, већ четврт века организује јединствени фестивал који негује глумачке домете и прославља уметност глуме. По речима приређивача ове монографије др Миливоја Млађеновића, који ће представити ову публикацију, намера је да се њоме „ухвати танана а снажна мисао о глуми, потекла од самих аутора и 'власника' велике глуме какви јесу свакако сви они који су се за ових двадесет пет година прикључили сазвежђу Миливоја Живановића", да поменемо само неке, Љуба Тадић, Војислав Брајовић, Михајло Јанкетић, Предраг Ејдус, Ђурђија Цветић, Ружица Сокић, Милан Гутовић, Мики Манојловић, Небојша Глоговац, Јелисавета Саблић... У истом термину чланови Уредништва презентоваће нове свеске часописа „Сцена", бројеве 1 и 2/2022. и занимљиве теме којима обилују нови бројеви.

Модератор Дана књиге је Александар Милосављевић.

ЈАВНО ЧИТАЊЕ РАДОВА СТУДЕНАТА ДРАМАТУРГИЈЕ

Ан пасан (Преко бедема)

Драма Ан пасан (Преко бедема) (УК Кораци, едиција Јоаким, Крагујевац, децембар 2021), тематизује културни живот бањичких затвореника у периоду од 1942-1943.

Реч је о драми која се кроз пет чинова бави питањима природе и сврхе позоришта у контексту логора на Бањици, који је био највећи концентрациони логор на подручју окупиране Србије, а који је формирала српска квислиншка управа. Данас смо сведоци покушаја рехабилитације људи који су директно или посредно учествовали у формирању овог логора, и управо та околност чини комад врло актуелним.

У Бањичком логору, свака врста културне делатности била је онемогућена и строго забрањена, али су затвореници успевали да пронађу начине да се организују и уметнички изражавају, што је доприносило очувању њиховог духа, и храбром суочавању са страхом и ужасним призорима којима су свакодневно сведочили.

Кроз паралелну и испреплетену композицију граничних околности у мушкој и женској соби, проблематизује се универзално питање значења, сврхе и могућности деловања уметничког чина како на појединца, тако и на колективитет.

Прва верзија драме јесте дипломски рад Марије Пејин на катедри за Драматургију, Академије уметности у Новом Саду.

Четири зида

Драма писана по мотивима романа Четири зида и град Звонка Карановића.

Радња комада се одвија у Нишу током НАТО бомбардовања 1999. Пратимо протагонисту Владана, тридесетогодишњег неуспешног младића, који од сурове реалности покушава да побегне у фантазију исплетену од сећања на срећне студенстке дане у Амстердаму и илузија створених од идеализације девојке у коју се немотивисано заљубио.

Свет фантазија је екстернизован кроз Лилит која је Владанова визија анђела, а с друге стране су Владанови пријатељи који покушавају да га врате у реалност и натерају га да се с њом суочи. Главно питање је на коју ће страну Владан преломити. Аутор драме је Димитрије Петровић.

КОНКУРС ЗА ОРИГИНАЛНИ ДОМАЋИ ДРАМСКИ ТЕКСТ 2021/22.

ОДЛУКА ЖИРИЈА КОНКУРСА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА ЗА ОРИГИНАЛНИ ДОМАЋИ ДРАМСКИ ТЕКСТ 2021/22.

Жири у саставу Спасоје Ж. Миловановић (председник), Мирко Демић и Душан Петровић донео је једногласну одлуку да се за најбољи савремени домаћи драмски текст на Конкурсу Стеријиног позорја за 2021/22. прогласи остварење „Мали ратови и кабине Заре", шифра onthefloor.

Накнадним увидом у разрешење шифре утврђено је да је аутор награђеног текста Вида Давидовић. Жири истиче и препоручује и следеће текстове: „Прасетина на 178 начина" (шифра: 2808), „Јовановићи" (шифра: Домаће), „Хлеба и цеви" (шифра: Гарибалдијева 7) и „Незаборавак, поточница, змијске очи" (шифра: шипурак).

У Новом Саду, 28. 02. 2022.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЖИРИЈА

Сваки од наведених текстова успео је да сачува сећање на изванпозоришну стварност којој се директно обраћа и коју тематизује, истовремено успостављајући иронијски отклон од ње, па и од сопственог позоришног израза. Поступак иронизације темељи се на успостављању антитезе између два света и два начина мишљења који се огледају један у другоме као у кривом огледалу. Главни иронијски ефекат постиже се тумачењем једног света терминима који припадају другом свету, из чега произилазе и аналогни вредносни судови. Тематизовани сукоби (најшире схваћеног – прошлог и садашњег, новог и старог, вештачког и природног) ресемантизују се на оба своја пола у неуобличеност, у аморфно стање које карактерише текстове о периоду који претходи новом почетку. Иронија се, дакле, појављује као структура, али и као ауторски став, идеолошко мишљење, према тексту и од текста. "Војвода Синђелић", "печење", "Јовановићи", "цеви", "кабине Заре" део су овога овде и сада којег живимо и због којег стрепимо и дивно се забављамо, јер шта бисмо друго.

Текст "Мали ратови и кабине Заре", под шифром: onthefloor, и касније откривено ауторке Виде Давидовић, наметнуо се де/илузионистичким, бајковитим суочавањем са одрастањем у сећањима ратних траума у Босни и Херцеговини, 90-тих година прошлог века, и свих не/оправданих надања да је негде другде сасвим сигурно боље. Ова географска и административна одредница је и једина реалистичка претпоставка коју нам текст открива. Сва остала упутства, која нам ауторка даје, изврћу код бајке у суровост натуралистички одабраних мотива. Било да говоримо о простору: "У једној кући у којој се никад не зна је ли

зора или пада мрак. Измаглица обавија сцену. Све је бјеличасто и прозрачно, као на облаку. (1.СЦЕНА – АКО СУТРА ЗАРАТИ)", или о нараторском увођењу у сваку од 14 сцена: "Некада давно, иза седам мора и седам гора, у држави која се зове Босна и Херцеговина (…)", мотиви који се унутар сцене развијају део су колективног препознавања ужаса беспотребног страдања.

Како нас уче психологија и социологија, бајке на свесном нивоу помажу да се у свест младих људи усаде друштвене норме, док на подсвесном нивоу оне могу пружити увид у атрактиван, стереотипан низ улога, локација и временског распореда једног несталног животног модела. На овај начин „Мали ратови и кабине Заре" постаје покушај сазнавања и успостављања нових законодавних и обичајносних правила и навика система културе који се конституише у времену које за тим ратовима следе. Крећући се од свесног ка несвесном, од дечјих игара ка збуњености одрастања и зрелости, јунаци улази са свим наталоженим искуством безбрижног детињства и испричаних бајки. У сваком следећем кораку, симплифкованим погледом на свет „особе која живи у бајци", различитим поетичким и жанровским поступцима, а опет обједињеним изразитом поетском функцијом текста, ауторка травестира свет бајки у сваку натуралистички огољену животну ситуацију (губитак најближих сродника, пријатеља, моралног посрнућа итд). Из овога она прави листу главних улога одакле се затим извлаче животне улоге. Тако ликови: Мала, Мама, Брат, Непожељна, Ана, Други, Мушкарац, са лакоћом претапају једно у друго, колико год били индивидуализовани у односима, чинећи јединствено осећање сумње да смо разумели како смо доспели тамо где смо и шта ћемо даље. Чини се да ауторка позитивне види у малим људима без активистичког нагона, али с јаким моралним императивом.

У троуглу текст ↔ стварност ↔ бајка, сваки од темена, у интимистичкој игри "глувих телефона", постаје мета-тема остала два. Отуда, из разигравања сна и сновиђења улазимо у свет одрастања, простор стварности, или тачније стварности која остаје у простару менталне географије, који не крије да је ишта друго до простор позоришног чина. И сасвим је логично да отворени крај драме нуди наду које је сада, како пише ауторка, „почетак неке друге драме, вероватно у неким миграцијама и дијаспорама. Испраћамо Малу и Непожељну у бјеличасту маглу аеродрома, а тескоба и чука вриште неизвјесност у рафалима фри шопа између Кавалија и YSL-а. Ипак, боље је од сваке кабине Заре. Бар се надамо да јесте – јер сви, надајмо се, навијамо за Малу и за њен бајковит крај."

Копродукције

Стеријино позорје је у копродукцији са Народним позориштем Београд поставило награђени комад Ђорђа Косића са конкурса Позорја „Успаванка за Алексију Рајчић", режија Југ Ђорђевић, чија је премијера била у априлу 2022. у Народном позоришту Београд.

Народно позориште Сомбор, Фондација „Нови Сад - Европска престоница културе" и Стеријино позорје реализовали су копродукцију представе „Милева" по тесктовима Олге Димитријевић, Милене Богавац, Тијане Грумић, Ведране Божиновић и Ведране Клепице, режија Аница Томић, у слопу програмског лука „Хероине". Премијера је била на отварању 67. Стеријиног позорја, 26. маја 2022.

Са народним позориштем „Тоша Јовановић" Зрењанин Позорје је урадило копродукцију представе „Стална поставка" према роману „Изложба" Миодрага Кајтеза, у драматизацији Ђорђа Милосављевића и режији Николе Завишића. Премијера се одиграла у Народном позоришту „Тоша Јовановић" Зрењанин у октобру 2022.

МЕЂУФЕСТИВАЛСКА И МЕЂУИНСТИТУЦИОНАЛНА САРАДЊА

У склопу редовне међуфестивалске сарадње представници Стеријиног позорја били су током 2022. у: Београду (Битеф), на Фестивалу професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић" у Крагујевцу, на Данима „Боре Станковића" у Врању, Зајечару ("Дани Зорана Радмиловића"), Крагујевцу „Јоакиминтерфест", Фестивалу првоизведених представа у Алексинцу, Фестивалу професионалних позоришта Војводине у Зрењанину, Виминацијум

фестивалу, Фестивалу „Буцини позоришни дани“ Александровац, „Театар фесту Петар Кочић“ Бањалука, Фестивалу босанскохерцеговачке драме, Зеница, као и на премијерама у позориштима Србије и региона.

МЕЂУНАРОДНИ ЦЕНТАР

Међународни центар 2022. године учествује у организацији и реализацији 67. Стеријиног позорја као и у припремама за наредни фестивал који ће се одржати 2023. године.

Бојана Тањга је уредница за Међународне програме Стеријиног позорја.

„Хркачи“ Народно позориште Републике Српске

Са селектором Фестивала Миливојем Млађеновићем и директором Стеријиног позорја, Мирославом Радоњићем путовала на премијеру представе „Хркачи“ Николе Пејаковића у Народном позоришту Републике Српске.

Никола Пејаковић је аутор и режисер представе, која се бави пандемијом вируса корона, али и људима и болестима које нападају душу, те говори о демонском егу, страстима и моралном суноврату модерног друштва и цивилизације.

„Усидрене“ Хрватско народно казалиште Сплит

Са селектором Фестивала Миливојем Млађеновићем и директором Стеријиног позорја путовала у Сплит, на представу „Усидрене“ Елвиса Бошњака.

„Браћа Карамазови“ Хрватско народно казалиште

Са селектором Позорја Миливојем Млађеновићем и директором Стеријиног позорја Мирославом Радоњићем, путовала у Загреб, на представу „Браћа Карамазови“

Краљево на јубиларни 70. дан КПК позоришта

Водвиљ “Наследнице”, инспирисан текстом Кена Лудвига, у преводу, адаптацији и режији Оље Ђорђевић у извођењу ансамбла Краљевачког позоришта

Хрватско народно казалиште Мостар, „Кроз процес 10-6-93“ ауторке и редитељке Марине Петковић Ликер.

Хрватско народно казалиште Мостар „Ноћ са Алексом“

представа „ Ноћ са Алексом “ Ивице Буљана

Шантићева дуалност која га је посвађала са светом. Дубокоумна придика као вешто искориштена прилика, нови драмски комад са својим законитостима и изнесеним уверењима.

„ПОЗОРИШТЕ У ФОТОГРАФСКОЈ УМЕТНОСТИ“,

17. МЕЂУНАРОДНО ТРИЈЕНАЛЕ „ПОЗОРИШТЕ У ФОТОГРАФСКОЈ УМЕТНОСТИ“

У току децембра 2022. кренуло се са припремама за 17. међународно тријенале „Позориште у фотографској уметности“, јединствену изложбу у свету коју Стеријино позорје традиционално организује од 1965. године.

Поднете су пријаве за покровитељство Фото савеза Србије, ФИАПА (I nternational Federation of Photographic Art - Међународне федерације фотографске уметности) које су и добијене, плаћене котизације, формиран жири, одређени датуми пријаве, жирирања, објаве резултата, све у сарадњи са Фото савезом Србије и Међународном федерацијом фотографске уметности. Позив и пријаве су стављене на сајтове сва три партнера (Стеријино позорје, Фото савез Србије и Међународна федерација фотографске уметности).

Током 2022. године договорена гостовања изложбе фотографија међународног тријенала „Позориште у фотографској уметности“, јединствену изложбу у свету коју Стеријино позорје традиционално организује од 1965. године. Гостујуће изложбе ће се одржавати у региону, и од изузетног су међународног значаја.

Сужбени састанци током 2022. године у Министарству културе. Састанци су се одржавали у канцеларији помоћника министарке за културе Радована Јокића, у Влајковићевој 3 у Београду, поводом проновисања рада и афирмације на актуелним пројектима.

ПОЗОРИЈАНСКИ СУСРЕТИ

Позоријански сусрети су традиционални програмски садржај кроз који се промовишу значајни наслови наше позоришне и театролошке мисли, сродни позоришни фестивали с којима Позорје одржава традиционалне пријатељске и пословне везе, битни актуелни и догађаји из историје Стеријиног позорја, те значајни позоришни ствараоци. Од садржаја које треба издвојити су промоције издања Стеријиног позорја као и делатности институције на „Данима Зорана Радмиловића“ у Зајечару, Фестивалу професионалних позоришта Србије у Лесковцу, Фестивалу првоизведених представа у Алексинцу, „Малом Јоакиму“ у Крушевцу, „Јоакиминтерфесту“ у Крагујевцу, Фестивалу „Буцини позоришни дани“ у Александровцу, Фестивалу класике у Вршцу, Фестивалу балканског културног простора „Театар на раскршћу“ у Нишу, „Театар фесту Петар Кочић“ у Бањалуци, Фестивалу босанскохерцеговачке драме у Зеници, „Бембо фестивалу“ у Балама.

ПРОМОЦИЈЕ

Стеријино позорје је током 2022. године у свом простору, али и на фестивалима у земљи и окружењу, организовало промоције својих издања, пре свега часописа „Сцена“, али и осталих публикација.

ДОКУМЕНТАЦИОНОИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

Програмски циљеви и задаци

Документационоистраживачки центар Стеријиног позорја је у 2022, у складу са програмским циљевима и задацима Стеријиног позорја, систематски истраживао, прикупљао, обрађивао, чувао и публиковао документацију, документациону грађу и податке о позоришту и драми. Истодобно, Центар је пружао различите облике услуга за потребе научно-истраживачког рада и давао податке и информације о позоришту и драмској књижевности институцијама, организацијама и појединцима из земље и иностранства.

Садржај, карактер и методе рада Центра карактерише примена савремених метода и средстава истраживања, прикупљања, обраде, заштите и коришћења позоришне документације и података.

САКУПЉАЊЕ И ОБРАДА ПОЗОРИШНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ И ПОДАТАКА

Архивски фонд

У 2022. години истражена је, сакупљена, обрађена и на одговарајући начин похрањена грађа и документи о драмском, оперском и балетском репертоару српских позоришта за позоришну сезону 2020/2021. и документи, грађа и подаци о великом броју позоришних фестивала и манифестација за 2022.

Поред ове грађе, докумената и података, истражен је и прикупљен и део докумената и грађе о репертоару српских позоришта и позоришних фестивала за текућу 2021/2022. позоришну сезону.

Хемеротека

Збирка садржи преко 68.579 штампаних написа о премијерама, фестивалима, позоришном животу Србије. Актуелне вести преузимамо од електронских медија, те се, уз дигиталну форму, одређени број наслова и штампа. За прикупљање новинских наслова ангажован је клипинг центар Србије Ninamedia.

Збирка штампаног позоришног материјала

У 2022. сакупљено је 69 примерака различитог штампаног позоришног материјала: програми драмских, оперских и балетских представа, каталози и билтени позоришних фестивала и позоришних манифестација, програми – најаве репертоара позоришта и разни други штампани информативни и пропагандни материјали. Збирка садржи преко 20.000 примерака.

Збирка позоришног плаката

Сакупљено је 68 примерака идејних и реализованих решења позоришних плаката, плаката српских професионалних позоришта и позоришних манифестација.

Збирка тренутно садржи 6.582 примерка позоришног плаката.

Збирка рукописних драмских дела

У 2022. приспело је 63 примерка драмских дела уз материјал потребан за објављивање Годишњака позоришта Србије, за потребе Фестивала и за конкурс Стеријиног позорја за оригинални домаћи драмски текст.

Збирка садржи 1.800 примерака драмских дела, односно драматизација и адаптација.

Збирка позоришне фотографије

У збирку позоришне фотографије у 2022. приспело је 5.152 фотографија. Збирка сада садржи 57.273 фотографије позоришних манифестација, догађаја и портрета позоришних стваралаца. Од приспелих фотографија у 2022. израђено је и у албуме похрањено 99 фотографија, а остатак се чува у електронској форми. Шестина укупног броја је дигитализована.

Збирка снимака позоришних представа

У архиви Документационоистраживачког центра похрањују се снимци представа које позоришта достављају као фестивалски материјал, те снимци свечаног отварања Фестивала и догађаја који су у вези са Позорјем. Фонд Центра је у 2022. постао богатији за 36 видео записа, те сад броји 684 DVD-а.

ИСТРАЖИВАЊЕ И АНАЛИТИЧКА ОБРАДА ПОЗОРИШНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Годишњак позоришта Србије

Годишњак позоришта Србије је резултат систематског рада Центра на истраживању, обради и публиковању позоришне документације, односно аналитичке обраде дела Базе података о српском позоришту. Четрдесет друга свеска Годишњака, као и претходне, садржи све релевантне податке о репертоару професионалних позоришта за сезону 2019/2020, податке о српским позоришним фестивалима за 2020, одељак Академије и факултети, Позоришни музеји и Документационоистраживачки центар, Селективну библиографију о позоришту и драми у 2020, те индексе аутора извођених дела, учесника у инсценацији и наслова представа.

Истовремено, интензивно се радило на прикупљању и уносу података за сезоне 2020/2021. и 2021/2022. како би се одржао континуитет у издавању публикације и превазишао застој који је настао услед пандемије и немогућности правовременог прикупљања потребне грађе. Ове две свеске Годишњака биће објављене током 2023.

Фиксирајући укупност текуће позоришне продукције, Годишњак даје веома рељефну слику нашег позоришног стваралаштва у одређеном културно – стваралачком тренутку. Као документ и грађа, Годишњак нуди могућности за различите облике истраживања и вредновања наше позоришне уметности и културе. Годишњак се може користити и као поуздан информатор и као фундаментално полазиште у истраживању и проучавању позоришне уметности и културе, с једне стране, и за компаративна истраживања веза и додира наше и иностране позоришне уметности, с друге стране.

Годишњак позоришта Србије има веома широку рецепцију. Могу га користити људи различитих професионалних профила, нивоа образовања и интересовања: научници, позоришни стручњаци и уметници, наставници и студенти, новинари, пропагандисти и љубитељи позоришта.

Коришћење и услуге

Центар је стварао и обезбеђивао услове за коришћење својих збирки позоришне документације и база података о позоришту. Збирке и базе података користиле су институције и појединци за различите потребе. Истовремено, радници Центра давали су разне информације и податке о позоришту и драмској књижевности институцијама и организацијама, научним радницима, студентима и средствима јавног информисања. Идеја о формирању Позоришног института Србије, где би Документационоистраживачки центар Позорја био база и имао незаобилазну улогу у конституисању Института као независне установе наставља свој развој и утемељење. У сарадњи са Позоришним музејом Војводине, покренуто је научно

истраживање које је подразумевало ангажман десетак стручних сарадника са Академије уметности у Новом Саду, Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и из Матице српске, чиме је први научни пројекат Стерија на позоришним сценама Новог Сада и Војводине (од оснивања Стеријиног позорја до данас) успешно реализован 2016, а наредне године и пројекат Савремени српски драмски текст на Стеријином позорју (од оснивања Позорја до данас). Сарадња ће бити проширена и на друге институције у земљи (Факултет драмских уметности Београд, Позоришни музеј Србије). Резултати истраживања објављени су у Зборнику радова, чиме је у потпуности био заокружен научно-истраживачки карактер пројекта. Крајем 2018. објављен је наредни Зборник – Српска међуратна драма на Стеријином позорју, а потом, у 2019, покренуто ново истраживање под насловом Српска драмска баштина на маргинама сцене у којем учествује тринаесторо сарадника-истраживача, што је пропраћено и редовним објављивањем Зборника радова. У октобру 2020. почела је реализација другог дела истраживања Српска драмска баштина на маргинама сцене, која је продужена и током 2021. Објављен је и зборник Српска драмска баштина на маргинама сцене II. Током 2022. није реализовано научно истраживање због заузетости већег броја сарадника, али ће у 2023. ова делатност бити настављена.

Развој апликације за Годишњак позоришта Србије

За припрему садржаја Годишњака користи се апликација Годишњак коју су израдили стручњаци са Природно-математичког факултета у Новом Саду 1990. Апликација омогућава овлашћеним лицима Документационоистраживачког центра Стеријиног позорја унос и ажурирање потребних података које у слободном формату, најчешће на папиру, добијају од позоришта. Упитом над тим подацима добија се текстуална датотека у жељеном формату која представља дигиталну основу за коначно штампано издање.

Анахроност постојеће базе података успорава процес рада, те се појавила потреба за израдом нове, савремене верзије апликације Годишњака иако је у протеклих 30 година коришћења у складу са могућностима, функционално иновирана, али није превазишла ограничење технологије која је у времену настанка била савремена, а сада је превазиђена. Апликација не само да не може да ради на савременим радним станицама (оперативним системима новијим од Windows XP), већ ни да користи све погодности рада мишем, ласерске штампе, copy/paste података у дигиталном формату и слично. Апликација није multi-user: инсталирана је на неумреженој деск-топ радној станици без могућности конкурентног рада више корисника. Преласком на модерне системе добијамо и много бољу подршку за ћирилично и писма националних мањина.

Због свега наведеног, Центар је аплицирао на Конкурс за финансирање или суфинансирање пројеката из области дигитализације културног наслеђа и савременог стваралаштва у 2019. који је расписало Министарство културе и информисања Републике Србије. Одобрено је 500.000,00 динара по наведеном Конкурсу за развој апликације за Годишњак позоришта Србије. Ангажовани су стручњаци са Природно-математичког факултета др Зоран Будимац и др Дони Працнер, као и дугогодишњи сарадник Центра Михаило Крстић, који помаже одржавање постојећег програма за унос података. У 2019. је завршена прва фаза развоја апликације: постављене су основе за држање података потребних за архивирање активности позоришта, креиран је интерфејс за приказ података на веб страници, доступан је и интерфејс за унос нових података, у оквиру података постоји већа повезаност учесника на представама него што је пре био случај, на пример много лакше се могу испратити активности жељеног драмског стваралаца, креиране су апликације које могу да увезу постојеће податке из старих верзија базе у тренутну базу. У 2020. се наставио рад на развоју апликације. Од Министарства Републике Србије по конкурсу, Центар је добио средства у износу од 700.000,00 динара. Настављен је посао на унапређивању апликације. Пробна верзија унапређене апликације доступна је од 2020. на интернету. У 2021. апликација је у потпуности завршена и доступна је на сајту Стеријиног позорја. Године 2022. Центар је наставио да користи нову апликацију, која је донела велике предности – брзину уношења података, њихово распоређивање, селектовање по жанровима, улогама, лакше претраживање. Апликација је и даље у фази унапређивања, али су то финесе које „у ходу“ решавамо.

17. Изложба позоришног плаката и графичког обликовања

У 2022. Документационоистраживачки центар је организовао тадиционалну тријеналну изложбу позоришног плаката и графичког обликовања. Жири у саставу – Атила Капитањ, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек графички дизајн (председник), Дарко Вуковић, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек графички дизајн, Драган Живанчевић, редовни професор Академије уметности Нови Сад, Одсек Нови ликовни медији, прегледао је 173 радова 62 аутора.

Пошто је одабрао радове који ће чинити корпус Изложбе, Жири је донео одлуку о наградама:

Штампани позоришни плакат

I награда – Дејан ПЕТРОВИЋ, за плакате 22. и 23. Међунорадни фестивал Златна искра, Бамби, 51. сусрети професионалних позоришта Србије.
II награда – Мирко ИЛИЋ, за плакат Широка земља.
III награда – Душан АРСЕНИЋ, за плакате Хамлет и Војцек

Идејни пројекат плаката

I награда – Хана НОВАК, за плакат Краљ Иби
II награда – Стефан ИЛИЋ, за плакат Sinergy
III награда – Милена ЂУРИЧИЋ, за плакате Краљ Лир, Хамлет, Ромео и Јулија

Специјална награда Жирија 17. изложбе позоришног плаката и графичког обликовања додељује се Круни ЈЕВТИЋ, за плакат Покондирена тиква и Кристини ПОЛЕНДЕР, за плакат Kafka machine.

Изложба је уприличена на отварању 67. Стеријиног позорја, када је директор Позорја, Мирослав Радоњић, доделио дипломе награђенима и учесницима.

ИЗДАВАЧКИ ЦЕНТАР

Издавачки центар је у првом тромесечју 2022. тежиште усмерио на припрему и реализацију Сцене на српском језику, бр. 1/2022, а до почетка фестивала реализован је и број 2/2022. Одржавани су контакти са уредницима и сарадницима, рађена је лектура текстова и коректура, те надзор штампарске фазе. У истом периоду у едицији „Драматуршки списи" реализована је књига Оливере Милошевић Театрологике (1). Почетком године праћени су републички и покрајински конкурси за издаваштво те се приступило изради конкурсне документације за издавачку делатност Стеријиног позорја у 2022. До јуна 2022. завршен је и рад на књизи Оливере Милошевић Театрологике (2) – лектура, коректура.

Током априла, после саопштавања селекције за 67. Стеријино позорје, приступило се припреми и реализацији фестивалског штампаног материјала (каталог 67. Позорја, каталог 17. Изложбе позоришног плаката, програмски лифлети, плакати, ситан штампани материјал). Током фестивала (26. мај–3. јун 2022) излазио је Билтен 67. Стеријиног позорја (9 бројева, уредница Весна Гргинчевић). Текстови за Билтен (каст листе, текстови о извођачима, критике о представама, екс либрис...) припремљени су у Издавачком центру пре фестивала. У изради Билтена учествовало је седам сарадника, два фотографа и техничко лице (прелом Билтена рађен је у Стеријином позорју). Билтен је постављан на сајт Стеријиног позорја у 17 часова, а штампано издање је било у прес центру СНП-а у 20 часова. Издавачки центар је током фестивала организовао Дане књиге (модератор Александар Милосављевић). У три термина промовисана су нова издања Стеријиног позорја и других издавача. Након реализације два броја Сцене и по завршетку фестивала, обављени су контакти са свим сарадницима ради прикупљања података, након тога сачињени су обрасци за исплату ауторских хонорара.

Од 3.10.2022. нашу дугогодишњу сарадницу Весну Гргинчевић је не месту уреднице издавачке делатности заменила Ружа Перуновић.

У последњем тромесечју 2022. године Издавачки центар је радио на реализацији више пројеката који су предвиђени програ-

мом рада. Током септембра и октобра фокус је био на завршној лектури и коректури текстова за Сцену бр. 3, што је подразумевало интензивнију комуникацију и састајање са уредницима и сарадницима часописа. У октобру месецу изашла је из штампе, осим Сцене, и друга књига Оливере Милошевић Театрологике 2.

Почетком новембра месеца одржан је састанак са уредницима и направљен је договор у вези са садржајем за Сцену бр. 4, као и оквирни тематски план за сва честири броја нашег часописа у наредној календарској години. Четврти број Сцене у потпуности је реализован крајем године. До краја новембра завршен је рад на лектури, коректури, прелому и дизајну књиге Ане Тасић Трагови позоришне бесмртности (едиција „Драматуршки списи"), која је такође угледала светлост дана крајем године. У децембру месецу из штампе је изашло и капитално дело Стеријиног позорја, Јоаким Вујић – сабране драме, коју је припредила Исидора Поповић.

На конкурсу за јавне набавке за услуге штампања који је спроведен почетком марта 2021. најбоље услове понудила је штампарија „Сајнос" Нови Сад, где су реализована сва издања Стеријиног позорја и ситан штампани материјал.

ИЗДАЊА ВЕЗАНА ЗА 67. СТЕРИЈИНО ПОЗОРЈЕ

Каталог 67. Стеријиног позорја (уредник Горан Ибрајтер). Штампан је двојезично (српски, енглески), обим 222 стране. Каталог доноси програм 67. Стеријиног позорја, извештај селектора Миливоја Млађеновића, податке о представама у Такмичарској селекцији (9 представа), нетакмичарском Међународном програму „Кругови" (3 представе), представи у част награђених, пратећим програмима Позорја и одељак Стеријино позорје у 2021. години.

Визуелни идентитет: Атила Капитањ; прелом: Ненад Богдановић; превод на енглески: Драган Бабић; вебсајт: Ненад Богдановић, Милан Кађански; фото: Бранислав Лучић, Марина Блашковић, Срђан Дорошки.

Билтен 67. Стеријиног позорја уређује Весна Гргинчевић. Редакција: Наташа Гвозденовић, Милена Кулић, Снежана Милетић, Бранислава Опрановић, Дивна Стојанов, Борисав Матић, Александра Коларић; фотографи: Бранислав Лучић (представе), Марина Блашковић (пратећи програми), прелом: Ненад Богдановић. Информативно гласило Фестивала излазило је сваког фестивалског дана (укупно 9 бројева), обим је варирао према дневним потребама (16–20 страна). Сваки број садржи податке о представама (подела улога), биографије писаца и редитеља, критике о представама, интервјуе са учесницима, извештаје са Округлих столова, критике о представама студената Академије уметности Нови Сад (ментор: Марина Миливојевић Мађарев), извештаје о пратећим програмима Фестивала. Билтен доноси фотографије учесника, представа и пратећих манифестација. Умножаван је техником дигиталне штампе и био је доношен новинарима и публици пре представа. Свакодневно је постављан на сајт www.pozorje.org.rs те је на тај начин био широко доступан.

ДАНИ КЊИГЕ

Традиционално представљање позоришних књига и периодике током Стеријиног позорја одржано је у горњем фоајеу СНП-а у три термина (29–31. мај 2022). У првом термину промовисана су издања Српског народног позоришта: први том Енциклопедије СНП-а и актуелни број „Позоришта". О издањима је говорио уредник др Зоран Ђерић. Други термин су попунила нова издања Стеријиног позорја: Јован Љуштановић, Позориште кроз зечје уши, о књизи је говорила приређивачица Горица Радмиловић. Театрологике (1) ауторке Оливере Милошевић представио Иван Меденица а Визуелно мишљење у креативном процесу глумца је представила ауторка Виолета Голдман. У трећем термину др Миливоје Млађеновић, приређивач, говорио је књизи Центра за културу Пожаревац, Сазвежђа Миливоја Живановића. Портрети победника Глумачких свечаности (1995–2019). Александар Милосављевић, члан Уредништва „Сцене" задужен за теорију представио је нове свеске часописа „Сцена" (1/2022 и 2/2022).

Модератор Дана књиге је био Александар Милосављевић.

ПЕРИОДИЧНА ИЗДАЊА

„Сцена", 1/2022

Теме броја: Савремени светски драматичари: Катерина Момева; Фестивали: Desire Central Station; Игорови дани у СНП; Шумес; Историја: Ерик Сати или Сарадња уметника модерне; Нова драма: Вида Давидовић; Рубрике: Савремени светски драматичари: Катерина Момева, Телеграм (превео Сашо Огненовски); Фестивали; Теоријска Сцена; Образовање; Сценски дизајн; Историјска Сцена; Књиге; Нова драма: Вида Давидовић, Мали ратови и кабине Заре.

„Сцена", 2/2022.

Теме броја: Савремени светски драматичари: Педро Виљора; Софија Соја Јовановић (1922–2022); Антонен Арто и „Позориште суровости" (окрутности); Јоца Савић (1847–1915); Нова драма: Мина Петрић; Рубрике: Савремени светски драматичари: Педро Виљора, Офелија (превела Ања Ромић); Јубилеји: Софија Соја Јовановић (1922–2022); Образовање; Теоријска Сцена; Јоца Савић (1847–1915); Историјска Сцена; Фестивали; Сценски дизајн; In memoriam; Књиге; Нова драма: Мина Петрић, Незаборавак, поточница, змијске очи.

„Сцена", 3/2022.

Теме броја: Савремени светски драматичари: Далибор Матанић; Фестивали: Стеријино позорје; Темат о Дејану Мијачу; Антонен Арто и „Позориште суровости" (окрутности); Историја: Јоаким Вујић; Рубрике: Савремени светски драматичари: Далибор Матанић, Богови; Фестивали; Теоријска Сцена; Образовање; Сценски дизајн; Историјска Сцена; Књиге; Нова драма: Маја Пелевић Последње девојчице

„Сцена", 4/2022.

Теме броја: Савремени светски драматичари: Владимир Горбањ; Фестивали: Битеф, Борини позоришни дани у Врању, Фестивал у Зајчару; Теорија: Антонен Арто и „Позориште суровости" (окрутности); Нова драма: Дејан Прћић; Рубрике: Савремени светски драматичари: Владимир Горбањ, Затворска тарифа премијум класе (превео Сашо Огненовски); Фестивали; Теоријска Сцена; Образовање; Сценски дизајн; Историјска Сцена; Књиге; Нова драма: Дејан Прћић, Дисање.

КЊИГЕ

Едиција „Драматуршки списи"

Оливера Милошевић, Театрологике (I), (II)

Театрологике (I): Биљана Србљановић, Оливер Фрљић, Јернеј Лоренци, Дино Мустафић, Мирјана Карановић, Ивана Сајко, Марко Мандић, Селма Спахић, Иван Меденица, Озрен Грабарић, Маја Изетбеговић, Александар Поповски, Нина Виолић, Ермин Браво

Театрологике (II): Раде Шербеџија, Никола Ристановски, Андраш Урбан, Аљбан Укај, Бобо Јелчић, Никола Ђуричко, Драган Живадинов, Ксенија Маринковић, Милена Зупанчич, Светозар Цветковић, Тена Штивичић, Ивица Буљан, Борис Лијешевић, Ленка Удовички, Полона Јух, Штефан Кеги, Игор Самобор, Томас Остермајер, Јан Фабр

Театрологике представљају најбоље од најбољих, који су се последњих деценија и данас, у Србији и региону, бавили позоришћем. То је, спортски речено, као ексклузивни интервју са првим тимом фудбалера Барселоне, са Месијем на челу, уз додатак да многи од саговорника Оливере Милошевић заиста јесу позоришни посленици европског формата, који су баш у светским метрополама добили потврду своје уметничке и културне вредности. Стара је наука да се треба угледати и учити само од најбољих: њихова искуства, фантазије и погледи на уметност и друштво разасути су обилато и бесплатно на страницама ове књиге, свакоме на корист.

Ана Тасић, Трагови позоришне бесмртности

У књизи Трагови позоришне бесмртности сабране су критике објављене у дневном листу „Политика", од 2005. до 2021. године, избор из критика представа које су настале према домаћим драмским текстовима, класичним, као и савременим. Ова књига може да послужи као критички преглед продукције српске драме, као и документ о нашем драмском стваралаштву, јер су углавном укључене све значајније продукције из овог периода. Један од циљева књиге је свакако и подршка угроженој позицији позоришне критике и критичког мишљења.

Јоаким Вујић, Сабране драме; Приредила: Исидора Поповић

Сабирање свих Јоакимових драмских текстова којима данас можемо ући у траг омогућиће нам да их лакше читамо, доступнијим ће нам учинити поређење ових комада, отвориће можда на тај начин и могућности неким новим увидима у овај занимЉиви, разуђени опус. Напослетку, биће и нека врста омажа Јоакиму Вујићу и прилика за исправЉање многих неправди, малих и великих, према овој чудесној, јединственој личности српске културе.

Али, на крају, као и на почетку – загонетка ће остати. И могућности за изненађења. И премного нејасноћа за дефинитиван, мериторан суд о Јоакиму и његовом комплексном позоришно-драмском делу. Сабране драме зато нека буду тесера у мозаику који заправо никада неће бити сасвим завршен. Али, треба га допуњавати стално. То дугујемо Јоакиму. Јер да њега није било – ко би се други усудио?

Наш бедни принц примио је на себе све парадоксе бурног развоја српског театра који је, попут Гаврила Скакавца, био час у Будиму и Бечу, час у Бежанији, час у Амстердаму, час у Војки, час у Петрсбургу, час у Инђији. И у Јерусалиму и у Шатринци и у Паризу и у Батајници, у Вавилону и у Чуругу, у Лондону и у Делиблату, у Филаделфији, у Сурчину, у Египту, у Омолици... (Из предговора Исидоре Поповић)

БИБЛИОГРАФИЈА ИЗДАЊА

Публикације и материјали штампани за 67. Стеријино позорје

КАТАЛОГ 67. Стеријиног позорја: Каталог је штампан двојезично (српски/енглески). Садржај: Беседа на отварању 67. Позорја (Светозар Цветковић, глумац); Програм; Такмичарска селекција: Извештај селектора Миодраг Табачки; Представе у такмичењу за Стеријине награде: Избирачица Косте Трифковића, р. Ива Милошевић; Народно позориште/Народно казалиште/ Nepszinhaz Суботица; Протекција Бранислава Нушића, р. Кокан Младеновић, Народно позориште Сарајево (Босна и Херцеговина); Код вечите славине Момчила Настасијевића, р. Соња Петровић, Српско народно позориште Нови Сад и Центар за развој визуелне културе Нови Сад; Чудо у шаргану Љубомира Симовића, р. Јагош Марковић, Југословенско драмско позориште Београд; Године врана, текст и режија Синиша Ковачевић, Народно позориште Београд; Ролеркостер Јелене Кајго, р. Милица Краљ, Атеље 212 Београд; Последње девојчице Маје Пелевић, р. Кокан Младеновић, Позориште „Деже Костолањи" Суботица; Флеке Тијане Грумић, р. Југ Ђорђевић, Краљевачко позориште; Блудни дани куратог џонија Филипа Грујића, драматизација Димитрије Коканов, р. Јована Томић, Новосадско позориште/ Újvidéki Színház Нови Сад и Стеријино позорје;); Представа у част награђених: Хркачи, текст и режија Никола Пејаковић, Народно позориште Републике Српске Бањалука (БиХ-РС); Жири 67. Стеријиног позорја; Округли сто; Међународни програм „Кругови": Ја сам она која нисам Мата Матишића, р. Паоло Мађели, ЗКМ Загреб (Хрватска); Усидрене Елвиса Бошњака, р. Анастасија Јанковска, ХНК Сплит, ГДК „Гавела" Загреб, ХНК Задар (Хрватска); My Name Is Goran Stefanovski, драматург Бранислава Илић, р. Бранислав Мићуновић, Драмски театар Скопје (Северна Македонија); Остали програми: Представа ван конкуренције: Ајдуци Јована Стерије Поповића, р. Анђелка Николић, Народно позориште Приштина са седиштем у Грачаници и Стеријино позорје; Изложбе: Пролог 67. Стеријиног позорја: Предавање Слободана Унковског „Чему уметност служи данас?"; 17. изложба позоришног плаката и графичког обликовања; „Око душе", изложба позоришне фотографије Срђана Пабла Дорошког; 63. изложба ликовних радова деце и омладине Србије

„Сцена, маска, костим, лутка". Организатор: Центар за ликовно васпитање деце и омладине Војводине; „Микрорезови", изложба костима студената мастер студија Сценске архитектуре и дизајна; Пројекат „Милева"; Дани књиге; Јавно читање радова студената драматургије АУ Нови Сад; Позорје младих: Факултет драмских уметности Универзитета Синергија Бијељина (РС, БиХ); Академија уметности Нови Сад – Класе глуме на српском и мађарском језику; Факултет драмских уметности Београд; Академија за умјетност и културу Осијек (Хрватска); Факултет драмских уметности Београд; Академија уметности Београд; Академија умјетности Бања Лука (РС, БИХ); Факултет музичке уметности Београд, Оперски студио; Факултет уметности у Приштини са привременим седиштем у Звечану; Између два Стеријина позорја.

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредник: Горан Ибрајтер; Сарадница: Весна Гргинчевић, Превод (енглески): Драган Бабић; Превод (мађарски): Тибор Деваи; Коректура и лектура: Издавачки центар СП; Графички дизајн: Атила Капитањ; Прелом: Ненад Богдановић; Илустрације; Слог: ћирилица/латиница; Повез: броширано + меке корице. Формат: 23 x 21 цм. Обим: 222 стр.; Тираж: 500; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

ISBN: 978-86-85145-83-4

КАТАЛОГ 17. изложбе позоришног плаката и графичког обликовања:

Садржај: Драган Живанчевић: „Плакат који игра"; Записник са седнице Жирија; Категорија „Штампани позоришни плакат", награђени; Категорија „Штампани позоришни плакат", учесници; Категорија „Идејни пројекат плаката", учесници; Досадашње изложбе позоришног плаката; Награђени.

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредници: Нина Марковиновић Шолајић, Томислав Баштић, Милена Витасовић; Графички дизајн и прелом: Атила Капитањ; Илустрације; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице. Формат: 14 x 20 цм. Обим: 80 стр.; Тираж: 300; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

ISBN: 978-86-85145-84-1

БИЛТЕН 67. Стеријиног позорја: Девет бројева. За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредница: Весна Гргинчевић; Сарадници: Наташа Гвозденовић, Милена Кулић, Снежана Милетић, Бранислава Опрановић, Дивна Стојанов; Борисав Матић; Александра Коларић; Фото: Бранислав Лучић, Марина Блашковић; Дизајн корица: Атила Капитањ; Техничко уређење: Издавачки центар СП; Прелом: Ненад Богдановић; Слог: ћирилица. Штампа корица и умножавање: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад; Повез: кламерисано; тираж: 400; Формат: 21 x 29 cm. Обим: укупно 176 стр. (16+16+20+24+24+24+20+16+16)

НАЈАВНИ ПЛАКАТ 67. Стеријиног позорја: Дизајн: Атила Капитањ. Формат: 98 x 68 цм. Тираж: 100 ком.; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

НАЈАВНИ ПЛАКАТ ИЗЛОЖБЕ ПЛАКАТА: Дизајн: Атила Капитањ. Формат: 98 x 68 цм. Тираж: 100 ком.; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

НАЈАВНИ ПЛАКАТ ПОЗОРЈА МЛАДИХ: Дизајн: Атила Капитањ. Формат: 98 x 68 цм. Тираж: 100 ком.; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

Програмски банер, рол ап банер: Дизајн: Атила Капитањ;

Ситан штампани материјал (програм 67. Стеријиног позорја – 33 x 21 цм (савијено на три дела); позивница, улазнице, акредитације, бонови, гласачки листићи; нотес са хемијском оловком; шоља са логотипом Стеријиног позорја; кишобран; Дизајн: Атила Капитањ. Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

ДИПЛОМЕ добитника Стеријиних награда: Графичко обликовање: Вељко Дамјановић; Штампа: Адверто, Нови Сад

ПЕРИОДИКА

„Сцена", часопис за позоришну уметност
YU ISSN 0036-5734

Уредништво: Милош Латиновић (главни уредник), Марина Миливојевић Мађарев, Исидора Поповић (до Сцене 4), Александар Милосављевић, Жељко Јовановић, Милена Кулић

(Сцена 4). Секретарица редакције: Весна Гргинчевић (Сцена 1 и 2)/Ружа Перуновић (Сцена 3 и 4).

„Сцена", 1/2022.

Садржај/сарадници: Савремени светски драматичари: Катерина Момева, Сашо Огненовски, Милош Латиновић; Фестивали: Светислав Јованов, Александар Милосављевић, Божидар Мандић; Теоријска Сцена: С. Јованов, Светозар Рапајић; Образовање: Борисав Матић, Дивна Стојанов; Сценски дизајн: Радивоје Динуловић, Зоја Ердељан; Историјска Сцена: Милена Лесковац, Синиша И. Ковачевић; Књиге: Милан Мађарев, Лука Кецман, Синиша И. Ковачевић; Нова драма: Вида Давидовић, Жељко Јовановић

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 132 стр.; Слог: ћирилица; Повез: брошировано + меке корице; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

„Сцена", 2/2022.

Садржај/сарадници: Савремени светски драматичари: Педро Виљора,Ања Ромић, Милош Латиновић; Јубилеји: Софија Соја Јовановић (1922–2022): Александар Милосављевић, Марина Миливојевић Мађарев, Жељко Јовановић; Образовање: Борисав Матић, Ирена Алиспахић, Данијела Бојковић; Теоријска Сцена: Нина Живанчевић, Светислав Јованов, Јоца Савић (1847–1915): Душан Рњак, Зоран Максимовић, Исидора Поповић, М. Латиновић; Историјска сцена: Синиша И. Ковачевић; Фестивали: Дивна Стојанов, Сашо Огненовски; Сценски дизајн: Александра Ракић, Андрија Динуловић; In memoriam: Александар Милосављевић (о Дејану Мијачу); Књиге: С. Јованов, Зоран Ђерић, Синиша И. Ковачевић; Нова драма: Мина Петрић, Ж. Јовановић.

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 162 стр.; Слог: ћирилица; Повез: брошировано + меке корице; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

„Сцена", 3/2022.

Садржај/сарадници: Савремени светски драматичари: Далибор Матанић, Милош Латиновић; Фестивали: Александар Милосављевић; Дејан Мијач: Даринка Николић, Ксенија Радуловић, Владимир Костић, Вида Огњеновић, Љубомир Симовић, Егон Савин, Небојша Брадић, Мирослав Радоњић; Теоријска сцена: Нина Живанчевић, Светислав Јованов, Божидар Мандић; Образовање: Марина Мађарев, Дивна Стојанов; Сценски дизајн: Матко Ботић, Радивоје Динуловић, Филип Јовановски; Јоаким Вујић: Исидора Поповић, Анђелка Николић, Зоран Максимовић; In memoriam: Ивана Милић о Зорану Ристовићу, Варја Ђукић о Ивици Кунчевићу; Књиге: Милена Кулић, Синиша Ковачевић; Нова драма: Маја Пелевић, Жељко Јавановић.

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 233 стр.; Слог: ћирилица; Повез: брошировано + меке корице; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

„Сцена", 4/2022.

Садржај/сарадници: Савремени светски драматичари: Владимир Горбањ, Милош Латиновић; Фестивали: Ана Тасић, Александар Милосављевић, Бојан Тасић, Јелена Перић; Теоријска сцена: Нина Живанчевић, Светислав Јованов, Бисерка Рајчић, Марија Меденица; Образовање: Марина Мађарев, Небојша Брадић, Милан Мађарев, Иван Чањи, Борисав Матић; Историјска сцена: Синиша И. Ковачевић; Сценски дизајн: Татјана Дедић Динуловић; In memoriam: Александар Милосављевић о Бранку Цвејићу, Невена Јанаћ о Питеру Бруку; Књиге: Петар Грујичић, Синиша И. Ковачевић, Ружа Перуновић, Александар Пејчић; Нова драма: Дејан Прћић, Жељко Јавановић.

Дизајн и прелом: Вељко Дамјановић; Обим: 180 стр.; Слог: ћирилица; Повез: брошировано + меке корице; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад.

КЊИГЕ

Едиција „Драматуршки списи"

Оливера Милошевић, Театрологике I

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредник: др Мирослав Радоњић; Рецензент: Бојан Муњин; Дизајн кори-

ца: Вељко Дамјановић; Прелом: Роберт Јенеи; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Формат: 14 x 20 цм; Обим: 150 стр.; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад

ISBN: 978-86-85145-82-7

Оливера Милошевић, Театрологике II

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредник: др Мирослав Радоњић; Рецензент: Бојан Муњин; Дизајн корица: Вељко Дамјановић; Прелом: Роберт Јенеи; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Формат: 14 x 20 цм; Обим: 210 стр.; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад

ISBN: 978-86-85145-85-8

Ана Тасић, Трагови позоришне бесмртности

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Уредник: др Мирослав Радоњић; Дизајн корица: Вељко Дамјановић; Прелом: Роберт Јенеи; Слог: ћирилица; Повез: броширано + меке корице; Формат: 14 x 20 цм; Обим: 207 стр.; Тираж: 300 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад

ISBN:978-86-85145-86-5

Библиотека „Антологије"

Јоаким Вујић, Сабране драме; Приредила: Исидора Поповић

За издавача: др Мирослав Радоњић, директор; Дизајн корица: Вељко Дамјановић; Прелом: Вељко Дамјановић; Слог: ћирилица; Повез: тврди повез + мат пластификација, живено; Формат: 17,5 x 24 цм; Обим: 699 стр.; Тираж: 500 примерака; Штампа: „Сајнос" д.о.о. Нови Сад

ISBN 978-86-85145-87-2

СЕРИЈСКИ ПОЗОРИ

Пријатељи Позорја

ДОНАТОРИ И СПОНЗОРИ

gomex

Gorda
PRIRODNA RAKIJA
OD VOĆA

Фонд
Дара Чаленић

МЕДИЈСКИ ПОКРОВИТЕЉИ

РТВ
РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА
ВОЈВОДИНЕ

ДНЕВНИК

BLIC

Каталог 68. Стеријиног позорја
За издавача: др Мирослав РАДОЊИЋ, директор
Уредник: Горан ИБРАЈТЕР
Сараднице: Ружа ПЕРУНОВИЋ
Весна ГРГИНЧЕВИЋ
Превод (енглески): Драган БАБИЋ
Превод (словеначки): Александра КОЛАРИЋ
Коректура и лектура: Издавачки центар СП
Прелом: Ненад БОГДАНОВИЋ
Штампа: САЈНОС д.о.о. Нови Сад

Тираж: 500

Визуелни идентитет 68. Стеријиног позорја
Атила КАПИТАЊ

Website Фестивала: Ненад БОГДАНОВИЋ, Милан КАЋАНСКИ
Фото: Срђан ДОРОШКИ, Марина БЛАШКОВИЋ и Бранислав ЛУЧИЋ

Стеријино позорје
Тел. (+38121)
Дирекција: 451 273, 426 366, 527 255
Фестивалски центар: 426 517
Међународна сарадња: 451 077
Продукција: 527 387
Издавачки центар: 6612 485
Центар за позоришну документацију: 527 387
Рачуноводство: 527 387

www.pozorje.org.rs

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

792.2.091.4(497.113 Novi Sad)»2023»(085)

СТЕРИЈИНО позорје (68 ; 2023 ; Нови Сад)
68. Стеријино позорје, Нови Сад, 26. мај - 3. јун 2023. = 68th Sterijino Pozorje Festival, Novi Sad, 26th May - 3rd June 2023. / [уредник Горан Ибрајтер ; сарадница Весна Гргинчевић ; превод (енглески) Драган Бабић ; фото Срђан Дорошки, Марина Блашковић и Бранислав Лучић]. - Нови Сад : Стеријино позорје, 2023 (Нови Сад : Сајнос). - 210 стр. : фотогр. ; 21 x 23 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Тираж 500.

ISBN 978-86-85145-89-6

а) Стеријино позорје (68 ; 2023 ; Нови Сад) -- Каталози

COBISS.SR-ID 115852041